

OP Gruppens
verksamhetsberättelse
och bokslut 2015

Innehåll

Verksamhetsberättelse och bokslut

Verksamhetsberättelse

År 2015 i sammandrag	1
Omvärlden	3
Gruppens resultat och omslutning	5
OP Gruppens operativa utgångspunkter	9
Kundrelationer och kundförmåner	10
Flerkanalstjänsterna	11
Inlösenförfarandet av aktierna i Pohjola Bank	12
Konkurrens- och konsumentverkets begäran om utredning	13
Riskhantering och kapitalutvärdering samt riskposition	14
Rating	21
Strategiska utvecklingsprogram	22
Utsikter för 2016	23
Händelser efter räkenskapsperioden	24
Verksamheten och resultatet per rörelsesegment	25
Förändringar i OP Gruppens struktur	35
Personal och ersättningar	36
OP Andelslags förvaltning	38
OP Gruppens effektiviseringsprogram	39
Investeringar och tjänsteutveckling	40
Samhällsansvar	41
Den juridiska strukturen hos sammanslutningen av andelsbanker och OP Gruppen	42
Centrala resultat- och balansposter samt ekonomiska nyckeltal	45
Formler för nyckeltalen	47
Bokslut	
OP Gruppens resultaträkning	51
OP Gruppens balansräkning	54
Kalkyl över förändringar i OP Gruppens eget kapital	56
OP Gruppens kassaflödesanalys	58
Noter till OP Gruppens bokslut	61
INNEHÅLLSFÖRTECKNING ÖVER NOTERNA	
Not 1. Principer för upprättandet av OP Gruppens IFRS-bokslut	63
Not 2. OP Gruppens principer för riskhantering och kapitalutvärdering	82
Not 3. Ändring i principerna för upprättandet av bokslutet	105
Not 4. Förändringar i OP Gruppens struktur	108
Not 5. Ömsesidiga Livförsäkringsbolaget Suomis beståndsöverföring	111
Not 6. Segmentrapportering	112
NOTER TILL RESULTATRÄKNINGEN	
Not 7. Ränteintäkter och -kostnader	120
Not 8. Nedskrivningar av fordringar	122
Not 9. Nettointäkter från skadeförsäkringsrörelse	123
Not 10. Nettointäkter från livförsäkringsrörelse	127
Not 11. Provisionsintäkter och -kostnader, netto	134
Not 12. Nettointäkter från handel	135
Not 13. Nettointäkter från placeringsverksamhet	136

Not 14. Övriga rörelseintäkter	137
Not 15. Personalkostnader	138
Not 16. Övriga administrationskostnader	139
Not 17. Övriga rörelsekostnader	140
Not 18. Återföringar till ägarkunder och samlad kundbonus	142
Not 19. Inkomstskatt	143
NOTER ANGÅENDE TILLGÅNGAR	
Not 20. Kontanta medel	144
Not 21. Fordringar på kreditinstitut	145
Not 22. Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen	146
Not 23. Derivatinstrument	148
Not 24. Fordringar på kunder	149
Not 25. Tillgångar i skadeförsäkringsrörelse	151
Not 26. Tillgångar i livförsäkringsrörelse	155
Not 27. Investeringsstillgångar	158
Not 28. Omklassificerade skuldebrev	161
Not 29. Investeringar som behandlas enligt kapitalandelsmetoden	163
Not 30. Immateriella tillgångar	167
Not 31. Materiella tillgångar	174
Not 32. Övriga tillgångar	176
Not 33. Skattefordringar	177
NOTER ANGÅENDE SKULDER OCH EGET KAPITAL	
Not 34. Skulder till kreditinstitut	180
Not 35. Finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen	181
Not 36. Derivatinstrument	182
Not 37. Skulder till kunder	183
Not 38. Skulder för skadeförsäkringsrörelse	184
Not 39. Skulder för livförsäkringsrörelse	192
Not 40. Skuldebrev emitterade till allmänheten	196
Not 41. Avsättningar och övriga skulder	198
Not 42. Skatteskulder	206
Not 43. Tilläggsandelskapital	207
Not 44. Efterställda skulder	208
Not 45. Eget kapital	211
ÖVRIGA NOTER TILL BALANSRÄKNINGEN	
Not 46. Skuldebrev belåningsbara i centralbanker	215
Not 47. Efterställda skuldebrev	216
Not 48. Ställda säkerheter	217
Not 49. Erhållna finansiella säkerheter	218
Not 50. Klassificering av finansiella tillgångar och skulder	219
Not 51. Klassificering av poster återkommande värderade till verkligt värde enligt värderingsmet	223
NOTER ANGÅENDE ANSVARFÖRBINDELSER OCH DERIVAT	
Not 52. Åtaganden utanför balansräkningen	232
Not 53. Eventualförpliktelser och eventualtillgångar	233
Not 54. Operationella leasingavtal	234
Not 55. Derivatinstrument	235
Not 56. Finansiella tillgångar och skulder som dragits av från varandra eller som omfattas av ett rättsligt bindande ramavtal om nettning	243
ÖVRIGA NOTER	

Not 57. Innehav i dotterföretag, strukturerade företag och gemensamma verksamheter	246
Not 58. Närståendetransaktioner	260
Not 59. Rörliga ersättningar	264
Not 60. Händelser efter balansdagen	268
NOTER TILL RISKHANTERINGEN	
OP GRUPPENS RISKPOSITION	
Not 61. OP Gruppens risklimiter	269
Not 62. OP Gruppens kapitaltäckning	272
Not 63. Länderfördelning för OP Gruppens exponeringar	274
Not 64. Nedskrivningar av finansiella tillgångar	276
BANKRÖRELSENS RISKPOSITION	
Not 65. Fordringar på kreditinstitut och kunder samt problemfordringar	277
Not 66. Utvecklingen hos kreditförluster och nedskrivningar	282
Not 67. Strukturen för upplåningen i OP Gruppen	283
Not 68. Löptidsinformation om finansiella tillgångar och skulder enligt återstående löptid	284
Not 69. Löptider för finansiella tillgångar och skulder enligt förfall eller omprissättning	288
Not 70. Marknadsriskens känslighetsanalys	290
SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSENS RISKPOSITION	
Not 71. Skadeförsäkringsrörelsens risktäckningskapacitet	291
Not 72. Skadeförsäkringsrörelsens riskkänslighet	292
Not 73. Premieinkomstens och försäkringsbeloppens klassfördelning	293
Not 74. Storskadeutvecklingen	294
Not 75. Försäkringsrörelsens lönsamhet	296
Not 76. Information som beskriver försäkringsskuldens karaktär	297
Not 77. Uppskattad löptidsfördelning för försäkringsskulden	298
Not 78. Placeringsverksamhetens riskposition	299
Not 79. Känslighetsanalys av placeringsriskerna	301
Not 80. Ränterisk	302
Not 81. Valutarisk	304
Not 82. Motpartsrisk	305
KAPITALFÖRVALTNINGENS RISKPOSITION	
Not 83. Förvaltade tillgångar i kapitalförvaltningen	306
Not 84. Information som beskriver livförsäkringsrörelsens karaktär samt känslighetsanalys av försäkringsskulden	307
Not 85. Förväntade löptider för livförsäkringens försäkrings- och placeringsavtal	312
Not 86. Livförsäkringens lönsamhet	315
Not 87. Fördelningen av Livförsäkringens placeringar	316
Not 88. Känslighetsanalys av Livförsäkringens placeringar	317
Not 89. Livförsäkringens ränteplaceringars riskposition	318
Not 90. Livförsäkringens placeringars valutarisk	319
Not 91. Livförsäkringens placeringars motpartsrisk	320
INFORMATION OM KAPITALTÄCKNING ENLIGT PELARE III	
Not 92. Kapitalbas	321
Not 93. Kapitalbaskravet	324
Not 94. Nyckeltal för kapitaltäckningen	327
Not 95. Exponeringarnas totala belopp enligt exponeringsklasser	328
Not 96. Exponeringarnas geografiska fördelning enligt exponeringsklasser	331
Not 97. Exponeringarnas återstående löptid enligt exponeringsklasser	333
Not 98. Öreglerade och nedskrivna exponeringar enligt exponeringsklasser	334
Not 99. Företagsexponeringar branschvis	335

Not 100. Exponeringar enligt riskvikt enligt schablonmetoden för kreditrisken före och efter kreditriskreducering	338
Not 101. Hushållsexponeringar enligt ratingklass (AIRB)	340
Not 102. Företagsexponeringar enligt ratingklass (FIRB)	344
Not 103. Institutsexponeringar enligt ratingklass (FIRB)	346
Not 104. Aktieexponeringar	348
Not 105. Förväntade förluster och realiserade nedskrivningar	349
Not 106. Säkerheter som utnyttjats i kapitaltäckningsanalysen	350
Not 107. Derivatinstrument och motpartsrisken	353
Not 108. Positioner i värdepapperisering	355
Not 109. Avstämning av koncernbalansräkningen och den finansiella företagsgruppens balansräkning	356
Not 110. Kapitalbas under övergångsperioden	358
Not 111. De viktigaste delarna i kapitalinstrument	361
Not 112. Intecknade tillgångar	371
Not 113. Skuldsättning	373
Bokslutsutlåtande	374
Revisionsberättelse	375

År 2015 i sammandrag

- Gruppens resultat före skatt växte med 20 % till 1 101 miljoner euro (915). Resultatet är OP Gruppens bästa någonsin.
- Intäkterna ökade med 5 % och kostnaderna minskade med 2 % jämfört med ett år tidigare.
- CET1-kapitaltäckningen stärktes av resultatet på ett år med över 4 procentenheter till 19,5 % (15,1), vilket bidrog till den kraftiga tillväxten i kundfinansieringen:
 - Bolånestocken växte på ett år med 3,9 %
 - Företagskreditstocken växte med 9,3 %
 - Hela kreditstocken växte med 6,4 % och de uttagna krediterna med 8,7 %
- Ny kundbonus samlades för 197 miljoner euro, dvs. 4,5 % mer än ett år tidigare.
- Ägarkundernas placeringar i andelskapital ökade till 2,8 miljarder euro (1,9). OP Gruppen uppskattar att den kommer att betala 3,25 % i ränta på Avkastningsandelarna för 2015. Det totala beloppet av de räntor som betalas är cirka 66 miljoner euro.
- Resultatet för alla rörelsesegment förbättrades klart:
 - Bankrörelsens resultat före skatt ökade med 12 % till 642 miljoner euro (571). Kostnads/intäktrelationen förbättrades med 2 procentenheter till 54 %. Inlåningen ökade med 6,5 %. Nedskrivningarna av fordringar hölls små: 0,10 % av kredit- och garantistocken.
 - Skadeförsäkringens resultat före skatt ökade med 16 % till 259 miljoner euro (223). Den operativa totalkostnadsprocenten var den bästa någonsin, dvs. 87,3. Premieintäkterna ökade med 7 %.
 - Kapitalförvaltningens resultat före skatt växte med 28 % till 213 miljoner euro (167). De medel som förvaltas ökade med 12 % till 68 miljarder euro.
- Gruppens resultat för 2016 uppskattas bli ungefär detsamma som 2015. Närmare information om utsikterna finns under "Utsikter för 2016".

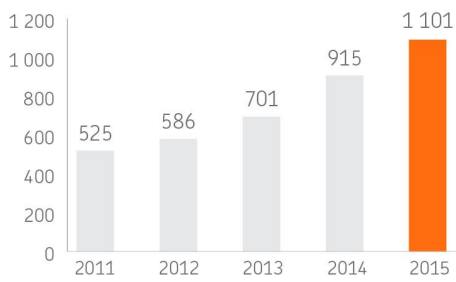
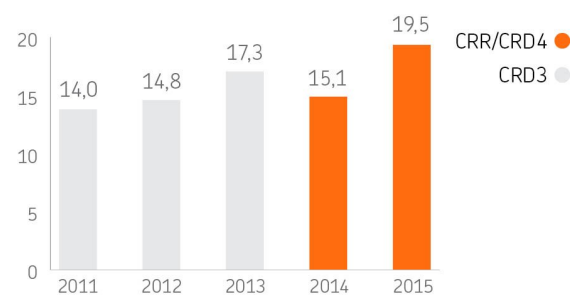
OP Gruppens nyckeltal

OP Gruppens nyckeltal

	1-12/2015	1-12/2014	Förändring, %
Resultat före skatt, milj. €	1 101	915	20,4
Bankrörelse	642	571	12,5
Skadeförsäkring	259	223	16,0
Kapitalförvaltning	213	167	27,6
Ny kundbonus som samlats	197	189	4,5
	31.12.2015	31.12.2014	Förändring, %
Kärnprimärkapitaltäckning CET1, %	19,5	15,1	4,4*
Kapitalbasen i förhållande till minimibeloppet av kapitalbasen (Konglomeratlagen), %	207	189	18*
Över 90 dagar förfallna fordringar i kredit- och garantistocken, %	0,42	0,37	0,05*
Bank- och försäkringsrörelsens gemensamma kunder (1000)	1 656	1 590	4,2

Som jämförelsetal för resultatet har använts talen för motsvarande perioder 2014. För balansräkningstal och andra tal av tvärsnittstyp har som jämförelsetal använts talet vid slutet av 2014 om inte annat nämns.

* Förändring i relationstalet

RESULTAT FÖRE SKATT, MILJ. €

**KÄRNPRIMÄRKAPITALTÄCKNING (CET1), CORE TIER 1
FÖRE ÖVERGÅNGSBESTÄMMELSER, %**

Omvärlden

Den globala ekonomiska tillväxten var dämpad 2015, eftersom tillväxten på tillväxtmarknaderna var trög. Råvarupriserna sjönk och inflationstakten blev långsammare i hela världen. Tillväxten inom euroområdet återhämtade sig i måttfull takt.

Europeiska centralbanken (ECB) ökade kraftigt sin penningpolitiska stimulans då inflationstakten avtog. Centralbanken inleddet köpet av statslån i mars, vilket ledde till att de kortaste marknadsräntorna blev negativa. ECB berättade i december om sina nya åtgärder. Inlåningsräntan sänktes och programmet för värdepappersköp förlängdes till mars 2017. Marknadsräntorna fortsatte att sjunka något.

Det ekonomiska läget i Finland förblev svagt. Totalproduktionen stampade på stället och arbetslösheten ökade. Investeringarna minskade och exporten likaså. En positiv faktor var att hushållens konsumtion ökade. Mot slutet av året ökade aktiviteten inom byggverksamheten. Bostadshandeln blev något livligare, men bostadspriserna sjönk en knapp procent.

Den globala ekonomin växer fortfarande långsammare än det långsiktiga genomsnittet. Inom euroområdet fortsätter tillväxten i moderat takt. Euriborräntorna kommer att bli något lägre än vid slutet av 2015. I Finland upprätthåller

hushållens konsumtion och de ökade investeringarna en svag ekonomisk tillväxt.

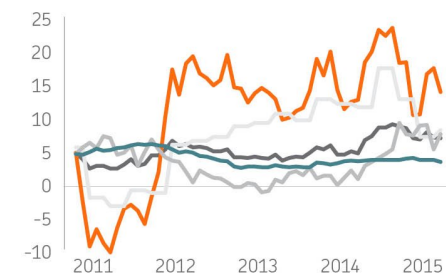
Under räkenskapsperioden togs det ut cirka 10 procent fler nya bolån än året innan. Samtidigt ökade tillväxten av hushållskrediter till nästan tre procent och den genomsnittliga löptiden för nya bolån blev något längre, dvs. knappt 19 år. Krediterna till företag och bostadssammanslutningar ökade med cirka sex procent. Den svagt positiva kreditefterfrågan väntas fortsätta.

Den gynnsamma utvecklingen av inlåningen fortsatte hela året med stöd av inlåningen från offentlig sektor och företag. Ökningen av inlåningen från hushåll var svagare. De tidsbundna insättningarna fortsatte att minska till följd av de mycket låga räntorna.

De inhemska besparingarna i fonder och försäkringar ökade klart i fjol tack vare den goda marknadsutvecklingen och de ökade nettoteckningarna. Cirka 70 procent av ökningen i fondbesparingarna kom från nettoteckningar.

Skadeförsäkringens premieinkomst var i fjol enligt Finansbranschens Centralförbunds statistik 2,1 procent mindre än året innan. De utbetalda försäkringsersättningarna var 3,1 procent mindre.

VOLYMUUTVECKLINGEN INOM FINANSBRANSCHEN 12 MÅN FÖRÄNDRING, %

- Fonder
- Försäkringbesparingar
- Bankmarknaden totalt
- Inlåning
- Utlåning

Källor: Finlands Bank, FC, Suomen Sijoitustutkimus Oy
 utlåning och inlåning exkl. finansiella företag och försäkringsföretag

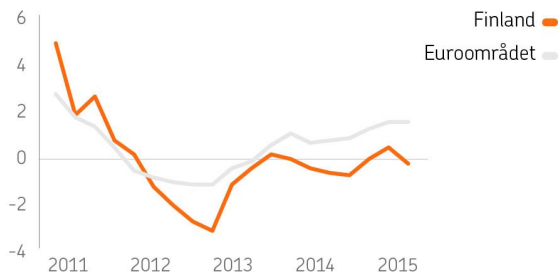
EURIBORRÄNTOR OCH STYRRÄNTAN, %

- 12 mån. euribor
- 3 mån. euribor
- ECB:s styrränta

Källa: Finlands Bank

BNP, VOLYMFÖRÄNDRING FRÅN ÅRET INNAN, %

Säsongrensade serier
Källor: Eurostat, Statistikcentralen

INVESTERINGARNA, VOLYMFÖRÄNDRING FRÅN ÅRET INNAN, %

Källa: Statistikcentralen

Gruppens resultat och omslutning

Resultatanalys

Milj. €	2015	2014	Förändring, %
Bankrörelse	642	571	12,5
Skadeförsäkring	259	223	16,0
Kapitalförvaltning	213	167	27,6
Resultat före skatt	1 101	915	20,4
Förändring i fonden för verkligt värde, brutto	-219	152	
Resultat före skatt till verkligt värde	883	1 067	-17,3
Avkastning på ekonomiskt kapitalkrav, % *)	21,5	16,5	5,0*
Avkastning på ekonomiskt kapitalkrav till verkligt värde, % *)	17,7	19,1	-1,4*
Intäkter			
Räntenetto	1 026	1 043	-1,7
Nettointäkter från skadeförsäkringsrörelse	639	589	8,5
Nettointäkter från livförsäkringsrörelse	278	197	41,0
Provisionsintäkter, netto	704	707	-0,5
Nettointäkter från handel och placeringsverksamhet	193	162	19,1
Övriga rörelseintäkter	54	55	-0,7
Övriga intäkter totalt	1 868	1 710	9,2
Intäkter totalt	2 894	2 753	5,1
Kostnader			
Personalkostnader	781	741	5,4
Övriga administrationskostnader	420	414	1,5
Övriga rörelsekostnader	319	401	-20,4
Kostnader totalt	1 520	1 555	-2,3
Nedskrivningar av fordringar	78	88	-11,9
Ny kundbonus som samlats	197	189	4,5

*) 12 mån. glidande, förändringen anges som förändring av relationstalet.

Övriga nyckeltal

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014	Förändring, %
Fordringar på kunder	75 192	70 683	6,4
Tillgångar i livförsäkringsrörelse	13 858	11 238	23,3
Tillgångar i skadeförsäkringsrörelse	4 067	3 797	7,1
Skulder till kunder	58 220	51 163	13,8
Skuldebrev emitterade till allmänheten	27 706	24 956	11,0
Eget kapital	9 324	7 213	29,3
Omslutning totalt	125 145	110 427	13,3

Januari–december

OP Gruppens resultat före skatt ökade med 20,4 procent till 1 101 miljoner euro (915). Resultatet är nästan 10 procent större än det föregående rekordresultatet från 2007. Resultatet förbättrades särskilt av att övriga intäkter ökade med 9 procent. Nettointäkterna från skade- och livförsäkringen ökade till följd av att lönsamheten i försäkringsverksamheten förbättrades. Nettoprovisionsintäkterna var lika stora som under jämförelseperioden. Provisionerna från bostadsförmedlingen och utlåningen var mindre än under jämförelseperioden medan provisionerna i anslutning till fonder och betalningsrörelse ökade. Nettointäkterna från handeln ökade till följd av derivatresultatet. Realisationsvinster på värdepapper ökade nettointäkterna från placeringsverksamheten.

Gruppens räntenetto minskade med 1,7 procent till 1 026 miljoner euro. Räntenettet ökade för hushållsbanks- och företagsbankrörelsen, medan räntenettet minskade för Markets och likviditetsreserven. Räntenettet minskade för likviditetsreserven på grund av de åtstramade kreditriskmarginalerna för obligationslån och förberedelserna inför åtstramningen i likviditetsbestämmelserna. Det mindre räntenettet för Markets kompensades av att Markets övriga intäkter ökade.

Gruppens kostnader minskade med 2,3 procent, och de var 35 miljoner euro mindre än under jämförelseperioden. Personalkostnaderna ökade till följd av att pensionskostnaderna ökade med 40 miljoner euro samt av kostnader av engångsnatur på 9 miljoner euro i anslutning till omorganiseringen av centralinstitutskoncernen. Pensionskostnaderna ökade bland annat av den ändring i pensionslagarna som fastställdes vid slutet av året. Lönerna och ersättningarna var lika stora som under jämförelseperioden. De övriga kostnaderna ökade inte endast genom att de nya affärsrörelserna expanderade utan också genom gruppens interna ägararrangemang samt kostnadsposter av engångsnatur på totalt

18 miljoner euro för ombyggnaden av kontoret i Vallgård. ICT-kostnaderna ökade med 5,7 procent, dvs. de var 11 miljoner euro större än under jämförelseperioden. Under jämförelseperioden ökade de övriga kostnaderna med totalt 72 miljoner euro till följd av lagstadgade garantiavgifter till insättningsgarantifonden och bankskatten samt av kostnader av engångsnatur på 12 miljoner euro i anslutning till inlösningen av aktierna i Pohjola Bank.

Resultatförsvagande nedskrivningar på olika resultatposter bokfördes för totalt 114 miljoner euro (113), varav 78 miljoner euro (88) bokfördes på krediter och övriga fordringar. Nettonedskrivningarna av krediter och övriga fordringar var små, dvs. 0,10 procent (0,12) av kredit- och garantistocken.

Gruppens inkomstskatt för räkenskapsperioden var 251 miljoner euro (337). Den effektiva skattesatsen var 22,5 procent (33,6). Gruppens inkomstskatt efter förändringar i uppskjutna skatter uppgick till 249 miljoner euro (308). Den effektiva skattesatsen ökade till följd av en skatt på överlåtelsevinst på 37 miljoner euro (109) från affärer i anslutning till OP Gruppens interna ägararrangemang.

Bankrörelsens resultat före skatt var 642 miljoner euro (571). Resultatutvecklingen i bankrörelsen stöddes av att intäkterna ökade samt av att kostnaderna minskade. Räntenettet för bankrörelsen ökade, vilket berodde på att kreditstocken växte och de genomsnittliga marginalerna ökade samt på att kostnaderna för upplåning sjönk. Nettoprovisionsintäkterna ökade genom att provisionerna inom kapitalförvaltning och skadeförsäkring ökade. Kostnaderna minskade med 2,5 procent till 1 037 miljoner euro. Under jämförelseperioden ökade de övriga rörelsekostnaderna på grund av garantiavgifterna till insättningsgarantifonden och bankskatten, vilka totalt uppgick till 70 miljoner euro för bankrörelsen.

Skadeförsäkringens resultat före skatt var 259 miljoner euro (223). Den operativa totalkostnadsprocenten var 87,3 (89,4). Premieintäkterna ökade snabbare än försäkringsersättningarna. Förändringen i försäkringsskuldens diskonteringsränta ökade försäkringsersättningarna med 62 miljoner euro (62), vilket försvagade den operativa totalkostnadsprocenten med 4,5 procentenheter. Driftskostnadsprocenten minskade med 0,7 procentenheter till 17,7 procent. De nettointäkter från placeringsverksamheten som resultatförts minskade med 7 miljoner euro från jämförelseperioden.

Kapitalförvaltningens resultat före skatt var 213 miljoner euro (167). Resultatet förbättrades från jämförelseperioden till följd av den förbättrade lönsamheten i livförsäkringens försäkringsverksamhet. Nettoprovisionsintäkterna från segmentet minskade med 5,6 procent från jämförelseperioden.

Sex banker som tidigare hörde till POP Bankgruppen övergick till OP Gruppen 19.5.2015. Bankernas bokslut har konsoliderats i gruppens siffror från tidpunkten för övergången. Konsolideringen ökade gruppens räntenetto med 9 miljoner euro, nettoprovisionsintäkter med 3 miljoner euro och kostnader med 10 miljoner

euro. Effekten på resultatet var lätt positiv. Till följd av konsolideringen ökade gruppens utlåning med 643 miljoner euro och inlåning med 694 miljoner euro.

Resultatet före skatt till verkligt värde var 883 miljoner euro (1 067). OP Gruppens fond för verkligt värde före skatt uppgick vid slutet av räkenskapsperioden till 302 miljoner euro (531).

Vid slutet av räkenskapsperioden uppgick det egna kapitalet till 9,3 miljarder euro (7,2). Det egna kapitalet ökade av gruppens resultat och emissionen av Avkastningsandelar. Vid slutet av räkenskapsperioden ingick Avkastningsandelar för 2,5 miljarder euro (1,6) i eget kapital, av dem bestod 0,3 miljarder euro av uppsagda Avkastningsandelar. Centralinstitutets direktion beslöt i mars 2015 att höja målet för Avkastningsandelarna med 0,4 miljarder euro till 2,3 miljarder euro. Beloppet av Avkastningsandelarna har i praktiken nått målet.

OP Gruppens ekonomiska mål

Vid slutet av räkenskapsperioden hade OP Gruppen nått alla sina centrala ekonomiska mål.

OP Gruppens ekonomiska mål på lång sikt

	31.12.2015	31.12.2014	Mål
Kapitaltäckningen enligt lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat, %	207	189	160 %
CET 1-kapitaltäckning, %	19,5	15,1	18%*
Avkastning på ekonomiskt kapitalkrav, % (12 mån. glidande)	21,5	16,5	20 %
Tillväxtdifferens mellan intäkter och kostnader, på grupplanet, %-enh. (under 3 års tid)	21,1	14,0	>0 %-enh.
Tillväxtdifferens mellan intäkter och kostnader, bankrörelse, %-enh. (12 mån glidande)	4,1	9,6	>0 %-enh.
Tillväxtdifferens mellan intäkter och kostnader, kapitalförvaltning, %-enh. (12 mån glidande)	18,6	18,6	>0 %-enh.
Skadeförsäkringens operativa totalkostnadsprocent, %	87,3 %	89,4 %	<92 %

* Före slutet av 2016

Resultaträkningens huvudposter per kvartal

Milj. €	2015				2015	2014	Förändring %
	1-3	4-6	7-9	10-12			
Räntenetto	256	256	256	259	1 026	1 043	-1,7
Nettointäkter från skadeförsäkringsrörelse	169	174	154	142	639	589	8,5
Nettointäkter från livförsäkringsrörelse	104	45	61	68	278	197	41,0
Provisionsintäkter, netto	199	175	169	161	704	707	-0,5
Övriga intäkter	58	100	50	40	248	217	14,1
Intäkter totalt	785	749	690	669	2 894	2 753	5,1
Personalkostnader	214	187	172	208	781	741	5,4
Övriga administrationskostnader	102	102	90	126	420	414	1,5
Övriga rörelsekostnader	82	87	69	81	319	401	-20,4
Kostnader totalt	399	375	331	415	1 520	1 555	-2,3
Nedskrivningar av fordringar	21	15	10	31	78	88	-11,9
Återföringar till ägarkunder och OP-bonuskunder	46	51	50	48	195	195	-0,1
Resultat före skatt	320	308	299	175	1 101	915	20,4

OP Gruppens operativa utgångspunkter

OP Gruppens verksamhet bygger på kooperativa värden, en stark kapitaltäckning, kunnig riskhantering och respekt för kunderna. De kooperativa värdena består av människonärhet, ansvarskänsla och framgång tillsammans. OP Gruppens grunduppgift är att med sin starka kapitaltäckning och effektivitet skapa bestående ekonomisk framgång, trygghet och välfärd för ägarkunderna och omvärlden.

I OP Gruppen ska kundens bästa styra all verksamhet. Strävan efter att fortlöpande och aktivt främja kundens fördel sammanfattas i OP Gruppens kundlöfte: "Vi finns till för våra kunder". Kunden kommer alltid först och förtjänar odelad uppmärksamhet. Av personalens serviceattityd ska framgå att kunderna värdesätts. Gruppens förtroendevalda ska föra fram kundens röst i beslutsfattandet och utvecklingen av verksamheten.

Det långsiktiga beaktandet av kunden märks i OP Gruppen som en kontinuerlig förnyelse. Tjänster och produkter utvecklas enligt kundernas behov. Gruppen beaktar effektivt olika kundgrupper och erbjuder regionalt vältäckande och tillgängliga finanstjänster. Andelsbankerna och deras kontor runt om i Finland tillsammans med de användarvänliga elektroniska tjänsterna ger möjlighet till en god växelverkan med kunderna och det lokala samhället.

Som en kundägd aktör har OP Gruppen vid sidan av sin affärsrörelseroll också en annan stark roll, den samhälleliga rollen. I sin affärsrörelseroll tillhandahåller gruppen de tjänster som kunderna behöver på ett konkurrenskraftigt sätt, ser till att dess verksamhet är effektiv och att kapitaltäckningen hålls stark för att ge konkurrensfördel. Som företagsform ger andelslaget sammanhållning och kontinuitet i gruppens omvärld. I den samhälleliga rollen bär gruppen ansvar för såväl ägarkunderna som samhället och regionen i stort. Om gruppen lyckas i affärsrörelserollen är det möjligt att förverkliga den samhälleliga rollen.

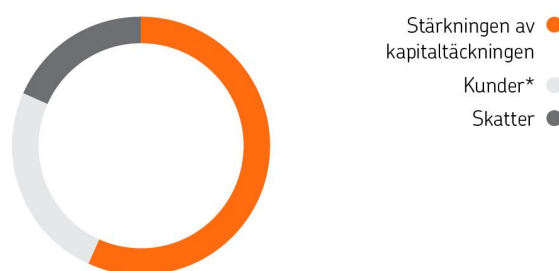
Den starka kapitaltäckningen ger OP Gruppen möjlighet till dubbelrollen. Gruppen upprätthåller en kapitaltäckning som är klart högre än den som bestämmelserna kräver för att trygga sin roll som finansör och försäkrare också om recessionen i ekonomin blir långvarig. Samtidigt ska gruppens risktagning i relation till riskhanteringsförmågan hållas moderat i enlighet med strategin.

Kunderna äger OP Gruppen. I OP Gruppen förenas kundrelationen och ägandet. Som en till grunden kooperativ aktör har OP Gruppen inte som mål att maximera vinsten för ägarna, utan att så effektivt som möjligt producera de tjänster som ägarkunderna behöver. En betydlig del av resultatet av affärsverksamheten återbetalas till ägarkunderna. Resten av resultatet stannar

hos gruppen och stärker balansräkningen samt tryggar kreditgivningsförmågan. Utöver de ekonomiska fördelarna har ägarkunderna en genuin möjlighet att påverka beslutsfattandet i sin andelsbank och därmed utvecklingen i sin närregion.

Nyttan och mervärdet från OP Gruppens affärsrörelse kanaliseras via kundrelationen till ägarkunderna och de övriga kunderna. Andelsbankerna använder sitt resultat för kundernas bästa i form av koncentreringsförmåner och andra ekonomiska fördelar samt i form av utveckling av betjämningsförmågan. På många orter är andelsbankerna en av de största skattebetalarna. Efter de kostnader som krävs för affärsrörelsen användes OP Gruppens intäkter under räkenskapsperioden enligt följande:

UPPSKATTAD ANVÄNDNING AV RESULTATET FÖR 2015

* Kunder = kundbonus, försäkringsrabatter och räntor på ägarkundernas placeringar

Uppskattningen fastställs efter räkenskapsperiodens slut.

Uppskattningen fastställs efter räkenskapsperiodens slut.

Gruppens verksamhet har också andra mer omfattande indirekta effekter på livskraften i ekonomin såväl lokalt som på riksplånet.

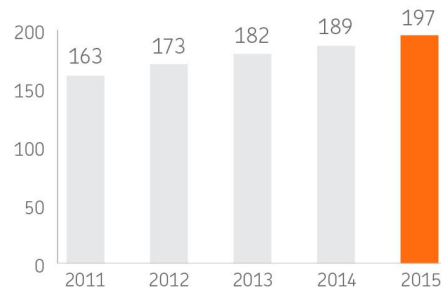
Kundrelationer och kundförmåner

OP Gruppens ägarkunder ökade under året med 57 000 till 1 491 000. Vid slutet av december uppgick andelsbankernas ägarkunders placeringar i andelsbankernas Avkastningsandelar, medlemsandelar och tilläggsandelar till totalt 2,8 miljarder euro (1,9).

Antalet kunder i OP Gruppen i Finland (utan kunderna vid de POP Banker som övergått till gruppen) var vid slutet av december 4 303 000. Antalet privatkunder var 3 869 000 och antalet företagskunder 434 000. Antalet gemensamma kunder inom bank- och skadeförsäkringsrörelsen ökade på ett år med 66 000 till 1 656 000. De POP Banker som övergick till gruppen hade nästan 90 000 kunder.

Ägarkunderna i andelsbankerna och kunderna i Helsingfors OP Bank samlar OP-bonus för sina bank- och försäkringsärenden. Värdet av den nya bonus som OP-bonuskunderna samlat på basis av koncentreringsav sina bank- och försäkringsärenden var totalt 197 miljoner euro (189) för januari–december. Bonus användes för bank- och kapitalförvaltningstjänster för totalt 99 miljoner euro (98) och för försäkringspremier för skadeförsäkringsprodukter för 101 miljoner euro (95). OP-bonus användes för 2 023 000 försäkringsräkningar (1 912 000), av vilka 273 000 (255 000) betalades helt med bonus. Vid slutet av 2015 förnyades insamlingen av bonus genom att gränsen på 5 000 euro slopades. Nu samlas bonus för alla ärenden som ger rätt till bonus utan minimigräns. Till följd av ändringen kommer allt flera ägarkunden att dra nytta av bonusen.

NY KUNDBONUS SOM SAMLATS, MILJ. €

Under räkenskapsperioden beviljades skadeförsäkringens preferenskundshushåll 79 miljoner euro (73) i koncentreringsrabatter.

Andelsbankerna betalade för 2014 ränta på Avkastningsandelarna och tilläggsandelarna för totalt 27 miljoner euro (11). Den ränta som samlats för Avkastningsandelarna och tilläggsandelarna under räkenskapsperioden uppskattas vara totalt 68 miljoner euro. Avkastningsmålet för Avkastningsandelarna är 3,25 procent, och avkastningen beräknas från placeringsdagen.

Flerkanalstjänsterna

Gruppens servicenät består av flera kanaler såsom kontors-, nät-, telefon- och mobiltjänster. Personlig kundbetjäning erbjuds på kontor och digitalt. Gruppen har som mål att erbjuda den bästa kundupplevelsen i branschen i flera kanaler.

Kundernas förändrade beteende och den allmänna digitaliseringen av kundernas vardag ändrar i hög grad finansaktörernas sätt att möta kunden i framtiden. Gruppen strävar efter att erbjuda en kanal som passar varje kunds behov och som möjliggör en smidig övergång från en kanal till en annan.

OP har investerat avsevärt i att utveckla nät- och mobiltjänster. De digitala tjänsterna är de huvudsakliga kanalerna för kundernas skötsel av dagliga bank-, försäkrings- och kapitalförvaltningsärenden. OP-mobilen har under räkenskapsperioden varit föremål för satsningar för att bland annat göra tjänsten ännu mer användarvänlig och vältäckande än tidigare samt genom att lansera nya funktioner i den. Nu kan man få bank-, skadeförsäkrings- och kapitalförvaltningstjänster i OP-mobilen. Under räkenskapsperioden utvecklades till exempel rapporteringen av placeringarna inom kapitalförvaltningen i OP-mobilen. Det blev också möjligt att anmäla skador till skadeförsäkringar i applikationen. Antalet användare i OP-mobilen är redan lika stort som i op.fi. Antalet besök per månad i op.fi var i snitt 10,3 miljoner 2015, medan OP-mobilen stod för 7,6 miljoner och mobilplånboksappen Pivo för 1,7 miljoner.

Trots ökningen inom nät- och mobiltjänsterna har gruppen fortfarande landets mest omfattande kontorsnät med cirka 450 kontor i hela landet. Det egna kontorsnätet stöds dessutom av ett omfattande nätverk av ombud och partner som är särskilt viktigt vid försäljningen av skadeförsäkringar.

Eftersom kundbeteendet och efterfrågan på tjänster förändras, förnyas också kontorskoncepten. Ett exempel på framtidens nya kontor är det kontor som öppnades i september 2015 i anslutning till Vallgårdskvarteret. Kontoret i Vallgård strävar efter bästa möjliga kundupplevelse med hjälp av digitalisering. Kontoret är också hela gruppens testlaboratorium för nya verksamhetsmodeller och verktyg.

Utöver kontoren erbjuds kunderna personlig betjäning per telefon och på nätmöten. Under nätmöten är kunderna i kontakt med experten via videobild och ljud.

Gruppen har stor närvaro i de vanligaste sociala medierna, där den har sammanlagt över 200 000 följare. Kunderna nås i synnerhet på Facebook och Twitter. Där publiceras aktuell information som intresserar kunderna och de övriga intressentgrupperna och ges svar på allmänna frågor från kunderna. Utöver gruppens konton i sociala medier på riksplanet, har många andelsbanker egna Facebook-sidor där de delar publikationer som är avsedda för den lokala kundkåren.

Gruppen vill nå kunderna där det är naturligtast för dem och kartlägger därför fortlöpande nya sätt att möta kunderna. Under 2015 anslöt sig OP Gruppen som första finansiella företag till snabbmeddelandetjänsten Snapchat, som är populär främst bland de unga och sände sin första videosändning i strömningstjänsten Periscope.

Gruppen öppnar sitt andra privatsjukhus uppskattningsvis sommaren 2016. Sjukhuset öppnas i Tammerfors. Grundandet av sjukhuset är en del av det utvecklingsprogram för hälsa och välbefinnande som godkändes i slutet av 2014 och där det bestämdes att gruppens sjukhusverksamhet ska expandera såväl geografiskt som från ortopedi till andra specialområden.

Inlösenförfarandet av aktierna i Pohjola Bank

Den skiljedomstol som Centralhandelskammarens inlösningsnämnd utsett avgav 20.2.2015 sitt beslut i inlösenförfarandet som gäller minoritetsaktieägares aktier i Pohjola. Enligt beslutet är lösenbeloppet för aktierna i Pohjola 16,13 euro per aktie, vilket motsvarade det pris som OP Andelslag erbjöd i det frivilliga

offentliga uppköpserbjudandet på aktierna i Pohjola. Skiljedomstolens beslut överklagades inte, så det slutliga lösenbeloppet blev det som angavs i beslutet.

Konkurrens- och konsumentverkets begäran om utredning

OP Gruppen fick 14.12.2015 en utredningsbegäran av Konkurrens- och konsumentverket. Bakom utredningen ligger en begäran om åtgärd som If Skadeförsäkringsbolag Ab lämnat till myndigheterna. Myndigheterna reder ut OP Gruppens marknadsställning inom hushållsbankstjänster och prissättningen av skadeförsäkringsprodukter.

Till följd av begäran om åtgärd avhåller sig företagen i OP Gruppen tills vidare från den gemensamma intressebevakningen vid Finansbranschens centralförbund, med undantag av arbetsmarknadsfrågorna.

Riskhantering och kapitalutvärdering samt riskposition

De viktigaste målen och principerna för riskhantering och kapitalutvärdering samt uppläggningsen av dem i huvuddrag

Målet för riskhanteringen och kapitalutvärderingen är att trygga riskhanteringsförmågan för OP Gruppen och företagen i gruppen och genom det säkerställa kontinuiteten i verksamheten. Riskhanteringsförmågan bildas av en högklassig riskhantering som är dimensionerad enligt verksamhetens omfattning och krav samt en tillräcklig kapitaltäckning som baserar sig på lönsam affärsrörelse.

Riskhanteringen och kapitalutvärderingen omfattar identifiering, mätning, analys och begränsning av risker. Dessutom omfattar den tillförlitligt och oberoende fastställande av det kapitalbehov som olika risker och affärsverksamheter kräver samt planmässig allokering av kapital enligt den nuvarande och den planerade risktagningen. Även hanteringen av gruppens likviditet är en del av gruppens riskhantering och kapitalutvärdering.

OP Gruppens strategi innehåller prioritetsområdena för gruppens riskvilja och riskhantering. Prioriteringarnas syfte är att säkerställa att strategin genomförs. Enligt strategin ska gruppens riskhanteringsförmåga tryggas under alla förhållanden och risktagningen ska hållas moderat i relation till riskhanteringsförmågan. Varje företag i gruppen ska koncentrera sig på att genomföra sin roll enligt sin betjänings- och riskhanteringsförmåga i enlighet med gruppens gemensamma affärsmodeller.

OP Andelslag (centralinstitutet) ansvarar för riskhanteringen och kapitalutvärderingen på grupplanet för OP Gruppen och för att gruppens riskhanteringsystem är tillräckliga och tidsenliga. Centralinstitutet ger de företag som ingår i gruppen anvisningar för att säkerställa riskhanteringen och övervakar att de handlar i enlighet med myndigheternas bestämmelser, sina stadgar, centralinstitutets anvisningar och OP Gruppens interna rutiner samt i kundrelationer i enlighet med adekvata och etiskt acceptabla rutiner. De företag som hör till OP Gruppen svarar för den egna riskhanteringen och kapitalutvärderingen i enlighet med omfattningen och arten av deras verksamhet.

I OP Gruppen begränsas de mätbara riskerna med limiter och kontrollgränser som styr verksamheten såväl på grupplanet som i andelsbankerna och OP

Andelslagskoncernens företag. Centralinstitutets förvaltningsråd har satt ut risklimiter för OP Gruppens kapitaltäckning samt för kredit-, likviditets-, marknads- och försäkringsriskerna 2015.

OP Gruppens principer för riskhantering och kapitalutvärdering beskrivs närmare i not 2 till bokslutet "OP Gruppens principer för riskhantering och kapitalutvärdering".

Kapitaltäckning

Kapitaltäckning enligt lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat

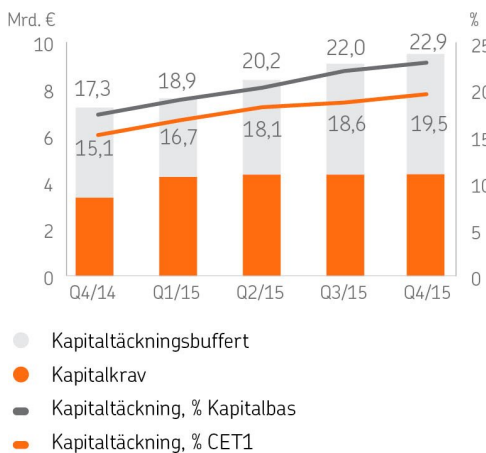
Kapitalbasen uträknad enligt lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat (konglomeratlagen) överskred vid slutet av räkenskapsperioden lagens minimibelopp med 4,6 miljarder euro (3,0). Bufferten enligt konglomeratlagen växte av gruppens resultat, emissionen av Avkastningsandelar och minskningen i de riskvägda posterna i kapitaltäckningen enligt kreditinstitutslagen. Å andra sidan minskade bufferten av den kapitalkonserveringsbuffert på 2,5 procent som togs i bruk vid årets början. Kapitalkonserveringsbufferten höjde kapitalkravet för kapitaltäckningen enligt kreditinstitutslagen från 8 procent till 10,5 procent beräknad på de riskvägda posterna. Gruppens kapitalbas i förhållande till minimikapitalbaskravet var 207 procent (189). Kapitalkonserveringsbufferten sänkte relationstalet med 54 procentenheter. Till följd av buffertkraven beskriver kapitaltäckningen enligt konglomeratlagen inte längre konglomeratets minimikapital, utan den nivå inom vilken konglomeratet kan verka utan myndighetsåligganden på grund av underskrifning av buffertar. Effekten av de POP Banker som övergått till gruppen var liten.

Kapitaltäckning enligt kreditinstitutslagen

Gruppens CET1-kapitaltäckning var vid slutet av räkenskapsperioden 19,5 procent (15,1). Emissionen av Avkastningsandelar ökade kärnprimärkapitaltäckningen med 2,2 procentenheter. Under första kvartalet togs uppdaterade sannolikheter för fallissemang (PD) i bruk för företagsexponeringarna med tillstånd av tillsynsmyndigheten. Ibruktagningen förbättrade kärnprimärkapitaltäckningen med cirka 0,8 procentenheter. Vinsterna till följd av omvärderingen av förmånsbestämda pensionsplaner (IAS 19) ökade under räkenskapsperioden gruppens kärnprimärkapitaltäckning med cirka 0,9 procentenheter.

Kapitaltäckningen i OP Gruppens kreditinstitutsverksamhet är stark i förhållande till den lagstadgade kapitaltäckningen och de kapitalkrav som ställs av myndigheterna. Den lagstadgade minimigränsen är 8 procent för kapitalrelationen och 4,5 procent för kärnprimärkapitalrelationen. Kapitalkonserveringsbufferten på 2,5 procent enligt kreditinstitutslagen höjer i praktiken den nedre gränsen till 10,5 procent för kapitalrelationen och till 7 procent för kärnprimärkapitalrelationen.

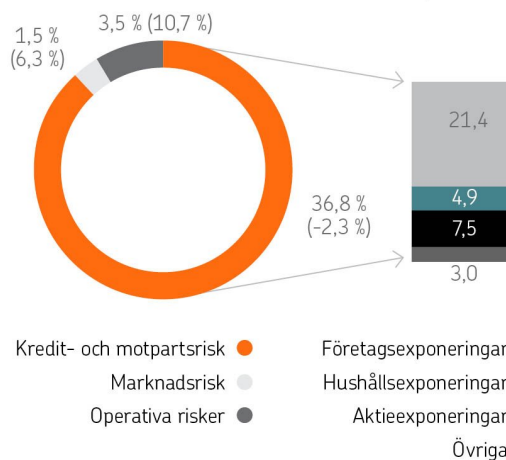
KAPITALBAS OCH KAPITALTÄCKNING

Kärnprimärkapitalet i gruppens kreditinstitutsverksamhet var vid slutet av räkenskapsperioden 8,2 miljarder euro (6,4). Kärnprimärkapitalet ökade till följd av emissionen av Avkastningsandelar, bankrörelsens resultat, IAS 19-poster och utdelningen från gruppens försäkringsföretag. Avkastningsandelarna utgjorde 2,5 miljarder euro av kärnprimärkapitalet vid utgången av räkenskapsperioden.

De riskvägda posterna uppgick vid slutet av räkenskapsperioden till 41,8 miljarder euro (42,3), dvs. de var 1,0 procent mindre än vid slutet av fjolåret. De uppdaterade PD-nivåerna för företagsexponeringarna sänkte de riskvägda posterna med cirka 4,2 procent. Med beaktande av PD-förändringarna ökade de genomsnittliga riskvikterna för företagsexponeringarna något. För de andra väsentliga exponeringsklasserna sjönk de genomsnittliga riskvikterna en aning.

RISKVÄGDA POSTER 31.12.2015, TOTALT 41,8 MRD €, (FÖRÄNDRING FRÅN ÅRETS BÖRJAN -1,0 %)

I aktieexponeringarna ingår 6,5 miljarder euro i riskvägda poster för gruppens interna innehav i försäkringsföretag.

OP Gruppen har i oktober 2015 beviljats tillstånd av ECB att behandla finans- och försäkringskonglomeratets interna investeringar i försäkringsföretag som riskvägda poster i enlighet med tidigare praxis. Den metod som tillämpas på investeringarna i försäkringsföretag leder till en riskvikt på cirka 280 procent. ECB har dock reserverat sig möjligheten att återkalla tillståndet som en del av harmoniseringen av tillsynsmyndighetens optioner. Om tillståndet inte beviljas, skulle en övergång till avdragsförfarandet för investeringar i försäkringsföretag försvaga OP Gruppens kärnprimärkapitaltäckning med cirka 0,6 procentenheter. Ändringen i behandlingen skulle dock inte påverka OP Gruppens faktiska risktäckningskapacitet.

De buffertkrav på kapitaltäckningen som ska implementeras via den nationella lagstiftningen kommer att höja kapitalkraven. I juli 2015 bestämde Finansinspektionen att det buffertkrav för andra systemviktiga institut (O-SII) som kommer att träda i kraft 7.1.2016 är 2 procent för OP Gruppen. Då den nya O-SII-bufferten träder i kraft uppskattas den minska kapitalrelationen enligt konglomeratlagen med cirka 22 procentenheter. Gruppen uppfyller redan nu buffertkraven. Finansinspektionen beslöt i december 2015 att tills vidare inte ställa något kontracykliskt buffertkrav för bankerna, men inledde förberedelser för att höja riskvikterna för bolån. Enligt Finansinspektionen vidtas förberedelserna för att skapa beredskap för den ökade systemrisken. Finansinspektionen fattar ett makrotillsynsbeslut kvartalvis.

I de kommande bestämmelserna ingår en mätare som beskriver skuldsättningsgraden, dvs. den icke-riskvägda skuldsättningskvoten (Leverage Ratio). Den icke-riskvägda skuldsättningskvoten inom OP Gruppens bankrörelse är enligt nuvarande tolkningar uppskattningsvis 7,2 procent

enligt siffrorna vid slutet av räkenskapsperioden, medan miniminivån enligt bestämmelseutkastet är 3 procent.

Skade- och livförsäkring

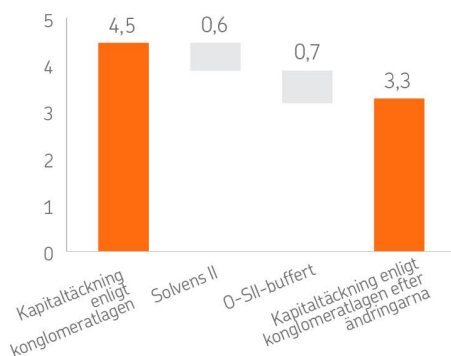
Försäkringssektorns solvensbestämmelser ändras från början av 2016. Enligt den försäkringsbolagslag som gäller från 1.1.2016 omfattas de inte av lagstadgad revision. Genom ändringen av försäkringssektorns

bestämmelser, Solvens II, strävar man efter att förbättra kvaliteten på försäkringsbolagens kapitalbas, förbättra bolagens egen riskhantering, göra kapitalkravet mer riskbaserat och förenhetliga försäkringssektorns solvensbestämmelser i Europa. Bestämmelserna kommer att strama åt kapitalkraven samt öka beloppet av kapitalbasen, vilket nettomässigt minskar kapitaltäckningen enligt konglomeratlagen.

Solvens II	Skadeförsäkring		Livförsäkring	
	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2014
Kapitalbas, milj. €	972	804	1 078	804
Kapitalkrav, milj. €	698	685	722	806
Solvensprocent, %	139	117	149	100

Siffrorna enligt Solvens II redovisas utan eventuella övergångsbestämmelser.

REGELÄNDRINGARNAS EFFEKT PÅ KAPITALTÄCKNINGEN ENLIGT KONGLOMERATLAGEN VID BÖRJAN AV 2016, MRD. €

Relationstalet för kapitaltäckningen enligt konglomeratlagen sjunker till följd av ändringarna i bestämmelserna från nuvarande 207 procent till 156 procent från början av 2016.

Europeiska centralbankens (ECB) tillsyn

OP Gruppen lyder under ECB:s tillsyn. ECB har för OP Gruppen ställt ett buffertkrav enligt prövning i enlighet med kreditinstitutslagen som en del av processen i anslutning till tillsynsmyndighetens bedömning (SREP). Buffertkravet enligt prövning är med beaktande av kärnprimärkapitalkravet 9,75 procent. Med beaktande av OP Gruppens starka kapitaltäckning och höga kapitaltäckningsmål har buffertkravet enligt prövning ingen praktisk inverkan på OP Gruppens kapitaltäckning eller affärsrörelse. Enligt OP Gruppens uppgifter

har ECB för de banker som lyder under dess tillsyn fastställt ett motsvarande buffertkrav som baseras på en övergripande bedömning.

Riskposition

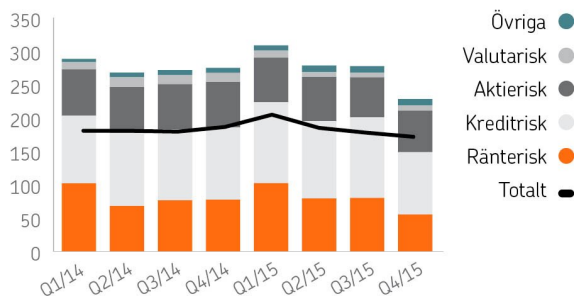
OP Gruppens riskposition har hållits stabil. Riskhanteringsförmågan är stark och tryggar förutsättningarna för gruppens affärsrörelse.

Den goda riskhanteringsförmågan och den moderata målrisknivån bidrog till att hålla vår kreditriskposition stabil trots att läget för omvärlden fortfarande var svårt.

OP Gruppens finansieringsposition och likviditet är goda. OP Gruppens tillgång på finansiering har hållits god. Under räkenskapsperioden emitterade gruppen långfristiga obligationslån för totalt 6,5 miljarder euro. Inlåningens andel av kreditstocken har hållits stabil under räkenskapsperioden.

OP Gruppens marknadsriskposition var stabil under räkenskapsperioden. Nyckeltalet VaR, som mäter gruppens marknadsrisk, var 174 miljoner euro (188) vid slutet av räkenskapsperioden. I VaR ingår försäkringsföretagens totala omslutning, trading-funktionen, likviditetsreserven och gruppens treasury ränteposition.

MARKNADSRISKENS VAR MED KONFIDENSINTERVALLET 95 % OCH TIDSHORISONTEN 10 DAGAR, MILJ. €

De operativa riskerna uppskattas vara moderata, trots att de utlagda tjänsterna fortfarande innehåller ökad operativ risk. Under 2015 har gruppen förbättrat sin förmåga att hindra de skadliga effekterna av blockeringsattacker och också lyckats bekämpa effekterna av attacker.

Gruppens viktigaste risker i förmånsbestämda pensionsplaner ansluter sig till ränte- och marknadsrisken, framtida pensionshöjningar samt till den längre förväntade livslängden. En förändring i den ränta som tillämpas vid diskontering av pensionsåtagandet har en väsentlig inverkan på pensionsåtagandets belopp. Den minskning i nettoskulden för förmånsbestämda pensionsplaner som under räkenskapsperioden bokförts i övrigt totalresultat förbättrade räkenskapsperiodens totalresultat före skatt med 519 miljoner euro.

Bankrörelse

Bankrörelsens centrala risker är kreditrisken och marknadsrisken.

Bankrörelsens kreditriskposition förblev stabil och riskerna måttfulla. Problemfordringarna uppgick till totalt 2,1 miljarder euro (1,6). Med problemfordringar avses över 90 dagar förfallna fordringar, övriga fordringar med risker och lånefordringar som beviljats en eftergift på grund av kundens ekonomiska svårigheter. Lånefordringar som beviljats en eftergift är fordringar där man på kundens initiativ kommit överens om lättnader i den ursprungliga betalningsplanen för att hjälpa kunden att klara av tillfälliga betalningssvårigheter. Andelsbankerna strävar efter att aktivt finna lösningar för att kunderna ska klara av tillfälliga betalningssvårigheter. Nedskrivningarna hölls låga och utgjorde 0,10 procent av kredit- och garantistocken (0,12).

Kredit- och garantistocken växte under räkenskapsperioden med 4,2 miljarder euro till 77,8 miljarder euro. Privatkundernas andel av kredit- och garantistocken var 60 procent (62). Exponeringar mot privatkunder delas in i sex huvudklasser, och av dem hörde 83 procent (81) till de två bästa klasserna och 3 procent (4) till de två svagaste klasserna.

Företagskundernas (inkl. bostadssammanslutningarnas) exponeringar utgjorde 36 procent (36) av kredit- och garantistocken. Av företagskundernas exponeringar utgjorde exponeringarna 59 procent (58) i de bästa ratingklasserna 1–5, medan exponeringarna inom de två sämsta ratingklasserna uppgick till 441 miljoner euro (501), dvs. 1,2 procent (1,5).

Inte en enda exponering mot en kund överskred 10 procent av kapitalbasen efter avdragsposter och annan kreditriskreducering. Bankrörelsens kapitalbas som täcker exponeringar mot kunder uppgick till 9,4 miljarder euro (7,3).

I sektorn företag och bostadssammanslutningar var de mest betydande branscherna enligt exponeringsbeloppet uthyrning och förvaltning av bostäder 21,9 procent (21,6), uthyrning och förvaltning av andra fastigheter 11,7 procent (10,7) samt handel 9,6 procent (10,0). Av exponeringarna i branschen uthyrning och förvaltning av bostäder var 91 procent exponeringar i bostadssammanslutningar och 16 procent exponeringar med garantier från offentlig sektor.

Skadeförsäkring

Skadeförsäkringens centrala risker är de försäkringstekniska riskerna i anslutning till skadeutvecklingen, marknadsriskerna för de placeringar som utgör täckning för försäkringsskulden, nivån på den ränta som använts för att värdera försäkringsskulden samt differensen mellan försäkringsskuldens diskonteringsränta och marknadsräntorna.

Det har inte skett några betydande förändringar i skadeförsäkringens försäkringstekniska risker. Den viktigaste marknadsrisken i skadeförsäkringen är den förhöjande effekt som en nedgång i marknadsräntorna har på försäkringsskuldens värde och kapitalkravet. Trots fluktuationerna i de långa marknadsräntorna var solvensställningen enligt Solvens II klart starkare vid slutet av räkenskapsperioden än ett år tidigare. Placeringsriskerna (VaR 95 %) var vid slutet av granskningsperioden något mindre än vid årsskiftet. Aktie- och kreditrisken i placeringsportföljen har minskats. Portföljens duration har ökat moderat i anslutning till säkringen av ränterisken i försäkringsskulden. Försäkringsskuldens ränterisk har skyddats också med räntederivat.

Kapitalförvaltning

De centralaste riskerna i kapitalförvaltningen är marknadsriskerna i livförsäkringens placeringstillgångar, räntan som tillämpats vid värderingen av försäkringsskulden samt att de försäkrades förväntade livslängd växer snabbare än beräknat.

Inga väsentliga förändringar har skett i livförsäkringens försäkringstekniska risker.

Livförsäkringens solvensställning enligt Solvens II var klart starkare vid slutet av räkenskapsperioden än ett år tidigare. Det försäkringsbestånd som 31.12.2015 överfördes från Ömsesidiga Livförsäkringsbolaget Suomi (Suomi-bolaget) ökade placeringsportföljens marknadsvärde med cirka 1,3 miljarder euro, dvs. cirka 30 procent. Placeringsriskerna (VaR 95 procent) ökade till följd av beståndsöverföringen med cirka 25 procent. Marknadsriskerna i den totala omslutningen förändrades inte vid överföringstidpunkten. Före beståndsöverföringen låg riskerna på samma nivå som vid föregående årsskifte. Under räkenskapsperioden har aktie- och kreditrisken samt portföljens duration ökat moderat i anslutning till säkringen av ränterisken i försäkringsskulden. Försäkringsskuldens ränterisk har skyddats också med räntederivat.

Övrig rörelse

De centrala riskerna inom Övrig rörelse är likviditetsreservens kredit- och marknadsrisker samt likviditetsriskerna. Marknadsrisken har den största inverkan på skuldebrev som ingår i likviditetsreserven.

Likviditetsreserv

Mrd. €	31.12.2015	31.12.2014	Förändring, %
Tillgodohavanden på centralbanker	8,5	3,8	124
Skuldebrev som godtas som säkerhet	10,6	7,8	35
Företagskrediter som godtas som säkerhet	4,3	4,3	0
Totalt	23,4	15,9	47
Fordringar som inte godtas som säkerhet	0,8	0,7	19
Likviditetsreserven till marknadsvärde	24,2	16,6	46
Värderingsavdrag (Haircut)	-1,2	-1,1	12
Likviditetsreserven till säkerhetsvärde	23,0	15,5	48

Likviditetsreserven omfattar skuldebrev emitterade av stater, kommuner, finansiella institut och företag med god rating samt värdepapperiserade fordringar och krediter

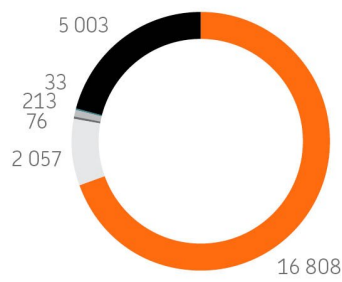
Trots att placeringarna i likviditetsreserven ökade har marknadsriskerna (VaR 95 %) under räkenskapsperioden minskat en aning till följd av förändringar i allokeringen.

OP Gruppen tryggar sin likviditet med en likviditetsreserv som i huvudsak består av tillgodohavanden på centralbanker och fordringar som godtas som säkerhet för centralbanksfinansiering. Likviditetsreserven och de övriga källorna för tilläggsfinansiering i enlighet med beredskapsplanen räcker till för att täcka finansieringsbehovet för minst två år i situationer där marknadsupplåningen inte skulle fungera och där inlåningen skulle minska måttligt.

OP Gruppens likviditet och tillräckligheten hos likviditetsreserven följs upp med ett LCR-relationstal som mäter likviditetskravet. Enligt övergångsbestämmelserna ska LCR-relationstalet vara minst 60 procent under det sista kvartalet 2015 och minst 100 procent från början av 2018. OP Gruppens LCR-relationstal enligt Europeiska kommissionens delegerade förordning var 116 procent vid slutet av december.

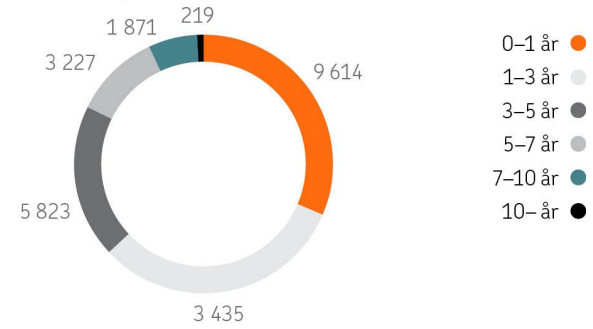
som godtas som säkerhet. Skuldebrev i likviditetsreserven har i reservkalkylen värderats till marknadsnoteringar.

FÖRDELNINGEN AV DE FINANSIELLA TILLGÅNGAR SOM INGÅR I LIKVIDITETSRESERVEN ENLIGT RATING 31.12.2015, MILJ. €

- Aaa* ●
- Aa1-Aa3 ●
- A1-A3 ●
- Baa1-Baa3 ●
- Ba1 eller lägre ●
- Intern rating ●

FÖRDELNINGEN AV DE FINANSIELLA TILLGÅNGAR SOM INGÅR I LIKVIDITETSRESERVEN ENLIGT MATURITET 31.12.2015, MILJ. €

- 0-1 år ●
- 1-3 år ●
- 3-5 år ●
- 5-7 år ●
- 7-10 år ●
- 10-år ●

* inkl. tillgodohavanden på centralbanker

Placeringstillgångar

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014	Förändring, %
Bankrörelse	1 888	2 105	-10
Skadeförsäkring	3 687	3 522	5
Kapitalförvaltning	4 032	4 056	-1
Övrig rörelse	10 536	7 659	38
Totalt	20 143	17 343	16

I tabellen ingår inte placeringar som utgör täckning för fondförsäkringar och den separata balansräkning som överförts från Suomi-bolaget

Rating

Rating

Ratinginstitut	Kortfristig kapitalanskaffning	Utsikter	Långfristig kapitalanskaffning	Utsikter
Standard & Poor's	A-1+	Negativa	AA-	Negativa
Moody's	P-1	Stabila	Aa3	Stabila

Pohjola Bank Abp har ratingar från Standard & Poor's Credit Market Services Europe Limited och Moody's Investors Service Ltd. Vid bedömningen av Pohjolas rating beaktar ratinginstituten hela OP Gruppens ekonomiska situation.

OP Gruppens eller Pohjola Bank Abp:s ratingar har inte ändrats under 2015.

I november 2015 sade OP Gruppen och Pohjola Bank Abp upp avtalet om Fitchs rating, och avtalet upphörde

31.12.2015. Fitch bekräftade och slopade 6.1.2016 OP Gruppens och Pohjola Bank Abp:s långfristiga rating A+ och kortfristiga rating F1.

Standard & Poor's bekräftade 2.12.2015 Pohjola Bank Abp:s långfristiga rating till AA- och kortfristiga rating till A-1+. Utsikterna för ratingarna förblev negativa.

Moody's bekräftade 29.6.2015 Pohjola Bank Abp:s långfristiga rating till Aa3 och kortfristiga rating till P-1. Utsikterna förblev stabila.

Strategiska utvecklingsprogram

Förvaltningsrådet vid gruppens centralinstitut fastställde i juni fem nya utvecklingsprogram för gruppen. Utvecklingsprogrammen är ett svar på den kraftiga förändringen i omvärlden samt på det förnyelsebehov som förändringarna i kundbeteendet ger upphov till. Programmen kommer att kräva betydande investeringar i utveckling av produkter, tjänster, teknik och kompetens.

Utvecklingsprogrammen anger riktlinjer för hur gruppens kundägda grund ska stärkas, hur gruppen ska förbereda sig för möjligheterna och utmaningarna hos digitaliseringen samt hur de tre rörelsesegmenten ska utvecklas i huvuddrag. Utöver det här har ett utvecklingsprojekt för hälsa och välbefinnande godkänts och inletts redan tidigare. I december 2015 beslöt centralinstitutets förvaltningsråd inleda arbetet med att revidera strategin.

Utsikter för 2016

Den globala ekonomin växer långsammare än i snitt. Tillväxten inom euroområdet väntas fortsätta i moderat takt. I Finland har den ekonomiska tillväxten redan länge varit anspråkslös. Den svaga exportefterfrågan, den dåliga priskonkurrenskraften och den långsamma förnyelsen i de ekonomiska strukturerna hotar leda till att den ekonomiska tillväxten i Finland i många år växer klart långsammare än tillväxten inom euroområdet. Genomföringen av strukturella reformer kan skärpa det politiska läget, vilket kan äventyra återhämtningen på hemmamarknaden. Det exceptionella läget i den globala ekonomin med låga räntor och centralbankernas massiva stimuleringsåtgärder medför också betydande osäkerhet för den framtida ekonomiska utvecklingen.

Finlands svaga ekonomiska läge håller de långsiktiga tillväxtförväntningarna i finansbranschen låga. De låga räntorna belastar bankernas räntenetto och försvagar intäkterna från försäkringsbolagens placeringsverksamhet.

Å andra sidan stöder de låga räntorna kundernas kreditbetalningsförmåga, som har hållit sig stabil trots den långvariga perioden med långsam tillväxt. Kapitaltäckningen och lönsamheten i finansbranschen har fått större betydelse på grund av den instabila omvärlden och de strängare regelverken.

OP Gruppens resultat före skatt för 2016 uppskattas bli ungefär detsamma som 2015. De största osäkerhetsmomenten för resultatprognosen är ogynnsamma förändringar i räntorna och placeringsomvärlden. Också utvecklingen i nedskrivningarna av fordringar är osäker.

Alla prognoser och bedömningar i den här verksamhetsberättelsen grundar sig på rådande uppfattning om den ekonomiska utvecklingen. De faktiska resultaten kan avvika betydligt.

Händelser efter räkenskapsperioden

Visa Inc lade i november 2015 ett uppköpserbud på Visa Europe Ltd. Köpet som väntas bli genomfört under början av 2016 behöver ännu få samtycken av myndigheterna. OP Andelslags direktion godkände för sin del uppköpserbudet i januari. Om köpet genomförs kommer OP Gruppen enligt preliminära och obekräftade beräkningar att få en realisationsvinst på cirka 70 miljoner euro 2016.

OP Gruppen och Suomi-bolaget inledde i januari 2016 förhandlingar om överlåtelsen av Suomi-bolagets individuella pensionsförsäkringsbestånd på cirka 3,2 miljarder euro till OP-Livförsäkrings Ab. Målet är att under mars göra upp en plan för överlåtelsen av försäkringsbeståndet och föra ärendet för beslut till bolagsstämmorna under våren 2016.

Verksamheten och resultatet per rörelsesegment

OP Gruppens rörelsesegment är Bankrörelse, Skadeförsäkring och Kapitalförvaltning. Den rörelse som inte hör till segmenten presenteras i gruppen "Övrig rörelse". Rapporteringen per rörelsesegment följer principerna för upprättandet av OP Gruppens bokslut.

Rörelsesegmentens resultatsammandrag

Milj. €	Intäkter	Kostnader	Övriga poster *)	Resultat före skatt 1-12/2015	Resultat före skatt 1-12/2014	Förändring, %
Bankrörelse	1 927	1 037	-248	642	571	12,5
Skadeförsäkring	561	302	0	259	223	16,0
Kapitalförvaltning	321	108	0	213	167	27,6
Övrig rörelse	538	551	0	-13	-34	-61,2
Elimineringar	-454	-478	-24	0	-13	
Totalt	2 894	1 520	-272	1 101	915	20,4

*) Återföringar till ägarkunder och OP-bonuskunder samt nedskrivningar av fordringar har redovisats i övriga poster

Bankrörelse

- Resultatet före skatt var 642 miljoner euro (571). Intäkterna ökade med 1,6 procent och kostnaderna minskade med 2,5 procent.
- Kostnads-/intäktsrelationen förbättrades med 2 procentenheter till 54 procent.
- Utlåningen ökade med 6,4 procent på ett år.
- Nedskrivningarna, 77 miljoner euro (86), utgjorde 0,10 procent av kredit- och garantistocken (0,12).

Bankrörelsens nyckeltal

Milj. €	1-12/2015	1-12/2014	Förändring, %
Intäkter			
Räntenetto	1 108	1 092	1,4
Provisionsintäkter, netto	663	655	1,3
Nettointäkter från handel och placeringsverksamhet	120	115	4,7
Övriga rörelseintäkter	36	34	4,4
Intäkter totalt	1 927	1 896	1,6
Kostnader			
Personalkostnader	472	446	5,9
Övriga administrationskostnader	370	345	7,1
Övriga rörelsekostnader	194	272	-28,6
Kostnader totalt	1 037	1 063	-2,5
Nedskrivningar av fordringar	77	86	-10,2
Återföringar till ägarkunder och kundbonus som samlats	171	176	-2,9
Resultat före skatt	642	571	12,5
Kostnads-/intäktsrelation, %	53,8	56,1	-2,3
Milj. €			
Uttagna bolån	6 577	5 977	10,0
Uttagna företagskrediter	6 631	6 468	2,5
Förmedlade fastighetsaffärer, st.	12 149	12 341	-1,6
Mrd. €	31.12.2015	31.12.2014	Förändring, %
Utlåning			
Bolån	35,3	34,0	3,9
Krediter till företag	18,5	16,9	9,3
Övriga krediter	21,5	19,8	8,3
Utlåning totalt	75,2	70,7	6,4
Garantistock	2,6	2,9	9,5

Inlåning			
Daglig- och betalningsrörelseinsättningar	34,7	29,8	16,6
Placeringsinsättningar	17,2	19,0	-9,4
Inlåning totalt	51,9	48,8	6,5
Marknadsandel, % **	31.12.2015	31.12.2014	Förändring, %
Utlåning	34,9	34,4	0,6*
Inlåning	37,1	37,6	-0,5*

* Förändring i relationstalet

**Utan de finansiella institutens och försäkringsföretagens krediter och insättningar.

Trots den svaga ekonomiska tillväxten fortsatte utlåningen att öka. Utlåningsstocken ökade på ett år med 6,4 procent genom att krediterna till företag och bostadssammanslutningar samt bolånen till hushåll ökade. De uttagna nya bolånen ökade från jämförelseperioden med 10 procent.

Inlåningsstocken ökade under året med 6,5 procent. Placeringsinsättningarna minskade i januari–december till följd av de låga räntorna och mindre marginalerna på tidsbundna insättningar. Däremot ökade betalningsrörelseinsättningarna på ett år med 17 procent i huvudsak genom att inlåningen från företag och samfund ökade.

Gruppens marknadsandel inom bolån ökade på ett år med 0,6 procentenheter och var vid slutet av december 38,6 procent. Företagskrediternas marknadsandel ökade under samma period med 1,8 procentenheter till 37,5 procent (35,6). Gruppens marknadsandel av inlåningen i euro ökade med 2,0 procentenheter till 35,9 procent. Då finansiella institut och försäkringsföretag justeras ur inlåningsstocken i euro, var marknadsandelen 37,1 procent (37,6).

Det totala beloppet av andelsbankernas Avkastningsandelar, medlemsandelar och tilläggsandelar ökade under året med 0,9 miljarder euro till 2,8 miljarder euro vid slutet av december.

De bostadsaffärer som OP Gruppens fastighetscentraler förmedlade minskade med 1,6 procent från jämförelseperioden.

Amorteringsfriheter i anslutning till OP Gruppens projekt Finland framåt beviljades under februari–juni för nästan 100 000 lån. De amorteringar som skjutits upp för de här lånen uppgår till totalt cirka 450 miljoner euro.

OP offentliggjorde i april en ny verksamhetsmodell med en enda finansieringsprocess för företag som behöver både banklån och riskfinansiering men som inte är beredda att ge avkall på sina nuvarande innehav. Finansieringspaketet riktar sig till företag med en omsättning på 10–50 miljoner euro.

Resultat

Bankrörelsens resultat före skatt ökade till 642 miljoner euro (571). Intäkterna ökade med 1,6 procent och kostnaderna minskade med 2,5 procent, vilket medförde att kostnads-/intäktsrelationen förbättrades med 2,3 procentenheter. Nedskrivningarna, 77 miljoner euro (86), utgjorde 0,10 procent av kredit- och garantistocken (0,12).

Räntenettet ökade till 1 108 miljoner euro (1 092) sedan utlåningen vuxit och snittmarginalen i utlåningen ökat samt kostnaderna för inlåningen minskat. Till följd av minskningen i räntenettet för affärsområdet Markets stannade ökningen i bankrörelsens räntenetto vid 1,4 procent.

Nettoprovisionsintäkterna från bankrörelsen ökade med 8 miljoner euro till 663 miljoner euro (655). Kapitalförvaltningens provisioner ökade med 14 miljoner euro och provisionerna i anslutning till skadeförsäkringen med 3 miljoner euro.

De totala nettointäkterna från handeln och placeringsverksamheten ökade med 5 miljoner euro.

Kostnaderna minskade med 2,5 procent till 1 037 miljoner euro (1 063). Under jämförelseperioden ökade de övriga rörelsekostnaderna på grund av garantiavgifterna till insättningsgarantifonden och bankskatten, vilka totalt uppgick till 70 miljoner euro.

Personalkostnaderna ökade med 26 miljoner euro till 472 miljoner euro (446) närmast till följd av att lönebikostnaderna ökat.

Skadeförsäkring

- Resultatet före skatt var 259 miljoner euro (223). Resultatet före skatt till verkligt värde var 171 miljoner euro (272).
- Premieintäkterna ökade med 7 procent (5).
- Den försäkringstekniska lönsamheten förbättrades. Den operativa totalkostnadsprocenten var 87,3 (89,4) och den operativa driftskostnadsprocenten 17,7 (18,4). Totalkostnadsprocenten var 88,8 (91,0).
- Intäkterna från placeringarna till verkligt värde var 2,3 procent (6,7).

Skadeförsäkringens nyckeltal

Milj. €	1-12/2015	1-12/2014	Förändring, %
Premieintäkter	1 396	1 310	6,5
Försäkringsersättningar	-972	-930	4,5
Driftskostnader	-247	-242	2,1
Avskrivningskorrigerering av immateriella tillgångar	-21	-21	-0,1
Försäkringstekniskt bidrag	156	117	32,5
Placeringsintäkter och -kostnader	164	171	-4,2
Öriga intäkter och kostnader	-61	-66	-7,2
Resultat före skatt	259	223	16,0
Förändring i fonden för verkligt värde, brutto	-87	49	
Resultat före skatt till verkligt värde	171	272	-36,9
Totalkostnadsprocent, %	88,8	91,0	
Operativ totalkostnadsprocent, %*	87,3	89,4	
Operativ skadeprocent, %*	69,6	71,0	
Operativ driftskostnadsprocent, %	17,7	18,4	
Operativ riskprocent, %	64,2	65,0	
Operativ omkostnadsprocent, %	23,1	24,4	
Intäkter från placeringar till verkligt värde, %	2,3	6,7	
Solvensprocent, %	70,4	75,4	
Solvensprocent (Solvens II), %**	139,3	117,3	
Stora skador med skadekostnad för egen räkning	-60	-79	
Förändringarna jämfört med avsättningarna för skador under de föregående åren (run-off resultat)	32	27	

*Nyckeltalet för jämförelseperioden har ändrats till att motsvara den behandling av ändringen i diskonteringsräntan som tillämpas från början av 2015.

** Siffran redovisas utan inverkan av övergångsbestämmelser

Premieintäkterna fortsatte att öka bland privatkunderna. Bland företagskunderna ökade premieintäkterna trots recessionen i ekonomin. Lönsamheten bland privat-

och företagskunderna förbättrades. Försäljningen av försäkringar ökade en aning från jämförelseperioden. Skadeutvecklingen var gynnsam på grund av den milda vintern och de färre storskadorna.

OP Gruppens marknadsandel av premieinkomsten från skadeförsäkringen 2014 var 31,5 procent (30,3). Mätt med marknadsandelen av premieinkomsten är OP Gruppen klart den största skadeförsäkraren i Finland.

Antalet preferenskundshushåll ökade under året med 22 000 hushåll till 677 000 (655 000), av vilka redan 76 procent (75) har koncentrerat också sina bankärenden till OP Gruppen.

Ett av skadeförsäkringens centrala prioriteringsområden har varit att utveckla ersättningstjänsten. Särskilt den elektroniska kommunikationen har utvecklats i såväl nättjänsterna som mobila tjänster. Under räkenskapsperioden lanserades en ny tjänst för anmälan av skador i OP-mobilien. Av skadorna anmäls redan över 50 procent via nätet, och beträffande frivilliga personförsäkringar är andelen redan över 75 procent.

Elektroniska tjänster används i avsevärt högre grad än tidigare för skötseln av skadeförsäkringsärenden. Under de senaste 12 månaderna har antalet kunder som valt att få sin försäkringspost elektroniskt ökat till över 554 000 kunder (365 000).

Resultat

Resultatet före skatt ökade till 259 miljoner euro (223). Den försäkringstekniska lönsamheten var god. De nettointäkter från placeringar som bokförts i resultaträkningen minskade med 7 miljoner euro. Resultatet före skatt till verkligt värde var 171 miljoner euro (272).

Värderingsmodellen för skadeförsäkringens försäkringsskuld ändrades i början av räkenskapsperioden så att förändringen i diskonteringsräntan för pensionsansvar beaktas som en post som uppdateras fortlöpande. Vid slutet av december var den genomsnittliga diskonteringsräntan 2,22 procent. Sänkningen av diskonteringsräntan ökade försäkringsersättningarna med 62 miljoner euro (62). Enligt den nya värderingsmodellen inverkar förändringen i diskonteringsräntan också på beräkningen av de operativa nyckeltalen. De operativa nyckeltalen för jämförelseperioden har ändrats så att de motsvarar den här förändringen. Förändringen i diskonteringsräntan försvagade den operativa totalkostnadsprocenten med 4,5 procentenheter (4,7).

Den operativa totalkostnadsprocenten var 87,3 (89,4). De operativa nyckeltalen innehåller inte avskrivningar av immateriella tillgångar som uppkommit i samband med företagsköp.

Premieintäkter

Milj. €	1-12/2015	1-12/2014	Förändring, %
Privatkunder	730	687	6,3
Företagskunder	609	568	7,3
Baltikum	56	55	1,6
Totalt	1 396	1 310	6,5

Utan sänkningen av diskonteringsräntan ökade försäkringsersättningarna med 5 procent från jämförelseperioden. Storskadeutvecklingen var fortsatt gynnsam. Skadekostnaden för nya storskador på egendom och verksamhet var mindre än under jämförelseperioden. Under januari–december registrerades 70 nya (82) stora skador på egendom och verksamhet och skadekostnaden för egen räkning var för dem totalt 60 miljoner euro (79). Till den här klassen räknas skador på över 0,3 miljoner euro. Förändringen i avsättningarna för de lagstadgade pensionerna var större än under jämförelseperioden. Under januari–december var förändringen i avsättningarna för pensionerna 16 miljoner euro (12).

Förändringarna jämfört med skadorna under de föregående åren, utan inverkan av förändringen i diskonteringsräntan, förbättrade det försäkringstekniska bidraget med 32 miljoner euro (27). Den operativa skadeprocenten var 69,6 (71,0). Den operativa riskprocenten exklusive indirekta skaderegleringskostnader var 64,2 (65,0).

Driftskostnaderna ökade med 2 procent på grund av ökningen i försäljningsprovisionerna och provisionerna för hanteringen av beståndet, och de var 5 miljoner euro större än under jämförelseperioden. Den operativa driftskostnadsprocenten var 17,7 (18,4). Den operativa omkostnadsprocenten, som innehåller de indirekta skaderegleringskostnaderna, var 23,1 (24,4).

Operativt försäkringstekniskt bidrag och totalkostnadsprocent (CR)

	1-12/2015		1-12/2014	
	Bidrag, milj. €	CR, %	Bidrag, milj. €	CR, %
Privatkunder	140	80,9	126	81,6
Företagskunder	32	94,7	7	98,8
Baltikum	5	90,9	6	90,0
Totalt	177	87,3	139	89,4

Lönsamheten bland privatkunderna förbättrades genom att premieintäkterna fortsatte att öka. Bland företagskunderna var skadeutvecklingen gynnsammare än under jämförelseperioden. Nedgången i diskonteringsräntan avspeglar sig särskilt på företagskundernas lönsamhet. I Baltikum försämrades lönsamheten något på grund av storskador.

Placeringsverksamhet

Intäkterna från placeringarna till verkligt värde var 74 miljoner euro (236), dvs. 2,3 procent (6,7). Intäkterna från placeringsverksamheten var positiva under det fjärde kvartalet till följd av att marknadsvärdet på aktier steg. De resultatförda nettointäkterna från placeringarna var 164 miljoner euro (171).

Placeringsbeståndets fördelning

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Obligationslån och räntefonder	77	73
Alternativa placeringar	1	1
Aktier	7	7
Kapitalplaceringar	3	3
Fastigheter	10	11
Penningmarknaden	3	5
Totalt	100	100

Skadeförsäkringens placeringsbestånd uppgick vid slutet av december till 3 687 miljoner euro (3 522). Ränteportföljens ratingfördelning var god. Placeringarna på investeringsnivån stod för 93 procent (94), och 63 procent (71) av placeringarna hade en rating på minst A-. Ränteportföljens återstående genomsnittliga löptid var 5,7 år (4,5) och durationen 5,2 år (4,3).

Den genomsnittliga avkastningen på direkta placeringar i obligationslån beräknad enligt anskaffningsvärdet på instrumenten (running yield) var 1,76 procent (1,94).

Kapitalförvaltning

- Resultatet före skatt var 213 miljoner euro (167). Resultatet före skatt till verkligt värde var 159 miljoner euro (218).
- Nettointäkterna från livförsäkringens placeringsverksamhet ökade från jämförelseperioden.
- Intäkterna från placeringarna till verkligt värde var 2,4 procent (6,0).
- Bruttot av de förvaltade medlen ökade på ett år med 12 procent och uppgick vid slutet av december till 68 miljarder euro.

Kapitalförvaltningens nyckeltal

Milj. €	1-12/2015	1-12/2014	Förändring, %
Provisionsintäkter, netto			
Fonder och kapitalförvaltning	188	175	7,9
Livförsäkringar	171	166	2,7
Kostnader	163	133	22,5
Kundbonus som samlats	23	18	26,6
Provisionsintäkter, netto, totalt	196	208	-5,6
Nettointäkter från livförsäkringens riskrörelse	21	20	7,0
Nettointäkter från livförsäkringsrörelsens placeringsverksamhet	98	51	94,0
Övriga intäkter	5	1	
Personalkostnader	32	32	-1,0
Övriga kostnader	76	80	-4,4
Resultat före skatt	213	167	27,6
Förändring i fonden för verkligt värde, brutto	-54	51	
Resultat före skatt till verkligt värde	159	218	-26,8
Mrd. €	31.12.2015	31.12.2014	Förändring, %
Förvaltade medel (brutto)			
Placeringsfonder	21,7	17,5	24,3
Institutionella kunder	23,5	23,5	-0,2
Private Banking	14,6	12,8	14,3
Fondanknutna försäkringsbesparingar	8,7	7,6	15,2
Förvaltade medel totalt (brutto)	68,5	61,3	11,7

Milj. €	1-12/2015	1-12/2014	Förändring, %
Nettoförsäljning			
Spar- och placeringskunder	666	716	-7,0
Private Banking-kunder	469	1 363	-65,6
Institutionella kunder	-187	454	-141,2
Nettoförsäljning totalt	948	2 534	-62,6
Marknadsandel, %	31.12.2015	31.12.2014	Förändring, %
Placeringsfonder	22,2	20,5	1,7*

* Förändring i relationstalet

Bruttot av de förvaltade medlen ökade under räkenskapsperioden med 11,7 procent till följd av den goda värdeutvecklingen på aktiemarknaden och den positiva nettoförsäljningen. De förvaltade medlen uppgick till 68,5 miljarder euro (61,3) och i dem ingår medel från företag som hör till OP Gruppen för 11 miljarder euro.

Nettoförsäljningen minskade under räkenskapsperioden i alla kundsegment och var 948 miljoner euro (2 534). Den minskade nettoförsäljningen berodde på osäkerheten i de allmänna ekonomiska utsikterna.

Antalet spar- och placeringskunder ökade under räkenskapsperioden med 26 000 och uppgick vid slutet av december till 754 000. Antalet kunder ökade särskilt i fonderna för sparare, där antalet andelsägare ökade med 51 000 från årsskiftet.

Suomi-bolaget överlät med Finansinspektionens samtycke sitt bestånd med individuella livförsäkringar till ett belopp på cirka 1,3 miljarder euro till OP Gruppen 31.12.2015. Vid beståndsoverlåtelsen bildades en s.k. separat balansräkning av det sparförsäkringsbestånd som överfördes. Den har en annan vinstutdelningspolicy än den övriga livförsäkringsrörelsen.

OP-fondernas riskjusterade avkastning förblev god under räkenskapsperioden. OP-fondernas Morningstar-klassificering var 3,2 (3,3).

Utvecklingen av den elektroniska försäljningen och skötseln av ärenden inom kapitalförvaltningen fortsatte under räkenskapsperioden. Av teckningarna i placeringsfonderna skedde 40 procent (28) via elektroniska kanaler.

Inom projektet Finland framåt är handeln med aktier i företag som noteras på Helsingforsbörsen avgiftsfri

i cirka fyra månader för OP-nättjänstens kunder på nätet och i mobilen. OP erbjuder också avgiftsfritt information om företagen till alla intresserade via OPs aktieanalys. Förmånerna gäller under tiden 7.12.2015–31.3.2016. Dessutom slopade OP Gruppen permanent teckningsprovisionen i alla kanaler för OPs fonder som placerar i Finland.

Resultat

Resultatet före skatt ökade till 213 miljoner euro (167). Resultatet till verkligt värde var 159 miljoner euro (218).

Nettoprovisionsintäkterna minskade med 5,6 procent från jämförelseperioden och uppgick till 196 miljoner euro (208). Nettoprovisionsintäkterna utgjorde 0,29 procent (0,35) av bruttot av de förvaltade medlen.

Intäkterna från livförsäkringens placeringsverksamhet till verkligt värde var 2,4 procent (6,0). Nettointäkterna från livförsäkringens placeringsverksamhet, utan resultatet från de derivat som utgör skydd mot ränterisken i försäkringsskulden och beräkningsräntekostnaden, var 185 miljoner euro (169).

Kostnaderna var 4 miljoner euro mindre än under jämförelseperioden. Kapitalförvaltningens kostnads-/intäktrelation försvagades till 45,6 procent (40,8). Kostnaderna utgjorde 0,16 procent (0,18) av bruttot av de förvaltade medlen.

Försäkringsskuldens ränterisk säkras med räntekompletteringar och räntederivat. Räntekompletteringarna av försäkringsskulden var vid räkenskapsperiodens slut 404 miljoner euro (475). Av räntekompletteringarna utgjorde 52 miljoner euro (54) kortfristiga räntekompletteringar som gjorts för 12 månader.

Livförsäkringens placeringstillgångar utan de tillgångar som utgör täckning för fondanknutna försäkringar och den s.k. separata balansräkning som överförts från Suomi-bolaget uppgick till 4 078 miljoner euro (4 148). Andelen

placeringar i ränteportföljen som till sin rating räknas till investeringsnivån var 96 procent (94). Vid slutet av räkenskapsperioden var ränteplaceringarnas modifierade duration 4,7 (3,1).

Placeringsbeståndets fördelning

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Obligationslån och räntefonder	76	68
Alternativa placeringar	6	6
Aktier och aktiefonder	5	7
Fastigheter	7	6
Penningmarknaden	6	12
Totalt	100	100

Övrig rörelse

Nyckeltal för övrig rörelse

Milj. €	1-12/2015	1-12/2014	Förändring, %
Räntenetto	-52	-33	-56,7
Nettointäkter från handel	0	-9	
Nettointäkter från placeringsverksamhet	89	59	50,9
Övriga intäkter	501	473	5,7
Kostnader	551	524	5,1
Resultat före skatt	-13	-34	61,2
Mrd. €	31.12.2015	31.12.2014	Förändring, %
Fordringar på kreditinstitut	11	10	3,8
Investeringsstillgångar	16	13	29,8
Skulder till kreditinstitut	4	5	-9,9
Skuldebrev emitterade till allmänheten	18	17	5,3

Resultat

Resultatet före skatt för Övrig rörelse var -13 miljoner euro (-34). Resultatet belastades av att räntenettet minskade och kostnaderna ökade. Nettointäkterna från placeringsverksamheten och övriga intäkter ökade från jämförelseperioden.

Räntenettet för övrig rörelse var -52 miljoner euro (-33). Räntenettet minskade på grund av de fortsatt låga räntorna, de åtstramade kreditriskmarginalerna för obligationslån som hör till likviditetsreserven och förberedelserna inför åtstramningen i likviditetsbestämmelserna. Snittmarginalen för OP Gruppens skuldebrev inom marknadsupplåningen till seniorvillkor var vid slutet av december 39 räntepoäng (41).

De totala nettointäkterna från placeringsverksamheten ökade med 30 miljoner euro till 89 miljoner

euro till följd av att realisationsvinsterna på värdepapper ökade. Utdelningarna i placeringsverksamheten minskade med 16 miljoner euro till 21 miljoner euro.

De övriga intäkterna ökade till 501 miljoner euro, dvs. de var 28 miljoner euro större än under jämförelseperioden. Övriga rörelseintäkter består till betydande delar av gruppens interna tjänstedebiteringar, vilka redovisas som rörelsesegmentens kostnader.

Kostnaderna i Övrig rörelse ökade med 27 miljoner euro till 551 miljoner euro. Personalkostnaderna ökade med 16 miljoner euro till 176 miljoner euro. De övriga rörelsekostnaderna ökade genom gruppens interna ägararrangemang samt kostnadsposter av engångsnatur på 18 miljoner euro för ombyggnaden av kontoret i Vallgård. Under jämförelseperioden bokfördes bland övriga rörelsekostnader provisioner av engångsnatur på 20 miljoner euro i anslutning till uppköpserbjudandet på aktierna i Pohjola Bank.

Förändringar i OP Gruppens struktur

I OP Gruppens bokslut konsolideras 178 andelsbanker (181) och deras koncernbolag, OP Andelslagskoncernen och OVY Försäkring Ab. Under räkenskapsperioden minskade antalet andelsbanker genom fusioner mellan andelsbanker medan antalet ökade genom att sex banker som hört till POP Bankgruppen anslöt sig till OP Gruppen.

OP Gruppens centralinstituts förvaltningsråd har fattat ett principbeslut om att Helsingfors OP Bank Ab omvandlas till andelsbank under 2016. Namnet på den nya banken blir Helsingforsnejdens Andelsbank (OP Helsingfors). Beslutet leder till att man kan bli ägarkund i OP Gruppen i hela Finland.

OP Helsingfors kommer enligt planen att vara ett dotterbolag till OP Gruppens centralinstitutskoncern. Eftersom centralinstitutet också i fortsättningen har en viktig roll vid kapitaliseringen av den nya banken, är meningen att bankens stadgar baseras på att 2/3 av det bestämmande inflytandet finns hos OP Gruppen.

De ovan nämnda planerade ändringarna kräver godkännande av myndigheterna.

Pohjola Bank Abp byter namn våren 2016. Bankens nya namn blir OP Företagsbanken Abp. Omasairaala Oy byter namn till Pohjola Hälsa Ab i samband med att sjukhuset i Tammerfors öppnar sommaren 2016.

Planeringen och genomföringen av de olika alternativen för de juridiska strukturerna i OP Gruppens centralinstitutskoncern fortsätter. Kapitalförvaltningen flyttades bort från Pohjola-koncernen till gruppens centralinstitut vid slutet av 2015. I planerna ingår också att flytta bort skadeförsäkringen från Pohjola-koncernen. Samtidigt övervägs också möjligheten att skilja åt OP Gruppens centralbanksfunktioner, som för närvarande är en del av Pohjola Bank Abp, till ett dotterbolag som helt ägs av OP Andelslag. Inga beslut har fattats om det exakta sätt på vilket centralbanksfunktionerna ska skiljas åt och skadeförsäkringen överförs eller om tidtabellen för dem.

Som en del av gruppens interna omstrukturering har OP Andelslag i juni 2015 köpt alla aktier i OP-Livförsäkrings Ab och OP-Kortbolaget Abp som tidigare innehafts av andelsbankerna och Helsingfors OP Bank Abp. Genom förvärven äger centralinstitutskoncernen hela aktiestocken i både OP-Livförsäkrings Ab och OP-Kortbolaget Abp.

Aurum Placeringsförsäkring Ab har fusionerats med OP-Livförsäkrings Ab 31.12.2015.

Suomi-bolagets individuella livförsäkringsbestånd har överlåtits till OP-Livförsäkrings Ab 31.12.2015 frånsett personförsäkringarna av skadeförsäkringstyp som

överläts till Pohjola Försäkring Ab. I samband med beståndsöverlåtelsen överfördes från Suomi-bolaget tillgångar och försäkringssskuld värderade till verkligt värde för 1,3 miljarder euro. Beståndsöverföringen har ingen direkt effekt på OP Gruppens resultat.

Osuuspankki Poppia, Laihia Osuuspankki, Multian Osuuspankki, Petäjäveden Osuuspankki, Keiteleen Osuuspankki och Tuusniemen Osuuspankki, som hörde till POP Bankgruppen, har vid sina andelsstämmor beslutat ansluta sig till OP Gruppen som självständiga andelsbanker. Bankerna blev 19.5.2015 officiellt medlemsbanker i gruppen. Samtidigt började bankernas kunder omfattas av OP Gruppens insättningsgaranti.

Sotkamoon Osuuspankki har 31.5.2015 fusionerats med Kainuun Osuuspankki.

Östnylands Andelsbank har 31.7.2015 fusionerats med Porvoon Osuuspankki som bytt namn till Östnylands Andelsbank.

Mynämäen Osuuspankki har 31.8.2015 fusionerats med Nousiaisten Osuuspankki som bytt namn till Mynämäen-Nousiaisten Osuuspankki.

Hartolan Osuuspankki och Sysmän Osuuspankki har 31.8.2015 fusionerats med Etelä-Päijänteen Osuuspankki som bytt namn till Järvi-Hämeen Osuuspankki.

Myrskylän Osuuspankki har 30.9.2015 fusionerats med Orimattilan Osuuspankki.

Karkun Osuuspankki har 31.10.2015 fusionerats med Tampereen Seudun Osuuspankki.

Pyhälaakson Osuuspankki har 31.12.2015 fusionerats med Suomenselän Osuuspankki.

Ylivieskan Osuuspankki har 31.12.2015 fusionerats med Karleby Andelsbank.

Östra Korsholms Andelsbank och Vasa Andelsbank har godkänt en fusionsplan, enligt vilken Östra Korsholms Andelsbank fusioneras med Vasa Andelsbank. Den planerade registreringstidpunkten för verkställandet av fusionen är 29.2.2016.

Keiteleen Osuuspankki och Pielaveden Osuuspankki har godkänt en fusionsplan, enligt vilken Keiteleen Osuuspankki fusioneras med Pielaveden Osuuspankki. Samtidigt byter Pielaveden Osuuspankki namn till Nilakan Seudun Osuuspankki.

Personal och ersättningar

Vid slutet av räkenskapsperioden hade OP Gruppen 12 130 anställda (12 356). Antalet anställda var i genomsnitt 12 174 (12 548). Omorganiseringar och effektiviseringsåtgärder i OP Gruppen minskade antalet anställda under räkenskapsperioden. Antalet anställda ökade med 133 då sex POP Banker övergick som medlemsbanker till OP Gruppen 19.5.2015.

Under räkenskapsperioden gick 241 personer (323) i pension från OP Gruppen. Medelåldern för de pensionerade var 61,5 år (61,7).

OP Gruppens rörliga ersättningar fördelar sig på kortsiktiga företagsvisa ersättningar och långsiktiga ersättningar på grupplanet.

OP Gruppens långsiktiga ersättningssystem på grupplanet består av ett ersättningssystem avsett för ledningen samt en personalfond avsedd för den övriga personalen.

Ledningens långsiktiga ersättningssystem har fastställts för åren 2014–2016. Dessutom fortsätter OP Gruppens personalfond med ettåriga intjäningsperioder.

Ersättningssystemen har upprättats i enlighet med bestämmelserna om ersättningssystemen inom finansbranschen. Ersättningssystemet 2014–2016 iakttar huvudprinciperna för den föregående treåriga intjäningsperioden.

Som långsiktiga målmätare har OP Andelslags förvaltningsråd uppställt OP Gruppens resultat före skatt, gruppens kärnprimärkapitaltäckning (CET1) och ökningen i antalet koncentreringskunder. Målen på grupplanet är desamma såväl i ersättningssystemet för ledningen som i OP Gruppens personalfond.

OP Gruppens ArPL-försäkringar som tidigare fanns i Ömsesidiga Pensionsförsäkringsbolaget Ilmarinen överfördes till OP-Eläkekassa 31.12.2015. Värdet av överföringen var cirka 100 miljoner euro.

Information om direktionsledamöternas och revisionsdirektörens anställning

Presidiet för centralinstitutets förvaltningsråd beslutar om lönen, ersättningar och övriga förmåner för OP Gruppens chefdirektör, som också fungerar som centralinstitutets verkställande direktör, för övriga ledamöter och ersättare i direktionen samt för revisionsdirektören. Villkoren för varje direktionsledamots, ersättarens och revisionsdirektörens tjänsteförhållande har fastställts i ett skriftligt direktörsavtal som förvaltningsrådet har godkänt.

Den information som enligt tillsynsförordningen krävs om ersättningar till personer med inverkan på OP Gruppens riskposition offentliggörs årligen på OPs nätsidor.

År 2015 utbetalades till OP Gruppens chefdirektör 754 392 euro i lön och 21 600 euro i naturaförmåner samt 250 100 euro i kortfristiga ersättningar som tjänats in för 2014, dvs. totalt 1 026 092 euro. Kortfristiga och långfristiga uppskjutna ersättningar för åren 2011, 2012 och 2013 betalades 2015 för 671 669 euro.

Lönerna för övriga ledamöter och ersättare i direktionen samt för revisionsdirektören var sammanlagt 3 205 111 euro och naturaförmånerna 159 807 euro. Kortfristiga och långfristiga ersättningar som tjänats in för åren 2011–2014 betalades för 2 340 496 euro. Löner och arvoden till övriga ledamöter och ersättare i direktionen samt till revisionsdirektören betalades för sammanlagt 5 705 414 euro.

I lönerna och ersättningarna ingår den andel av resultatlönerna för 2011, 2012, 2013 och 2014 som betalats ut 2015. Från de kortfristiga resultatlöner som chefdirektören och direktionsledamöterna tjänat in för 2014 har inga poster skjutits upp för senare utbetalning. Uppskovsförfarandet baserar sig på ett förfarande enligt kreditinstitutslagen (610/2014), som beskrivs i not 59 om rörliga ersättningar i OP Gruppens IFRS-bokslut för 2015.

Direktionsledamöternas tilläggs pensionskydd är ordnat hos pensionsstiftelsen OP-Eläkesäätiö och med OP-Livförsäkrings tilläggs pensionsförsäkring. Pensionsåldern för chefdirektören och de övriga ledamöterna och ersättarna i direktionen samt för revisionsdirektören är 63 år.

Kostnaderna för tilläggs pensionsförsäkringen var 599 000 euro 2015. För tilläggs pensionskyddet från OP-Eläkesäätiö bokfördes inga kostnader 2015.

Kostnaderna för tilläggs pensionerna har offentliggjorts bland de uppgifter som Europeiska bankmyndigheten EBA årligen samlar in om ersättningar i enlighet med Europaparlamentets och rådets tillsynsförordning 575/2013 och kapitaltäckningsdirektiv 2013/36.

euro	Chefdirektören	Övriga direktionsledamöter, ersättaren och revisionsdirektören	Totalt
Regelbunden penninglön	754 392	3 205 111	3 959 503
Naturaförmåner	21 600	159 807	181 407
Intjänad kortfristig resultatlön för 2014	250 100	743 262	993 362
2015 utbetalda löner, ersättningar och naturaförmåner totalt	1 026 092	4 108 180	5 134 272
Del som utbetalats 2015 av den i enlighet med bestämmelserna för finansbranschen uppskjutna andelen av resultatlöner som intjänats under 2011, 2012 och 2013*	671 669	1 597 234	2 268 903
2015 utbetalda löner, ersättningar och naturaförmåner samt uppskjuten resultatlön totalt	1 697 761	5 705 414	7 403 175

* Innehåller den 2015 utbetalda andelen av den resultatlön som intjänats för 2011, 2012 och 2013 samt den andel av de långfristiga ersättningarna för 2011–2013 som betalats ut 2015. Utbetalningen av återstoden av den resultatlön som intjänats för 2012 och 2013 har skjutits upp till åren 2016–2017. Utbetalningen av de uppskjutna posterna förutsätter ett separat beslut.

Den uppsägningstid som arbetsgivaren tillämpar för både chefdirektören, övriga ledamöter och ersättare i direktionen samt för revisionsdirektören är 6 månader. Då anställningen upphör i fall som separat bestäms i direktörsavtal betalas till chefdirektören

utöver lön för uppsägningstid en summa som motsvarar penninglönen för högst 12 månader och till övriga ledamöter och ersättare i direktionen samt till revisionsdirektören en summa som motsvarar penninglönen för högst 6 månader.

OP Andelslags förvaltning

OP Gruppens centralinstitut (OP Andelslag) ordinarie andelsstämma hölls 19.3.2015. I stället för de ledamöter som stod i tur att avgå valdes till förvaltningsrådet för perioden 2015–2018 följande personer: verkställande direktör Jari Anttila, forsknings- och utvecklingsdirektör Ilmo Aronen, verkställande direktör Kalle Arvio, verkställande direktör Tapani Eskola, professor Jarna Heinonen, ekonom Jorma Hyrskyluoto, lektor Ulla Järvi, verksamhetsledare Jukka-Pekka Kataja, verkställande direktör Simo Kauppi, direktör Jaakko Kiander, lantbruksföretagare Seppo Kietäväinen, rektor Juha Kiiskinen, lektor Jaakko Korkonen, verkställande direktör Tuomas Kupsala, verkställande direktör Petri Krohns, biträdande direktör Jukka Kääriäinen, direktör Ari Mikkola, verkställande direktör Esko Mononen, administrationsdirektör Annukka Nikola, verkställande direktör Juha Pullinen, verkställande direktör Olli Tarkkanen samt verkställande direktör Ari Väänänen. I stället för ledande skötaren Marita Marttila, som anhållit om avsked från förvaltningsrådet, valdes lektor Sirkka Keuru för den återstående perioden 2015–2017. Förvaltningsrådet har sammanlagt 34 ledamöter.

Vid sitt konstituerande möte valde förvaltningsrådet professor Jaakko Pehkonen till ordförande.

Till vice ordförande valdes lektor Mervi Väisänen och verkställande direktör Vesa Lehikoinen.

Förvaltningsrådsledamot Jukka-Pekka Kataja har utsetts till specialmedarbetare för lantbruks- och miljöminister Kimmo Tiilikainen, och han har därför meddelat att han tills vidare inte deltar i OP Andelslags förvaltningsråds arbete från 29.6.2015.

Ledamoten i OP Andelslags direktion, personaldirektör Teija Sarajärvi avgick från direktionen 30.9.2015.

Förvaltningsrådet beslöt vid sitt sammanträde 23.9.2015 om ändringar i direktionens sammansättning. Harri Nummela ansvarar för den digitala affärsrörelsen och kundupplevelsen. Karri Alameri utnämndes till ny affärsrörelsedirektör för kapitalförvaltningen. Outi Taivainen utnämndes till ny personaldirektör.

Den ordinarie andelsstämman valde CGR-sammanslutningen KPMG Oy Ab till OP Gruppens revisor. KPMG Oy Ab har till huvudansvarig revisor utsett CGR Raija-Leena Hankonen.

OP Gruppens effektiviseringsprogram

OP Gruppen fattade i slutet av 2012 beslut om ett effektiviseringsprogram, vars mål fastställdes till årliga kostnadsinbesparingar på totalt 150 miljoner euro före slutet av 2015. Målen nåddes som planerat.

Investeringar och tjänsteutveckling

OP Andelslag och dess dotterföretag svarar för utvecklingen av OP Gruppens tjänster. Av kostnaderna i anslutning till tjänsteutveckling består en betydande del av ICT-investeringar och definitioner i anslutning till dem.

OP Andelslagskoncernens utvecklingskostnader uppgick i januari–december till 162 miljoner euro (111). Kostnaderna omfattar licensavgifter, köptjänster samt OP Andelslagskoncernens aktiverade egna arbete.

De ICT-investeringar som aktiverats i balansräkningen under räkenskapsperioden uppgick till 131 miljoner euro (53). Merparten av investeringarna gäller bankrörelsen.

OP Gruppen började 2012 bygga om sitt kontor i Vallgårdskvarteret. Det första skedet är klart och utrymmena är i bruk. De totala kostnaderna för det första byggskedet var cirka 240 miljoner euro. Det andra byggskedet har inletts och blir klart hösten 2017.

Samhällsansvar

Samhällsansvaret är en fast del av OPs affärsrörelse och strategi. Grunden för ansvaret är våra gemensamma värden, vår starka kapitaltäckning och kompetenta riskhantering. Inom arbetet kring samhällsansvaret beaktas det ekonomiska och sociala ansvaret samt miljöansvaret. OP Gruppens mål inom samhällsansvaret är att vara en föregångare inom branschen i Finland.

Läs mer i rapporten OP 2015 och i bilagan OP GRI-information, som bildar samhällsansvarsrapporten i enlighet med GRI G4-riktlinjerna.

Den juridiska strukturen hos sammanslutningen av andelsbanker och OP Gruppen

Sammanslutningen av andelsbanker och OP Gruppen

Sammanslutningen av de andelsbanker som hör till OP Gruppen utgörs av sammanslutningens centralinstitut OP Andelslag, företagen i centralinstitutets finansiella företagsgrupp, medlemskreditinstitutet i centralinstitutet och företagen i medlemskreditinstitutets finansiella företagsgrupper samt sådana kreditinstitut, finansiella institut och tjänsteföretag av vilkas röster de ovan nämnda företagen tillsammans innehar över hälften.

OP Gruppen består av sammanslutningen av andelsbanker och sådana företag som inte ingår i sammanslutningen, men av vilkas röster företag som hör till sammanslutningen innehar över hälften. Omfattningen hos OP Gruppen skiljer sig från omfattningen hos sammanslutningen av andelsbanker genom att OP Gruppen också omfattar andra företag än kreditinstitut, finansiella institut eller tjänsteföretag. De viktigaste av de här företagen är försäkringsbolagen, som tillsammans med sammanslutningen bildar ett finans- och försäkringskonglomerat.

Styrning, riskhantering och kapitaltäckning i sammanslutningen av andelsbanker

Enligt sammanslutningslagen övervakas de till sammanslutningen hörande företagens gruppbaseade kapitalbaskrav och likviditet gruppbaseerat på sammanslutningsplanet. Centralinstitutet är skyldigt att övervaka medlemskreditinstitutets verksamhet, ge dem anvisningar om riskhantering, tillförlitlig förvaltning och intern kontroll för att trygga deras likviditet och kapitaltäckning samt ge dem anvisningar om enhetliga redovisningsprinciper vid upprättande av det konsoliderade bokslutet. Centralinstitutet kan dessutom på det sätt som bestäms i centralinstitutets stadgar för medlemskreditinstitutet fastställa allmänna principer för verksamhet som är av betydelse för sammanslutningen.

Skyldigheten att ge anvisningar och att utöva tillsyn ger dock inte centralinstitutet befogenheter att bestämma om medlemskreditinstitutets affärsrörelse. Varje medlemskreditinstitut bedriver sin affärsrörelse självständigt inom ramen för sina resurser och centralinstitutets anvisningar.

Ett företag som hör till sammanslutningen får inte i sin verksamhet ta så stora risker att den gruppbaseade kapitaltäckningen eller likviditeten för de företag som hör till sammanslutningen väsentligt äventyras. Centralinstitutet ska enligt lagen ha en tillförlitlig förvaltning som gör det möjligt att effektivt hantera sammanslutningens risker samt med hänsyn till sammanslutningens verksamhet tillräcklig intern kontroll och riskhanteringssystem. De principer som iaktas i riskhanteringen inom sammanslutningen av andelsbanker ingår i OP Gruppens principer för riskhantering och kapitalutvärdering, vilka beskrivs mer i detalj på annat håll i verksamhetsberättelsen och i OP Gruppens IFRS-bokslut.

Sammanslutningen måste uppfylla de ekonomiska krav som lagen ställer på sammanslutningen. Sammanslutningen ska ha en kapitalbas som uppgår till minst det belopp som föreskrivs i 10 kapitlet 1 § i kreditinstitutslagen.

Medlemskreditinstitutets kapitaltäckning och tillsynen över den

Enligt sammanslutningslagen får tillsynsmyndigheten ge centralinstitutet tillstånd att besluta om undantag för sina medlemskreditinstitut i fråga om kapitalbasens relation till kapitalkravet, exponeringarna mot kunder, kraven på likviditeten och den kvalitativa riskhanteringen.

Centralinstitutet får inte bevilja undantag från bestämmelserna till ett kreditinstitut som avsevärt eller upprepade gånger försummat centralinstitutets anvisningar enligt 17 § i sammanslutningslagen eller att fullgöra sina skyldigheter enligt 23 § eller enligt ett tillstånd som tillsynsmyndigheten beviljat med stöd av den bestämmelsen. Ett sådant samtycke får ges för högst tre år. Centralinstitutet har med tillsynsmyndighetens tillstånd beviljat medlemskreditinstitut undantag som gäller exponeringarna mot kunder, likviditeten och den kvalitativa riskhanteringen.

Medlemskreditinstitutet är inte skyldiga att ge ut en sådan delårsrapport som avses i 12 kapitlet 12 § i kreditinstitutslagen. Medlemskreditinstitutet är inte skyldiga att ge ut uppgifterna om kapitaltäckningen (uppgifterna enligt Pelare III) i sin helhet, utan de ges ut för sammanslutningen av andelsbanker.

Anslutning till och utträde ur sammanslutningen av andelsbanker

Medlemmar av centralinstitutet kan vara sådana kreditinstitut, vilkas stadgar eller bolagsordningar stämmer överens med sammanslutningslagen och vilkas stadgar eller bolagsordningar är godkända av centralinstitutet. Centralinstitutets förvaltningsråd beslutar om antagning av medlemmar.

Ett medlemskreditinstitut har rätt att utträda ur centralinstitutet. Den gruppbaseade kapitalbasen för de företag som hör till sammanslutningen måste trots att ett medlemskreditinstitut utträder bibehållas på den nivå som sammanslutningslagen föreskriver.

Ett medlemskreditinstitut kan också uteslutas ur centralinstitutet i enlighet med lagen om andelslag. Dessutom kan ett medlemskreditinstitut uteslutas, om det har försummat centralinstitutets anvisningar enligt 17 § i sammanslutningslagen på ett sätt som väsentligt äventyrar övervakningen av att enhetliga principer för hantering av likviditeten eller kapitalutvärderingen eller för upprättande av bokslut iaktas eller tillämpningen av de här principerna inom sammanslutningen. Ett medlemskreditinstitut kan också uteslutas, om medlemskreditinstitutet väsentligt handlar i strid med de allmänna verksamhetsprinciper för sammanslutningen som centralinstitutet fastställt.

Bestämmelserna i sammanslutningslagen om medlemskreditinstituts betalningsskyldighet tillämpas också på ett kreditinstitut som har utträtt eller uteslutits ur centralinstitutet, om det när betalningskravet framförs till medlemskreditinstitutet har förlutit mindre än fem år från utgången av det kalenderår då medlemskreditinstitutet utträdde eller uteslöts.

Bokslut och revision i OP Gruppen

Enligt sammanslutningslagen ska OP Gruppens bokslut upprättas med iakttagande av de internationella redovisningsstandarder som avses i bokföringslagen. Finansinspektionen har meddelat närmare föreskrifter om hur OP Gruppens bokslut ska upprättas. Principerna för upprättandet av bokslutet presenteras i noterna till OP Gruppens bokslut.

Centralinstitutet är skyldigt att ge medlemskreditinstituten anvisningar för iakttagande av enhetliga bokslutsprinciper vid upprättandet av OP Gruppens bokslut. Medlemskreditinstituten ska ge centralinstitutet den information som behövs för sammanställningen av OP Gruppens bokslut. Centralinstitutets revisorer har rätt att för granskningen av OP Gruppens bokslut få kopior av handlingar som gäller medlemskreditinstitutets revision.

Centralinstitutets revisorer ska med iakttagande i tillämpliga delar av kreditinstitutslagen granska OP Gruppens bokslut. Bokslutet ska föreläggas och tillkännages centralinstitutets ordinarie andelsstämma.

Tillsyn över sammanslutningen av andelsbanker

Centralinstitutet och sammanslutningen av andelsbanker övervakas av Europeiska centralbanken (ECB). Centralinstitutets medlemskreditinstitut övervakas av ECB och av centralinstitutet.

Centralinstitutet övervakar att de företag som hör till sammanslutningen i sin verksamhet iakttar lagar, förordningar och myndighetsföreskrifter som gäller finansmarknaden, sina stadgar och sina bolagsordningar samt de anvisningar som centralinstitutet meddelat med stöd av 17 § i sammanslutningslagen. Dessutom övervakar centralinstitutet de finansiella förutsättningarna hos de företag som hör till sammanslutningen.

ECB övervakar att centralinstitutet styr och övervakar medlemskreditinstituten i enlighet med sammanslutningslagen och att de företag som hör till sammanslutningen uppfyller kraven i den här lagen.

Tillsynen över centralinstitutet och dess medlemskreditinstitut handhas av Revisionsfunktionen som är underställd centralinstitutets chefsdirektör. Till Revisionens uppgifter hör inspektion av centralinstitutets medlemskreditinstitut och företagen i deras finansiella företagsgrupper samt internrevision i centralinstitutet och dess dotterföretag.

Internrevisionen vid OP Gruppens Revision utför en internrevision som är oberoende och objektiv analys-, säkrings- och konsulteringsverksamhet och som ger mervärde åt OP Gruppen samt förbättrar deras verksamhet. Internrevisionen ska bistå OP Gruppen i att uppnå sina mål genom att erbjuda ett systematiskt betraktelsesätt för bedömningen och förbättringen av organisationens processer för riskhantering, övervakning, ledning och administration. Tyngdpunkten ligger på att identifiera riskfaktorer och granska funktionen hos den interna kontrollen. Internrevisionen ska i sina rapporter ge rekommendationer för hur de missförhållanden som observerats kan förbättras.

Internrevisionen utförs enligt de internationella branschstandarderna för internrevision och god revisionssed.

Centralinstitutets betalningsskyldighet och medlemskreditinstitutens solidariska ansvar

Centralinstitutet är skyldigt att som en sådan stödåtgärd som avses i sammanslutningslagen till ett medlemskreditinstitut betala så mycket som behövs för att förhindra att medlemskreditinstitutet försätts i likvidation. Dessutom svarar centralinstitutet för de av medlemskreditinstitutets skulder som inte kan betalas med medlemskreditinstitutets egna medel.

Ett medlemskreditinstitut är skyldigt att till centralinstitutet betala sin andel av det belopp som centralinstitutet har betalat antingen till ett annat medlemskreditinstitut som en stödåtgärd eller till ett annat medlemskreditinstitutets borgenär för en skuld som förfallit till betalning och för vilken borgenären inte har fått betalning av medlemskreditinstitutet. Om centralinstitutet är insolvent har medlemskreditinstitutet dessutom enligt lagen om andelslag en obegränsad tillskottsplikt för centralinstitutets skulder.

Medlemskreditinstitutens ansvar för belopp som centralinstitutet på något medlemskreditinstitutets vägnar har betalat till medlemskreditinstitutets borgenärer ska fördelas mellan medlemskreditinstituterna i förhållande till deras senast fastställda balansomslutningar. Det sammanlagda belopp som årligen tas ut hos medlemskreditinstituterna för att undvika likvidation av medlemskreditinstitut får per räkenskapsperiod uppgå till högst fem tusendelar av varje medlemskreditinstitutets senast fastställda balansomslutning.

Skydd från insättningsgarantifonden och ersättningsfonden för investerare

Enligt lagstiftningen om insättningsgarantifonden betraktas inlåningsbankerna inom sammanslutningen av andelsbanker som en enda bank vad gäller insättningsgarantin. Av insättningsgarantifondens medel ersätts en kunds fordringar på inlåningsbankerna inom sammanslutningen av andelsbanker totalt högst till ett belopp av 100 000 euro.

Också enligt lagbestämmelserna om ersättningsfonden för investerare betraktas sammanslutningen av andelsbanker som en enda bank. Ur ersättningsfondens medel ersätts investerarens tillgodohavanden på företag inom sammanslutningen av andelsbanker upp till totalt 20 000 euro.

För insättningsgarantin ansvarar den nya myndigheten Verket för finansiell stabilitet, som grundades 2015, och som förvaltar stabilitetsfonden utanför statsbudgeten. Fonden består av en resolutionsfond för stabilitetsavgifter och en insättningsgarantifond för insättningsgarantiavgifter.

Finans- och försäkringskonglomeratet

OP Gruppen utgör ett sådant finans- och försäkringskonglomerat som avses i lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat (konglomeratlagen). Centralinstitutet för sammanslutningen är det företag i toppen av konglomeratet som avses i 3 § i konglomeratlagen.

Konglomeratlagen ställer ett separat kapitaltäckningskrav för finans- och försäkringskonglomerat. OP Gruppens kapitaltäckning ska redovisas som det belopp av kapitalbasen som överstiger minimikapitalet samt som förhållandet mellan den sammanräknade kapitalbasen och minimibeloppet av kapitalbasen.

Konglomeratlagen ställer också upp maximibelopp för finans- och försäkringskonglomeratets exponeringar mot kunder. Dessutom tillämpas på det finans- och försäkringskonglomerat som OP Gruppen bildar det som föreskrivs om sammanslutningens exponeringar mot kunder i 21 § i sammanslutningslagen.

Konglomeratlagens bestämmelser om bokslut tillämpas med stöd av 30 § i lagen inte på OP Gruppen, eftersom gruppens bokslut upprättas i enlighet med de internationella IFRS-redovisningsstandarderna.

Centrala resultat- och balansposter samt ekonomiska nyckeltal

Milj. €	2011	2012	2013	2014	2015
Centrala resultatposter, milj. €					
Räntenetto	1 030	1 003	915	1 043	1 026
Nettointäkter från skadeförsäkringsrörelse	307	428	518	589	639
Nettointäkter från livförsäkringsrörelse	72	108	175	197	278
Provisionsintäkter, netto	551	558	664	707	704
Övriga intäkter	171	241	265	217	248
Personalkostnader	689	764	791	741	781
Övriga kostnader	639	698	769	814	739
Nedskrivningar av fordringar	101	99	84	88	78
Återföringar till ägarkunder	176	192	193	195	195
Resultat före skatt	525	586	701	915	1 101
Centrala balansposter - aktiva, milj. €					
Fordringar på kreditinstitut	1 104	840	849	686	425
Fordringar på kunder	60 331	65 161	68 142	70 683	75 192
Tillgångar i skadeförsäkringsrörelse	3 205	3 492	3 479	3 797	4 067
Tillgångar i livförsäkringsrörelse	7 006	9 173	9 872	11 238	13 858
Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen och investeringstillgångar	8 624	6 954	9 290	9 927	13 351
Immateriella och materiella tillgångar	1 871	2 030	2 065	2 113	2 238
Övriga poster	9 765	12 120	7 294	11 983	16 014
Aktiva totalt	91 905	99 769	100 991	110 427	125 145
Centrala balansposter - passiva, milj. €					
Skulder till kreditinstitut	1 783	1 965	1 039	1 776	1 673
Skulder till kunder	45 974	49 650	50 157	51 163	58 220
Skuldebrev emitterade till allmänheten	20 005	19 270	21 428	24 956	27 706
Efterställda skulder	1 555	1 736	1 466	1 212	1 696
Skulder för skadeförsäkringsrörelse	2 508	2 592	2 746	2 972	3 159
Skulder för livförsäkringsrörelse	6 932	8 970	9 771	11 230	13 532
Övriga poster av främmande kapital	6 907	8 452	6 660	9 904	9 836
Eget kapital	6 242	7 134	7 724	7 213	9 324
Passiva totalt	91 905	99 769	100 991	110 427	125 145

Ekonomiska nyckeltal, %

Räntabilitet på eget kapital, ROE	6,8	7,0	8,9	8,1	10,3
Räntabilitet på eget kapital till verkligt värde	0,4	14,1	8,7	5,7	13,2
Räntabilitet på totalt kapital, ROA	0,5	0,5	0,7	0,6	0,7
Soliditet	6,8	7,2	7,6	6,5	7,5
Kostnadernas andel av intäkterna	64	64	61	56	53
Kärnprimärkapitaltäckning	14,0	14,8	17,3	15,1	19,5
Kapitaltäckningsgrad	14,0	14,8	17,3	17,3	22,9
Kapitaltäckningen enligt lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat	180	190	190	189	207

*)För 2010-2013 har redovisats relationstal utan övergångsbestämmelser, som kärnprimärkapitaltäckning har redovisats Core Tier 1-kapitaltäckningen.

Formler för nyckeltalen

Formler för nyckeltalen

$$\text{Räntabilitet på eget kapital (ROE), \%} = \frac{\text{Räkenskapsperiodens resultat}}{\text{Eget kapital (medeltalet vid årets början och slut)}} \times 100$$

$$\text{Räntabilitet på eget kapital till verkligt värde, \%} = \frac{\text{Räkenskapsperiodens totalresultat}}{\text{Eget kapital (medeltalet vid årets början och slut)}} \times 100$$

$$\text{Räntabilitet på totalt kapital (ROA), \%} = \frac{\text{Räkenskapsperiodens resultat}}{\text{Balansomslutning i snitt (medeltalet vid årets början och slut)}} \times 100$$

$$\text{Soliditet, \%} = \frac{\text{Eget kapital}}{\text{Balansomslutning}} \times 100$$

$$\text{Kostnadernas andel av intäkterna, \%} = \frac{\text{Personalkostnader + övriga administrationskostnader + övriga rörelsekostnader}}{\text{Räntenetto + nettointäkter från skadeförsäkringsrörelse + nettointäkter från livförsäkringsrörelse + provisionsintäkter och kostnader, netto + nettointäkter från handel + nettointäkter från placeringsverksamhet + övriga rörelseintäkter + andel av intresseföretagens resultat}} \times 100$$

$$\text{Tier 1, \% Kapitalrelation, \%} = \frac{\text{Primärkapital (Tier 1)}}{\text{Totalt riskvägt exponeringsbelopp}} \times 100$$

$$\text{Kärnprimärkapitaltäckning (CET1)*, \%} = \frac{\text{Kärnprimärkapital (CET1)}}{\text{Totalt riskvägt exponeringsbelopp}} \times 100$$

*) Kärnprimärkapital (CET1) enligt definitionen i artikel 26 och totalt riskvägt exponeringsbelopp enligt definitionen i artikel 92 i EU:s förordning 575/2013

$$\text{Kapitalrelation, \%} = \frac{\text{Kapitalbas totalt}}{\text{Totalt riskvägt exponeringsbelopp}} \times 100$$

$$\text{Kapitaltäckningsgraden enligt lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat} = \frac{\text{Konglomeratets kapitalbas totalt}}{\text{Minimibeloppet av konglomeratets kapitalbas totalt}}$$

$$\text{Avkastning på ekonomiskt kapital, \%} = \frac{\text{Resultat + kundbonus efter skatt (12 mån. glidande)}}{\text{Ekonomiskt kapital i snitt}} \times 100$$

Skadeförsäkring:

$$\text{Totalkostnadsprocent (exkl. diskontering av pensionsansvar)} = \text{Skadeprocent + driftskostnadsprocent} \\ \text{Riskprocent + omkostnadsprocent}$$

$$\text{Skadeprocent (exkl. diskontering av pensionsansvar)} = \frac{\text{Ersättningar och skaderegleringskostnader}}{\text{Premieintäkter (netto)}} \times 100$$

$$\text{Driftskostnadsprocent, \%} = \frac{\text{Driftskostnader + avskrivningar/justeringar av immateriella tillgångar som uppkommit i samband med företagsköp}}{\text{Premieintäkter (netto)}} \times 100$$

Riskprocent (exkl. diskontering av pensionsansvar), %	=	$\frac{\text{Ersättningar exkl. skaderegleringskostnader}}{\text{Premieintäkter (netto)}} \times 100$
Operativ totalkostnadsprocent, %		Operativ skadeprocent + operativ driftskostnadsprocent Operativ riskprocent + operativ omkostnadsprocent
Operativ riskprocent, % (exkl. diskontering av pensionsansvar)	=	$\frac{\text{Ersättningar exkl. skaderegleringskostnader och förändringar i beräkningsgrunden}}{\text{Premieintäkter exkl. förändringar i beräkningsgrunden (netto)}} \times 100$
Operativ skadeprocent, %	=	$\frac{\text{Ersättningar exkl. förändringar i beräkningsgrunden}}{\text{Premieintäkter exkl. förändringar i beräkningsgrunden (netto)}} \times 100$
Operativ driftskostnadsprocent, %	=	$\frac{\text{Driftskostnader}}{\text{Premieintäkter exkl. förändringar i beräkningsgrunden (netto)}} \times 100$
Omkostnadsprocent, %	=	$\frac{\text{Driftskostnader och skaderegleringskostnader}}{\text{Premieintäkter (netto)}} \times 100$
Operativ omkostnadsprocent, %	=	$\frac{\text{Driftskostnader och skaderegleringskostnader}}{\text{Premieintäkter (netto) exkl. förändringar i beräkningsgrunden}} \times 100$
Solvensprocent, %	=	$\frac{\text{Solvenskapital}}{\text{Premieintäkter}} \times 100$

Solvensprocent, %*) =
$$\frac{\text{Kapitalbas}}{\text{Kapitalkrav (SCR)}} \times 100$$

*) Enligt Solvens II-förslaget

Livförsäkring:

Omkostnadsprocent, % =
$$\frac{\text{Driftskostnader före förändringen i aktiverade anskaffningsutgifter för försäkringar + kostnader för ersättningshandläggning}}{\text{Belastningsinkomst}} \times 100$$

OP Gruppens resultaträkning

Milj. €	Not	2015	2014	Förändring %
Ränteintäkter		2 486	2 685	-7
Räntekostnader		1 460	1 642	-11
Räntenetto före nedskrivningar	7	1 026	1 043	-2
Nedskrivningar av fordringar	8	78	88	-12
Räntenetto efter nedskrivningar		948	955	-1
Nettointäkter från skadeförsäkringsrörelse	9	639	589	8
Nettointäkter från livförsäkringsrörelse	10	278	197	41
Provisionsintäkter och -kostnader, netto	11	704	707	0
Nettointäkter från handel	12	107	88	20
Nettointäkter från placeringsverksamhet	13	87	74	18
Övriga rörelseintäkter	14	46	52	-12
Nettointäkter totalt		2 807	2 662	5
Personalkostnader	15	781	741	5
Övriga administrationskostnader	16	420	414	2
Övriga rörelsekostnader	17	319	401	-20
Kostnader totalt		1 520	1 555	-2
Återföringar till ägarkunder och samlad kundbonus	18	195	195	0
Andel av resultat för intresseföretag och samföretag som behandlas enligt kapitalandelsmetoden		9	3	
Resultat före skatt		1 101	915	20
Inkomstskatt	19	249	308	-19
Räkenskapsperiodens resultat		853	607	40
Fördelning, milj. €				
Periodens resultat hänförligt till ägarna		845	599	41
Periodens resultat hänförligt till innehav utan bestämmande inflytande		8	8	
Totalt		853	607	40

OP Gruppens rapport över totalresultat

Milj. €	Not	2015	2014	Förändring %
Räkenskapsperiodens resultat		853	607	40
Poster som inte omklassificeras till resultatet				
Vinster/(förluster) av omvärderingar av förmånsbestämda pensionsplaner		519	-380	
Poster som eventuellt senare omklassificeras till resultatet				
Förändring i fonden för verkligt värde				
Värdering till verkligt värde		-205	85	
Säkring av kassaflöde		-14	67	
Omräkningsdifferenser		0	0	
Inkomstskatt				
Poster som inte omklassificeras till resultatet				
Vinster/(förluster) av omvärderingar av förmånsbestämda pensionsplaner		-104	76	
Poster som eventuellt senare omklassificeras till resultatet				
Värdering till verkligt värde		41	-17	
Säkring av kassaflöde		3	-13	
Räkenskapsperiodens totalresultat		1 093	424	
Fördelning, milj. €				
Periodens totalresultat hänförligt till ägarna		1 077	393	
Periodens totalresultat hänförligt till innehav utan bestämmande inflytande		16	32	
Totalt		1 093	424	

Nyckeltal	2015	2014
Räntabilitet på eget kapital (ROE), %	10,3	8,1
Räntabilitet på eget kapital till verkligt värde, %	13,2	5,7
Räntabilitet på totalt kapital (ROA), %	0,72	0,57
Kostnadernas andel av intäkterna, %	53	56
Antalet anställda i genomsnitt	12 174	12 548
på heltid	11 330	11 663
på deltid	844	885

OP Gruppens balansräkning

Milj. €	Not	31.12.2015	31.12.2014	Förändring %
Kontanta medel	20	8 581	3 888	
Fordringar på kreditinstitut	21	425	686	-38
Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen	22	928	427	
Derivatinstrument	23	5 696	5 920	-4
Fordringar på kunder	24	75 192	70 683	6
Tillgångar i skadeförsäkringsrörelse	25	4 067	3 797	7
Tillgångar i livförsäkringsrörelse	26	13 858	11 238	23
Investeringsstillgångar	27	12 423	9 500	31
Investeringar som behandlas enligt kapitalandelsmetoden	29	93	56	66
Immateriella tillgångar	30	1 395	1 332	5
Materiella tillgångar	31	843	781	8
Övriga tillgångar	32	1 526	1 951	-22
Skattefordringar	33	118	168	-30
Tillgångar totalt		125 145	110 427	13

Skulder till kreditinstitut	34	1 673	1 776	-6
Finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen	35	-	4	
Derivatinstrument	36	5 345	5 489	-3
Skulder till kunder	37	58 220	51 163	14
Skulder för skadeförsäkringsrörelse	38	3 159	2 972	6
Skulder för livförsäkringsrörelse	39	13 532	11 230	20
Skuldebrev emitterade till allmänheten	40	27 706	24 956	11
Avsättningar och övriga skulder	41	3 625	3 447	5
Skatteskulder	42	866	964	-10
Tilläggsandelskapital	43	106	192	-45
Efterställda skulder	44	1 590	1 020	56
Skulder totalt		115 821	103 214	12
Eget kapital				
OP Gruppens ägares andel				
Andelskapital, medlemsandelar		154	148	4
Andelskapital, avkastningsandelar		2 502	1 561	60
Omräkningsdifferenser		0	0	-7
Fonder		2 327	2 421	-4
Akkumulerade vinstmedel		4 271	3 014	42
Hänförligt till innehav utan bestämmande inflytande		70	69	1
Eget kapital totalt	45	9 324	7 213	29
Skulder och eget kapital totalt		125 145	110 427	13

Kalkyl över förändringar i OP Gruppens eget kapital

Eget kapital som hör till OP Gruppens ägare

Milj. €	Not	Aktie- och andelskapital	Fonden för verkligt värde**	Övriga fonder	Ackumulerade vinstmedel	Totalt	Innehav utan bestämmande inflytande	Eget kapital totalt
Eget kapital 1.1.2014		339	328	2 739	4 218	7 625	100	7 724
Periodens totalresultat		-	175	-	279	454	32	486
Periodens resultat		-	-	-	599	599	8	607
Övrigt totalresultat		-	175	-	-321	-145	24	-121
Innehav som förvärvats av innehavare utan bestämmande inflytande i Pohjola Bank Abp*		-199	-78	-512	-1 633	-2 422	-	-2 422
Tillägg till andelskapitalet		1 568	-	0	-	1 568	-	1 568
Fondöverföringar		-	-	26	-26	-	-	-
Vinstutdelning		-	-	0	-76	-76	-	-76
Aktierelaterade ersättningar		-	-	-	-2	-2	-	-2
Övriga		0	-	-257	254	-3	-62	-65
Eget kapital 31.12.2014		1 709	425	1 996	3 014	7 144	69	7 213

Eget kapital som hör till OP Gruppens ägare

Milj. €	Andels- Not	Fonden för		Ackumu- lerade vinstmedel	Totalt	Innehav utan bestämmande inflytande	Eget kapital totalt	
		Andels- kapital	verkligt värde**					Övriga fonder
Eget kapital 1.1.2015		1 709	425	1 996	3 014	7 144	69	7 213
Periodens totalresultat	-	-	-185	-	1 260	1 075	16	1 091
Periodens resultat	-	-	-	-	845	845	8	853
Övrigt totalresultat	-	-	-185	-	415	230	8	239
Engångseffekt av POP Bankers övergång till OP Gruppen	-	-	1	67	48	116	-	116
Tillägg till andelskapitalet	947	-	-	-	-	947	-	947
Fondöverföringar	-	-	-	22	-22	-	-	-
Vinstutdelning	-	-	-	-	-21	-21	-	-21
Övriga	-	-	-	-	-8	-8	-15	-22
Eget kapital 31.12.2015		2 656	242	2 085	4 271	9 254	70	9 324

* Hela köpesumman på aktierna i Pohjola Bank Abp enligt OP Andelslags offentliga uppköpserbjudande har dragits av från eget kapital.

** Not 43

OP Gruppens kassaflödesanalys

Milj. €	2015	2014
Kassaflöde från rörelsen		
Räkenskapsperiodens resultat	853	607
Justeringar i räkenskapsperiodens resultat	1 431	168
Ökning (-) eller minskning (+) av rörelsetillgångar	-9 052	-4 230
Fordringar på kreditinstitut	169	99
Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen	148	433
Derivatinstrument	9	65
Fordringar på kunder	-4 003	-2 617
Tillgångar i skadeförsäkringsrörelse	-351	-199
Tillgångar i livförsäkringsrörelse	-2 414	-698
Investeringsstillgångar	-3 071	-393
Övriga tillgångar	462	-920
Ökning (+) eller minskning (-) av rörelseskulder	8 121	3 799
Skulder till kreditinstitut	-120	732
Finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen	-4	0
Derivatinstrument	-4	60
Skulder till kunder	6 360	1 006
Skulder för skadeförsäkringsrörelse	70	149
Skulder för livförsäkringsrörelse	1 325	1 284
Avsättningar och övriga skulder	495	566
Betald inkomstskatt	-359	-201
Erhållna utdelningar	94	102
A. Kassaflöde från rörelsen totalt	1 088	244
Kassaflöde från investeringar		
Likvida medel som hålls till förfall, ökningar	-2	-
Likvida medel som hålls till förfall, minskningar	85	80
Anskaffning av dotterföretag med avdrag för likvida medel vid anskaffningstidpunkten	-27	-3
Försäljning av dotterföretag med avdrag för likvida medel vid försäljningstidpunkten	0	3
Investeringar i materiella och immateriella tillgångar	-301	-214
Överlåtelse av materiella och immateriella tillgångar	17	6

B. Kassaflöde från investeringar totalt	-227	-128
Kassaflöde från finansiering		
Efterställda skulder, ökningar	1 242	60
Efterställda skulder, minskningar	-698	-
Skuldebrev emitterade till allmänheten, ökningar	29 711	38 820
Skuldebrev emitterade till allmänheten, minskningar	-27 444	-35 953
Andels- och aktiekapital, ökningar	3 238	2 432
Andels- och aktiekapital, minskningar	-2 395	-1 278
Utdelningar och räntor på andelskapital	-30	-76
Innehav som förvärvats av innehavare utan bestämmande inflytande i Pohjola Bank Abp	-	-2 422
Övriga	0	-
C. Kassaflöde från finansiering totalt	3 623	1 583
Nettoförändring av likvida medel (A+B+C)	4 485	1 699
POP Bankernas likvida medel	47	-
Likvida medel vid början av räkenskapsperioden	4 176	2 476
Likvida medel vid slutet av räkenskapsperioden	8 708	4 176
Milj. €	2015	2014
Erhållna räntor	2 552	2 765
Betalda räntor	-1 537	-1 697

Justeringar i räkenskapsperiodens resultat
Poster med transaktioner som inte medför betalningar och övriga justeringar

Nedskrivningar av fordringar	93	101
Orealiserade nettointäkter från skadeförsäkringsrörelse	77	50
Orealiserade nettointäkter från livförsäkringsrörelse	762	-431
Förändring av verkligt värde för handel	26	159
Orealiserade nettointäkter från valutaverksamhet	-117	79
Förändring av förvaltningsfastigheternas verkliga värde	7	6
Avskrivningar	162	149
Andel av intresseföretagens resultat	-6	-1
Övriga	427	48

Poster som redovisas på annat håll än i kassaflödet från rörelsen

Realisationsvinster, andel som hör till kassaflödet från investeringar	-2	1
Räntor på andelskapital	1	6

Justeringar totalt	1 431	168
---------------------------	--------------	------------

Likvida medel

Kontanta medel*	8 619	3 942
På anfordran betalbara fordringar på kreditinstitut	89	234

Totalt	8 708	4 176
---------------	--------------	--------------

* Varav kontanta medel i skadeförsäkringsrörelse 5 miljoner euro (40) och kontanta medel i livförsäkringsrörelse 33 miljoner euro (13).

INNEHÅLLSFÖRTECKNING ÖVER NOTERNA

Not 1. Principer för upprättandet av OP Gruppens IFRS-bokslut
 Not 2. OP Gruppens principer för riskhantering och kapitalutvärdering
 Not 3. Ändring i principerna för upprättandet av bokslutet

Not 4. Förändringar i OP Gruppens struktur
 Not 5. Ömsesidiga Livförsäkringsbolaget Suomis beståndsöverföring
 Not 6. Segmentrapportering

NOTER TILL RESULTATRÄKNINGEN

Not 7. Ränteintäkter och -kostnader
 Not 8. Nedskrivningar av fordringar
 Not 9. Nettointäkter från skadeförsäkringsrörelse
 Not 10. Nettointäkter från livförsäkringsrörelse
 Not 11. Provisionsintäkter och -kostnader, netto
 Not 12. Nettointäkter från handel
 Not 13. Nettointäkter från placeringsverksamhet

Not 14. Övriga rörelseintäkter
 Not 15. Personalkostnader
 Not 16. Övriga administrationskostnader
 Not 17. Övriga rörelsekostnader
 Not 18. Återföringar till ägarkunder och samlad kundbonus
 Not 19. Inkomstskatt

NOTER ANGÅENDE TILLGÅNGAR

Not 20. Kontanta medel
 Not 21. Fordringar på kreditinstitut
 Not 22. Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen
 Not 23. Derivatinstrument
 Not 24. Fordringar på kunder
 Not 25. Tillgångar i skadeförsäkringsrörelse
 Not 26. Tillgångar i livförsäkringsrörelse

Not 27. Investeringsstillgångar
 Not 28. Omklassificerade skuldebrev
 Not 29. Investeringar som behandlas enligt kapitalandelsmetoden
 Not 30. Immateriella tillgångar
 Not 31. Materiella tillgångar
 Not 32. Övriga tillgångar
 Not 33. Skattefordringar

NOTER ANGÅENDE SKULDER OCH EGET KAPITAL

Not 34. Skulder till kreditinstitut
 Not 35. Finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen
 Not 36. Derivatinstrument
 Not 37. Skulder till kunder
 Not 38. Skulder för skadeförsäkringsrörelse
 Not 39. Skulder för livförsäkringsrörelse

Not 40. Skuldebrev emitterade till allmänheten
 Not 41. Avsättningar och övriga skulder
 Not 42. Skatteskulder
 Not 43. Tilläggsandelskapital
 Not 44. Efterställda skulder
 Not 45. Eget kapital

ÖVRIGA NOTER TILL BALANSRÄKNINGEN

Not 46. Skuldebrev belåningsbara i centralbanker
 Not 47. Efterställda skuldebrev
 Not 48. Ställda säkerheter

Not 49. Erhållna finansiella säkerheter
 Not 50. Klassificering av finansiella tillgångar och skulder
 Not 51. Klassificering av poster återkommande värderade till verkligt värde enligt värderingsmet

NOTER ANGÅENDE ANSVARFÖRBINDELSER OCH DERIVAT

Not 52. Åtaganden utanför balansräkningen
 Not 53. Eventualförpliktelser och eventualtillgångar
 Not 54. Operationella leasingavtal

Not 55. Derivatinstrument
 Not 56. Finansiella tillgångar och skulder som dragits av från varandra eller som omfattas av ett rättsligt bindande ramavtal om nettning

ÖVRIGA NOTER

Not 57. Innehav i dotterföretag, strukturerade företag och gemensamma verksamheter
 Not 58. Närståendetransaktioner

Not 59. Rörliga ersättningar
 Not 60. Händelser efter balansdagen

NOTER TILL RISKHANTERINGEN

OP GRUPPENS RISKPOSITION

Not 61. OP Gruppens risklimiter
 Not 62. OP Gruppens kapitaltäckning
 Not 63. Länderfördelning för OP Gruppens exponeringar
 Not 64. Nedskrivningar av finansiella tillgångar

BANKRÖRELSENS RISKPOSITION

Not 65. Fordringar på kreditinstitut och kunder samt problemfordringar
 Not 66. Utvecklingen hos kreditförluster och nedskrivningar
 Not 67. Strukturen för upplåningen i OP Gruppen
 Not 68. Löptidsinformation om finansiella tillgångar och skulder enligt återstående löptid
 Not 69. Löptider för finansiella tillgångar och skulder enligt förfall eller omprissättning
 Not 70. Marknadsriskens känslighetsanalys

SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSENS RISKPOSITION

Not 71. Skadeförsäkringsrörelsens risktäckningskapacitet
 Not 72. Skadeförsäkringsrörelsens riskkänslighet
 Not 73. Premieinkomstens och försäkringsbeloppens klassfördelning
 Not 74. Storskadeutvecklingen
 Not 75. Försäkringsrörelsens lönsamhet
 Not 76. Information som beskriver försäkringssskuldens karaktär
 Not 77. Uppskattad löptidsfördelning för försäkringssskuden
 Not 78. Placeringsverksamhetens riskposition
 Not 79. Känslighetsanalys av placeringsriskerna
 Not 80. Ränterisk
 Not 81. Valutarisk
 Not 82. Motpartsrisk

KAPITALFÖRVALTNINGENS RISKPOSITION

Not 83. Förvaltade tillgångar i kapitalförvaltningen
 Not 84. Information som beskriver livförsäkringsrörelsens karaktär samt känslighetsanalys av försäkringssskuden
 Not 85. Förväntade löptider för livförsäkringens försäkrings- och placeringsavtal

Not 86. Livförsäkringens lönsamhet
 Not 87. Fördelningen av Livförsäkringens placeringar
 Not 88. Känslighetsanalys av Livförsäkringens placeringar
 Not 89. Livförsäkringens ränteplacerings riskposition
 Not 90. Livförsäkringens placeringars valutarisk
 Not 91. Livförsäkringens placeringars motpartsrisk

INFORMATION OM KAPITALTÄCKNING ENLIGT PELARE III

Not 92. Kapitalbas
 Not 93. Kapitalbaskravet
 Not 94. Nyckeltal för kapitaltäckningen
 Not 95. Exponeringarnas totala belopp enligt exponeringsklasser
 Not 96. Exponeringarnas geografiska fördelning enligt exponeringsklasser
 Not 97. Exponeringarnas återstående löptid enligt exponeringsklasser
 Not 98. Oreglerade och nedskrivna exponeringar enligt exponeringsklasser
 Not 99. Företagsexponeringar branschvis
 Not 100. Exponeringar enligt riskvikt enligt schablonmetoden för kreditrisken före och efter kreditriskreducering
 Not 101. Hushållsexponeringar enligt ratingklass (AIRB)
 Not 102. Företagsexponeringar enligt ratingklass (FIRB)
 Not 103. Institutsexponeringar enligt ratingklass (FIRB)
 Not 104. Aktieexponeringar
 Not 105. Förväntade förluster och realiserade nedskrivningar
 Not 106. Säkerheter som utnyttjats i kapitaltäckningsanalysen
 Not 107. Derivatinstrument och motpartsrisken
 Not 108. Positioner i värdepapperisering
 Not 109. Avstämning av koncernbalansräkningen och den finansiella företagsgruppens balansräkning
 Not 110. Kapitalbas under övergångsperioden
 Not 111. De viktigaste delarna i kapitalinstrument
 Not 112. Intecknade tillgångar
 Not 113. Skuldsättning

Noter till OP Gruppens bokslut

Not 1. Principer för upprättandet av OP Gruppens IFRS-bokslut

Allmänt

OP Gruppen är en sådan ekonomisk helhet som avses i 9 § i lagen om en sammanslutning av inlåningsbanker. OP Gruppens bokslut är upprättat som en sammanställning av boksluten och koncernboksluten för OP Andelslag samt dess dotterbolag och medlemskreditinstitut.

OP Gruppen utgör inte en sådan koncern som avses i bokföringslagen eftersom OP Andelslag och dess medlemsandelsbanker inte har ett sådant bestämmande inflytande gentemot varandra som avses i de allmänna koncernredovisningsprinciperna. Därför har ett tekniskt moderföretag utsetts för OP Gruppen.

OP Andelslag fungerar som en strategisk ägarsammanslutning för hela OP Gruppen samt som det centralinstitut som svarar för gruppstyrning och tillsyn.

Enligt lagen om en sammanslutning av inlåningsbanker ska OP Gruppens centralinstitut OP Andelslag upprätta OP Gruppens konsoliderade bokslut. OP Andelslags direktion svarar för att bokslutet upprättas i överensstämmelse med bestämmelserna om upprättande av bokslut.

OP Andelslags hemvist är Helsingfors och dess registrerade adress är Industrigatan 1, PB 308, 00101 Helsingfors.

OP Gruppen började 2015 tillämpa följande standarder och tolkningar:

- Ändring av IAS 19 Ersättningar till anställda: Förmånsbestämda planer: Avgifter från anställda. Ändringarna förtydligar bokföringsbehandlingen då det i en förmånsbestämd plan krävs betalningar av de anställda eller tredje part. Ändringen har inte någon väsentlig inverkan på OP Gruppens bokslut.
- Årliga förbättringar av IFRS-standarderna 2010–2012 och 2011–2013 (tillämpas främst på räkenskapsperioder som börjar 1.7.2014 eller senare.) Genom förfarandet med årliga förbättringar samlas mindre ändringar i standarderna till en enda helhet som sätts i kraft en gång per år. Följderna av ändringarna varierar från standard till standard, men de är inte betydande.

OP Gruppens konsoliderade bokslut är upprättat enligt ursprungliga anskaffningsvärden med undantag för finansiella tillgångar och skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen, finansiella tillgångar som kan säljas, säkringsobjekt vid säkring av verkligt värde (för den risk som säkras) och förvaltningsfastigheter värderade till verkligt värde.

En kopia av OP Gruppens bokslut kan fås på internetadressen www.op.fi eller från gruppens kontor på besöksadressen Gebhardsplatsen 1, PB 308, 00101 Helsingfors.

OP Andelslags direktion godkände att bokslutet offentliggörs 4.2.2016.

1 Grund för upprättande av bokslutet

OP Gruppens bokslut har upprättats enligt internationella IFRS-standarder (International Financial Reporting Standards). Vid upprättandet av bokslutet iaktas de IAS- och IFRS-standarder samt de SIC- och IFRIC-tolkningar, som gällde 31.12.2015. Med de internationella redovisningsstandarderna avses de standarder och tolkningar som har antagits i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002. OP Gruppens skyldighet att upprätta bokslutet i enlighet med de internationella redovisningsstandarderna baseras på lagen om en sammanslutning av inlåningsbanker. OP Gruppens noter beaktar också de krav i finländsk bokföringslagstiftning och bolagslagstiftning som kompletterar IFRS-bestämmelserna.

Uppgifterna i bokslutet anges i miljoner euro.

I enlighet med lagen om en sammanslutning av inlåningsbanker och standarden IAS 8 om redovisningsprinciper, ändringar i uppskattningar

samt fel ska OP Andelslags direktion fastställa sådana bokslutsprinciper som inget bestäms om i de internationella redovisningsstandarderna. OP Andelslags direktion har i enlighet med det här fastställt principen att OP Gruppens redovisningstekniska moderföretag består av medlemsandelsbankerna.

OP Gruppen redovisar i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 information om kapitaltäckning enligt Pelare 3 som en del av sitt bokslut och i tillämpliga delar i sin verksamhetsberättelse.

2 Användningen av bedömningar

Upprättandet av bokslutet enligt IFRS-standarderna förutsätter att ledningen bedömer och överväger tillämpningen av redovisningsprinciperna. De redovisningsprinciper som kräver ledningens bedömning och övervägning behandlas detaljerat nedan i avsnittet 1.8 "Redovisningsprinciper som kräver ledningens bedömning och centrala osäkerhetsfaktorer i anslutning till bedömningarna".

3 Konsolideringsprinciper

3.1 Det redovisningstekniska moderföretaget

Enligt lagen om en sammanslutning av inlåningsbanker ska OP Gruppens konsoliderade bokslut upprättas som en sammanställning av boksluten eller koncernboksluten för centralinstitutet OP Andelslag och dess medlemskreditinstitut. Det konsoliderade bokslutet ska också omfatta sådana sammanslutningar, i vilka ovan nämnda sammanslutningar tillsammans har bestämmande inflytande i enlighet med bokföringslagen. Gruppens andelskapital utgörs av andelsbanksmedlemmarnas sådana medlemsinsatser som banken har en absolut rätt att vägra lösa in. I enlighet med de här principerna har för OP Gruppen bildats ett s.k. redovisningstekniskt moderföretag.

Det redovisningstekniska moderföretagets interna innehav, interna transaktioner, interna fordringar och skulder, interna vinstutdelningar och internvinster elimineras.

3.2 Dotterföretag, intresseföretag och samarbetsarrangemang

I OP Gruppens bokslut konsolideras boksluten för det redovisningstekniska moderföretaget och de företag som det har bestämmande inflytande i. OP Gruppen har bestämmande inflytande över ett företag när den är exponerad för eller har rätt till rörlig avkastning genom sitt engagemang i företaget och kan påverka avkastningen med hjälp av sitt bestämmande inflytande över företaget (medräknat strukturerade företag).

Största delen av dotterföretagen ägs helt av OP Gruppen, varvid gruppens bestämmande inflytande baserar sig på rösträtten.

OP Gruppen fungerar som placerare och förvaltare av placeringsfonder i olika placeringsfonder för att få intäkter från placeringar och olika provisionsintäkter. De fonder som klassificerats som strukturerade företag har konsoliderats i gruppens bokslut då OP Gruppens bestämmande inflytande inte baserar sig på rösträtt utan på styrning av relevanta verksamheter, exponering mot fonders rörliga avkastningar samt organisering av fondens förvaltning. Förändringarna i bestämmande inflytande i de olika fondplaceringar som konsolideras i OP Gruppen följs upp kvartalsvis. Vid granskningen av det bestämmande inflytandet beaktas placerarens inflytande över styrningen av placeringsobjektets relevanta verksamheter samt placerarens exponeringar mot rörliga intäkter. Då OP Gruppens bestämmande inflytande upphör värderas det återstående innehavet enligt det verkliga värdet på den dag då inflytandet upphört och förändringen i det bokförda värdet resultatförs. Det här verkliga värdet används som ursprungligt bokfört värde då det återstående innehavet senare behandlas som intresseföretag, samföretag eller finansiella tillgångar. Dessutom behandlas belopp i ifrågakvararande fond som tidigare bokförts bland övrigt totalresultat som om gruppen direkt hade överlåtit de tillgångar och skulder som ansluter sig till dem. Det här kan medföra att belopp som tidigare bokförts bland övrigt totalresultat omklassificeras till resultatet.

Gruppens interna innehav har eliminerats med förvärvsmetoden. Det vederlag som getts och de tillgångar och övertagna skuldåtaganden i ett förvärvat bolag som kan särskiljas värderas till verkligt värde vid förvärvstidpunkten. Den andel av anskaffningsvärdet som överskrider nettotillgångarna redovisas som goodwill. Om anskaffningsvärdet är mindre än det verkliga värdet av nettotillgångarna, resultatförs differensen.

Utgifter i anslutning till förvärv kostnadsförs då de realiserats. En eventuell tilläggsköpesumma värderas till verkligt värde och klassificeras antingen som skuld eller eget kapital. En tilläggsköpesumma som klassificerats som skuld värderas till verkligt värde via resultaträkningen på rapportperiodens slutdag.

Intresseföretag som företag som hör till OP Gruppen har betydande inflytande i konsolideras enligt kapitalandelsmetoden. Ett betydande inflytande uppkommer i regel då gruppen innehar 20–50 procent av röstetalet i ett annat bolag eller då gruppen annars har betydande inflytande utan att ha bestämmande inflytande. Då kapitalandelsmetoden tillämpas redovisas en placering ursprungligen enligt anskaffningsvärde och den ökas eller minskas genom att bokföra placerarens andel av vinsten eller förlusten för tiden efter placeringsobjektets anskaffningstidpunkt. OP Gruppens andelar av intresseföretag innehåller också den goodwill som fastställts vid anskaffningstidpunkten.

Om koncernens andel av intresseföretagets förlust är större än placeringens bokförda värde, bokförs placeringen i balansräkningen till nollvärde och förluster som överstiger det bokförda värdet konsolideras inte, om gruppen inte förbundit sig till att uppfylla intresseföretagets förpliktelser. Kapitalinvesteringssonder som behandlats som intresseföretag värderas till verkligt värde i enlighet med det som IAS 28 tillåter.

Ett samarbetsarrangemang är ett arrangemang över vilket två eller fler parter har gemensamt bestämmande inflytande. Med gemensamt bestämmande inflytande avses att två eller flera parter i avtal reglerat att gemensamt utöva det bestämmande inflytandet över ett samarbetsarrangemang. Ett sådant inflytande föreligger endast när beslut om relevanta åtgärder kräver samtycke från samtliga parter som utövar det bestämmande inflytandet. Ett samarbetsarrangemang är antingen en gemensam verksamhet eller ett joint venture. Ett joint venture är ett arrangemang genom vilket gruppen har rätt till nettotillgångarna från arrangemanget. En gemensam verksamhet är ett arrangemang genom vilket gruppen har rätt till de tillgångar och har förpliktelser avseende de skulder som rör arrangemanget. Fastighetsbolagen konsolideras i OP Gruppens bokslut som gemensam verksamhet genom att konsolidera den andel av fastighetsbolagets tillgångsposter och skulder som motsvarar OP Gruppens innehav.

Dotterföretag, intresseföretag eller samarbetsarrangemang som förvärvats under räkenskapsperioden konsolideras från den tidpunkt då OP Gruppen har fått bestämmande, gemensamt bestämmande eller betydande inflytande. På motsvarande sätt konsolideras dotterföretag, intresseföretag eller samföretag som sålts under räkenskapsperioden till dess det bestämmande eller betydande inflytandet upphör.

Interna transaktioner, fordringar, skulder och instutdelningar elimineras då bokslutet upprättas.

3.3 Innehav utan bestämmande inflytande

Fördelningen av räkenskapsperiodens resultat mellan det redovisningstekniska moderföretagets ägare och innehav utan bestämmande inflytande presenteras i resultaträkningen och fördelningen av totalresultatet presenteras i den separata rapporten över totalresultat. Räkenskapsperiodens resultat och totalresultatet hänförs till innehav utan bestämmande inflytande också i de fall där det leder till att innehavet utan bestämmande inflytande blir negativt. Eget kapital hänförligt till innehav utan bestämmande inflytande presenteras i balansräkningen som en del av det egna kapitalet. Om ett placeringsobjekts kapital inte uppfyller kraven för eget kapital i IAS 32, ska som skuld redovisas vilken andel av nettotillgångarna som utgörs av innehav utan bestämmande inflytande

Innehav utan bestämmande inflytande hänförligt till det objekt som förvärvats kan värderas till antingen det verkliga värdet eller som en relativ andel av nettotillgångarna hos det objekt som förvärvats. Värderingsprincipen fastställs separat för varje förvärv.

4 Poster i utländsk valuta

OP Gruppens bokslut upprättas i euro, som är moderföretagets funktionella valuta och rapportvaluta. Transaktioner i utländsk valuta redovisas i euro till transaktionsdagens kurs eller rapportmånadens medelkurs. På bokslutsdagen omräknas monetära balansposter i utländsk valuta till euro till den kurs som gäller på bokslutsdagen. Icke-monetära balansposter som värderas till det ursprungliga anskaffningsvärdet redovisas till transaktionsdagens kurs.

Kursdifferenser som uppkommer då transaktioner i utländsk valuta och monetära balansposter omräknas till euro redovisas som valutakursvinster eller -förluster på resultatposten Nettointäkter från handel.

5 Finansiella instrument

5.1 Fastställande av verkligt värde

Det verkliga värdet är det pris som en tillgångspost kunde säljas eller en skuld betalas till på värderingsdagen i en normal transaktion mellan marknadsparter.

Det verkliga värdet av ett finansiellt instrument fastställs antingen med prisnoteringar på en fungerande marknad eller, om ingen fungerande marknad finns, med hjälp av egna värderingsmetoder. Marknaden anses vara fungerande, om prisnoteringar finns att få enkelt och regelbundet och de beskriver faktiska och regelbundna marknadstransaktioner mellan parter som är oberoende av varandra. Som noterat marknadspris på finansiella tillgångar används köpkursen vid respektive tidpunkt.

Om det på marknaden finns en etablerad värderingspraxis för finansiella instrument som inte direkt får ett marknadspris (t.ex. OTC-derivat), baserar sig det verkliga värdet på den marknadspriskalkyl och marknadsnoteringarna för de indata som används i modellen.

Om ingen värderingspraxis har etablerats på marknaden, fastställs marknadsvärdet på basis av en egen värderingsmodell för respektive produkt. Värderingsmodellerna bygger på allmänt tillämpade kalkyler och de omfattar alla delfaktorer som marknadsparterna skulle beakta då de fastställer priset. De stämmer överens med de ekonomiska metoder som är godkända vid prissättningen av finansiella instrument.

Som värderingsmetoder används priserna i marknadstransaktioner, metoden med diskonterat kassaflöde och det verkliga värdet vid bokslutstidpunkten på andra till relevanta delar liknande instrument. I värderingsmetoderna beaktas bedömningen av kreditrisk, de diskonteringsräntor som används, möjligheterna

till återbetalning i förtid och andra sådana faktorer som påverkar fastställandet av ett verkligt värde för ett finansiellt instrument på ett tillförlitligt sätt.

Det verkliga värdet för finansiella instrument delas in i tre nivåer enligt hur deras verkliga värde har bestämts:

- noterade priser på aktiva marknader för identiska tillgångar eller skulder (nivå 1)
- verkliga värden som bestämts på basis av andra indata än de noterade priser som ingår i nivå 1, som är observerbara för tillgången eller skulden antingen direkt (t.ex. som priser) eller indirekt (t.ex. härledda från priser) (nivå 2)
- verkliga värden som bestämts på basis av indata för tillgången eller skulden, som inte bygger på observerbara marknadsdata (nivå 3).

Den nivå för verkliga värden som en viss post som värderats till verkligt värde i sin helhet har klassificerats till har fastställts för hela den post som värderats till verkligt värde på basis av betydande indata för den lägsta nivån. Indatas betydelse har för ifrågasvarande post som värderats till verkligt värde bedömts genom en helhetsbedömning.

De olikvida finansiella skulderna (placeringsavtal) i gruppens livförsäkringsrörelse värderas enligt IAS 39 till verkligt värde. Vid beräkningen av placeringsavtalens verkliga värde tillämpas en värderingsmetod som beaktar bl.a. penningars tidsvärde och det verkliga värdet på de finansiella tillgångar som utgör täckning. Skuldernas värde kan dock inte vara mindre än avtalets återköpsvärde. De här avtalen har klassificerats till nivå 3 i hierarkin för verkligt värde.

Typiskt för olikvida produkter är att det pris som beräknats enligt en prissättningsmodell avviker från den faktiska köpesumman. Den faktiska köpesumman är dock det bästa beviset på en produkts verkliga värde. Differensen mellan den faktiska köpesumman och det pris som beräknats enligt en prissättningsmodell som använder marknadspris, dvs. Day 1 profit/loss, periodiseras i resultaträkningen enligt avtalets giltighetstid. Den operativiserade andelen intäktsförs dock genast, om ett verkligt marknadspris finns att få på produkten eller om en prissättningspraxis etableras på marknaden.

5.2 Värdenedgång hos finansiella tillgångar

Vid slutet av varje rapportperiod bedöms huruvida det finns objektiva belägg för att värdet har sjunkit på en post bland finansiella tillgångar som inte redovisas till verkligt värde via resultaträkningen.

Beloppet av olikvida finansiella tillgångar är obetydligt i OP Gruppens balansräkning.

Värdet på en finansiell tillgångspost har sjunkit, om det finns objektiva belägg på en värdenedgång till följd av en eller flera händelser efter det första redovisningstillfället av tillgångsposten och det här enligt tillförlitliga bedömningar inverkar på kassaflödet från de finansiella tillgångarna i framtiden.

Som objektiva belägg på en värdenedgång kan betraktas bl.a.:

- en betydande försvagning av en emittents resultat, rating, omslutning, betalningsbeteende eller affärsplaner samt negativa förändringar i emittentens ekonomiska omvärld eller verksamhetsmiljö
- ett bona fide-anbud att köpa samma eller identiska placeringar på marknaden under anskaffningsvärdet
- händelser eller omständigheter som avsevärt försvagar en emittents verksamhetsmöjligheter och fortlevnad (going concern), t.ex. negativa kassaflöden från verksamheten, otillräckliga kapital, litet driftskapital
- en gäldenärs konkurs eller annan ekonomisk omstrukturering blir sannolik
- en gäldenärs avtalsbrott
- en eftergift som beviljats en gäldenär
- en nedskrivning som bokförts tidigare
- en aktiva marknaden för ett finansiellt instrument har upphört

För egetkapitalinstruments del är dessutom en väsentlig eller långvarig värdenedgång under anskaffningsvärdet ett objektiva belägg på en värdenedgång.

De nedskrivningar som bokförts för värdenedgångar beskrivs närmare i samband med de olika klasserna av finansiella instrument.

5.3 Avtal om köp och försäljning av värdepapper

Inköpspriset för värdepapper som har köpts på ömsesidigt bindande återförsäljningsvillkor tas i balansräkningen upp som fordran i balansposter enligt motparten. Differensen mellan inköps- och återförsäljningspriset periodiseras som ränteintäkt på avtalets löptid.

Försäljningspriset för värdepapper som har sålts på ömsesidigt bindande återköpsvillkor tas upp som finansiell skuld i balansposter enligt motparten. Differensen mellan försäljningspriset och återköpspriset periodiseras som räntekostnad på avtalets löptid.

5.4 Kategorisering och redovisning av finansiella instrument i OP Gruppens balansräkning

De finansiella tillgångarna och skulderna kategoriseras i samband med det första redovisningstillfället i följande klasser: finansiella tillgångar och skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen, lån och övriga fordringar, investeringar som hålls till förfall, finansiella tillgångar som kan säljas samt övriga finansiella skulder. Klassificeringen beror på för vilket syfte ifrågavarande finansiella tillgångar och skulder har förvärvats. Lån och övriga fordringar, placeringar som hålls till förfall samt övriga finansiella skulder värderas enligt det upplupna anskaffningsvärdet med effektivräntemetoden.

Köp och försäljning av finansiella tillgångar och skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen, investeringar som hålls till förfall och finansiella tillgångar som kan säljas redovisas i balansräkningen på avslutsdagen, dvs. den dag man förbinder sig att köpa eller sälja en post som hör till de här finansiella tillgångarna eller skulderna. Skuldebrev som kategoriserats i klassen Lån och övriga fordringar redovisas som finansiella tillgångar på avslutsdagen och givna lån redovisas enligt den dag då kunden tar ut lånet.

Finansiella tillgångar och skulder kvittas i balansräkningen, om OP Gruppen vid granskningstidpunkten har en kvittningsrätt som kan verkställas lagligt i normal affärsrörelse samt i fall av försummelse, insolvens och konkurs och den har för avsikt att fullgöra prestationerna genom kvittning. I balansräkningen kvittas OTC-räntederivat som clearas via centrala motparter, och som clearas i den dagliga clearingprocessen med London Clearing House.

Finansiella tillgångar tas bort från balansräkningen när den avtalsbaserade rätten till kassaflödena från en post bland de finansiella tillgångarna löper ut eller då rättigheterna har överförts till en annan part så att riskerna och förmånerna med innehavet har överförts i väsentlig omfattning. Finansiella skulder tas bort från balansräkningen då skyldigheterna på basis av dem har uppfyllts och de har löpt ut.

5.4.1 Finansiella tillgångar och skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen

Balansposter som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen är finansiella tillgångar och skulder som innehas för handel, derivatinstrument som innehas för handel, finansiella tillgångar som vid första redovisningstillfället kategoriserats som poster värderade till verkligt värde via resultaträkningen samt skulder för av försäkringsbolag beviljade placeringsavtal utan rätt till av prövning beroende tilläggsförmåner. Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen bokförs vid första redovisningstillfället i verkligt värde och transaktionsutgifterna bokförs som kostnader i resultaträkningen. En senare förändring i det verkliga värdet liksom realisationsvinster och realisationsförluster, ränteintäkter och räntekostnader samt utdelningar redovisas i resultaträkningen i en post som motsvarar deras karaktär.

5.4.1.1 Finansiella tillgångar och skulder för handel samt derivatinstrument

Som tillgångar som innehas för handel kategoriseras skuldebrev samt aktier och andelar som har förvärvats i syfte att dra nytta av förändringar i marknadspriserna på kort sikt. Skulder som innehas för handel är skyldigheter att till en motpart leverera värdepapper som har sålts men som inte innehas vid försäljningstidpunkten (blankning). Som instrument som innehas för handel behandlas också alla derivatinstrument, förutom derivat som är identifierade och effektiva säkringsinstrument eller garantiavtal.

5.4.1.2 Finansiella tillgångar som vid första redovisningstillfället kategoriserats som poster värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Som finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen kategoriseras sådana finansiella tillgångar som vid första redovisningstillfället oåterkalleligt definieras som sådana.

Som finansiella tillgångar som vid första redovisningstillfället kategoriserats som poster värderade till verkligt värde via resultaträkningen kategoriseras de obligationslån som administreras och för vilka resultatet värderas i enlighet med gruppens riskhanteringsprinciper till verkligt värde för att en så korrekt och tidsenlig bild som möjligt ska fås av placeringsverksamheten. Rapporteringen till gruppens ledning sker till verkligt värde. Arten av rörelsen är placeringsverksamhet på längre sikt, varför de finansiella tillgångarna redovisas separat från de finansiella tillgångar som innehas för handel.

Placeringar som utgör täckning för fondanknutna försäkringar i livförsäkringsrörelsen kategoriseras till verkligt värde via resultaträkningen, eftersom motsvarande försäkringsskuld

eller skuld för placeringsavtal bokförs till verkligt värde via resultaträkningen.

Till kategorin finansiella tillgångar som redovisats till verkligt värde via resultaträkningen hör också sådana sammansatta instrument i vilka man inte separat kan fastställa det verkliga värdet av ett inbäddat derivat samt placeringar i anslutning till fondanknutna försäkringar.

5.4.2 Lån och övriga fordringar

Med finansiella tillgångar som kategoriseras som lån och fordringar avses finansiella tillgångar som inte är derivat med ett fastställt eller fastställbart kassaflöde och som inte noteras på en aktiv marknad. Fordringar som ansluter sig till försäkringsavtal, avtal om skötsel av ersättningar och försäljning av placeringar redovisas under den här klassen.

Lån och övriga fordringar bokförs vid första redovisningstillfället till anskaffningsvärdet, som är det verkliga värdet för det vederlag som getts, med tillägg av de transaktionskostnader som direkt kan allokeras till dem. Efter det första redovisningstillfället värderas lån och övriga fordringar enligt det upplupna anskaffningsvärdet.

Nedskrivningar av lån och övriga fordringar bokförs individuellt och gruppvis. Nedskrivningar beräknas individuellt, om beloppet av kundens åtaganden är betydande. I övrigt beräknas nedskrivningar gruppvis.

En nedskrivning bokförs då det finns objektiva belägg för att hela fordran inte kommer att kunna drivas in. Värdet av en fordran har försämrats om det uppskattade nuvärdet av det framtida kassaflödet från fordran – med beaktande av säkerheten – är mindre än summan av det bokförda värdet av krediten och kreditens obetalda räntor. Det framtida kassaflödet diskonteras med kreditens ursprungliga effektiva ränta. Om krediten har rörlig ränta, används den avtalsenliga räntan vid granskningstidpunkten som diskonteringsränta. Storleken på den nedskrivning som resultatförs utgörs av differensen mellan lånets bokföringsvärde och det lägre nuvärdet av framtida kassaflöde.

Processen för bedömning av nedskrivningar sker i två steg. Nedskrivningarna bedöms individuellt för lån och fordringar. Om en individuell nedskrivning inte behöver göras för finansiella tillgångar som hör till lån och fordringar, hör de till gruppvisa nedskrivningar. Som gruppvisa nedskrivningar bokförs de förluster som uppkommit men ännu inte rapporterats och som ännu inte kan hänföras till ett bestämt kundlån. En gruppvis nedskrivning baserar sig på en statistisk modell som används för att beräkna det ekonomiska kapitalkravet. Modellen är härledd ur modellen för förväntade förluster i kapitaltäckningsanalysen, som har justerats att motsvara IFRS-kraven. Myndigheternas gränser för kapitaltäckningen och den långsiktiga konjunkturanpassningen har upplösts för de PD-

och LGD-estimat som används i modellen för det ekonomiska kapitalkravet för att estimaten bättre ska motsvara det nuvarande konjunkturskedet. I modellen värderas tidpunkten för den händelse som ger upphov till en förlust med en s.k. uppkomstperiod. Uppkomstperioden baserar sig kundsegmentvis på OP Gruppens nedskrivningsprocess och den pågår från den händelse som förorsakar förlusten till den individuella nedskrivningsprövningen av krediten. Dessutom har fordringarna i modellen grupperats i klasser kundsegmentvis enligt hur deras kreditriskegenskaper sammanfaller.

En gruppvis nedskrivning beräknas kundsegmentvis på basis av den förväntade förlusten. Dessutom beaktas i beräkningen uppkomstperioden samt de diskonterade nuvärdena på säkerheterna.

Om betalningsplanen för en kredit ändras, klassificeras orsaken till ändringen och allvarlighetsgraden med en intern skala. En del ändringar i betalningsplanerna sker inom hanteringen av kundrelationer och de beror inte på att kundens betalningsförmåga har försvagats. De här ändringarna inverkar inte på bokföringen av nedskrivningar. I vissa fall ges eftergifter i fråga om lånevillkoren på grund av att kunders betalningsförmåga försämrats, t.ex. amorteringsfrihet för en begränsad tid eller andra omstruktureringar av krediter, för att trygga kundens betalningsförmåga och begränsa kreditrisken hos åtagandena. Sådana omförhandlade krediter rapporteras som problemfordringar. Ändringar i betalningsplaner som beror på att kundens betalningsförmåga har försvagats inverkar tillsammans med de övriga kriterierna försvagande på kundens kreditklass och ökar därmed beloppet på den gruppvisa nedskrivningen. Dessutom inverkar de på hur krediterna styrs till den individuella nedskrivningsprövningen. Om kunden har följt den nya betalningsplanen och ingen individuell nedskrivning bokförts för kundens åtaganden, avskrivs den ur klassen problemfordringar efter två år. Utvecklingen för ändringarna i betalningsplaner rapporteras regelbundet till ledningen som en proaktiv mätare för kundernas betalningsförmåga.

Lån och fordringar klassificeras i noterna för bedömningen av kreditens kvalitet också enligt hur gäldenären förväntas klara av sina kommande betalningsförpliktelser. Ett lån klassificeras som nödlidande ("non-performing") då betalningar av det har förfallit för mer än 90 dagar sedan, kunden har klassificerats med gruppens interna rating med 12 klasser till någon av de två svagaste klasserna (11 eller 12) eller då en individuell nedskrivning har gjorts för lånet. I övriga fall klassificeras lånet som icke nödlidande ("performing").

Både individuella och gruppvisa nedskrivningar redovisas på separata nedskrivningskonton, och de bokförs som avdrag från balansposten för fordringar. Nedskrivningarna bokförs i resultaträkningen på posten Nedskrivningar av fordringar. Efter nedskrivningen fortsätter räntan att intäktsföras på det nedskrivna beloppet.

Ett lån tas bort ur balansräkningen då alla indrivningsåtgärder har slutförts eller då lånevillkoren ändras väsentligt (t.ex. återfinansiering). Betalningar som erhålls efter det här bokförs som korrigeringar av nedskrivningar av fordringar. Om det finns objektiva belägg för att betalningsförmågan hos en kund har förbättrats, bedöms beloppet av de tidigare bokförda nedskrivningarna på nytt, och de förändringar som den förbättrade betalningsförmågan medför bokförs i resultaträkningen.

5.4.3 Investeringar som hålls till förfall

Investeringar som hålls till förfall är finansiella tillgångar som inte är derivat med ett fastställt eller fastställbart kassaflöde och som har förvärvats med avsikt att hållas till förfall. Investeringar som hålls till förfall upptas vid första redovisningstillfället i bokföringen till verkligt värde, med tillägg av transaktionsutgifterna. Senare behandlas de i bokföringen till det upplupna anskaffningsvärdet.

Nedskrivningar av investeringar som hålls till förfall granskas enligt samma principer som nedskrivningar av lån och fordringar. Som nedskrivning av skuldebrev bokförs differensen mellan skuldebrevens bokförda värde och det lägre nuvärdet av framtida kassaflöde.

Ur klassen finansiella tillgångar som hålls till förfall säljs placeringar endast i de undantagsfall som nämns i standarden IAS 39.

5.4.4 Finansiella tillgångar som kan säljas

Finansiella tillgångar som kan säljas är finansiella tillgångar som inte är derivat och som inte har inkluderats i de ovan nämnda kategorierna av finansiella tillgångar, men som kan säljas före förfalldagen. Finansiella tillgångar som kan säljas består av skuldebrev samt aktier och andelar.

Finansiella tillgångar som kan säljas bokförs vid köptidpunkten i balansräkningen till anskaffningsvärdet, dvs. det verkliga värdet av det vederlag som betalats för dem utökat med de transaktionsutgifter som direkt kan riktas till förvärvet. Finansiella tillgångar som kan säljas värderas till verkligt värde i balansräkningen. Värdeförändringar bokförs i övrigt totalresultat, varifrån de bokförs i resultaträkningen, då tillgångsposten tas bort från balansräkningen eller då det finns objektiva belägg för att dess värde har sjunkit.

I fråga om finansiella tillgångar som kan säljas betraktas som objektiva belägg för skuldebrevs del till exempel en avsevärd negativ förändring i emittentens kreditriskklassificering eller för ett egetkapitalinstruments del en betydlig eller långvarig nedgång under anskaffningsvärdet i dess verkliga värde.

Om ett värdepappers marknadsvärde ytterligare sjunker efter att en nedskrivning gjorts, redovisas en nedskrivning i resultaträkningen.

Om det verkliga värdet av ett nedskrivet skuldebrev som kategoriserats som finansiella tillgångar som kan säljas senare stiger, och det finns objektiva belägg för att värdestegringen ansluter sig till en händelse efter nedskrivningen, återförs nedskrivningen och redovisas i resultaträkningen. Om det verkliga värdet av ett egetkapitalinstrument senare stiger, redovisas värdestegringen bland övrigt totalresultat i rapporten över totalresultat.

Differensen mellan det nominella värdet och anskaffningsvärdet av obligationslån med fast ränta periodiseras enligt effektivräntemetoden bland ränteintäkter på lånets uppskattade löptid.

5.5 Likvida medel

Likvida medel består av kontanta medel och på anfordran betalbara fordringar på kreditinstitut.

5.6 Övriga finansiella skulder

I kategorin Övriga finansiella skulder upptas övriga finansiella skulder än finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen. Övriga finansiella skulder är insättningar och övriga skulder till kreditinstitut och kunder samt emitterade skuldebrev och övriga finansiella skulder. Övriga finansiella skulder bokförs i balansräkningen på likviddagen och behandlas i bokföringen till det upplupna anskaffningsvärdet efter det första redovisningstillfället.

Differensen mellan det nominella värdet och anskaffningsvärdet av obligationslån med fast ränta periodiseras bland räntekostnader på lånets uppskattade löptid.

5.7 Derivatinstrument

Derivatinstrumenten kategoriseras som säkrande derivat och derivat som innehas för handel och de består av räntederivat, valutaderivat, aktiederivat, råvaruderivat och kreditderivat. Derivaten värderas alltid till verkligt värde.

Det verkliga värdet på OTC-räntederivat som clearas via centrala motparter clearas dagligen med kontantbetalning. I balansräkningen kvittas de här clearade derivaten och de syns som nettot av förändringen i kontanta medel. Övriga derivat redovisas i balansräkningen enligt bruttoprincipen, varvid de positiva värdeförändringarna redovisas bland Derivatinstrument under tillgångar och de negativa bland Derivatinstrument under skulder.

5.7.1 Säkringsinstrument

OP Gruppen har upprättat metoder och interna principer för när ett finansiellt instrument kan kategoriseras som säkrande. I enlighet med säkringsprinciperna kan OP Gruppen tillämpa säkring av ränterisken, valutakursrisken och prISRISKEN enligt metoden för verkligt

värde eller säkring av kassaflödet. Med säkringen till verkligt värde skyddas mot förändringar i det verkliga värdet på säkringsobjektet och med säkring av kassaflödet skyddas mot fluktuationer i det framtida kassaflödet.

Kontrakten behandlas inte i bokföringen i enlighet med reglerna för säkringsredovisning, om det säkringsförhållande mellan säkringsinstrumentet och den säkrade posten som krävs enligt IAS 39 inte uppfyller kriterierna i standarden. OP Gruppen har derivatinstrument som de facto skyddar mot ekonomiska risker men som inte uppfyller de här kriterierna.

5.7.2 Derivat som innehas för handel

Differensen mellan erhållna och betalda räntor på derivatinstrument som innehas för handel upptas bland räntenettet, och motsvarande resultatregleringsräntor upptas i övriga tillgångar och övriga skulder.

Värdeförändringar i derivat som innehas för handel bokförs på resultatposten "Nettointäkter från handel", "Nettointäkter från skadeförsäkringsrörelse" eller "Nettointäkter från livförsäkringsrörelse".

Derivatinstrumentens positiva värdeförändringar som tagits upp i balansräkningen redovisas som tillgångar i posten "Derivatinstrument, tillgångar" eller "Tillgångar i skadeförsäkringsrörelse" eller "Tillgångar i livförsäkringsrörelse" och de negativa i posten "Derivatinstrument, skulder", "Skulder för skadeförsäkringsrörelse" eller "Skulder för livförsäkringsrörelse".

De s.k. inbäddade derivat som hör till emitterade strukturerade lån och vissa kreditavtal avskiljs från värдавtalet och värderas i balansräkningen till verkligt värde. Förändringar i det verkliga värdet av de här inbäddade derivaten och säkringsinstrumenten bokförs bland Räntenetto.

5.8 Säkringsredovisning

Med säkringsredovisning verifieras att förändringar i det verkliga värdet eller kassaflödet av ett säkringsinstrument som står i säkringsförhållande upphäver motsvarande förändringar hos det säkrade objektet helt eller delvis.

Sambandet mellan säkringsinstrumenten och de säkrade instrumenten dokumenteras formellt. Dokumentationen innehåller uppgifter om principerna för riskhantering, säkringsstrategin och de metoder som tillämpas för att påvisa hur effektiv säkringen är. Effektiviteten hos säkringen påvisas vid den tidpunkt då säkringen äger rum och under säkringsperioden genom att jämföra förändringarna i de verkliga värdena eller kassaflödet av säkringsinstrumenten och de säkrade instrumenten med varandra. Säkringen anses vara effektiv då förändringarna i det verkliga värdet eller kassaflödet för säkringsinstrumentet eliminerar 80-125 procent av förändringen i det verkliga värdet eller kassaflödet för det kontrakt eller den portfölj som utgör säkringsobjekt.

5.8.1 Säkringsredovisning enligt metoden för verkligt värde

Säkringen av ränterisken enligt verkligt värde gäller långfristiga skulder med fast ränta (såsom egna emissioner och vissa emissioner av tidsbundna insättningar), enskilda obligationslåneportföljer och kreditportföljer samt enskilda krediter. En portföljsäkringsmodell till verkligt värde tillämpas som skydd mot ränterisken på vissa dagligkonton och sparkonton som har fast ränta eller räntetak samt avstavillkor. Som säkringsinstrument används ränteswappar samt ränte- och valutaswappar (OTC-swappar). Säkringen av aktie- och valutarisken gäller skade- och livförsäkringens aktiefondsplaceringar.

Förändringar i verkligt värde för derivatinstrument som dokumenterats som säkring av verkligt värde och som är effektiva som säkring resultatförs. Också tillgångs- och skuldposter som utgör säkringsobjekt värderas under säkringstiden i fråga om den säkrade risken till verkligt värde och förändringarna i verkligt värde resultatförs.

I säkringsredovisning av verkligt värde bokförs värdeförändringar i säkringsinstrumentet och det säkrade instrumentet i bankrörelsen på resultatposterna Räntenetto (krediter och egna emissioner) och Nettointäkter från placeringsverksamhet (obligationslån bland finansiella tillgångar som kan säljas). I skade- och livförsäkringsrörelsen bokförs de bland Nettointäkter från placeringsverksamhet (fondplaceringar bland finansiella tillgångar som kan säljas).

5.8.2 Säkringsredovisning enligt metoden för kassaflöde

Med säkring av kassaflöde säkras räntekassaflödet från skuldebrevslån med rörlig ränta eller andra tillgångar och skulder med rörlig ränta. Dessutom används säkring av kassaflöde för att skydda framtida ränteflöden från kreditstocken enligt räntebindning. Som säkringsinstrument används främst ränteswappar.

Derivatinstrument som har dokumenterats som kassaflödessäkring och som är effektiva i säkringen värderas till verkligt värde. Den effektiva säkringens andel av förändringen i verkligt värde tas upp bland övrigt totalresultat i rapporten över totalresultat. Den ineffektiva andelen resultatförs. Förändringarna i verkligt värde bland eget kapital tas upp i resultatet för den räkenskapsperiod under vilken det kassaflöde som är föremål för säkringen intäktförs.

6 Förvaltningsfastigheter

En förvaltningsfastighet är ett markområde och/eller en byggnad eller en del av en byggnad som innehas för att generera hyresintäkter eller värdestegring. Till förvaltningsfastigheter räknas också sådana fastigheter som i liten utsträckning används av ägarföretaget eller dess personal. Den andel som används av ägarföretaget eller dess personal räknas

dock inte som förvaltningsfastighet då andelen kan säljas separat. I OP Gruppens balansräkning redovisas förvaltningsfastigheterna som investeringstillgångar, tillgångar i skadeförsäkringsrörelse och tillgångar i livförsäkringsrörelse.

Förvaltningsfastigheterna redovisas första gången i balansräkningen till anskaffningsvärdet, medräknat transaktionsutgifterna. Efter det första redovisningstillfället värderas de till verkligt värde. Också förvaltningsfastigheter som är under byggnad värderas till verkligt värde förutsatt att det verkliga värdet kan bestämmas tillförlitligt. Förändringarna i det verkliga värdet bokförs i resultaträkningen på antingen nettointäkter från skadeförsäkringsrörelse, nettointäkter från livförsäkringsrörelse eller nettointäkter från förvaltningsfastigheter inom placeringsverksamheten.

Om ingen jämförbar marknadsinformation om realiserade köpesummor för fastigheter som motsvarar det objekt som ska värderas finns att få, används som grund för bestämningen av verkligt värde på affärs-, kontors- och industrifastigheter avkastningskalkylering och interna kalkylmodeller som baserar sig på objektvis nettoavkastning. Vid kalkyleringen av avkastningsvärdet används såväl gruppintern som gruppextern information. Objektets nettointäkt bildas av differensen mellan hyresintäkter och underhållskostnader, och den baseras på avkastningen från gällande hyresavtal eller, om gällande hyresavtal inte finns, på genomsnittliga marknadshyror. De kostnader som dras av från intäkterna baseras främst på realiserade kostnader. Vid kalkyleringen beaktas också ett antagande om objektets underutnyttjande. För beräkningen av avkastningsvärdet skaffas information om marknadshyror och kostnadsnivåer från såväl gruppens egen expertis som externa källor. Avkastningskraven på förvaltningsfastigheter bestäms enligt objektets syfte, läge och skick/tidsenlighet. Kraven baserar sig på marknadsinformation från KTI Kiinteistötieto Oy.

Det verkliga värdet av bostäder och markområden bedöms i huvudsak enligt affärsvärdesmetoden på basis av realiserade köpesummor för motsvarande objekt och OP Gruppens interna expertis. I värdet på obebyggda tomter beaktas planläggnings- och marknadsläget vid värderingstidpunkten. Det verkliga värdet på de viktigaste objekten baserar sig på värderingsinstrument som upprättats av externa AFV-auktoriserade värderare. Externa värderare använder en kassaflödesanalys som bas för sina värderingar.

7 Immateriella tillgångar

7.1 Goodwill

Den goodwill som uppkommer vid rörelseförvärv efter 1.1.2010 redovisas i det belopp, med vilket det vederlag som getts, det verkliga värdet av innehav utan bestämmande inflytande hänförligt till föremålet för förvärvet och det tidigare innehavet sammanlagt

överstiger gruppens andel av det verkliga värdet av den nettoförmögenhet som förvärvats.

Vid förvärv som skett tidigare motsvarar goodwill den andel av anskaffningsvärdet som överstiger gruppens andel av det verkliga värdet till nettobelopp vid förvärvstidpunkten för tillgångar, skulder och eventualförpliktelser som kan särskiljas.

Goodwillen prövas årligen med hänsyn till ett eventuellt nedskrivningsbehov. För nedskrivningsprövningen allokteras goodwill till enheter med kassaflöde, som utgörs av antingen rörelsegrenar eller företag som hör till dem. Goodwillen värderas enligt det ursprungliga anskaffningsvärdet med avdrag för ackumulerade nedskrivningar.

7.2 Värdet av det förvärvade försäkringsbeståndet

Av det försäkringsbestånd som förvärvats bokförs en immateriell tillgång som motsvarar värdet av det försäkringsbestånd som förvärvats då försäkringsbeståndet förvärvas antingen direkt av ett annat försäkringsbolag eller via ett dotterföretag. Det verkliga värdet av de försäkringsavtal som förvärvats fastställs genom att bedöma nuvärdet av det framtida kassaflödet enligt försäkringsbeståndet vid förvärvstidpunkten. Vid det första redovisningstillfället delas det verkliga värdet av försäkringsavtal som förvärvats i två delar, dvs. i skuld som härrör från försäkringsavtal, som värderas enligt de principer som ska tillämpas vid förvärvstidpunkten, och i en immateriell tillgång. Efter förvärvet bokförs den immateriella tillgången, beroende på affärsrörelsen, antingen med degressiva avskrivningar eller med linjära avskrivningar som en kostnad under den uppskattade nyttjandetiden för de avtal som förvärvats. Nyttjandetiden justeras årligen och värdet avskrivs inom skadeförsäkringen på 1–4 år och inom livförsäkringen på 10–15 år. De immateriella tillgångarna prövas årligen i samband med förlustprövningen av skulden.

7.3 Aktiverade anskaffningsvärden för försäkringsavtal

OP Gruppen aktiverar i skadeförsäkringsrörelsen i Baltikum sådana provisionsutgifter o.dyl. utgifter som hänför sig till anskaffningen av nya försäkringsavtal eller förnyandet av gällande avtal. Den immateriella tillgången som uppkommer avskrivs med linjära avskrivningar under avtalens nyttjandetid. De immateriella tillgångarna nedskrivningsprövas årligen i samband med förlustprövningen av skulden.

7.4 Kundrelationer

De kundrelationer som förvärvats genom rörelseförvärv och som kan särskiljas värderas vid förvärvet till verkligt värde. Den immateriella tillgången som uppkommer

av kundrelationerna avskrivs med linjära avskrivningar som kostnader inom den uppskattade nyttjandetiden. Nyttjandetiden för kundrelationer som OP Gruppen förvärvat uppskattas till 5–13 år.

7.5 Varumärken

De varumärken som kan särskiljas och som förvärvats genom rörelseförvärv värderas vid förvärvet till verkligt värde. De här varumärkenas nyttjandetid har uppskattats till obegränsad, eftersom de inverkar på ackumuleringen av kassaflödet under en ospecificerad tid. Värdet på varumärken provas årligen med hänsyn till om ett nedskrivningsbehov föreligger.

7.6 Övriga immateriella tillgångar

Övriga immateriella tillgångar värderas till anskaffningsvärdet efter avdrag för avskrivningar och nedskrivningar. Avskrivningarna kostnadsförs för dataprogram och licenser inom 2–10

De uppskattade nyttjandetiderna är i huvuddrag följande:

Byggnader	20–50 år
Reservkraftverk och generatorer	15 år
Maskiner och inventarier	3–10 år
ADB-utrustning	3–5 år
Bilar	5–6 år
Övriga materiella tillgångar	3–10 år

En tillgångs restvärde och nyttjandetid kontrolleras vid varje bokslut och vid behov justeras de i enlighet med förändringarna i förväntningarna på ekonomisk nytta.

8.1 Nedskrivningar av materiella och immateriella tillgångar

I samband med varje bokslut bedöms om det finns tecken på ett nedskrivningsbehov av tillgången. Om det finns sådana tecken, uppskattas återvinningsvärdet för ifrågavarande tillgångspost. Oberoende av om sådana tecken finns eller inte, uppskattas återvinningsvärdet årligen för tillgångar i arbete, goodwill och sådana immateriella tillgångar, vilkas nyttjandetid är obegränsad (varumärken). Om en tillgångsposts bokförda värde är större än det återvinningsvärde som uppskattats i framtiden, bokförs den överskridande delen som en kostnad.

år och för övriga immateriella tillgångar i regel inom 5 år. Utgifter för utvecklingen av immateriella tillgångar som uppkommit internt (programvara) aktiveras från och med det att det konstaterats att programvaran ger ekonomisk nytta i framtiden. En tillgång avskrivs från det att den är färdig att användas. Avskrivningstiden är i regel 3–10 år. Behovet av nedskrivningar av tillgångar som ännu inte är färdiga att användas provas årligen.

8 Materiella tillgångar

Materiella anläggningstillgångar värderas till anskaffningsvärdet minskat med avskrivningar och nedskrivningar. Tillgångarna avskrivs linjärt under den uppskattade nyttjandetiden. För markområden görs inga avskrivningar. Utgifter som uppkommer efter den ursprungliga anskaffningen av en tillgång aktiveras i tillgångens bokförda värde endast, om det är sannolikt att tillgången ger större ekonomisk nytta än vad som ursprungligen har beräknats.

Återvinningsvärdet utgörs av det verkliga värdet av tillgångsposten med avdrag för de utgifter som följer av försäljningen (nettoförsäljningspriset) eller bruksvärdet, om det är högre. Strävan är att bestämma återvinningsvärdet via nettoförsäljningspriset på en tillgångspost. Om det inte går att fastställa ett nettoförsäljningspris, fastställs bruksvärdet för tillgångsposten. Bruksvärdet utgörs av nuvärdet av det framtida kassaflöde som tillgångsposten förväntas ge upphov till. Som diskonteringsränta används den ränta som fastställts före skatt och som beskriver marknadens uppfattning av penningarnas tidsvärde och de särskilda risker som ansluter sig till tillgångsposten. Nedskrivningsbehovet hos de tillgångsposter som enligt det som nämnts ovan har prövats årligen bestäms alltid via en kalkylering av bruksvärdet.

Om det inte går att fastställa ett nettoförsäljningspris för tillgångsposten och om tillgångsposten inte ger upphov till ett självständigt kassaflöde som är oberoende av andra tillgångsposter, fastställs nedskrivningsbehovet via den enhet, dvs. den rörelsegren eller ett företag som hör till rörelsegrenen, som genererar kassaflödet

och till vilken tillgångsposten hör. I så fall jämförs de bokförda värdena av de tillgångsposter som hör till enheten med hela återvinningsvärdet av den enhet som ger upphov till kassaflöde.

En nedskrivning återförs, om en förändring har inträffat i omständigheterna och återvinningsvärdet har förändrats från tidpunkten för bokföringen av nedskrivningen. En nedskrivning återförs inte till ett belopp som är större än vad tillgångens bokförda värde skulle vara om nedskrivningen inte hade gjorts. Nedskrivningar som gjorts av goodwill återförs under inga omständigheter.

9 Leasingavtal

Leasingavtalen liksom de hyresavtal som ingår i olika arrangemang kategoriseras vid den tidpunkt då avtalen ingås som finansiella leasingavtal eller operationella leasingavtal enligt transaktionens faktiska innebörd. Ett leasingavtal är ett finansiellt leasingavtal, om de risker och fördelar som förknippas med ägandet i allt väsentligt överförs till leasetagaren. Annars är leasingavtalet ett operationellt leasingavtal. Leasingavtalen kategoriseras vid den tidpunkt då avtalet ingås.

Tillgångar som leasats ut med finansiella leasingavtal tas upp i balansräkningen som fordringar på kunder. En fordran bokförs till det belopp som är lika stort som leasingavtalets nettoinvestering. Den finansiella intäkt som avtalet ger bokförs bland ränteintäkter så att leasegivaren får en jämn förräntning på den utestående nettoinvesteringen för respektive räkenskapsperiod.

Tillgångar som leasats med finansiella leasingavtal tas upp bland materiella tillgångar och motsvarande finansiella leasingkulda bland övriga skulder. Leasade tillgångar tas enligt avtalets begynnelse tidpunkt upp som tillgångar i balansräkningen och som skulder till ett belopp som är lika stort som den leasade tillgångens verkliga värde eller det lägre nuvärdet av minimileasingavgifterna. Avskrivningar av tillgångar som bokförts bland materiella tillgångar görs under nyttjandetiden eller den kortare leasingperioden. Räntorna bokförs som räntekostnader så att varje räkenskapsperiod belastas med ett belopp som motsvarar en fast räntesats för den skuld som återstår under respektive räkenskapsperiod.

Tillgångar som leasats ut med operationella leasingavtal tas upp bland materiella tillgångar och de avskrivs med jämna poster under leasingperioden. Leasingintäkterna redovisas bland övriga rörelseintäkter och de bokförs som jämna poster under leasingperioden. Leasingavgifter för tillgångar som leasats med operationella leasingavtal tas upp som kostnader i resultaträkningen bland övriga rörelsekostnader i jämnstora poster under leasingperioden.

10 Ersättningar till anställda

10.1 Pensionsersättningar

Det lagstadgade pensionsskyddet för de anställda i OP Gruppens företag sköts av pensionskassan OP-Eläkekassa. Vissa företag i OP Gruppen har arrangerat ett tilläggs-pensions-skydd för sina arbetstagare via antingen pensionsstiftelsen OP-Eläkesätiö eller ett försäkringsbolag.

De pensionsplaner som sköts av OP-Eläkekassa betraktas som förmånsbestämda till den del som medel fonderats för invalidpensioner och ålderspensioner. De pensionsplaner som sköts av ett försäkringsbolag kan vara antingen förmåns- eller avgiftsbestämda. Pensionsplanerna i OP-Eläkesätiö är helt och hållet förmånsbestämda.

Förvaltningskostnaderna bokförs på resultatposten "Personalkostnader". Försäkringspremierna för de avgiftsbestämda pensionsplanerna betalas till försäkringsbolaget och bokförs som kostnad för den räkenskapsperiod som debiteringen gäller. I de avgiftsbestämda pensionsplanerna finns inga andra betalningsskyldigheter. Ändringar eller åtstramningar av förmånsbestämda pensionsplaner resultatförs vid transaktionstidpunkten.

De förmånsbestämda planerna i försäkringsbolag, OP-Eläkekassa och OP-Eläkesätiö finansieras med avgifter som grundar sig på aktuariella kalkyler.

I förmånsbestämda pensionsplaner tas som skuldpost upp nuvärdet av de förpliktelser som föranleds av planen på bokslutsdagen minskat med det verkliga värdet av förvaltningstillgångarna.

Skyldigheterna för de förmånsbestämda pensionsplanerna har räknats skilt för respektive plan. Beräkningen har gjorts med metoden Projected Unit Credit Method. Pensionsutgifterna bokförs som kostnader för personernas anställningstid på basis av beräkningar av behöriga aktuarier. Den diskonteringsränta som använts vid beräkningen av nuvärdet av pensionsplanerna har bestämts på basis av marknadsavkastningen på rapporteringsperiodens slutdag för högklassiga obligationslån som företag emitterat.

Posterna som uppkommer av omvärderingen av pensionsplaner bokförs i övrigt totalresultat för den period då de uppkommit. Då de poster som uppkommer genom omvärderingen bokförs bland totalresultatet resultatförs posterna inte längre under senare räkenskapsperioder.

10.2 Ledningens långsiktiga ersättningar

OP Gruppen har ett kortsiktigt och ett långsiktigt ersättningssystem för ledningen, enligt vilket de personer som omfattas av respektive system kan få en ersättning antingen enbart i kontanter eller delvis i form av en kombination av debenturlån som OP satt i omlopp och kontanter för de arbetsuppgifter som respektive person utfört under intjänings- och bindningsperioden. Det uppskattade maximibeloppet för ersättningssystemet beräknas vid den tidpunkt då systemet beviljats. De belopp som kostnadsförs periodiseras bland personalkostnaderna och upplupna kostnader för den period då de uppkommit.

Beloppet av de ersättningar som realiserats enligt de mål som nåtts granskas kvartalsvis. De eventuella effekterna av justeringarna på de ursprungliga uppskattningarna resultatförs som personalkostnader, och en motsvarande korrigering görs bland upplupna kostnader.

11 Försäkringsrörelsens tillgångar och skulder

11.1 Kategorisering av finansiella tillgångar i försäkringsrörelsen

Kategoriseringen av finansiella tillgångar i försäkringsrörelsen redogörs för i avsnittet Kategorisering och redovisning i OP Gruppens balansräkning.

11.2 Kategorisering och indelning av avtal som försäkringsbolag beviljat

Försäkringsavtal är avtal med vilka man på det sätt som definierats i standarden IFRS 4 överför en betydande försäkringsrisk från avtalets innehavare till försäkringsbolaget. Övriga avtal, som försäkringsbolaget får bevilja med stöd av sitt verksamhetstillstånd, är placeringsavtal. Om en betydande försäkringsrisk inte hänför sig till ett avtal vid bokslutstidpunkten, men avtalets innehavare har rätt att ändra avtalet så att en betydande försäkringsrisk överförs på bolaget genom avtalet, klassificeras avtalet som ett försäkringsavtal. Avtal kategoriseras avtalsvis eller enligt avtalsslag, vilkas risker är homogena. Om flera avtal ingås samtidigt med en och samma motpart eller om avtalen är avhängiga av varandra, behandlas avtalen emellertid gemensamt.

I försäkringsavtal skiljs inte spar- och försäkringsdelen från varandra för behandlingen.

Nästan alla avtal som skadeförsäkringsbolagen beviljat är försäkringsavtal. Avtal där differensen mellan realiserade och förväntade skador jämnas ut med en tilläggspremie, och som inte innehåller försäkringsrisk, har kategoriserats som placeringsavtal.

De kapitaliseringsavtal som livförsäkringsbolagen beviljat och de pensionsavtal som förvärvats genom tidigare beståndsöverföringar kategoriseras som placeringsavtal, för de innehåller ingen betydande försäkringsrisk och försäkringstagaren har inte rätt att ändra avtalen så att de skulle innehålla en sådan risk.

Försäkringsavtalen delas enligt avtalens risker in i grupper så att avtalens risker är homogena i varje grupp. Vid indelningen av skadeförsäkringsavtal beaktas dessutom försäkringsobjektet, olikheter i avtalsperiodernas längd eller i fråga om den genomsnittliga tiden från det att ett försäkringsfall har inträffat fram till dess att skadan är slutreglerad (skaderegleringstid). I livförsäkringen beaktas huruvida försäkringen allkoerar besparingar, hur de uppkomna besparingarnas avkastningskomponent bestäms samt om avtalet är en livsfalls- eller dödsfallsförsäkring eller en invaliditetsförsäkring.

Huvudgrupperna för försäkringsavtalen är kortvariga skadeförsäkringsavtal, långvariga skadeförsäkringsavtal och livförsäkringsavtal.

Giltighetstiden för kortvariga skadeförsäkringsavtal är i allmänhet 12 månader eller mindre, mycket sällan över två år. I synnerhet försäkringar för privatpersoner, fordonsförsäkringar och lagstadgade olycksfallsförsäkringar är i allmänhet fortlöpande årsförsäkringar som betraktas som kortvariga.

Som långvariga skadeförsäkringsavtal klassificeras de försäkringsavtal vilkas genomsnittliga giltighetstid är minst två år. Sådana försäkringar är allframtidförsäkringar samt sådana byggfelsförsäkringar som avses i lagen om bostadsköp.

Livförsäkringsavtal är sparbetonade livförsäkringar med engångspremie eller fortlöpande premie, där det är meningen att försäkringsbeloppet ska betalas ut då försäkringen upphör, individuella pensionsförsäkringar, gruppensionsförsäkringar som kompletterar det lagstadgade pensionsskyddet samt riskförsäkringar som huvudsakligen beviljats i händelse av dödsfall eller invaliditet. Besparingarna i liv- och pensionsförsäkringarna kan antingen ha beräkningsränta och rätt till en av prövning beroende andel av bolagets överskott eller vara fondanknutna så att placeringsrisken har överförts till försäkringstagarna.

11.3 Kategorisering och värdering av avtal som försäkringsbolag beviljat

Avtal bokförs då bolagets skyldighet att betala ersättning för dem vid ett eventuellt försäkringsfall börjar.

Försäkringsavtal och placeringsavtal där avtalets innehavare har rätt till av prövning beroende tilläggsförmåner eller till att överföra sina besparingar till

beräkningsränta, och därmed få rätt till av prövning beroende tilläggförmåner, värderas och behandlas i enlighet med försäkringsavtalsstandard IFRS 4. Övriga placeringsavtal värderas enligt standarden IAS 39.

Merparten av den skuld som uppkommer av avtal som beviljats av försäkringsbolagen och som ska värderas enligt försäkringsavtalsstandard beräknas enligt nationella bokslutsprinciper. Utjämningsbeloppet inkluderas dock inte i skulden men beaktas i det egna kapitalet. Dessutom värderas en del av försäkringsskulden med beaktande av marknadsräntan vid granskningstidpunkten.

Skulden består av premieansvaret och ersättningsansvaret. Livförsäkringens premieansvar utgörs av den nettoskuld som uppkommer genom de förväntade ersättningarna och driftkostnaderna under de återstående försäkringsperioderna för de avtal som gäller och avdraget av framtida försäkringspremier. Skadeförsäkringens premieansvar utgörs av den skuld som uppkommer genom de förväntade ersättningarna och övriga kostnaderna under de återstående försäkringsperioderna för de avtal som gäller. Ersättningsansvaret består av den skuld som uppkommer genom ersättnings- och skaderegleringskostnaderna för kända och okända försäkringsfall.

11.3.1 Värdering av avtal som skadeförsäkringsbolag beviljat

Under försäkringsavtalets giltighetstid intäktförs försäkringspremierna i regel i relation till tidens förlopp. Vid byggförsäkringar och allframtidförsäkringar sker intäktföringen emellertid i relation till hur försäkringsrisken fördelas. För de här försäkringarna intas den andel av premieinkomsten som hänför sig till tiden efter bokslutsdagen i balansräkningen som avsättning för ej intjänade premier och periodiseras som premieinkomst i förhållande till risken för avtalets giltighetstid.

Ersättningar som betalas till kunderna samt direkta och indirekta kostnader som skaderegleringen förorsakar upptas som försäkringsersättningar utgående från den tidpunkt då skadan inträffade. För sådana ersättningar för inträffade skador som fortfarande är obetalda vid bokslutstidpunkten och skaderegleringskostnaderna för dem – även för sådana skadors del som ännu inte anmälts – görs en avsättning i posten avsättningar för oreglerade skador. I avsättningarna för oreglerade skador ingår såväl avsättningar för specifika skador som avsättningar för statistiska skador. Den i avsättningarna för oreglerade skador ingående avsättningen för ännu orealiserade skaderegleringskostnader för redan inträffade skador grundar sig på uppskattade kostnader för skadereglering.

Avsättningen för ej intjänade premier i den lagstadgade byggförsäkringens och allframtidförsäkringens samt försäkringsskulden för ersättningar som betalas ut i pensionsform diskonteras. Vid fastställandet av

diskonteringsräntan beaktas den allmänna ränteutvecklingen. Ändringen i diskonteringsräntan för ersättningar som betalas ut i pensionsform beaktas som en enda, fortlöpande uppdaterad variabel för bokföringsmässiga bedömningar. Räntan får inte överskrida avkastningsförväntningarna på den egendom som utgör täckning för skulderna och inte en genom myndighetsbestämmelser fastställd nivå. Den ökning av skulden som förorsakas av att tid förflutit (upplösning av diskonteringen) redovisas i resultaträkningen som en separat post bland nettointäkter från skadeförsäkringsrörelse under övriga skadeförsäkringsposter. Ränterisken för skadeförsäkringens försäkringsskuld reduceras genom förvärv av räntederivat som i balansräkningen värderas till verkligt värde och värdeförändringen resultatförs. Derivatens värde ingår i försäkringsskulden eftersom förmånen från derivat används för kassaflöden från ersättningar som betalas för avtalen.

11.3.2 Värdering av avtal som livförsäkringsbolag beviljat

Den andel av premieinkomsten som för riskförsäkringar hänför sig till tiden efter bokslutsdagen, med avdrag av premier som eventuellt inte betalats in, intas i balansräkningen som avsättning för ej intjänade premier.

Skulden för försäkringsavtal i sparform beräknas som kapitalvärdet av framtida förmåner, kostnaderna i anslutning till förvaltningen av försäkringsavtalet och framtida premier. Vid beräkningen av kapitalvärdet används främst ränteintensiteten, dödlighetsintensiteten, sannolikheten för invaliditet och antagna driftkostnader. De kundåterbärningar som upphört beaktas då skulden beräknas.

Ersättningsansvaret består av den skuld som uppkommer genom ersättnings- och skaderegleringskostnaderna för kända och okända försäkringsfall.

Skuldens diskonteringsränta uppgår enligt försäkringsbolagslagen högst till den ränta som använts vid premiesättningen av försäkringens. Räntan får inte överskrida avkastningsförväntningarna på den egendom som utgör täckning för skulderna och inte en genom myndighetsbestämmelser fastställd nivå.

På bolagets risk finns besparingar där den garanterade räntesatsen är 1,5–4,5 %. För avtal med en garanterad räntesats på 4,5 % har försäkringsskulden kompletterats genom att diskonteringsräntan för försäkringsskulden i bokslutet bestående är beräkningsräntan 3,5 %. Dessutom har diskonteringsräntan med hjälp av räntekompletteringar för hela beståndet med beräkningsränta beräknats för en bestämd tid. Livförsäkringens ersättningsansvar diskonteras inte.

Ränterisken för livförsäkringens försäkringsskuld reduceras genom förvärv av räntederivat som i balansräkningen värderas till verkligt

värde och värdeförändringen resultatförs. Derivatens värde ingår i försäkringsskulden eftersom förmånen från derivat används för kassaflöden som garanterats i avtalen.

Vid värderingen av skulden för fondanknutna försäkringsavtal och placeringsavtalen är ett centralt antagande att försäkringen gottskrivs som intäkt med avkastningen till marknadsvillkor för de tillgångar som täcker försäkringsskulden.

Största delen av placeringsavtalen värderas enligt standarden IAS 39. Placeringsavtalen tas upp i balansposten "Skulder för livförsäkringsrörelse" som en del av de finansiella skulderna.

11.4 Förlustprövning av skulder som hänför sig till försäkringsavtalen

På bokslutsdagen görs en bedömning av om den i balansräkningen upptagna skulden är adekvat. Vid prövningen används de vid prövningstidpunkten föreliggande uppskattningarna av det framtida kassaflödet från försäkringsavtalen. Om bedömningen visar att det bokförda värdet av den skuld som försäkringsavtalen ger upphov till efter avdrag för immateriella tillgångar i anslutning till aktiverade anskaffningsvärden för försäkringsavtalen inte är adekvat, upptas underskottet i resultatet i första hand genom att man gör en extra avskrivning på immateriella tillgångar och i andra hand genom att man ökar skuldens belopp.

11.5 Premieinkomst

Premieinkomsten som ingår bland nettointäkter från skadeförsäkringsrörelse i resultaträkningen är ett vederlag för det försäkringsskydd som börjat under perioden.

Från premieinkomsten har premieskatten dragits av, men inte provisioner och arvoden och inte heller kreditförluster avseende premiefordringar.

Premierna från skadeförsäkringsavtal bokförs som premieinkomst i början av försäkringsperioden.

Premierna från livförsäkringens försäkrings- och placeringsavtal bokförs i premieinkomsten så att inga försäkringsfordringar uppkommer för andra avtal än förmånsbaserade gruppensionsförsäkringar. Från premieinkomsten görs inte avdrag för arvoden och provisioner och inte heller för kreditförluster.

11.5.1 Fordringar och skulder i anslutning till försäkringsavtal

Skadeförsäkringens premiefordringar redovisas vid början av försäkringsperioden när rätten till fordran uppstår. Fordringarna utgörs i huvudsak av fordringar på försäkringstagare och i ringa mån av fordringar på försäkringsrepresentanter. Förutbetalda premier upptas i Skulder för skadeförsäkringsrörelsens

och livförsäkringsrörelse i posten "Skulder avseende direktförsäkringsverksamhet".

I samband med bokslutet görs en förlustprövning av fordringar som baserar sig på skadeförsäkringsavtal. Om det finns objektiva belägg för att värdet av en fordran har minskat, nedskrivs fordrans bokförda värde via resultaträkningen. Från fordringarna dras av såväl de nedskrivningar som konstaterats vara definitiva (kreditförluster) som de nedskrivningar som konstaterats statistiskt på basis av indrivningsskedet för debiteringen.

11.6 Skadegods och regressfordringar

Regressfordringar och skadegods som övergått i bolagets ägo upptas till sitt verkliga värde under "Tillgångar i skadeförsäkringsrörelse" i balansräkningen i samband med att ersättningarna betalas ut.

11.7 Återförsäkringsavtal

Med återförsäkring som tecknats av OP Gruppen avses ett avtal som uppfyller kriterierna för ett försäkringsavtal och på basis av vilket OP Gruppen kan få ersättningar från ett annat försäkringsbolag i det fall att OP Gruppen själv blir ersättningsansvarig på basis av andra försäkringsavtal.

I samband med bokslutet görs en förlustprövning av fordringar som baserar sig på återförsäkringsavtal. Om det finns objektiva belägg för att OP Gruppen eventuellt inte kommer att få alla penningbelopp som den har rätt till enligt villkoren för avtalet, nedskrivs fordrans bokförda värde via resultaträkningen till en nivå som motsvarar återvinningsvärdet.

I skadeförsäkringen intas prestationer som erhålls på basis av återförsäkringsavtal i balansräkningen antingen under "Lån och övriga fordringar" eller "Återförsäkringsverksamhet". Den sistnämnda posten motsvarar återförsäkrarnas andel av avsättningarna för ej intjänade premier och oregerade skador gällande de försäkringsavtal som OP Gruppen återförsäkrat. De poster som intagits under "Lån och övriga fordringar" är fordringar av mera kortfristig natur. Obetalda premier till återförsäkrare upptas i Skulder för skadeförsäkringsrörelse i posten "Skulder avseende återförsäkringsverksamhet".

I livförsäkringen värderas fordringar och skulder i anslutning till återförsäkring värderas enligt samma principer som skulder och fordringar som härrör från återförsäkrade avtal och upptas i balansräkningen under antingen "Tillgångar i livförsäkringsrörelse" eller "Skulder för livförsäkringsrörelse".

11.8 Koassurans och pooler

OP Gruppen deltar i en del koassuransarrangemang tillsammans med andra försäkringsgivare. Som försäkringsavtal behandlar OP Gruppen endast den

del av koassuransavtalen som enligt avtalet i fråga utgör OP Gruppens egen andel. Gruppens ansvar begränsar sig till den här andelen.

OP Gruppen tecknar andelar i försäkringsavtal också via pooler. Medlemmarna i poolerna ansvarar i första hand för sin egen proportionella andel. Andelarna baserar sig på avtal som fastställs årligen. Som försäkringsavtal behandlar OP Gruppen sin egen proportionella andel av den förstariskrörelse som poolerna handhar och av den återförsäkringsrörelse som medlemmarna mottar från poolen.

Poolens andel av de här försäkringsavtalen behandlas som återförsäkring. I en del pooler svarar poolmedlemmarna för insolventa medlemmars förpliktelser i proportion till sina egna andelar. OP Gruppen bokför framtida ansvar och fordringar via det gemensamma ansvaret, i det fall att det verkar sannolikt att det gemensamma ansvaret kommer att realiseras.

11.9 Skälighetsprincipen i livförsäkringen

Nästan alla livförsäkringsavtal, med undantag av de fondanknutna delarna av avtalen, och en del av kapitaliseringsavtalen har utöver de garanterade förmånerna rätt till en av prövning baserad andel av överskottet, som kan utgöra en betydande del av de helhetsförmåner som grundar sig på avtalet, men vilkas belopp och utdelningstidpunkt enligt avtalet överläts åt bolaget att besluta. En del av de fondanknutna försäkringarna har möjlighet till en av prövning beroende andel av överskottet. Tilläggsförmånerna delas ut som tilläggsavkastning på beräkningsränta, som tilläggsförmåner på dödsfallsbeloppen eller som premierabatter.

Överskottet baserar sig på skälighetsprincipen i försäkringsbolslagen. Enligt principen ska en skälig del av det överskott som försäkringarna avkastat återbäras i form av tilläggsförmåner till respektive försäkringstagare, förutsatt att solvenskraven inte förhindrar tilläggsförmånerna. I fråga om nivån på tilläggsförmånerna ska försäkringsbolaget sträva efter kontinuitet. Skälighetsprincipen medför dock ingen skuldfordringsrätt för försäkringstagarna. OP Gruppen har offentliggjort livförsäkringens principer för tilläggsförmånerna och tillämpningen av dem på sina internetsidor.

12 Avsättningar och eventalförpliktelser

En avsättning bokförs på basis av en förpliktelse, om förpliktelsen härrör från en inträffad händelse och det är sannolikt att förpliktelsen kommer att realiseras, men förfallotidpunkten eller beloppet är ovissa. Dessutom måste förpliktelsen basera sig på antingen

en informell eller en legal förpliktelse gentemot någon utomstående. Om det är möjligt att få ersättning av en tredje part för en del av en förpliktelse, bokförs ersättningen som en separat tillgångspost, men först då det i praktiken är säkert att ersättningen fås.

En eventalförpliktelse är en möjlig förpliktelse som uppkommit till följd av tidigare händelser och vars existens blir säker först då en osäker händelse som står utanför gruppens bestämmande inflytande realiserar. Som eventalförpliktelse betraktas också en sådan gällande förpliktelse som sannolikt inte kräver att en betalningsskyldighet uppfylls, eller vars storlek inte kan bestämmas tillförlitligt. Eventalförpliktelserna redovisas i en not.

13 Eget kapital

OP Gruppen klassificerar de instrument som den emitterat enligt deras art antingen som eget eller främmande kapital (finansuell skuld). Utgifter som ansluter sig till emissioner eller förvärv av egetkapitalinstrument, redovisas som avdrag från eget kapital.

Som egetkapitalinstrument klassificeras andelskapitalen som indelas i andelsbanksmedlemmarnas medlemsinsatser och Avkastningsandelar. Andelsbanken har en ovillkorlig rätt att vägra att återbetala såväl medlemsinsatser som Avkastningsandelar. Av andelskapitalen kan dock varje år återbetalas belopp enligt det som bestämts av respektive andelsbank och som faller inom de gränser som myndigheterna angett. Andelsbankernas tilläggsandelskapital redovisas som skuld i gruppens bokslut.

Medlemsinsatsen och ägarkundskapet som det innebär ger en möjlighet att delta i andelsbankens beslutsfattande. Andelsbanken har en ovillkorlig rätt att vägra att återbetala medlemsinsatser. På medlemsinsatser betalas ingen ränta.

Avkastningsandelarna medför ingen rösträtt. Andelsbanken har en ovillkorlig rätt att vägra att återbetala Avkastningsandelarnas kapital och att betala ränta på dem. Den ränta som eventuellt betalas på Avkastningsandelarna är lika stor för alla Avkastningsandelar. Röntan bokförs som skuld och dras av från det egna kapitalet då beslut om betalningen har fattats.

14 Inkomstskatt och uppskjuten skatt

I resultaträkningens skatter ingår de skatter som grundar sig på räkenskapsperiodens beskattningsbara inkomst, skatter från tidigare räkenskapsperioder och den uppskjutna skattekostnaden eller skatteintäkten i OP Gruppens företag. Skatterna resultatförs, frånsett fall där de gäller poster som direkt bokförs bland eget kapital eller övrigt totalresultat. I sådana fall bokförs också skatten i de här posterna. Den skatt som baserar sig på periodens beskattningsbara inkomst beräknas på den beskattningsbara inkomsten enligt gällande skattesats i respektive land och den uppskjutna skatten enligt gällande skattesats eller den skattesats för kommande år som fastställts senast på bokslutsdagen.

Den uppskjutna skatteskulden räknas på de temporära skattepliktiga skillnaderna mellan bokföringen och beskattningen. Den uppskjutna skattefordran räknas på alla avdragbara temporära skillnader mellan bokföringen och beskattningen och på de förluster som ska fastställas i beskattningen. Om det till följd av den influtna beskattningsbara inkomsten är sannolikt att fordran kan användas, bokförs den. I OP Gruppen uppkommer de väsentligaste temporära skillnaderna av skattemässiga reserveringar (bl.a. kreditförlustreserveringen), värderingen av placeringar till verkligt värde samt elimineringen av skadeförsäkringens utjämningsbelopp.

De uppskjutna skatteskulderna och -fordringarna kvittas företagsvis. Uppskjutna skatteskulder och -fordringar som uppstått till följd av konsolideringsåtgärder kvittas inte. De uppskjutna skatteskulderna och -fordringarna räknas enligt den skattesats som antas gälla då den temporära differensen upplöses.

15 Principer för intäktsföring

Ränteintäkter och -kostnader på tillgångs- och skuldposter med ränta bokförs med effektivräntemetoden. Också räntor på sådana fordringar för vilka det finns förfallna betalningar som inte skötts intäktsförs. En sådan räntefordran inkluderas i nedskrivningsprövningen. Differensen mellan anskaffningsvärdet av en fordran och fordrans nominella värde periodiseras bland ränteintäkter och differensen mellan skuldbeloppet och dess nominella värde periodiseras bland räntekostnader. Differensen mellan det nominella värdet och anskaffningsvärdet av obligationslån med fast ränta periodiseras bland ränteintäkter och -kostnader.

Provisionsintäkter och -kostnader för tjänster bokförs i samband med att en tjänst utförs. För sådana engångsprovisioner som gäller flera år och som eventuellt måste återbetalas senare, intäktsförs endast den andel som gäller räkenskapsperioden.

Utdelningar intäktsförs i regel då bolagsstämman vid det bolag som betalar utdelningen har beslutat om utdelningen.

I resultaträkningen redovisas intäkts- och kostnadsposterna var för sig utan att de dras från varandra om det inte är motiverat att slå ihop en intäkt och kostnad till en enda post för att ge en rättvisande bild.

Sammandrag av presentationen av resultatposter i bokslutet:

Räntenetto	Erhållna och betalda räntor för ränteinstrument, differensen mellan det upplupna nominella värdet och anskaffningsvärdet, räntor på räntederivat samt värdeförändringen vid säkringen till verkligt värde
Nettointäkter från skadeförsäkringsrörelse	Premieinkomsten, förändring i försäkringsskulden, intäkter och kostnader från placeringsverksamheten (räntor, utdelningar, realisationsvinster och -förluster, nedskrivningar) och betalda ersättningar
Nettointäkter från livförsäkringsrörelse	Premieinkomsten, förändring i försäkringsskulden, intäkter och kostnader från placeringsverksamheten (räntor, utdelningar, realisationsvinster och -förluster, nedskrivningar) och betalda ersättningar
Provisionsintäkter och -kostnader, netto	Provisionsintäkter och -kostnader samt periodisering av s.k. Day 1 profit i anslutning till olikvida derivat
Nettointäkter från handel	Förändringar i verkligt värde av finansiella instrument som redovisats till verkligt värde via resultaträkningen utan upplupna räntor, realisationsvinster och -förluster samt utdelningar
Nettointäkter från placeringsverksamhet	Realisationsvinster och -förluster för finansiella tillgångar som kan säljas, nedskrivningar, utdelningar samt förändringar i verkligt värde på förvaltningsfastigheter, realisationsvinster och -förluster, hyror och andra kostnader i anslutning till fastigheter
Övriga rörelseintäkter	Hysesintäkter och försäljningsintäkter från rörelsefastigheter, övriga rörelseintäkter
Personalkostnader	Löner, arvoden, aktierelaterade ersättningar till anställda, pensionskostnader, lönebikostnader
Övriga administrationskostnader	Kontorskostnader, ADB-kostnader, övriga administrationskostnader
Övriga rörelsekostnader	Myndighetsavgifter, avskrivningar, hyror, övriga kostnader

16 Myndighetsavgifter

Insättningsgarantisystemet i Finland och lagstiftningen om det har ändrats från 1.1.2015. Till slutet av 2014 ansvarade den gamla insättningsgarantifonden för insättningsgarantin. Från början av 2015 ansvarar den nya myndigheten Verket för finansiell stabilitet för insättningsgarantin. Verket för finansiell stabilitet har till uppgift att förvalta den nygrundande stabilitetsfonden som består av en resolutionsfond för stabilitetsavgifter och en insättningsgarantifond för insättningsgarantiavgifter (den nya insättningsgarantifonden). Myndighetsavgifterna bokförs bland övriga rörelsekostnader.

16.1 Stabilitetsavgift

Stabilitetsavgifter samlades in 2015 så att deras sammanlagda belopp motsvarade 0,1 procent av de garanterade insättningarna i Finland per 31.7.2015. De stabilitetsavgifter som samlas in av kreditinstituten förmedlas vidare till EU:s gemensamma resolutionsfond

som administreras av EU:s resolutionsnämnd (Single Resolution Board, SRB). År 2015 krediteras varje bank för stabilitetsavgifterna i samma proportion som banken tidigare betalt bankskatt (lagen om tillfällig bankskatt gällde 2013–2014). Stabilitetsavgiften medför ingen kostnadseffekt för OP Gruppen för 2015. År 2014 bokförde OP Gruppen bankskatten bland övriga rörelsekostnader.

16.2 Insättningsgarantiavgift

De medel som samlats in till den gamla insättningsgarantifonden överstiger för närvarande EU-kraven om insättningsgarantis nivå. Med stöd av stadgarna betalar den gamla insättningsgarantifonden de insättningsgarantiavgifter som tillskrivs var och en av dess medlemsbanker till den nya insättningsgarantifonden i samma proportion som respektive medlemsbank under årens lopp har betalat avgiften till den gamla insättningsgarantifonden. Insättningsgarantifonden fastställer avgiften för OP Gruppen men debiterar den direkt från den gamla insättningsgarantifonden.

Insättningsgarantiavgiften medför ingen kostnadseffekt för OP Gruppen för 2015.

16.3 Förvaltningsavgift till Verket för finansiell stabilitet

Förvaltningsavgiften till Verket för finansiell stabilitet baserar sig på samma beräkningsmetod som tillsynsavgiften till Finansinspektionen.

16.4 Finansinspektionens tillsynsavgift

Finansinspektionens tillsynsavgift består av en proportionell avgift som beräknas enligt balansomslutningen samt av en fast grundavgift.

16.5 Europeiska centralbankens tillsynsavgift

OP Gruppen omfattas av Europeiska centralbankens (ECB) tillsyn. ECB:s tillsynsavgift bestäms på basis av bankens betydelse och riskprofil.

17 Återföringar till ägarkunder

I resultaträkningen redovisas återföringar till ägarkunder som en egen post som består av OP-bonus och räntor på tilläggsandelskapital. Det samlas OP-bonus för koncentrerings av bank- och försäkringstjänster. OP-bonus bokförs under intjäningsperioden som kostnader i resultaträkningen och som upplupna kostnader i balansräkningen. Den bonus som samlats används automatiskt för serviceavgifter för bank- och kapitalförvaltningstjänster samt för försäkringspremier med början från den äldsta bonusen, varvid de upplupna kostnaderna minskar.

18 Segmentrapportering

Utgångspunkten för identifieringen av rörelsesegment är den ekonomiska information som den högsta verkställande beslutsfattaren regelbundet följer upp.

OP Gruppen rapporterar resultaträkningar och balansräkningar för följande segment: Bankrörelse, Skadeförsäkring och Kapitalförvaltning. Den rörelse som inte hör till segmenten presenteras i gruppen Övrig rörelse. Segmenten rapporteras på ett sätt som motsvarar den interna rapporteringen till ledningen. Pohjola-koncernens centralbanksrörelse rapporteras i segmentrapporteringen som en del av Övrig rörelse som inte ingår i rörelsesegmenten liksom intäkter, kostnader, placeringar och kapital som inte ingår i den egentliga affärsrörelsen.

En beskrivning av rörelsesegmenten och principerna för upprättande av segmentrapporteringen finns bland de segmentvisa uppgifterna.

19 Redovisningsprinciper som kräver ledningens bedömning och centrala osäkerhetsfaktorer i anslutning till bedömningarna

Då bokslutet upprättas görs sådana uppskattningar och antaganden om framtiden, vilkas utfall kan avvika från det verkliga utfallet. Dessutom måste olika avvägningar göras då principerna för upprättande av bokslutet tillämpas.

I beloppet på skulden till följd av försäkringsavtal ingår flera faktorer och osäkerhetsfaktorer som är föremål för avvägningar. För skadeförsäkringens del baseras bedömningen utöver antaganden som gäller den yttre omvärlden i huvudsak på aktuariella analyser av den egna skadestatistiken. Ledningens bedömning krävs i synnerhet för att fastställa skuldens diskonteringsränta samt för att bedöma skadekostnaden för skador som redan inträffat. (Not: 74 Skadeförsäkringsrörelsens riskkänslighet).

I beloppet på skulden till följd av livförsäkringsavtal ingår flera faktorer och osäkerhetsfaktorer som är föremål för avvägningar. Då livförsäkringens skuld beräknas används främst antaganden vid tidpunkten för beviljande av försäkringen om försäkringsriskernas utfall, driftskostnaderna och avkastningen från placeringsverksamheten. Antagandena följs fortlöpande upp och om det framgår att den skuld som beräknats med de här antagandena är för liten, kompletteras skulden att motsvara de nya observationerna. Ledningens bedömning krävs i synnerhet för att fastställa diskonteringsräntan, människors dödlighetsantagande samt de driftskostnader som hanteringen av försäkringar förorsakar i framtiden. (Not: 84 Information som beskriver livförsäkringsrörelsens karaktär samt känslighetsanalys av försäkringsskulden).

Vid granskningen av det bestämmande inflytandet som placeringar i strukturerade företag medför bedöms placerarens inflytande över styrningen av placeringsobjektets relevanta verksamhet samt placerarens exponering mot rörliga intäkter. Granskningen av inflytandet över relevant verksamhet och exponeringar mot rörliga intäkter innefattar prövning. Då placeringsandel av placeringsobjektets nettotillgångar och avkastning överstiger 10–20 % granskas det bestämmande inflytandet närmare. Ett placeringsobjekt konsolideras som dotterföretag senast då OP Gruppens andel av bolagets rörliga intäkter överstiger 37 % och det finns ett samband mellan den rörliga avkastningen och inflytandet.

Värdet av de försäkringsavtal, kundrelationer och varumärken som förvärvats vid rörelseförvärv baserar sig på uppskattningar av bland annat det framtida kassaflödet och den diskonteringsränta som kommer att tillämpas.

Goodwill, nyttigheter med en obegränsad nyttjandetid och immateriella tillgångar i arbete prövas årligen med hänsyn till nedskrivningsbehovet. Återvinningsvärdet bestäms vid nedskrivningsprövningen och det baseras sig ofta på bruksvärdet, och vid beräkningen av det måste bedömningar göras om det framtida kassaflödet och den diskonteringsränta som tillämpas. (Not 30: Immateriella tillgångar).

Nedskrivningsprövningen av fordringar är antingen individuell eller gruppvis. Den individuella nedskrivningsprövningen baseras sig på ledningens uppskattning av det sannolika framtida lånespecifika kassaflödet. En gruppvis nedskrivning baseras sig på en statistisk modell som används för att beräkna det ekonomiska kapitalkravet. I modellen korrigeras sannolika framtida förluster med uppkomstperioden för att det ska vara möjligt att bedöma beloppet av de förluster som uppkommit på bokslutsdagen men som ännu inte är rapporterade. Då behövs ledningens prövning för att fastställa längden på uppkomstperioden.

Nedskrivningsprövningen av skuldebrev bland finansiella tillgångar som kan säljas, lån och fordringar samt investeringar som hålls till förfall ska göras varje bokslutsdag. Om det inte finns objektiva belägg för en nedskrivning, ska nedskrivningen redovisas i resultaträkningen. I framtagningen av objektiva belägg ingår ledningens bedömning. För egetkapitalinstruments del måste dessutom redovisas en nedskrivning, om värdenedgången är väsentlig eller långvarig. Bestämningen av objektiva belägg sker i två faser genom att först förteckna de instrument som regelbundet överskridit larmgränserna för en särskild granskning. De instrument som är föremål för den särskilda granskningen

ska fortlöpande nedskrivningsprövas. En nedskrivning bokförs senast då maximigränsen för långvarighetskriteriet (12 mån.) eller betydelsekriteriet (30 %) överskridits.

Ledningen ska avgöra när marknaden för finansiella instrument inte fungerar. Ledningen ska dessutom avgöra när ett enskilt finansiellt instrument är föremål för aktiv handel och när prisuppgifterna på marknaden är en tillförlitlig indikation på instrumentets verkliga värde. Då det verkliga värdet på finansiella instrument fastställs med en värderingsmetod behövs ledningens prövning för att välja värderingsmetod. Till den del som indata inte kan fås från marknaden för att få resultat från modellerna, måste ledningen ta ställning till hur mycket annan information som kan användas.

Pensionsåtagandenas nuvärde beror på flera faktorer som fastställs med flera antaganden. Diskonteringsräntan, framtida förhöjningar av löner och pensioner samt inflationen är antaganden som används för att fastställa nettoutgifterna (eller nettointäkterna) från pensioner. Förändringarna i de aktuariella antagandena påverkar pensionsåtagandenas bokföringsvärde. (Not 41: Avsättningar och övriga skulder).

Värderingen av förvaltningsfastigheter till verkligt värde baseras sig till vissa delar på ledningens bedömningar av objektens marknadsvärden. Vid värderingen av förvaltningsfastigheter tillämpas också en kalkylmodell som baseras på avkastningsvärdesmetoden som utnyttjar en uppskattning av objektens kommande nettointäkter. (Not 51: Klassificering av poster återkommande värderade till verkligt värde enligt värderingsmetod).

20 Nya standarder och tolkningar

IASB (International Accounting Standards Board) har också offentliggjort följande framtida betydande standardändringar.

- IFRS 9 Finansiella instrument och ändringar i den (tillämpas på räkenskapsperioder som börjar 1.1.2018 eller senare). Den nya standarden ersätter den nuvarande standarden IAS 39 Finansiella instrument: redovisning och värdering. IFRS 9 ändrar klassificeringen och värderingen av finansiella tillgångar samt innehåller en ny modell för bedömningen av nedskrivningar av finansiella tillgångar. Modellen som baseras sig på förväntade kreditförluster ökar de nuvarande nedskrivningarna med stöd av realiserade kreditförluster. Klassificeringen och värderingen av finansiella skulder motsvarar till största delen de nuvarande kraven i IAS 39. De nuvarande typerna av säkringsredovisning ingår. Säkringsredovisningen kan utvidgas till flera riskpositioner än tidigare och principerna för säkringsredovisning har förenhetligats med riskhanteringen. OP Gruppen håller för närvarande på att bedöma effekterna av standarden.
- IFRS 15 Intäkter från kontrakt med kunder (tillämpas på räkenskapsperioder som börjar 1.1.2018 eller senare). Den nya standarden inverkar inte på resultatföringen av finansiella instrument eller försäkringar och gäller främst olika provisionsintäkter. Standarden innehåller anvisningar i fem steg om redovisningen av försäljningsintäkter från kundavtal och den ersätter den nuvarande standarden IAS 18. Redovisningen av försäljningen kan ske med tiden eller vid en viss tidpunkt, det centrala kriteriet är att det bestämmande inflytande övergår. Standarden ökar också de uppgifter som ska redovisas i noterna. OP Gruppen håller för närvarande på att bedöma de eventuella effekterna av standarden.
- Disclosure Initiative: Målet med en ändring av standarden IAS 1 är att förbättra begripligheten i boksluten genom att fokusera på att redovisa väsentliga poster.

Ändringarna av standarderna har inte ännu blivit antagna av EU.

Noter till OP Gruppens bokslut

Not 2. OP Gruppens principer för riskhantering och kapitalutvärdering

1 Allmänna principer för riskhantering och kapitalutvärdering

1.1 Riskhanteringen i OP Gruppens strategi

Grunden för riskhanteringen och kapitalutvärderingen utgörs av OP Gruppens värden, strategiska val och finansiella målsättningar. Strategin innehåller prioriteringsområdena för gruppens riskvilja och riskhantering. Prioriteringarnas syfte är att säkerställa att strategin genomförs. I strategins mätare ingår mål för kapitaltäckningen och lönsamheten på grupplanet, rörelsesegmentplanet och företagsplanet samt risklimiter på grupplanet. Riskhanteringen ger stöd för att de mål som ställts i strategin ska uppnås genom att övervaka att riskerna står i rätt proportion till riskhanteringsförmågan. OP Gruppen förhåller sig moderat till risktagning.

1.2 Intern kontroll

Med intern kontroll avses en organisations interna förfaringsätt och handlingsätt för att säkerställa att de mål som ställts upp i strategin uppnås, att resurserna används ekonomiskt och att den information som används som stöd för ledningen är tillförlitlig. Dessutom säkerställer den interna kontrollen att riskhanteringen, förvaringen av kundmedel och egendomsskyddet är tillräckligt. Den interna kontrollen säkerställer också att bestämmelserna och de etiska principer som fastställts efterlevs.

Riskhanteringen och kapitalutvärderingen omfattar

- identifiering, mätning, analys och reducering av risker
- tillförlitligt och oberoende fastställande av det kapitalbehov som olika risker och affärsverksamheter kräver
- planmässig allokering av kapital per rörelsesegment enligt den nuvarande och den planerade risktagningen och
- hantering av gruppens likviditet.

Hantering av likviditeten behandlas i samband med likviditetsriskerna.

En effektiv och tillförlitlig intern kontroll bildar grunden för iakttagande av sunda och försiktiga affärsprinciper.

De interna kontrollåtgärderna riktar sig till all verksamhet och de omfattar gruppens alla företag och kontor, organisationsplan, processer och väsentliga enskilda uppgifter. Då åtgärderna planeras ska beaktas arten och omfattningen hos verksamheten samt vid behov också de särdrag som ansluter sig till den internationella verksamheten. Den primära och mest omfattande interna kontrollen sker i den operativa affärsrörelsen, där den interna kontrollen är en fortlöpande verksamhet och en del av de dagliga rutinerna.

1.3 Riskhantering och kapitalutvärdering

Riskhantering och kapitalutvärdering är en del av intern kontroll. Målet med riskhanteringen och kapitalutvärderingen är att trygga OP Gruppens och gruppens företags riskhanteringsförmåga och likviditet samt att säkerställa kontinuiteten i verksamheten. Riskhanteringsförmågan bildas av en högklassig riskhantering som är dimensionerad enligt verksamhetens omfattning och krav samt en tillräcklig kapitaltäckning som baserar sig på lönsam affärsrörelse.

Riskhanteringen och kapitalutvärderingen i OP Gruppen är en integrerad del av gruppens affärsrörelse och ledningen av den. Varje företag i gruppen ska koncentrera sig på att genomföra sin roll enligt sin betjäning- och riskhanteringsförmåga i enlighet med gruppens gemensamma affärsmodeller.

I OP Gruppens principer för riskhantering och kapitalutvärdering dras upp riktlinjer för hur riskhanterings- och kapitalutvärderingsprocessen läggs upp.

På grupplanen är riskhanteringen oberoende av affärsrörelsen. Tillämpningen av principen om oberoende fastställs separat i gruppens företags interna anvisningar med beaktande av affärsrörelsens omfattning och art. Riskhanteringen och kapitalutvärderingen ordnas så att de är tillräckliga i relation till arten, omfattningen och komplexiteten hos gruppens, respektive rörelsesegment och varje företags verksamhet.

Centralinstitutets direktion fastställer OP Gruppens riskpolicy årligen för gruppens rörelsesegment och företag. Den innehåller de riktlinjer, åtgärder, mål och begränsningar för riskhanteringen som behövs för att styra affärsrörelsen så att de linjedragningar som fastställts i gruppens strategi genomförs.

Gruppens ersättningssystem sporrar inte till för stor risktagning. Ersättningssystemen beaktar gruppens kapitaltäckning och lönsamhet.

Enligt lagen om en sammanslutning av andelsbanker ska OP Andelslag (centralinstitutet) styra och övervaka sina medlemskreditinstitut. Kapitaltäckningen och likviditeten i de företag som hör till sammanslutningen av andelsbanker övervakas gruppbaseerat i sammanslutningen. Centralinstitutet verkställer sin skyldighet att ge anvisningar och utöva tillsyn genom gruppstyrning och ett system med bankvis styrning.

Huvudmålet med den företagsspecifika styrningen i OP Gruppen är att förhindra att ett enskilt företag behöver gruppens kapitaltäckning eller gruppens stöd. Målet är dessutom att stöda företagen med att återhämta sig från situationer som hotar eller som redan har äventyrat deras verksamhetsförutsättningar. Centralinstitutets riskhantering upprätthåller och utvecklar ett riskklassificeringssystem. Utifrån systemet fastställs riskklasserna för gruppens medlemsandelsbanker. Riskklassen avspeglar den oberoende riskhanteringsuppfattning av varje banks riskhanteringsförmåga och bankens risk att behöva ekonomiskt stöd av gruppen eller den risk som banken utgör för gruppens anseende.

1.3.1 Identifiering, analys, mätning och begränsning av riskerna

I riskhanterings- och kapitalutvärderingsprocessen ingår fortlöpande identifiering och analys av riskerna i affärsrörelsen och omvärlden. Riskerna hos gruppens nya produkter, tjänster, affärsmodeller och system ska analyseras i enlighet med de rutiner som centralinstitutets riskhantering godkänt innan de tas i bruk.

De risker som är mätbara ska begränsas med limiter och andelsbankernas kontrollgränser. De styr verksamheten såväl på grupplanen som i andelsbankerna och centralinstitutetskoncernens företag. Risklimitsystemet säkerställer att gruppen i sin verksamhet inte tar så stora risker att gruppens lönsamhet, kapitaltäckning, likviditet eller kontinuiteten i verksamheten äventyras.

Limiterna och kontrollgränserna bestämmer också gränserna för hur den moderata risktagningen som avses i strategin ska fastställas.

Centralinstitutets oberoende riskhantering följer upp hur riskpositionen och riskhanteringsförmågan för gruppen och gruppens företag utvecklar sig. Den rapporterar regelbundet sina observationer och bedömningar till direktionen och förvaltningsrådets riskhanteringsutskott.

OP Gruppens och dess företags kapitalbas ska bedömas i relation till det ekonomiska kapitalkravet samt de författningsbaserade minimikapitalkrav och buffertkrav som gäller för närvarande och som kan förväntas i framtiden. I bedömningen utnyttjas också resultaten från stresstest.

1.3.2 Ekonomiskt kapitalkrav

Det ekonomiska kapitalkravet är OP Gruppens egen uppskattning av det kapital som med 99,97 procent sannolikhet räcker till för att täcka de eventuella årliga förluster som uppkommer på grund av riskerna i affärsrörelsen och omvärlden. Det ekonomiska kapitalkravet beräknas med riskslagsspecifika modeller, vilkas resultat sammanslås med beaktande av korrelationer mellan riskslag och de spridningsfördelar som följer av dem.

Det ekonomiska kapitalkravet fördelar sig på kvantitativa risker och kvalitativa, s.k. uppskattade risker. Kvantitativa risker är kreditrisken samt ränterisken, aktierisken och fastighetsrisken i bankrörelsen, marknadsrisken i likviditetsreserven samt marknadsriskerna och försäkringsriskerna i försäkringsrörelsen. Uppskattade risker är den operativa risken och övriga uppskattade risker. Bland övriga uppskattade risker finns de risker som bedömts som betydande, men som inte beaktats i de övriga riskslagsspecifika modellerna för gruppens ekonomiska kapitalkrav. Sådana risker uppkommer typiskt på grund av yttre faktorer, t.ex. förändringar i konkurrens- och marknadsläget eller myndigheternas föreskrifter. Cirka en tredjedel av OP Gruppens ekonomiska kapitalkrav består av kreditrisker och cirka en fjärdedel av marknadsriskerna i försäkringsrörelsen.

I modellen för det ekonomiska kapitalkravet granskas flera riskslag mer detaljerat än i kapitaltäckningsanalysen enligt myndigheternas krav. Sådana riskslag är i synnerhet ränterisken i bankrörelsen, marknadsriskerna i försäkringsrörelsen samt övriga uppskattade risker. Vid beräkningen av kapitalkravet för kreditrisken består den viktigaste skillnaden av hur koncentrationsrisken beaktas. Dessutom beaktas fastighets- och aktierisken i bankrörelsen separat i beräkningen av det ekonomiska kapitalkravet medan de i kapitaltäckningsanalysen ingår i kapitalkravet för kreditrisken.

De mätare som baseras på det ekonomiska kapitalkravet används som grund för OP Gruppens mål-, limit- och kontrollgränsmätare, för prissättningen av krediter och försäkringar samt för kapitalplaneringen för att fastställa kapitalbufferten.

1.3.3 Stresstest

Stresstest används för att uppskatta hur olika exceptionellt allvarliga men möjliga situationer kan påverka likviditeten, lönsamheten och kapitaltäckningen hos gruppen eller ett företag i gruppen. Med stresstesten bedöms såväl effekten av enskilda riskfaktorer som den sammanlagda effekten av samtidiga förändringar i flera variabler. Stresstesten omfattar alla de viktigaste risker som inverkar på gruppens ekonomiska ställning.

Känslighetsanalyser används som en del av den riskslagsvisa riskanalysen. Känslighetsanalyserna hjälper att förstå hur de tillämpade antagandena påverkar riskmätarnas värden. Känslighetsanalyser på olika chocknivåer ger en konkret uppfattning om de olika riskernas inverkan och om sannolikheten för olika stora förluster.

Scenarieanalyser används särskilt för att analysera inverkan av omvärldsrisker. Scenarieanalyserna utgår från den gällande strategins ekonomiska prognos, som baserar sig på de rådande nivåerna för marknadsvariablerna och på gruppens bästa uppskattningar av den framtida utvecklingen. I scenarieanalyserna belastas den här grundprognosen med effekterna av olika risker.

Stresstestmetoderna utnyttjas utöver för beräkningen av det ekonomiska kapitalkravet också som metoder som kompletterar beräkningen t.ex. i gruppens kapitalplanering, likviditetshantering samt som grund för kontinuitets- och återhämtningsplaneringen.

1.3.4 Kapitalplanering

Målet med kapitalplaneringen är att under alla omständigheter säkerställa att gruppens kapital är tillräckliga samt att gruppens verksamhet är oavbruten. I kapitalplanen ingår bl.a. kvantitativa och kvalitativa mål för kapitaltäckningen, en beredskapsplan samt förfaranden enligt beredskapsnivå för uppföljning och styrning av kapitaltäckningen.

Centralinstitutets direktion ska minst en gång per år fastställa en kapitalplan för grupplanen. De viktigaste slutsatserna i kapitalplanen för grupplanen ska delges centralinstitutets förvaltningsråd.

Varje företag som hör till OP Gruppen ansvarar primärt själv för sin kapitaltäckning och uppställer målnivåer och limiter för kapitaltäckningen enligt centralinstitutets anvisningar.

1.4 Övervakning och rapportering

Centralinstitutets riskhantering ska övervaka riskhanteringen och kapitalutvärderingen i gruppen och företagen i gruppen samt analysera deras riskposition. Riskhanteringen ska rapportera regelbundet till centralinstitutets direktion och förvaltningsråd samt till förvaltningsrådets riskhanteringsutskott. Riskrapporteringen hålls oberoende också genom att centralinstitutet upprättar rapporter om omfattande risker för företagen i gruppen centralt åtskilt från affärsverksamheten.

2 Uppläggnings av riskhantering och kapitalutvärdering

Centralinstitutet ansvarar för riskhanteringen och kapitalutvärderingen på grupplanen för OP Gruppen. De företag som hör till OP Gruppen svarar för den egna riskhanteringen och kapitalutvärderingen i enlighet med omfattningen och arten av deras verksamhet.

Centralinstitutet ger företagen i gruppen för tryggnad av deras likviditet och kapitaltäckning anvisningar om kapitalutvärdering och riskhantering, tillförlitlig förvaltning och intern kontroll. Centralinstitutet övervakar att företagen iakttar lagar och förordningar om deras ekonomiska ställning, myndigheternas föreskrifter, sina stadgar och bolagsordningar, centralinstitutets anvisningar samt OP Gruppens interna rutiner samt adekvata och etiskt acceptabla rutiner i kundrelationer.

2.1 Tre försvarslinjer för riskhantering och kapitalutvärdering

Uppläggningsen och ansvaren hos OP Gruppens riskhantering och kapitalutvärdering baserar sig på tre försvarslinjer.

Riskhanteringsens tre försvarslinjer

<p>I Operativ riskhantering</p> <p>TILLÄMPAR RISKHANTERINGSREGELVERKET</p> <ul style="list-style-type: none"> • Riskhanteringen har integrerats till en del av de operativa enheternas verksamhet • Riskbeslut och operativ uppföljning 	<p>Ansvar för och övervakning av riskpositionen</p>
<p>II Oberoende riskhantering</p> <p>"ADMINISTRERAR" RISKHANTERINGSREGELVERKET</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gruppens oberoende riskhantering • Styrning av riskbeslutsprocessen och hantering av den konsoliderade riskpositionen 	<p>Ansvar för förutsättningarna och för övervakning av riskhanteringen</p>
<p>III Revision</p> <p>GRANSKAR OCH ANALYSERAR BÅDE RISKHANTERINGSREGELVERKET OCH TILLÄMPNINGEN AV REGELVERKET</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gruppens internrevision • Oberoende revisionsfunktion 	<p>Ansvar för oberoende bedömning av riskhanteringen</p>

Den första försvarslinjen består av riskhanteringen i anslutning till affärsrörelsen och den övriga operativa verksamheten. Den ska övervaka riskbesluten och se till att uppföljningen av riskpositionen och riskhanteringsförmågan är tillräcklig på företagsplanet. Riskhanteringen ingår i affärsmodellerna och processerna.

Den andra försvarslinjen består av riskhanteringen som fungerar oberoende av den operativa affärsrörelseorganisationen och som är koncentrerad till centralinstitutet. Den är innehavare till gruppens riskhanteringsramverk, styr riskbeslutsprocessen och ansvarar för hanteringen av gruppens gruppbaseerade riskposition samt uppföljningen av riskhanteringsförmågan.

Den tredje försvarslinjen är den centraliserade internrevisionen. Den granskar och analyserar

såväl gruppens riskhanteringsramverk som tillämpningen av den i centralinstitutet och de övriga företagen i gruppen.

2.2 OP Gruppens riskhantering

Den andra försvarslinjen för OP Gruppens riskhantering är ett ansvarsområde som är oberoende av affärsrörelsen och som ger riktlinjer för, styr och övervakar den integrerade riskhanteringen och analysen av riskpositionen i gruppen och gruppens företag. Riskhanteringen prioriterar förebyggande arbete, förberedelser samt proaktiv analys av riskpositionen. Målet är att säkerställa att gruppen och gruppens företag har en tillräcklig riskhanteringsförmåga samt att säkerställa att risktagningen i affärsverksamheten inte äventyrar lönsamheten, kapitaltäckningen, likviditeten, kontinuiteten eller de strategiska målen.

Riskhanteringen leder gruppens interna riskhanteringsprocess och risköverföring samt ger gruppens företag stöd med att genomföra riskhanteringen. Riskhanteringen ansvarar också för att upprätthålla och utveckla de riskhanteringssystem och riskhanteringsmetoder som tillämpas på grupplanet och erbjuds företagen. Dessutom upprätthåller,

utvecklar och bereder den principer för riskhanteringen för att fastställas av direktionen och förvaltningsrådet.

Riskhanteringen ska rapportera regelbundet till centralinstitutets direktion och förvaltningsråd samt till förvaltningsrådets riskhanteringsutskott.

Riskhanteringsens organisationsstruktur stöder såväl granskningen enligt riskslag som den gruppbaseade uppföljningen av riskpositionen på grupp- och företagsplanet. Riskhanteringen är indelad i fyra ansvarsområden:

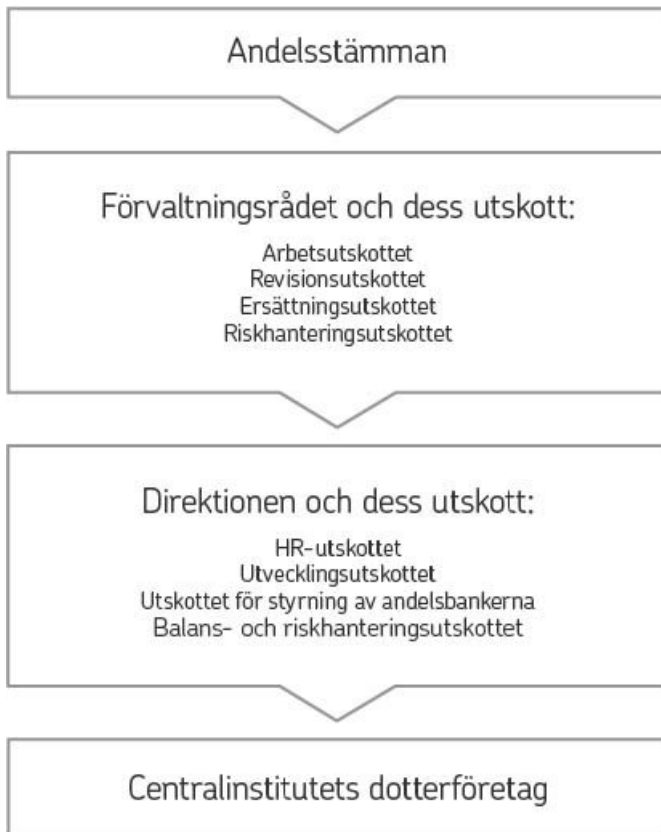
- Riskposition och kapitalkrav
- Stöd och bevakning av krediter
- Styrning och övervakning av kreditprocessen
- Hantering av operativa risker och Compliance

I anslutning till riskhanteringen finns en riskhanteringskommitté och en kreditriskkommitté som utses av direktionen.

Riskhanteringskommittén tar hand om OP Gruppens verksamhetsförutsättningar på lång sikt genom att säkerställa att gruppens principer, metoder, modeller och mätare för systemen för riskhantering och kapitalutvärdering motsvarar de bästa bedömningarna i oberoende riskhantering och iakttar principerna i de Riskhanteringsanvisningar som direktionen fastställt.

Kreditriskkommittén styr limiteringssystemet för gruppens motpartsrisk och fattar inom ramen för den riskpolicy som direktionen fastställt beslut om limiter och åtagandegränser, övervakar användningsgrader samt följer upp utvecklingen i kreditportföljen med hänsyn till såväl belopp, kvalitet som struktur. Kreditriskkommittén rapporterar till den Balans- och riskhanteringskommitté som direktionen utsett.

Centralinstitutets beslutssystem

2.3 Förvaltningsrådet

OP Andelslags förvaltningsråd fastställer bland annat OP Gruppens strategi som innehåller de viktigaste riktlinjerna för riskhanteringen samt andra gemensamma mål och verksamhetsprinciper. Förvaltningsrådet fastställer principerna för gruppens interna kontroll, riskhantering och kapitalutvärdering, principerna för det styrsystem som det solidariska ansvaret förutsätter, principerna för kapitalplanen, gruppens årsplan samt risklimiterna på grupplanen för kapitaltäckningen och risklagen. Dessutom fastställer det principerna och verksamhetslinjerna för ersättningar för hela OP Gruppen samt besluter om de långsiktiga ersättningssystem som gäller hela gruppen. Förvaltningsrådet följer regelbundet upp hur gruppens och centralinstitutskoncernens affärsrörelse, riskhanteringsförmåga och riskposition utvecklas.

2.3.1 Förvaltningsrådets utskott

OP Andelslags förvaltningsråd har som stöd för handläggningen av dess uppgifter utsett ett arbetsutskott, revisionsutskott, ersättningsutskott och riskhanteringsutskott. I fråga om riskhantering och kapitalutvärdering är de viktigaste utskotten riskhanteringsutskottet och revisionsutskottet. Utskotten har i regel ingen självständig beslutanderätt.

Riskhanteringsutskottet biträder förvaltningsrådet i frågor som gäller centralinstitutskoncernens och gruppens risktagning och riskhantering samt den riskbaserade övervakningen av att den verkställande ledningen iakttar en risktagning som är förenlig med gruppstrategin och de risklimiterna som förvaltningsrådet fastställt. Riskhanteringsutskottet bistår förvaltningsrådet med att säkerställa att riskhanteringssystemet är adekvat och att man inte tar så stora risker i verksamheten att det äventyrar kontinuiteten i verksamheten, kapitaltäckningen, likviditeten eller genomföringen av strategin.

Revisionsutskottet biträder förvaltningsrådet med att säkerställa att centralinstitutskoncernen och OP Gruppen har ett adekvat och fungerande system för intern kontroll som täcker hela verksamheten samt att se till att tillsynen över centralinstitutskoncernens och OP Gruppens bokföring och medelsförvaltning är ordnad på ett ändamålsenligt sätt. Utskottet har också till uppgift att kontrollera att centralinstitutskoncernens och OP Gruppens verksamhet och interna kontroll är organiserad så som lagen, föreskrifterna och ett gott bolagsstyrningssystem förutsätter samt att övervaka verksamheten hos internrevisionen.

2.4 Direktionen

OP Andelslags direktion har bland annat till uppgift att styra sammanslutningens verksamhet och ge de kreditinstitut som hör till sammanslutningen anvisningar om riskhantering, tillförlitlig förvaltning och intern kontroll för att trygga deras likviditet och kapitaltäckning. Direktionen övervakar också att de företag som hör till sammanslutningen i sin verksamhet efterlever lagar, förordningar och myndighetsföreskrifter som gäller deras finansiella ställning, sina stadgar och bolagsordningar samt centralinstitutets anvisningar.

Direktionen ska årligen bedöma hur tidsenliga OP Gruppens strategi och risklimiter samt kapitalplan och proaktiva beredskapsplan för kapitalbasen är. Direktionen ska årligen fastställa OP Gruppens riskpolicy samt risklimiter för företagen i centralinstitutskoncernen samt kontrollgränser för andelsbankerna. Dessutom ska den fastställa de risker som ska inkluderas i det ekonomiska kapitalkravet, gemensamma regler för hur riskernas kapitalkrav beräknas samt stresstestregler. Direktionen ansvarar också för att de system och rutiner som ansluter sig till riskhanteringen och kapitalutvärderingen är tillräckliga och tidsenliga.

Direktionen ska fastställa anvisningar om bankvisa styrmedel enligt det styrsystem som det solidariska ansvaret förutsätter. Den bestämmer också vilka banker som hör till de svagare riskklasserna samt styrmedlen för dem.

Direktionen rapporterar till förvaltningsrådet och dess riskhanteringsutskott om utvecklingen i affärsrörelsen, riskhanteringsförmågan och riskpositionen hos gruppen, centralinstitutet och de företag som hör till centralinstitutet.

2.4.1 Direktionens utskott

OP Andelslags direktion har som stöd för handläggningen av dess uppgifter utsett ett HR-utskott, ett utvecklingsutskott, ett utskott för styrning av andelsbankerna samt ett balans- och riskhanteringsutskott. I fråga om riskhantering är de viktigaste utskotten balans- och riskhanteringsutskottet samt utskottet för styrning av andelsbankerna. Utskotten har ingen självständig beslutanderätt, utan direktionen fattar beslut på basis av utskottens beredning.

Balans- och riskhanteringsutskottet biträder direktionen med att styra och leda gruppens riskhanteringsförmåga och riskvilja i enlighet med de verksamhetsprinciper och beslut som förvaltningsrådet fastställt. Utskottet biträder också direktionen med att säkerställa att centralinstitutet och dess koncern har ett adekvat system för kapitalutvärdering och riskhantering som täcker hela verksamheten.

Utskottet för styrning av andelsbankerna har som viktigaste uppgift att i enlighet med riktlinjerna från centralinstitutets förvaltningsråd ge direktionen stöd med styrningen av andelsbankerna. Utskottet behandlar såväl allmän styrning av andelsbankerna som bankspecifik styrning.

2.5 Revisionen

Internrevisionen ansvarar för internrevisionen på grupplanet inom OP Gruppen. Internrevisionens syfte är att stöda den högsta och verkställande ledningen genom granskningar som utvärderar hur de strategiska och operativa målen uppnås, kvaliteten på riskhanteingen, hur tillförlitlig rapporteringen är, hur lagar och anvisningar efterlevs samt effektiviteten och ändamålsenligheten i verksamheten.

Internrevisionen granskar och analyserar såväl gruppens riskhanteringsramverk som tillämpningen av den i centralinstitutet och de övriga företagen i gruppen. Revisionsdirektören rapporterar sina granskningar och observationerna från dem regelbundet till förvaltningsrådets revisionsutskott och centralinstitutets direktion.

2.6 Centralinstitutets dotterföretag

Centralinstitutets direktion ansvarar för den operativa ledningen i hela koncernen. Direktionens uppgift är att sköta förvaltningen av centralinstitutskoncernen och att verksamheten inom den är ändamålsenligt organiserad. I hela koncernen fattas beslut så långt som möjligt som koncernbeslut av centralinstitutets direktion. Dotterföretagens styrelser behandlar de frågor som hör till dem i första hand antingen i enlighet med riktlinjerna från centralinstitutet eller efter att ha hört centralinstitutets direktion om de frågor som behandlas. Dotterföretagens styrelser behandlar i regel endast lagstadgade ärenden.

Centralinstitutets dotterföretag tillämpar i sin verksamhet de principer för riskhantering och kapitalutvärdering som centralinstitutet fastställt på det sätt som arten och omfattningen av deras affärsrörelse kräver.

Den verkställande ledningen ansvarar för att riskhanteringen och kapitalutvärderingen genomförs i enlighet med de principer och anvisningar som fastställts och rapporterar regelbundet till styrelsen om företagets affärsrörelse, riskhanteringsförmåga och riskposition.

De uppgifter som gäller riskhanteringen och kapitalutvärderingen vid OP Gruppen och centralinstitutets dotterföretag (den andra försvarslinjen) har centraliserats till moderföretaget.

2.7 Andelsbankerna

Andelsbankerna tillämpar i sin verksamhet centralinstitutets principer för riskhantering

och kapitalutvärdering på det sätt som arten och omfattningen av deras affärsrörelse kräver.

En andelsbanks förvaltningsråd fastställer principerna för intern kontroll samt för riskhantering och kapitalutvärdering och övervakar hur principerna verkställs.

Andelsbankens förvaltningsråds revisionsutskott har till uppgift att biträda förvaltningsrådet med att övervaka styrelsens och verkställande direktörens förvaltning av banken. Revisionsutskottets uppgifter och sammansättning beskrivs i den arbetsordning för revisionsutskottet som förvaltningsrådet fastställt.

Andelsbankens styrelse fastställer bland annat interna förfaringsätt och instruktioner om intern kontroll och riskhantering, mål för affärsrörelsen, risklimiter för olika riskslag samt kapitalplanen. Dessutom ansvarar den för att riskhanteringen är tillräcklig samt övervakar och följer upp bankens affärsrörelse, riskposition och riskhanteringsförmåga regelbundet. Då styrelsen styr bankens verksamhet iakttar den riktlinjerna för gruppstyrningen.

Den verkställande ledningen ska svara för att den interna kontrollen och riskhanteringen läggs upp i enlighet med överenskomna principer och instruktioner

samt regelbundet rapportera för styrelsen om bankens affärsrörelse, riskhanteringsförmåga och riskläge.

I OP Gruppens största andelsbanker finns en separat riskhanteringsfunktion som är oberoende av beslutsfattandet i affärsrörelsen. I små och medelstora andelsbanker ansvarar verkställande direktören för riskhanteringen. Centralinstitutet erbjuder de här bankerna expertstöd för att lägga upp en oberoende hantering av kreditrisker samt operativa risker och compliance-risker.

I andelsbankerna baserar sig riskhanteringsanalysens oberoende av affärsrörelsen på rapporterna från centralinstitutets riskhantering, centralinstitutets riskklassificering av banken och OP Gruppens revisions bedömning av läget för bankens kapitalutvärdering.

OP Gruppens Internrevision ska bistå andelsbanken i att uppnå sina mål genom att erbjuda ett systematiskt betraktelsesätt för bedömningen och förbättringen av organisationens processer för riskhantering, övervakning, ledning och administration. Internrevisionens granskning är en oberoende och objektiv analys-, säkrings- och konsulteringsverksamhet.

3 OP Gruppens risker

I tabellen invid beskrivs OP Gruppens viktigaste risker. I avsnitten nedan beskrivs riskernas art och sätten att hantera dem.

OP Gruppens risker

Strategiska risker	Risker som uppkommer av förändringar i konkurrensmiljön, långsamma reaktioner på förändringar, fel vald strategi eller misslyckanden i genomföringen av strategin.
Operativa risker	Risken för ekonomisk förlust eller andra skadliga följder som uppkommer av otillräckliga eller misslyckade processer, bristfälliga eller felaktiga rutiner, system eller yttre faktorer.
Compliance-risken	En risk som förorsakas av att externa bestämmelser, interna rutiner eller behöriga rutiner och etiska principer i kundrelationerna inte iakttas.
Anseenderisken	Risken för att anseendet eller förtroendet försvagas till följd av negativ publicitet eller att en risk realiserar.
Kreditrisken	Risken för att en motpart inte klarar av sina förpliktelser.
Marknadsrisken	Marknadsrisken består av den strukturella marknadsrisken i balansräkningen samt marknadsrisken i tradingen och den långsiktiga placeringsverksamheten.
Likviditetsrisken	Kortfristig likviditetsrisk och strukturell finansieringsrisk
Skadeförsäkringsrisker	Skade- och reservrisken
Livförsäkringsrisker	Biometrisk risk, kundbeteende- och kostnadsrisken

4 Strategiska risker

Identifieringen av strategiska risker och möjligheter är en integrerad del av gruppens strategiska planering samt av den fortlöpande utvecklingen av affärsrörelsen. De strategiska riktlinjerna behandlas i stor utsträckning inom gruppen innan de fastställs. De mest betydande strategiska utvecklingsobjekten härleds antingen ur de strategiska utvecklingsprogrammen eller ur enskilda utvecklingsprojekt.

Strategiska risker hanteras genom att analysera riskerna i samband med att strategin upprättas samt genom att fortlöpande följa upp och analysera de ändringar som sker i omvärlden samt hur strategin genomförs. Den strategiska risken reduceras genom ständig planering, som bygger på analyser och prognoser av kundernas kommande behov, olika branschens och marknadsområdets utveckling samt konkurrensläget. Gruppens strategiska risker rapporteras regelbundet till centralinstitutets direktion och förvaltningsråd, vilka följer upp hur de åtgärder och strategiska utvecklingsprogram som gäller riskerna framskrider.

5 Operativa risker

Hantering av operativa risker säkerställer att den operativa verksamheten är ordnad på ett ändamålsenligt sätt och att riskerna inte förorsakar oförutsedda ekonomiska förluster eller andra skadliga följder, t.ex. förlorat anseende. En företagskultur som förhåller sig positivt till hanteringen av operativa risker och intern kontroll upprätthålls och förstärks fortlöpande.

Det har inte fastställts någon risklimit som begränsar risktagningen för operativa risker, men målet för riskhanteringen är moderat. Det viktigaste inom hanteringen av operativa risker är att identifiera, analysera samt säkerställa att kontroll- och hanteringsmetoderna fungerar och är tillräckliga. Riskerna hos nya affärsmodeller (inkl. utläggningar) samt produkter och tjänster ska analyseras i enlighet med de rutiner som centralinstitutets riskhantering godkänt innan de tas i bruk. I OP Gruppen är alla produkter som erbjuds kunderna och alla affärsmodeller som tillämpas godkända på grupplanen. Förberedelser har vidtagits för risker som äventyrar kontinuiteten i affärsrörelsen genom kontinuitetsplaner för de viktigaste affärsområdena. Kontinuitetsplaneringen utgör en utgångspunkt också för förberedelserna för sådana undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen. Kontinuitetsplanerna prövas i enlighet med de prövningsplaner som upprättats.

Den eventuella effekten av en operativ risk som realiserats kan flyttas utanför gruppens företag genom försäkringar. På bedömningen av om försäkringar är nödvändiga inverkar arten hos respektive företags affärsrörelse och nivån på riskhanteringen.

OP Gruppen iakttar vid hanteringen av operativa risker en enhetlig systemstödd handlingsmodell. Företagen i OP Gruppen utför kartläggningar av operativa risker i enlighet med handlingsmodellen. I kartläggningarna ingår identifiering och analys av riskerna i affärsrörelsen och samt fastställande och uppföljning av de utvecklingsåtgärder som reducerar risken. Dessutom följs upp och analyseras realiserade risker och s.k. nära ögat-situationer, skador som drabbat andra aktörer i finansbranschen, samt säkerställs att det finns tillräckliga rutiner för att förhindra motsvarande skador.

De företag som hör till gruppen ska svara för hanteringen av operativa risker i anslutning till de egna affärsrörelsen (inkl. utlagda verksamheter) på det sätt som omfattningen och arten av deras verksamhet kräver.

5.1 Uppföljning och rapportering av operativa risker

I OP Gruppens företag identifieras operativa risker bland betydande produkter, tjänster, funktioner, processer, system och utläggningar. I samband med identifieringen beaktas också lagstridigt

utnyttjande av finansieringssystemet, såsom penningtvätt och finansiering av terrorism. Vikten hos de risker som identifieras bedöms på basis av deras ekonomiska inverkan och sannolikheten för att de uppkommer. Den insamlade informationen används för planering, beslutsfattande och stöd för ledningen.

De operativa riskerna rapporteras regelbundet till både centralinstitutet och företagets ledning.

6 Compliance-risker

Compliance-risken är en del av den operativa risken. Målet med compliance-verksamheten är att säkerställa att alla företag i OP Gruppen iakttar lagar, myndigheternas anvisningar och föreskrifter, självregleringen på marknaden och OP Gruppens samt företagets egna interna verksamhetsprinciper och anvisningar. Compliance-verksamheten säkerställer också att adekvata och etiskt acceptabla rutiner iakttas i kundrelationerna.

Då en compliance-risk utlöses kan den utöver ekonomisk förlust också medföra andra negativa påföljder såsom sanktioner. Sådana sanktioner är t.ex. samfundsbot, ordningsavgifter vid underlåtelser av olika förpliktelser samt varningar och anmärkningar från olika myndigheter. En följd av att compliance-risken förverkligas kan också vara att anseendet eller förtroendet försvagas eller förloras.

Ansvar för regelefterlevnaden och övervakningen av regelefterlevnaden i OP Gruppens företag ligger hos den högsta och verkställande ledningen samt alla chefer. Var och en som är anställd vid ett företag i OP Gruppen ansvarar för sin del för att reglerna efterlevs.

Centralinstitutets oberoende riskhantering ansvarar inom OP Gruppen för anvisningarna, rådgivningen och stödet för compliance-verksamheten. Centralinstitutets företag har koncentrerat compliance-funktionerna till centralinstitutets riskhantering. Varje andelsbank har utsett en person som ska säkerställa regelefterlevnaden.

6.1 Hantering av compliance-risker

Hantering av compliance-risken utgör en del av intern kontroll och tillförlitlig förvaltning. Den utgör en integrerad del av ledningen av affärsrörelsen och företagskulturen. Compliance-risken hanteras genom att beakta utvecklingen i lagstiftningen samt genom anvisningar, utbildning och konsultering inom organisationen för att handlingssätten ska uppfylla bestämmelsernas krav samt genom att övervaka att förfaringsätten i organisationen är förenliga med bestämmelserna.

6.2 Uppföljning och rapportering av compliance-risker

Compliance-riskerna identifieras, analyseras och rapporteras regelbundet enligt den handlingsmodell för hantering av operativa risker som beskrivits ovan som en del av riskkartläggningarna av operativa risker. De observationer som skett i compliance-verksamheten rapporteras regelbundet till affärsrörelserna, direktionen för OPs centralinstitut samt förvaltningsrådets riskhanterings- och revisionsutskott.

7 Anseenderisken

Anseenderisken hanteras proaktivt och långsiktigt genom att iakttä regelverket, bästa praxis i finansbranschen och gruppens principer för god affärssed samt genom att betona och kommunicera öppenheten i verksamheten. Gruppen tillämpar internationella principer för ekonomiskt ansvar, socialt ansvar och miljöansvar samt internationella förbindelser.

Anseenderisken rapporteras regelbundet till både centralinstitutet och företagets ledning. Vid hot om att en betydande anseenderisk kommer att utlösas sker rapporteringen omedelbart.

8 Kreditrisker

I OP Gruppen uppkommer kreditrisker främst i bankrörelsen. Kreditrisker uppkommer också av placeringsverksamheten, återförsäkringen och försäkringspremierna i försäkringsrörelsen. Till kreditrisken räknas länder- och avvecklingsriskerna.

Kreditrisktagningen styrs av OP Gruppens riskpolicy, i riskpolicyn fastställs bl.a. målrisknivån, riktlinjerna och gränserna för risktagningen samt principerna för kundurvalet, säkerheter och kovenanter.

På grupp- och företagsplanet säkerställs att kreditportföljen har en tillräcklig spridning bl.a. genom att fastställa limiter för koncentrationer och kvaliteten på kreditstocken. För hanteringen av länderriskerna fastställs länderlimiter för de olika länderna. Med länderlimiterna följs upp, styrs och förebyggs koncentrationer av länderrisker inom gruppen.

Med kreditklassificeringen styrs kundurvalet, inställningen till säkerhetsunderskott och prissättningen av åtaganden. För nykreditgivningen och kreditstocken hos gruppen och dess banker har ställts upp kreditklassvisa målvärden för att kvaliteten på kreditportföljen ska hållas god.

Den dagliga kreditprocessen och kvaliteten på den spelar en central roll i hanteringen av kreditrisker. En förutsättning för all kreditgivning är att kundens skuldbetalningsförmåga är tillräcklig. Kreditbesluten baseras sig på att det finns en giltig och aktuell kreditklass.

Tillräckligheten hos privatkundernas betalningsförmåga ska också säkras i händelse av en räntehöjning. Höga finansieringsgrader ska undvikas vid beviljningen av kredit. Kunderna erbjuds försäkringar som tryggar återbetalningen vid sjukdom och arbetslöshet.

Vid bedömningen av företagskundernas lånebetalningsförmåga och kreditrisk utnyttjas utöver företagets ratingar också kalkyler över betalningsbeteende, bokslutsanalyser och -prognoser, företagsanalyser, utlåtanden och branschöversikter, behovskartläggningar som bankernas kundansvariga upprättat samt kreditvärdighetsbedömningar och andra dokument. Företagsfinansieringsrörelsen baserar sig på betjämningsmodeller där riskhanteringen är djupt integrerad så att riskhanteringen oberoende samtidigt är tryggat.

Den kreditrisk och länderrisk som ansluter sig till kreditinstitutet uppkommer främst av bankrörelsens likviditetshandling och försäkringsbolagens placeringsverksamhet. Den motpartsrisk och länderrisk som riktas mot kreditinstitutet uppkommer också i räntetradningen och skötseln av skuldebrevsportföljen samt i gruppens finansiering av utrikeshandel.

I försäkringsrörelsen baserar sig hanteringen av kreditrisker utöver på kundurval på kreditbevakning och placeringsplaner. Kreditrisken i återförsäkringen hanteras genom att anlita bolag med tillräcklig rating.

Mot de problem som kan förutses vidtas åtgärder så tidigt som möjligt. Handlingsmodeller för svaga kunder och problemkunder har upprättats separat för att säkerställa att handlingsmodellerna är enhetliga för såväl privat-, företags- som lantbrukskunderna. Om man vill granska utvecklingen av den ekonomiska situationen, beloppet på kreditrisken och betalningsbeteendet intensivare för vissa kunder, sätts de under specialobservation. Samtidigt prövas också behovet av en ändring av kundens rating, hur sannolik en kreditförlust är och hur behövlig en nedskrivning är. Det här betyder ofta också att kreditbeslutsplanet ändras.

8.1 Kreditriskreducering

Kreditrisken reduceras genom att använda säkerheter, clearing via centrala motparter, kvittningsavtal och börsprodukter. Vid hanteringen av avvecklingsrisken betonas kontrollen av motpartens tillförlitlighet. Risker reduceras med standardavtal och genom att koncentrera avvecklingen till tillförlitliga clearingcentraler.

För att garantera återbetalningen ska exponeringarna ha säkerheter. I hushållsbanksrörelsen ska exponeringarna i regel ha betryggande säkerheter. I de bästa kreditklasserna kan säkerhetsunderskott godtas. I synnerhet för de större företagskunderna används vid sidan av säkerheter också kovenanter. Med uppföljningen av dem säkerställs att information fås om

företagets läge samt möjligheten till omprövning av kreditvillkoren, säkerhetskraven eller prissättningen då riskläget förändras.

Hushållsexponeringar utan säkerhet samt kreditgivning mot objekts- och fordringssäkerhet har koncentrerats till centralinstitutets bankrörelse.

Vid värderingen av säkerheter används en oberoende värderingsman och principen om försiktigt verkligt värde. Värdet på säkerheter som ska betraktas som konjunktur känsliga ska bedömas med särskild försiktighet. Säkerhetsvärdena följs upp regelbundet. Bostadssäkerheters verkliga värden uppdateras en gång per år på basis av index som härletts ur den officiella statistiken över bostadsköp. Vid varje kreditbeslut ska kontrolleras om säkerheterna behöver omvärderas. En likadan kontroll sker också då det är skäl att

anta att värdet på en säkerhet har förändrats avsevärt eller kundens ekonomiska läge har försvagats avsevärt.

8.2 Uppföljning och rapportering av kreditrisker

Kreditriskernas utveckling följs regelbundet upp i relation till de limiter, kontrollgränser och mål som fastställts. Dessutom följs kvaliteten och strukturen hos kreditportföljen, säkerheternas täckning samt problemfordringarna upp.

8.3 Kreditriskmodeller

OP Gruppen tillämpar kreditriskmodeller för sannolikheten för fallissemang (PD, Probability of Default), förlusten vid fallissemang (LGD, Loss Given Default) och exponeringens belopp vid fallissemang (EAD, Exposure at Default).

Kreditriskmodeller

Sannolikheten för att en kredit får betalningsstörningar inom ett år	=	Sannolikhet för fallissemang PD (%)
Uppskattning av den förlust som uppkommer av en kredit, om en kund får betalningsstörningar	=	Förlusten vid fallissemang LGD (%)
Uppskattning av den summa, som kunden är skyldig banken om betalningsoförmåga uppstår	=	Exponering EAD (€)

Kreditriskmodellerna utnyttjas i stor omfattning för att mäta och hantera kreditrisken, bland annat

- vid beviljandet och prissättningen av krediter,
- vid fastställandet av finansiella beslutsbefogenheter,
- vid fastställandet och uppföljningen av kvalitetsmålen i kreditportföljen,
- i kreditriskrapporteringen,
- i kapitaltäckningsanalysen med internmetoden (IRBA),
- för beräkningen av det ekonomiska kapitalkravet och den förväntade förlusten samt
- vid beräkningen av gruppvisa nedskrivningar.

8.3.1 Kreditklassificeringen och sannolikheten för fallissemang

Syftet med kreditklassificeringen är att gruppera kunderna (för privatkundernas del avtalen) enligt sannolikheten för fallissemang i kreditklasser. Med fallissemang avses att någon av en kunds exponeringar för OP Gruppen förorsakar att en fordran är förfallen i mer än 90 dagar eller en annan allvarlig betalningsstörning. Sannolikheten för fallissemang (PD) är den för respektive kreditklass uppskattade genomsnittliga andelen för fallissemang under ett år över konjunkturcykeln. När konjunkturerna är goda är det typiska att andelen realiserade insolventa kunder i en viss kreditklass är mindre än sannolikheten för fallissemang i respektive klass och när konjunkturerna är dåliga är andelen större än sannolikheten.

8.3.2 Bedömningen av sannolikheten för fallissemang hos privatkunder

Sannolikheten för fallissemang hos privatkunders avtal bedöms i OP Gruppen med en intern skala i 16 steg A–F, varav de fallerande avtalen hör till klass F.

Sannolikheten för fallissemang bedöms för alla privatkunders avtal månatligen med en klassificeringsmodell för kreditstocken. Klassificeringen av kreditstocken baserar sig på kundgrunddata, betalningsbeteende och annan information om kundhistorien. De poäng som räknas ut

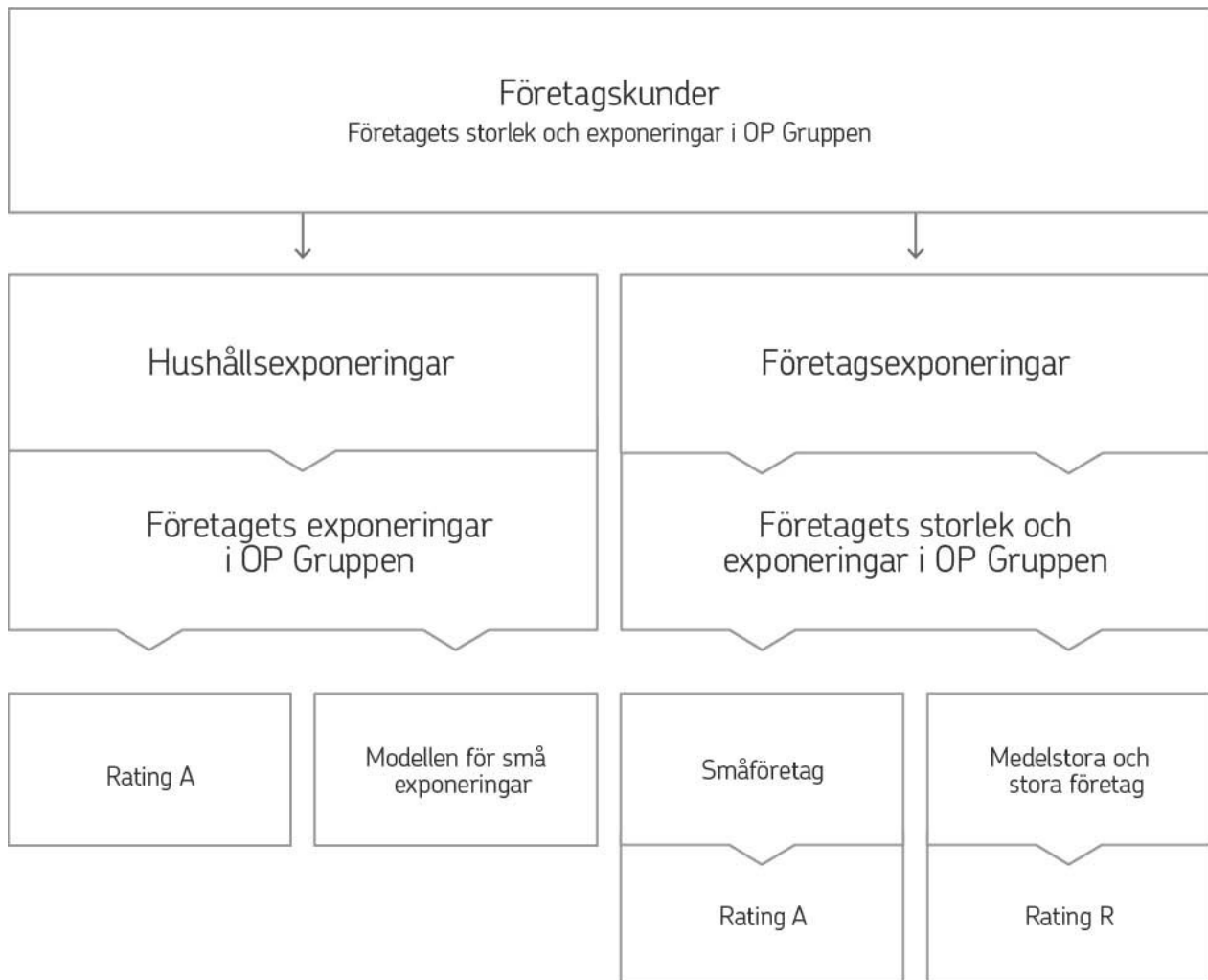
med de här uppgifterna bestämmer exponeringens kreditklass. För varje kreditklass har härletts den genomsnittliga sannolikheten för fallissemang för en tidsperiod på ett år. Klassificeringsmodellen för kreditstocken har tagits i bruk 2006 och den nuvarande versionen är från 2013. Klassificeringsmodellen för kreditstocken används för att analysera kreditrisken och beräkna kapitalkravet.

I samband med att krediter beviljas använder andelsbankerna klassificeringsmodellen för ansökningsskedet för bolån och konsumentkrediter med säkerhet. Gruppens finansbolagsprodukter och konsumentkrediter utan säkerhet har egna modeller för ansökningsskedet. Klassificeringen i ansökningsskedet sker i OP Gruppen som en del av kreditprocessen. Klassificeringen för ansökningsskedet stöder kreditbesluten, analysen av kreditrisken och prissättningen av nykreditgivningen. Uppdaterade versioner av modellerna för ansökningsskedet togs i bruk våren 2014.

8.3.3 Bedömningen av sannolikheten för fallissemang hos företagskunder

Sannolikheten för fallissemang hos företagskunderna bedöms med OP Gruppens interna skala 1,0–12,0 där insolventa kunder klassificeras till klasserna 11–12.

Rating av företagskunder i OP Gruppen

Medelstora och stora företagskunders rating R baseras sig på företagets ekonomiska nyckeltal och kvalitativa bakgrundsuppgifter. Utifrån dem upprättar en statistisk modell ett ratingförslag. En expert som fördjupat sig i kundens fall gör en ratingframställan på basis av det ratingförslag som modellen ger och den övriga information som står till buds. Eventuella förändringar och osäkerheter som ansluter sig till framtiden tas i beaktande som varningssignaler och som undantag från den klassificering som modellen ger. Ett beslut om kundens rating fattas en gång per år på basis av expertens framställan. Den modell som används för rating R har tagits i bruk i början av 2008 och den har validerats varje år enligt IRB-kraven.

Grunden för rating A av små företagskunder utgörs av den automatiska klassificeringsmodellen Rating Alfa som Suomen Asiakastieto Oy tillämpar. I Rating Alfa består variablerna av uppgifter om betalningsstörningar och betalningssätt, bokslutsnyckeltal och kundgrunddata för företaget och dess ansvariga. De riskpoäng som Rating

Alfa ger har beskrivits (kalibrerats) i OP Gruppens interna ratingar. Den nuvarande modellen har använts sedan början av 2008 och den uppdaterades senast delvis 2012.

Företagskunder med små exponeringar klassificeras med en klassificeringsmodell för små exponeringar. Klassificeringsmodellen är en automatisk rating som beräknas månatligen och som upprättas på basis av kundens grunddata, kundhistoria och betalningsbeteende. Den modell som för närvarande används för att klassificera små exponeringar har tagits i bruk i början av 2009 och den har uppdaterats 2012.

De kreditklasser som företagsklassificeringsmodellerna ger är jämförbara, eftersom varje rating har samma sannolikhet för fallissemang oberoende av klassificeringsmodell. Då sannolikheten för fallissemang härletts har utnyttjats information om realiserad insolvens från de senaste åren, information om kreditförluster på lång sikt, konkursstatistik samt cyklerna i modellen.

Behovet av att uppdatera de klassvisa sannolikheterna för fallissemang bedöms årligen.

Jämförelse av OP Gruppens och Standard & Poor's (S&P) rating för företagskunder

S&P Rating	AAA...AA-	A+...A-	BBB+...BBB-	BB+...BB-	B+...B-	CCC+...C
OP Gruppen	1,0–2,5	3,0–4,0	4,5–5,5	6,0–7,0	7,5–8,5	9,0–10,0

8.3.4 Bedömningen av sannolikheten för fallissemang hos kreditinstitut

Kreditinstitutsmotparterna klassificeras liksom företagskunderna i 20 klasser 1,0–12,0, varav insolventa kunder klassificeras i klasserna 11–12.

För bedömningen av sannolikheten för fallissemang hos kreditinstitutsmotparter finns en separat L-ratingmodell som har en struktur som motsvarar företagets R-ratingmodell.

Den statistiska modell som utgör grund för kreditklassificeringen baserar sig på nyckeltal i bokslut och kvalitativa bakgrundsuppgifter. Klassificeringen kan korrigeras av en expert med varningssignaler och klassificeringen påverkas ofta av bankkoncernens moderföretags stöd och principen om sovereign ceiling, dvs. att en motpart inte kan ha en bättre rating än den stat där den verkar. Kreditinstitutens ratingar fastställs minst en gång per år. L-ratingmodellen togs i bruk 2009 och den har senast uppdaterats 2012.

Jämförelse av OP Gruppens och Standard & Poor's (S&P) rating för kreditinstitut

S&P Rating	AAA...AA+	AA...BBB+	BBB...BBB-	BB+...BB-	B+...B	B-...CCC
OP Gruppen	1,0–2,0	2,5–4,5	5	5,5–7,0	7,5–8,0	8,5–10,0

8.3.5 Förlust vid fallissemang och exponeringsbelopp

Utöver modeller för bedömning av sannolikheten för fallissemang används för mätningen av kreditrisken prognosmodeller för förlusten vid fallissemang och exponeringsbelopp. Exponeringens belopp vid fallissemang (EAD) är en prognos av beloppet på bankens fordran då en kunds fallissemang börjar. Då EAD beräknas bedöms beloppet av uttagna exponeringar med hjälp av uttagskoefficienten (CF). Den beskriver hur stor del av exponeringarna utanför balansräkningen som vid prognostidpunkten uppskattas ha tagits ut vid fallissemang. Förlustandelen (LGD) är en uppskattning av den ekonomiska förlust som uppkommer för banken, som andel av EAD, om kunden blir insolvent.

8.3.6 Användning av kreditriskmodeller i kapitaltäckningsanalysen

Basmetoden används för att beräkna kapitalkravet för kreditrisken för företags- och institutsexponeringar. I den här metoden inverkar den uppskattning av sannolikheten för fallissemang (PD) som gjorts med OP Gruppens interna kreditklassificeringsmodeller på kapitalkravet för en kunds kreditrisk. För förlustandelen (LGD) och uttagskoefficienten (CF) används myndigheternas standardestimater.

Kapitalkravet för hushållsexponeringar beräknas med internmetoden där kapitalkravet påverkas av värdena för PD, LGD och EAD i OP Gruppens interna kreditriskmodeller. På exponeringar mot stater och centralbanker och en liten del andra exponeringsklasser (t.ex. exponeringarna i Baltikum och exponeringarna hos de POP-banker som övergått till OP Gruppen) tillämpas schablonmetoden i kapitaltäckningsanalysen. För aktieexponeringarna används i regel en förenklad metod. För OP Gruppens strategiska placeringar används PD/LGD-metoden där PD-värdena baserar sig på interna modeller och LGD-värdena på standardestimater.

8.3.7 Beslutsfattande och bedömning i anslutning till kreditriskmodellerna

OP Gruppens riskhanteringsutskott beslutar om ibruktagningen av kreditriskmodellerna och betydande ändringar. Besluten baserar sig på de allmänna principer för kreditklassificering och validering av kreditriskmodeller som godkänts av centralinstitutets direktion. För utvecklingen och upprätthållandet av modellerna ansvarar OP Gruppens Riskhantering som är oberoende av affärsrörelsen.

Uppföljningen och övervakningen av hur kreditklassificeringen och kreditriskmodellerna fungerar sker regelbundet. OP Gruppens riskhantering samlar fortlöpande in respons från affärsrörelsen om hur kreditklassificeringen fungerar och om kreditriskmodellerna. De modeller som automatiskt bildar en rating övervakas månatligen. Syftet med den här övervakningen är att följa upp de ändringar som sker i kreditstocken och beviljandet av krediter samt att säkerställa att klassificeringsprocessen fungerar.

Dessutom säkerställs kvaliteten på modellerna minst en gång per år i enlighet med de valideringsanvisningar som OP Gruppens riskhanteringskommitté godkänt. Valideringsanvisningarna innehåller också krav på den kvalitetskontroll som ska ske i samband med ibruktagningen av respektive modell. Vid valideringen prövas med statistiska test bl.a. hur korrekta modellens särskiljningsförmåga och riskestimat (PD, LGD och EAD) är. Dessutom ingår i valideringen kvalitetsbedömningar såsom analys av användarrespons och jämförelsegrupper. Valideringens resultat och eventuella rekommendationer till åtgärder ska rapporteras till riskhanteringskommittén, som beslutar om de utvecklingsåtgärder som ska vidtas på basis av valideringen.

OP Gruppens internrevision säkerställer med sina inspektioner att valideringen är oberoende. Dessutom granskar den som en del av normala inspektioner kreditriskmodellerna och användningen av dem i centralinstitutets företag och andelsbankerna.

8.4 Positioner i värdepapperisering

OP Gruppen har inte varit originator eller arrangör vid värdepapperiseringar, men de har placerat i värdepapperiserade poster. Vid beräkningen av det totala beloppet av värdepapperiseringspositionernas riskvägda poster har använts internmetoden för kreditrisken (IRBA) då värdepapperiseringspositionen hör till en exponeringsklass som den ratingbaserade bedömningsmodellen tillämpas på.

På positioner i värdepapperisering tillämpas Moody's, Fitch och Standard & Poor's rating. Om en position i värdepapperisering har en rating från två av de ratinginstitut som valts, tillämpas den lägre ratingen. Om en position i värdepapperisering har en rating från fler än två av de ratinginstitut som valts, ska de två högsta av dem användas. Om de två högsta ratingarna avviker från varandra, ska den lägre av dem användas.

9 Likviditetsriskerna

Likviditetsrisken består av en kortfristig likviditetsrisk och en strukturell finansieringsrisk. Den kortfristiga likviditetsrisken avser fall där ett av gruppens företag inte kan fullgöra sina betalningsförpliktelser utan svårigheter. Den strukturella finansieringsrisken innebär den återfinansieringsrisk som består av skillnaderna i löptid mellan utlåningen med långa löptider och inlåningen med korta löptider.

Hantering av likviditetsrisken baserar sig på riktlinjerna i gruppens riskpolicy samt de risklimiter som fastställts. Centralinstitutets direktion fastställer kvalitetskriterier för likviditetsreserven, en upplåningsplan och en beredskaps- och kontinuitetsplan för hanteringen av likviditeten vid hotscenarier. Kontinuitets- och beredskapsplanen innehåller en beredskapsbaserad styrmodell för likviditetsläget, finansieringskällor samt en operativ kontinuitetsplan för likviditetshanteringen.

OP Gruppens likviditet hanteras med en proaktiv planering av finansieringsstrukturen och med gruppens risklimiter samt med limiter, kontrollgränser och målnivåer som härletts ur gruppens risklimiter för de företag som hör till gruppen. Likviditeten hanteras också genom uppföljning av likviditetsläget och en adekvat likviditetsreserv, planering och hantering av den dagliga likviditeten och upplåningen samt en effektiv styrning av gruppens likviditetsläge. Likviditetshanteringen regleras av bestämmelserna om Europeiska centralbankens minimireserv- och utlåningsfacilitetssystem.

OP Gruppen säkerställer sin likviditet med likviditetsreserven och sådana finansieringskällor som avses i beredskapsplanen för ett års tid i situationer där penning- och kapitalmarknaden stängs och inlåningens volym minskar måttligt. Likviditetsreserven är dimensionerad så att den räcker till för den tid som behövs för att ta i bruk beredskapsplanen under en likviditetskris. Genom att sälja skuldebrev ur reserven eller genom att använda dem som säkerhet kan likviditet förvärfvas för gruppens behov. Likviditetsreserven består i huvudsak av tillgodohavanden på centralbanker och fordringar som godtas som säkerhet för centralbanksfinansiering.

I egenskap av centralbank för OP Gruppen ska Pohjola Bank Abp trygga likviditeten för såväl hela gruppen som varje andelsbank eller annat företag som hör till gruppen. Gruppens dagliga likviditetshantering består av likviditetshanteringen i de företag som bedriver bankverksamhet. Likviditeten i OP Gruppens försäkrings- och pensionsbolag övergår via bankkonton till gruppens totala likviditet. Alla ändringar i likviditetspositionen hos de företag som hör till gruppen sker som förändringar i Pohjolas likviditetsposition. Likviditetsreserven för OP Gruppens hela bankrörelse administreras centralt av gruppens centralbank.

Planeringen av gruppens upplåning baserar sig på en proaktiv planering av finansieringsstrukturen och risklimiter som uppställts för likviditetsrisken. De viktigaste källorna för gruppens upplåning består av inlåningen från allmänheten och marknadsupplåningen.

Marknadsupplåningen planeras utifrån inlåningen och utlåningstillväxten. För att säkerställa tillgången på upplåningen ska olika finansiella instrument utnyttjas mångsidigt och källorna för upplåningen ska spridas såväl enligt löptid, geografiskt, enligt marknad och enligt placerare. Medlemsbankerna placerar de bankvisa inlåningsöverskotten främst på centralinstitutskoncernens konton eller i instrument som den emitterat så att beloppet av gruppens marknadsupplåning inte växer i onödan. Pohjola administrerar centralt gruppens marknadsupplåning till seniorvillkor och med egetkapitalinstrument medan OP-Bostadslånebanken Abp handhar marknadsupplåningen mot säkerheter i bostäder.

OP Gruppens direktion ansvarar för hanteringen av OP Andelslags likviditetsrisk och styr likviditetshanteringen enligt den beredskapsbaserade styrmodellen. Vid ett marknadsavbrott följer man kontinuitets- och beredskapsplanen för likviditetshanteringen. Varje företag som hör till OP Gruppen ska styra sin likviditetshantering i enlighet med de limiter, kontrollgränser och anvisningar som centralinstitutet ställt upp samt inom de gränser som följer av konto-, inlånings- och kreditvillkor.

De företag som idkar försäkringsrörelse tar i första hand själva hand om den egna likviditeten. Företagens likviditetskrav beaktas i placeringsportföljens allokeringfördelning.

9.1 Uppföljning och rapportering av likviditetsrisker

Uppföljningen och rapporteringen av likviditetsriskerna i gruppens företag varierar enligt arten och omfattningen hos deras affärsrörelse från realtid till kvartalvis. Uppföljningen och rapporteringen baserar sig på gruppens risklimiter och målvärden. Rapporteringsrutinerna varierar beroende på företag och rapporteringsplan från beredskap att följa upp kassaflödet dagligen (likviditeten) till uppföljning och uppskattning av den långfristiga finansieringsstrukturen (återfinansieringsrisken).

För varje beredskapsnivå för likviditeten har fastställts styr- och uppföljningsförfaranden som skärps i takt med att beredskapsnivån höjs. Likviditetsriskerna rapporteras till centralinstitutets direktion regelbundet och i samband med att beredskapsnivån för likviditeten höjs övergår vid behov till lägesrapportering varje vecka eller varje dag. I gruppens företag rapporteras likviditetsrisken till styrelsen regelbundet minst enligt de kontrollgränser och limiter som ställts upp.

Hur de hot och framtida scenarier som ansluter sig till den strukturella finansieringsrisken och den kortfristiga likviditetsrisken inverkar på gruppens likviditet, resultat och kapitaltäckning prövas regelbundet med stresstest som en del av gruppens riskhanterings- och kapitalutvärderingsprocess.

OP Gruppens risklimiter för likviditetsrisken har fastställts för det nettokassaflöde enligt tidsklass som styr den strukturella finansieringsrisken och likviditetskravet (LCR, Liquidity Coverage Ratio). Den strukturella finansieringsriskens mätare utvisar hur stor del av nettokassaflödet i gruppens balansomslutning som högst får förfalla inom olika tidsperioder. Avtal med förfallogag inkluderas i granskningen av den strukturella finansieringsrisken enligt förfallogag eller amorteringsdag. Modeller har upprättats för tidsklasserna för konton utan förfallogag och återbetalningar i förtid av krediter.

Beräkningen av LCR-nyckeltalet baseras på kreditinstitutsdirektivet och tillsynsförordningen (CRD IV/CRR) samt på kommissionens delegerade förordning om likviditetskrav. LCR kräver att banken har ett tillräckligt belopp likvida medel som täcker bankens utgående nettokassaflöde i en stressituation.

Dessutom följs den kortfristiga likviditetsrisken upp i scenarier som baserar sig på den stresstestning av likviditeten som OP Gruppen fastställt. Mätarna för den kortfristiga likviditetsrisken utvisar för hur lång tid som likviditetsreserven räcker till för att täcka det kända och förväntade nettokassaflöde som gruppen ska betala ut dagligen samt ett oväntat likviditetsstressscenario.

Allokeringfördelningen i försäkringsrörelsens placeringsportföljer rapporteras regelbundet. Känsligheten för den kortfristiga likviditetsrisken analyseras också med stresstest.

10 Marknadsrisker

I OP Gruppen ingår marknadsrisk i bankrörelsen samt i likviditetsreserven bland övrig rörelse och i försäkringsrörelsen. Marknadsrisken fördelar sig på den strukturella marknadsrisken i balansräkningen samt marknadsriskerna i trading-verksamheten och den långsiktiga placeringsverksamheten. I marknadsriskerna ingår ränteriskerna, prISRiskerna och fastighetsriskerna i placeringsrörelsen för balansposterna och posterna utanför balansräkningen samt kreditspreadrisken i placeringsrörelsen och marknadens likviditetsrisk. Marknadsriskerna består av förändringar i pris, volatilitet och marknadslikviditet på finansieringsmarknaden. Marknadsrisken inverkar också på de resultatförda värderingsjusteringarna för motpartsrisken (CVA och DVA).

De viktigaste källorna för den strukturella marknadsrisken i balansräkningen är ränterisken i bankrörelsens finansiella balansräkning och ränterisken i försäkringsskulden i försäkringsrörelsen. Ränterisken i den finansiella balansräkningen hänför sig till räntenettet i finansieringsverksamheten. Ränterisken uppstår i skade- och livförsäkringsrörelsen, då förändringar i räntorna inverkar på placeringstillgångarnas och försäkringsskuldens kassaflödes värde och intäkter.

Marknadsriskerna i trading-verksamheten beror på ränterisken, flera prisrisker samt på marknadslikviditeten. Risken med marknadslikviditeten realiserar då en marknadsriskposition inte kan realiserar eller täckas till det marknadspris som råder, eftersom marknaden saknar tillräckligt djup eller för att marknaden inte fungerar på grund av någon störning.

Den långsiktiga placeringsrörelsen exponeras för marknadsrisker som uppkommer på finansmarknaden till följd av att pris och värden förändras dagligen. Marknadsrisker som berör placeringstillgångar är aktierisker, ränterisker, räntebasrisker, kreditrisker, fastighetsrisker, valutarisker, råvarurisker och volatilitetsrisker.

En uppgift inom hanteringen av marknadsrisker är identifiering och analys av marknadsriskerna inom affärsrörelsen, begränsning av riskerna till en godtagbar nivå samt regelbunden och effektiv rapportering av dem. På det sättet säkerställs att förändringar i marknadspriserna eller andra externa marknadsselement inte för mycket försvagar lönsamheten eller kapitaltäckningen på lång sikt i OP Gruppen som helhet eller i ett enskilt företag inom gruppen.

Anvisningar som styr och begränsar marknadsrisktagningen är OP Gruppens principer för riskhantering och kapitalutvärdering som kompletteras av gruppens riskpolicy samt av centralinstitutets riskhanteringsanvisningar, limiter och kontrollgränser.

Gruppens marknadsrisker analyseras med känslighetsanalyser, statistiska volatilitets- och korrelationsanalyser samt med VaR-analyser (VaR, Value-at-Risk) och stresstest. Fördelen med VaR-metoden är möjligheten att förena olika riskslag till ett genom att beakta positionens känslighet för förändringar i marknadsvariablerna, bindningarna mellan marknadsvariablerna samt osäkerheten i anslutning till marknadsvariablerna. Riskhanteringen måste dessutom beakta att det alltid är möjligt att nya riskfaktorer dyker upp och att riskanalys som baseras på historiska tidsserier har en begränsad infallsvinkel. På grund av orsakerna ovan kompletteras riskanalysen med stresstest.

Derivatrisken följs upp som en del av riskerna i positionerna med samma mätare som vid balanspositioner.

10.1 Den strukturella marknadsrisken i balansräkningen

De viktigaste källorna till ränterisker hos OP Gruppen är hushållsbanksrörelsens finansiella balansräkning och försäkringsrörelsen. Ränterisken i bankrörelsen är till sin natur en strukturell ränterisk som berör räntetäkterna i finansieringsverksamheten. Ränterisken uppstår i skade- och livförsäkringsrörelsen, då förändringar i räntorna inverkar på placeringstillgångarnas och försäkringsskuldens kassaflödes värde och intäkter.

Ränterisken i andelsbankernas finansiella balansräkning kommer primärt att hanteras med in- och utlåningens produktsortiment och -villkor. Andelsbankerna kan också skydda ränterisken i den finansiella balansräkningen med räntederivat i enlighet med de handlingsmodeller som gruppen antagit. Utöver med gruppens enhetliga ränteriskuppföljning styr gruppens centralbank ränterisken med ansvarsområdesvisa ränterisklimiter. Ränterisken inom tradingen och den finansiella balansräkningen styrs med likadana principer och mätare.

I livförsäkringsrörelsen ingår ränterisker i de förpliktelser gentemot försäkringstagarna som ingår i försäkringsskulden. De här förpliktelserna består av såväl ett bindande löfte om avkastning som eventuella kundåterbärningar. Ränterisken i försäkringsskulden skyddas helt eller delvis genom att placeringsportföljen och räntederivat används för att få riskpositionen till den målnivå som fastställts i placeringsplanen.

I skadeförsäkringsrörelsen an knyter ränterisken till såväl försäkringsskuldens Solvens II-värde som till den nivå på beräkningsräntan som påverkar resultatet. Ränterisken i försäkringsskulden skyddas helt eller delvis genom att placeringsportföljen och räntederivat används för att få riskpositionen till den målnivå som fastställts i placeringsplanen.

10.2. Marknadsrisker i trading-verksamheten

Syftet med handeln inom trading-verksamheten är att med olika finansiella instrument handla såväl aktivt för egen räkning som för kunder. Marknadsriskerna i trading-verksamheten realiserar då ändringar i de marknadsnoteringar som används för att värdera avtal (t.ex. swap-räntor) påverkar avtalens värde negativt och värdeförändringen resultatförs.

Marknadsriskerna i trading-verksamheten beror på ränterisken och flera prisrisker. Marknadsriskerna reduceras bland annat genom att fastställa limiter som baserar sig på känslighetstal och statistiska metoder. Marknadsrisklimiterna följs upp dagligen, eftersom det för trading-verksamheten är typiskt att fortlöpande ändra positionen. Andelsbankernas handelslager ska uppfylla de villkor för det lilla

handelslagret som kapitaltäckningsreglerna ställer upp, varvid hanteringen av marknadsriskerna och kapitalutvärderingen sker enligt finansieringsgraden.

OP Gruppen använder derivat för såväl handel som säkring. Andelsbankerna använder derivat för att skydda den euriborbundna ränterisken i sina balansräkningar mot räntesänkningar och fluktuationer i räntenettet.

10.3 Marknadsriskerna i den långsiktiga placeringsverksamheten

Inom OP Gruppen bedrivs placeringsverksamhet inom försäkringsrörelsen och övrig rörelse där den främst begränsas till hantering av gruppens likviditetsreserv. De poster som räknas till likviditetsreserven är likvida skuldebrev som godtas som säkerhet för centralbanksfinansiering. I försäkringsbolagen är syftet med placeringsverksamheten att säkerställa kundernas avkastning (livförsäkringsrörelsen), att ge täckning för försäkringsskulden och att placera täckningen räntabelt.

Risktagningen i placeringsverksamheten styrs och begränsas med OP Gruppens riskpolicy. För gruppen och företagen i gruppen ställs i riskpolicyn upp produktspecifika och regionala kvantitativa eller kvalitativa begränsningar som hänför sig till likviditeten. Riskpolicyn kompletteras av OP Gruppens risklimiterna och kontrollgränser som kompletteras av anvisningarna från centralinstitutets riskhantering.

En central roll spelar också de placeringsplaner som bolagens styrelser fastställer årligen och som tar ställning till den önskade risk- och avkastningsnivån. Försäkringsbolagens styrelser fastställer dessutom separata anvisningar och rutiner för riskhanteringen av placeringar. I placeringsplanerna fastställs också fördelningen av placeringstillgångar, variationsintervall, jämförelseindex och andra begränsningar som hänför sig till placeringsverksamheten.

Vid allokeringen av försäkringsrörelsens placeringstillgångar beaktas försäkringsbolagens risktagningsförmåga, den strukturella ränterisken samt de övriga krav som försäkringsskulden ställer på placeringstillgångarna och deras likviditet. Inom livförsäkringen inverkar tillämpningen av skälighetsprincipen dessutom på placeringsverksamhetens mål och risktagningens omfattning. Placeringarna sprids effektivt på olika tillgångsklasser och placeringsinstrument samt geografiskt och branschvis.

Försäkringsbolagen hanterar marknadsriskerna i placeringsverksamheten och försäkringsskulden med olika placeringsinstrument och derivatinstrument. Omfattningen och principerna för användningen av derivat fastställs varje år i företagens placeringsplaner och i principerna för användning av derivat.

10.4 Uppföljning och rapportering av marknadsriskerna

Omfattningen av och frekvensen för rapporteringen av marknadsriskerna i gruppens företag varierar enligt arten och omfattningen av affärsrörelsen från granskning i realtid till månatlig uppföljning. I Pohjola sker uppföljningen och rapporteringen av marknadsriskerna dagligen och delvis i realtid. I de övriga företagen rapporteras riskerna till ledningen regelbundet en gång per månad, men uppföljningen är vid behov daglig. Centralinstitutets riskhantering upprättar marknadsriskrapporter för andelsbankerna och rapporterar regelbundet om hela OP Gruppens balansstruktur och marknadsriskernas utveckling till centralinstitutets ledning.

På grupplanen begränsas marknadsriskerna med fyra limiter. Ränte-, kreditspread-, valuta-, aktie- och råvarurisken i tradingverksamheten samt prisrisken i strukturerade placeringar begränsas med en VaR-limit. Limiten för marknadsrisken i försäkringsrörelsen har fastställts för förhållandet mellan ifrågavarande risks ekonomiska kapitalkrav och gruppens kapitalbas. Det ekonomiska kapitalkravet för ränte-, valuta-, kreditspread-, aktie-, och råvarurisken i försäkringsrörelsen beräknas med en VaR-modell som baserar sig på historisk simulering. Av marknadsrisklimiterna på grupplanen har den tredje ställts upp för räntetäcksrisken i finansieringsverksamheten och den fjärde för nuvärdesrisken i den finansiella balansräkningen.

I granskningen av ränterisken i bankrörelsen ingår alla räntebärande balansposter och poster utanför balansräkningen. I granskningen görs inga antaganden om att affärsrörelsen ska växa. Effekten av hur kundbeteendet inverkar på utvecklingen i inlåningsstocken och återbetalningen i förtid av krediter har beaktats i granskningen av ränterisken. Limiten för ränterisken i finansieringsverksamheten har ställts upp för en räntetäcksrisk som mäter inverkan av en ränteförändring på det räntenetto som ackumuleras under de följande 12 månaderna. Som en del av den regelbundna mätningen och rapporteringen av ränterisker utförs stresstester av hur olika ränteförändringar inverkar på nuvärdet av ränteriskpositionen.

Ränterisken i försäkringsbolagens placeringsverksamhet och försäkringsskuld hanteras och mäts med modellen för ekonomiskt kapitalkrav som en del av marknadsrisken i försäkringsrörelsen. Ränterisken följs också upp genom att uppskatta effekten av en förändring i räntorna på en procentenhet eller ett räntepoäng på värdet av placeringarna och försäkringsskulden.

Marknadsriskerna i trading-verksamheten reduceras bland annat genom att fastställa limiter som baserar sig på känslighetstal och statistiska metoder.

Marknadsrisklimiterna följs upp dagligen, eftersom det för trading-verksamheten är typiskt att fortlöpande ändra positionen.

I placeringsverksamheten används för mätning av riskpositionen avkastnings-, risk-, VaR- och korrelationsmodeller. För placeringsstillgångarna upprättas känslighetsanalyser som bedömer inverkan av förändringar i värdena på aktiekurserna, räntorna och fastigheterna. Dessutom utförs en placeringsvis känslighetsanalys av kreditrisken. För att beakta effekterna av exceptionella marknadslägen används stresstest.

11 Försäkringsrisker i skadeförsäkringen

11.1 Riskerna i försäkringsverksamheten

Försäkringsverksamheten grundar sig på risktagning och hantering av risken. De viktigaste försäkringsriskerna är förknippade med riskurval och premiesättning, teckning av återförsäkringsskydd och försäkringsskuldens tillräcklighet. I skadeförsäkringen anknuter sig risken i anslutning till försäkringsskulden speciellt till sådana försäkringsgrenar, där det tar lång tid innan skadorna visar sig. En betydande risk inom försäkringsverksamheten utgör förutom försäkringsriskerna dessutom placeringsrisken i anslutning till de tillgångar som utgör täckning för försäkringsskulden.

11.2 Försäkringsrisker

I skadeförsäkringen består försäkringsriskerna av skade- och reservrisken.

Skaderisken uppkommer genom att skador inträffar mer än i snitt eller att de är exceptionellt stora. I så fall avviker försäkringarnas kommande bidrag från det förväntade till följd av ökningen i skadekostnaderna. Reservrisken beror på att skadekostnaderna för skador som redan inträffat är större än vad man vid bokslutstidpunkten förväntade sig. Osäkerheten i anslutning till tidpunkterna för betalningar inverkar också på beloppet av avsättningarna för oreglerade skador. Efter det att bolaget fått kännedom om en skada kan det fortfarande föreligga osäkerhet om skadans storlek. Den väsentligaste osäkerhetsfaktorn är emellertid värderingen av okända skador.

Inom de lagstadgade försäkringsgrenarna utgörs största delen av personskadeersättningarna av ersättningar för inkomstbortfall och sjukvårdskostnader. Ur den lagstadgade olycksfallsförsäkringen ersätts utöver olycksfall även yrkessjukdomar. Typiskt för yrkessjukdomar är att skadorna uppstår långsamt. En uppskattning av skadekostnaden vid yrkessjukdomar är därför förknippad med en betydande osäkerhet.

Typiskt för de lagstadgade försäkringsgrenarna är att det ofta går en lång tid från det att en skada har inträffat tills skadan är helt och hållet betald. Dylig försäkringsrörelse ger upphov till ett långvarigt kassaflöde. De faktorer som kraftigast inverkar på uppskattningen av det här kassaflödet är dödlighetsintensiteten för ersättningstagarna, inflationens inverkan på sjukvårdskostnaderna samt omplacering i arbetslivet. Inom den lagstadgade olycksfallsförsäkringen och trafikförsäkringen ansvarar försäkringsbolaget emellertid inte för indexhöjningarna av ersättningarna för inkomstbortfall och inte heller för sådana sjukvårdskostnader som betalas över tio år efter det att skadan inträffade. De finansieras via det s.k. fördelningssystemet. Fördelningssystemet är ett arrangemang som baserar sig på speciallagar för respektive lagstadgad försäkring. Genom det här arrangemanget har finansieringen av de ersättningar som bestäms i lagarna, de s.k. ersättningarna enligt fördelningssystemet, genomförts. Fördelningssystemet medför ingen ekonomisk fördel eller nackdel som leder till att det egna kapitalet förändras.

Inom den frivilliga olycksfalls- och sjukförsäkringen är skadorna i allmänhet små. De största skadorna kan förorsakas vid katastrofer, där ett stort antal människor blir skadade. Inflationen i sjukvårdskostnaderna har en stor betydelse när det gäller att prognostisera sjukvårdskostnaderna i fråga om sjukdomar för vilka ersättning betalas ut under en lång tid. Den snabba utvecklingen inom läkarvetenskapen och de allt dyrare läkemedlen ökar inflationen i sjukvårdskostnaderna. De framtida kassaflödena påverkas också av utvecklingen inom den offentliga sjukvården. Om de med skattemedel finansierade offentliga sjukvårdstjänsterna minskar, kan de försäkrade i allt större utsträckning börja täcka utgifterna för sin sjukvård med hjälp av sjukvårdskostnadsförsäkringar.

Inom fordons- och transportförsäkringarna har förändrade väderleksförhållanden den största inverkan på skadeantalet och skadestorleken. Skadekostnaden är därför större under vinterperioden än under sommarperioden. Till de största riskerna inom transportförsäkringen hör riskkoncentrationer till följd av sjötransporter och varulager. Dessutom förorsakar väderleksförhållandena, till exempel stormar och översvämningar, samt inom fordonsförsäkringarna också snö och vinterhalka en geografiskt omfattande kumulrisk.

De största enskilda riskerna i egendoms- och avbrottsförsäkringen är risken för brand, naturfenomen och att något går sönder i företagens produktionsanläggningar och byggnader samt avbrottsrisker i anslutning till sådana skador. I privathushållen är de enskilda egendomsriskerna små och en enskild skada har därför ingen väsentlig inverkan på skadeförsäkringens resultat. I privathushållen förorsakas den största delen av skadekostnaden av läckage-, brand- och inbrottskadorna.

Risken för naturkatastrofer i Finland och Baltikum har ansetts obetydlig. Utredningar har dock gett en indikation om att naturförhållandena inom vårt verksamhetsområde kommer att förändras åtminstone på lång sikt. Den förutspådda temperaturstigningen kommer sannolikt att visa sig som förändringar i sommar- och vinterförhållandena och bland annat i form av ökade regn och vindar.

Inom ansvarsförsäkringen påverkas skadeantalet och skadestorleken i hög grad av den lagstiftning och rättspraxis som reglerar skadeståndsskyldigheten. För privatpersonernas del är skadornas inverkan på resultatet små. Privatpersonernas andel av den totala risken i den här klassen är dessutom liten. Av ansvarsförsäkringarna för företag utgörs största delen av produktansvarsförsäkringar och ansvarsförsäkringar för verksamhet. Till ansvarsförsäkringens natur hör att det i allmänhet tar en lång tid innan man får kännedom om skadorna och innan skadorna klargörs i synnerhet vid produktansvarsskador i Nordamerika.

Långsiktiga försäkringsavtal är byggförsäkringarna och allframtidförsäkringarna. Byggförsäkringarna är alla lagstadgade försäkringar där förutsättningen för ett försäkringsfall är både att det har skett ett byggfel och att byggherren är insolvent. Beviljandet av allframtidförsäkringar har upphört på 1970-talet. På grund av inflationen är försäkringsbeloppet och riskerna i dem små. Försäkringstagarna är i regel privatpersoner.

En alldeles speciell typ av risk utgör de skadekumuler som förorsakas av naturkatastrofer eller av storolyckor som har sitt ursprung i mänsklig aktivitet. I sådana fall förorsakar en och samma katastrofhändelse i praktiken samtidigt ersättningsgilla skador för ett stort antal försäkrade risker, varvid den totala skadekostnaden till följd av katastrofen kan bli mycket hög.

Också oidentifierade bakgrundsfaktorer kan påverka försäkringsriskerna. Exempel från närhistorien är yrkessjukdomsfall som förorsakats av exponering för asbestdamm och effekterna på de lagstadgade försäkringsgrenarnas pensionsbestånd av att befolkningens livslängd blir längre än väntat.

11.2.1 Hanteringen av försäkringsrisker

De viktigaste uppgifterna vid hantering av försäkringsrisker gäller riskurval och premiesättning, tecknande av återförsäkringsskydd samt uppföljning av skadekostnadsutvecklingen och värdering av försäkringsskulden. Högsta beslutande organ vid teckningen av försäkringsrisker är Underwriting (UW)-ledningen. Den hanterar skadeförsäkringens försäkringsrisker. UW-ledningen fattar beslut om teckningarna i försäkringsrörelsen inom de befogenheter som försäkringsbolagens styrelser fastställt. Den rapporterar sina beslut till försäkringsbolagens styrelser.

Besluten om kund- och objekturval samt riskprissättning fattas i enlighet med UW-anvisningarna. UW-ledningen godkänner risker med en betydande inverkan och för mindre risker är besluten beroende på riskens omfattning eller svårighetsgrad differentierade att fattas av flera underwriters eller tillsammans med en chef. För standardiserade försäkringsgrenar är beslutsfattandet systemstött och kund- och objekturvalet fattas på basis av befogenheter som fastställs i separat godkända anvisningar.

11.2.2 Riskurval och premiesättning

I handlingsmodellerna betonas riskurvalets och premiesättningens betydelse. För varje försäkringsgren och varje riskkoncentration har begränsningar satts gällande riskernas storlek och omfattning. Skadeförsäkringen har en central databank och analysprogram som stöder riskurvalet och premiesättningen. Försäkringsvillkoren har en viktig roll då det gäller att begränsa risken. För att begränsa riskerna utförs dessutom kundspecifika eller grenspecifika riskanalyser.

11.2.3 Återförsäkring

Återförsäkringsprinciperna och maximibeloppet per skada på den risk som försäkringsbolaget behåller på eget ansvar godkänns varje år av försäkringsbolagens styrelser i enlighet med riktlinjerna från centralinstitutets direktion. I praktiken hålls den risk som försäkringsbolaget behåller på eget ansvar lägre än det maximum som styrelsen fastställt, om det är motiverat med beaktande av återförsäkringsskyddets prisnivå. Den självbehållna andelen av de riskspecifika återförsäkringarna och katastrofåterförsäkringen är högst 5 miljoner euro. Återförsäkringen inverkar på behovet av solvenskapital. Som återförsäkrare godkänns endast bolag med en tillräckligt god rating. Återförsäkrarens motpartsrisk hanteras med återförsäkringens diversifieringslimiter.

11.2.4 Riskkoncentrationer

Lokala riskkoncentrationer beaktas vid EML-beräkningen av egendoms- och avbrottsrisker (Estimated Maximum Loss, den största sannolika skadan) och i det EML-genombrottsskydd som ingår i återförsäkringsskyddet. Inom vårt verksamhetsområde finns ingen nämnvärd jordbävningrisk. Beträffande andra risker för naturfenomen, såsom stormar och översvämningar, är Finland geografiskt sett ett lugnt område. För kumulskador till följd av katastrofer finns dock ett katastrofåterförsäkringsskydd med en kapacitet som dimensionerats att täcka den kalkylerade storheten av en sådan katastrofskada som inträffar en gång på 200 år. Katastrofskadeskydden för kumulskador omfattar både egendoms- och personskador.

11.2.5 Bedömning av försäkringsskulden

Försäkringsskulden tillräcklighet följs upp årligen. Försäkringsskulden för försäkringsavtal fastställs utgående från uppskattade framtida kassaflöden. Kassaflödena utgörs av utbetalda ersättningar och skaderegleringskostnader.

Försäkringsskulden belopp har uppskattats betryggande så att det är tillräckligt för att täcka de förpliktelser som härrör från försäkringsavtalen. Det här har genomförts så att man först gjort en uppskattning av försäkringsskulden förväntade värde och på det räknat ut ett säkerhetstillägg på grund av den ovisshet som föreligger.

Värderingen av de försäkringstekniska avsättningarna är alltid förknippad med osäkerhetsfaktorer som bland annat kan vara beroende av hur bra skadeutvecklingen har kunnat prognostiseras, dröjsmål med verifieringen av skador, kostnadsinflation eller ändringar i lagstiftningen och den allmänna ekonomiska utvecklingen. Skadeförsäkringen låter med tre års mellanrum en utomstående aktuarie reda ut korrektheten hos beräkningsgrunderna för bolagets försäkringsskul och dess belopp.

Avsättningen för ersättningar av pensionstyp utgörs så gott som helt av pensioner inom de lagstadgade försäkringsgrenarna. Då avsättningen för pensioner räknas ut används diskontering. Den diskonteringsränta som använts har en betydande inverkan på avsättningsbeloppet. Till följd av att räntorna är låga sänks diskonteringsräntan behärskat inom skadeförsäkringen.

12 Försäkringsrisker i livförsäkringen

I livförsäkringen består försäkringsriskerna av de biometriska riskerna, kundbeteende- och kostnadsrisken.

Biometriska risker beror på att ersättningar betalas i en större omfattning eller att pensioner betalas längre än förväntat till följd av invaliditet, dödsfall eller sjuklighet.

Dödlighetsintensitet och återstående livslängd inverkar på livförsäkringsbolagets riskposition i dödsfallsförsäkringar och pensionsförsäkringar. I synnerhet i förmånsbaserade gruppensionsförsäkringar är livslängdsrisken stor, för de här avtalen innehåller inte en dödlighetsrisk med en avsevärd motsatt riskposition.

Invaliditetsrisk ingår i försäkringsavtal, med stöd av vilka betalas ersättningar för att den försäkrades arbetsförmåga har nedsatts eller för förluster som följer av det.

I försäkringstagarnas kundbeteende uppkommer en annullationsrisk och en återköpsrisk. Försäkringstagare har rätt att sluta betala försäkringspremier, säga

upp avtal i förtid eller ändra avtalet med stöd av en option som ingår i avtal så att bolaget får en större risk än tidigare i det ändrade avtalet. Ett exempel på en sådan option är kundens rätt att byta ut avkastningen på tillgångarna från fondanknuten till beräkningsränta, vilket ökar marknadsrisken. Ett annat exempel är uppskjutning av pensionen, vilket ökar livslängdsrisken. Sparförsäkringar och kapitaliseringsavtal där kunderna har återköpsrätt är särskilt exponerade för avbrottsriskerna som ansluter sig till kundbeteendet. Återköp av pensionsförsäkringar är möjliga endast i undantagsfall.

Med kostnadsrisken avses fall där de kostnader för administrationen av försäkringsavtal som uppkommer skiljer sig från de kostnader som uppskattats vid premiesättningen.

12.1 Hantering av livförsäkringens försäkringsrisker

Livförsäkringens försäkringsrisker hanteras med en tryggande premiesättning, ett noggrant riskurval för försäkringar och med återförsäkringar. Risken minskar också med diversifieringsfördelar mellan olika försäkringsgrenar. Livförsäkringen återförsäkras vid behov de största enskilda riskerna och riskkoncentrationerna.

Riskerna i anslutning till dödlighetsintensiteten och livslängden premiesätts på basis av omständigheterna och förhållandena vid tidpunkten för beviljande av försäkringen. Bolaget har få möjligheter att ändra priset på de här långfristiga avtalen. Därför får försäkringsbolaget bära risken för en eventuell senare ändring av premiesättningsgrunderna genom att premierna i nyförsäljningen höjs och bolaget bokför en komplettering av försäkringsskulden för det bestånd som sålts. Genom att tillhandahålla försäkringar med motsatt riskposition reduceras nettorisken i hela försäkringsbeståndet.

Också den första metoden för hanteringen av invaliditetsrisken är en tryggande premiesättning.

Avbrottsrisken i anslutning till kundbeteendet och risken för kundens option att byta avkastningen på sina tillgångar till beräkningsränta hanteras genom ett konkurrenskraftigt produktsortiment och en lämplig produktstruktur samt genom incitament och sanktioner i avtalsvillkoren. Avbrott av försäkringar kan också äventyra hållbarheten hos de kostnadsantaganden som gjorts i premiesättningen av försäkringar och därmed bidra till att kostnadsrisken utlöses.

Kostnadsrisken hanteras med en tillräcklig kostnadsdisciplin och tryggande premiesättning. Hur antagandena för premiesättningen realiserats följs fortlöpande upp och vid behov justeras premierna för nyförsäljning och en komplettering av försäkringsskulden bokförs för det sålda försäkringsbeståndet.

12.2 Uppföljning och rapportering av försäkringsrisker i livförsäkringen

Försäkringsrörelsens resultat följs upp månatligen per försäkringsgren och vid behov görs närmare analyser. En gång om året upprättas en mer detaljerad utredning som granskar hur riskerna utfallit bl.a. per försäkringsgren och åldersklass. Driftkostnadsresultatet följs upp månatligen enligt försäkringsgrenar. Dessutom följer man månatligen upp kundbeteendet, premierna, avbrott och överföring av besparingar mellan avkastningsgrunderna.

Ändringar i lagstiftningen kan leda till sådana ändringar i försäkringsvillkoren som har betydelse i synnerhet för nyförsäljningen av försäkringar och kundbeteendet. Sådana ändringar är till exempel produkter för

långsiktigt sparande eller lag- eller direktivändringar som gäller livförsäkringars premiegrunder. Livförsäkringsbolagen följer med ändringarna i lagstiftningen och anpassar vid behov premiesättningen och villkoren för försäkringsavtalen enligt lagens och bolagens kapitalutvärderingskrav.

För försäkringsriskerna i livförsäkringen har uppställts en ny limit på grupplanet. Limiten beskriver försäkringsriskernas ekonomiska kapitalkrav i förhållande till gruppens kapitalbas. Det ekonomiska kapitalkravet för försäkringsrisker beräknas med försäkringsbolagets egen riskmodell.

Noter till OP Gruppens bokslut

Not 3. Ändring i principerna för upprättandet av bokslutet

Periodisering av effekten från sänkningen av diskonteringsräntan

OP Gruppen har ändrat värderingsmodellen för skadeförsäkringens försäkringsskuld så att förändringen i diskonteringsräntan beaktas som en enda, fortlöpande uppdaterad variabel för bokföringsmässiga bedömningar. Tidigare bedömdes förändringen i diskonteringsräntan kvartalsvis, och då försämrade effekten av förändringen jämförbarheten mellan olika rapportperioder. Till följd av ändringen bedöms förändringarna i diskonteringsräntan från 1.1.2015 månatligen och deras resultat inverkan fördelas jämnt över räkenskapsperioden, vilket i enlighet med IFRS 4.22 ger tillförlitligare och betydelsefullare information om gruppens finansiella resultat. Eftersom det är fråga om en ändring av bokföringsmässiga bedömningar, har jämförelseuppgifterna inte justerats. Från början av 2015 påverkar förändringen i diskonteringsräntan också beräkningen av den operativa totalkostnadsprocenten (CR).

Redovisning av skadeförsäkringens provisionsintäkter och -kostnader

Presentationen av koncernresultaträkningen har ändrats från början av 2015 i fråga om behandlingen av vissa försäljningsprovisioner och återförsäkringsprovisioner. Poster som tidigare redovisats bland övriga rörelseintäkter och -kostnader har enligt sin art flyttats till nettoprovisionsintäkterna. Dessutom har nedskrivningar som är relaterade till skadeförsäkringen flyttats till nettointäkter från skadeförsäkringsrörelse. De förvaltningsprovisioner som tidigare redovisades bland övriga rörelseintäkter från livförsäkringsrörelse har flyttats till provisionsintäkterna. Ändringarna förenhetligade behandlingen av provisioner som är relaterade till försäkringsrörelsen inom OP Gruppen och de ger en riktigare bild av posternas art. Ändringarna har inga resultateffekter och de påverkar inte segmentrapporteringen. Ändringarna har tillämpats retroaktivt och de ger tillförlitligare och betydelsefullare information om gruppens finansiella resultat.

Effekt på koncernens resultaträkning 1.1– 31.12.2014

Milj. €	1.1.- 31.12.2014 (redovisat tidigare)	Effekt av ändringen i principerna	1.1.- 31.12.2014 (korrigerat)
Ränteintäkter	2 685		2 685
Räntekostnader	1 642		1 642
Räntenetto före nedskrivningar	1 043		1 043
Nedskrivningar av fordringar	88		88
Räntenetto efter nedskrivningar	955		955
Nettointäkter från skadeförsäkringsrörelse	593	-4	589
Nettointäkter från livförsäkringsrörelse	197		197
Provisionsintäkter och -kostnader, netto	727	-20	707
Nettointäkter från handel	88		88
Nettointäkter från placeringsverksamhet	74		74
Övriga rörelseintäkter	64	-12	52
Nettointäkter totalt	2 698	-37	2 662
Personalkostnader	741		741
Övriga administrationskostnader	414		414
Övriga rörelsekostnader	437	-37	401
Kostnader totalt	1 592	-37	1 555
Återföringar till ägarkunder och samlad kundbonus	195		195
Andel av intresseföretagens resultat	3		3
Periodens resultat före skatt	915		915
Inkomstskatt	308		308
Periodens resultat	607		607
Fördelning, milj. €			
Periodens resultat hänförligt till ägarna	599		599
Periodens resultat hänförligt till innehav utan bestämmande inflytande	8		8
Totalt	607		607

Redovisningsprinciper som kräver ledningens bedömning och centrala osäkerhetsfaktorer i anslutning till bedömningarna

Gruppvisa nedskrivningar

Modellen för gruppvisa nedskrivningar har förnyats från maj 2015. Modellen baserar sig fortfarande på en statistisk modell som används för att beräkna kapitalkravet. Den långsiktiga konjunkturanpassningen har upplösts för de PD- och LGD-estimat som används i modellen för det ekonomiska kapitalkravet för att estimaten bättre ska motsvara det nuvarande konjunkturskedet. I modellen har mätningssättet för identifieringen av en händelse som ger upphov till en förlust ändrats. I den nya modellen sker beräkningen med en s.k. uppkomstperiod (tidigare baserade sig beräkningen på den historiska förlustutvecklingen). Dessutom har fordringarna i den nya modellen grupperats exaktare i klasser enligt hur deras kreditriskegenskaper sammanfaller. Ändringen i modellen har inte medfört en väsentlig förändring i beloppet av individuella nedskrivningar.

Nedskrivning av egetkapitalinstrument

OP Gruppens tidigare bestämning av nedskrivningar av egetkapitalinstrument har justerats från maj 2015. En nedskrivning bokförs senast då maximigränsen för långvarighetskriteriet (12 mån.) eller betydelsekriteriet (30 %) överskridits (tidigare: i snitt 18 mån. eller 40 %). Ändringen ökade något nedskrivningarna av egetkapitalinstrument för det första halvåret.

Noter till OP Gruppens bokslut

Not 4. Förändringar i OP Gruppens struktur

Sex POP Banker, dvs. Osuuspankki Poppia, Keiteleen Osuuspankki, Laihian Osuuspankki, Multian Osuuspankki, Petäjäveden Osuuspankki och Tuusniemen Osuuspankki, blev officiellt medlemsbanker i OP Gruppen fr.o.m. 19.5.2015. Sedan dess har de konsoliderats i OP Gruppens bokslut. Effekterna av konsolideringen på OP Gruppens resultaträkning och balansräkning 31.12.2015 beskrivs i tabellerna nedan. OP Gruppens eget kapital ökade till följd av konsolideringen med 116 miljoner euro då POP Bankernas egna kapital räknas till det egna kapitalet hos OP Gruppens redovisningstekniska moderföretag. Den slutliga integrationen av funktionerna i de gemensamma datasystemen pågår fortfarande.

Effekt på resultaträkningen	Övriga OP Gruppen	POP	
		Bankerna totalt	OP Gruppen totalt
Milj. €	1.1.-31.12.2015	19.5.-31.12.2015	1.1.-31.12.2015
Ränteintäkter	2 475	11	2 486
Räntekostnader	1 458	3	1 460
Räntenetto före nedskrivningar	1 017	9	1 026
Nedskrivningar av fordringar	77	1	78
Räntenetto efter nedskrivningar	940	8	948
Nettointäkter från skadeförsäkringsrörelse	639	-	639
Nettointäkter från livförsäkringsrörelse	278	-	278
Provisionsintäkter och -kostnader, netto	701	3	704
Nettointäkter från handel	107	0	107
Nettointäkter från placeringsverksamhet	87	-1	87
Övriga rörelseintäkter	45	1	46
Nettointäkter totalt	2 796	11	2 807
Personalkostnader	777	4	781
Övriga administrationskostnader	416	4	420
Övriga rörelsekostnader	317	2	319
Kostnader totalt	1 510	10	1 520
Återföringar till ägarkunder och samlad kundbonus	195	-	195
Andel av intresseföretagens resultat	9	-	9
Periodens resultat före skatt	1 100	1	1 101
Inkomstskatt	248	1	249
Periodens resultat	852	0	853

Effekt på balansräkningen	Övriga OP Gruppen	POP	OP Gruppen totalt
		Bankerna totalt	
Milj. €	31.12.2015	31.12.2015	31.12.2015
Kontanta medel	8 577	4	8 581
Fordringar på kreditinstitut	349	76	425
Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen	922	5	928
Derivatinstrument	5 693	4	5 696
Fordringar på kunder	74 532	660	75 192
Tillgångar i skadeförsäkringsrörelse	4 067	-	4 067
Tillgångar i livförsäkringsrörelse	13 858	-	13 858
Investeringsstillgångar	12 248	175	12 423
Investeringar som behandlas enligt kapitalandelsmetoden	93	-	93
Immateriella tillgångar	1 395	0	1 395
Materiella tillgångar	836	7	843
Övriga tillgångar	1 523	3	1 526
Skattefordringar	117	1	118
Tillgångar totalt	124 211	934	125 145

Skulder till kreditinstitut	1 607	66	1 673
Finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen	0	-	0
Derivatinstrument	5 345	-	5 345
Skulder till kunder	57 511	709	58 220
Skulder för skadeförsäkringsrörelse	3 159	-	3 159
Skulder för livförsäkringsrörelse	13 532	-	13 532
Skuldebrev emitterade till allmänheten	27 694	12	27 706
Avsättningar och övriga skulder	3 616	9	3 625
Skatteskulder	861	5	866
Tilläggsandelar	89	17	106
Efterställda skulder	1 590	-	1 590
Skulder totalt	115 004	818	115 822
Eget kapital			
OP Gruppens ägares andel			
Andelskapital, medlemsandelar	154	-	154
Andelskapital, avkastningsandelar	2 502	-	2 502
Omräkningsdifferenser	241	1	242
Fonder	2 018	67	2 085
Akkumulerade vinstmedel	4 223	48	4 271
Hänförligt till innehav utan bestämmande inflytande	70	-	70
Eget kapital totalt	9 207	116	9 324
Skulder och eget kapital totalt	124 211	934	125 145

Noter till OP Gruppens bokslut

Not 5. Ömsesidiga Livförsäkringsbolaget Suomis beståndsöverföring

Ömsesidiga Livförsäkringsbolaget Suomi (Suomi-bolaget) individuella livförsäkringsbestånd överfördes 31.12.2015 till OP-Livförsäkrings Ab frånsett personförsäkringarna av skadeförsäkringstyp som överfördes till Pohjola Försäkring Ab.

Suomi-bolagets bestånd med individuella livförsäkringar omfattar cirka 130 000 avtalshelheter med cirka 300 000 försäkringar. Försäkringarna har i regel sålts till kunderna före 1.7.1997. Suomi-bolaget har inte längre beviljat nya försäkringar efter 2005. Vid överlåtelsen av försäkringsbeståndet överförs försäkringsavtalen med de nuvarande villkoren och de bestående tilläggsförmåner som Suomi-bolaget beviljar kvarstår därmed. Suomi-bolaget har varit under avveckling i över 10 år, och OP har under den här tiden skött det försäkringsbestånd som överfördes och ansvarat för kundbetjäningen för Suomi-bolagets kunder.

Vid beståndsöverlåtelsen övergick tillgångar och försäkringsskuld till verkligt värde för 1,3 miljarder euro från Suomi-bolaget. Beståndsöverlåtelsen har ingen direkt effekt på OP Gruppens resultat.

Milj. €	Värden som använts för överföringen
Tillgångar i livförsäkringsrörelse	
Immateriella tillgångar	
Försäkringsavtal	20
Investeringstillgångar	1 238
Övriga tillgångar	2
Tillgångar i skadeförsäkringsrörelse	
Kassa och bank	31
Tillgångar totalt	1 291
Skulder för livförsäkringsrörelse	
Försäkringsskuld	1 260
Skulder för skadeförsäkringsrörelse	
Försäkringsskuld	31
Skulder totalt	1 291

OP Gruppens centralinstitut OP Andelslag förvärvade i september 2014 hela aktiestocken i Checkout Finland Oy, som tillhandahåller betalningstjänster för finländska nätaffärer. Konsolideringen av Checkout Finland Oy hade ingen väsentlig effekt på gruppens resultaträkning och balansräkning.

Noter till OP Gruppens bokslut

Not 6. Segmentrapportering

Rörelsesegment

OP Gruppens rörelsesegment är Bankrörelse, Skadeförsäkring och Kapitalförvaltning. Den rörelse som inte hör till segmenten presenteras i gruppen "Övrig rörelse". Rapporteringen per rörelsesegment följer principerna för upprättandet av OP Gruppens bokslut.

De företag som ingår i segmentet bankrörelse är andelsbankerna, Helsingfors OP Bank Ab, OP-Kortbolaget Abp, OP-Bostadslånebanken Ab samt Pohjola-koncernens bankrörelsesegment.

Räntenettet är den viktigaste intäktsposten i bankrörelsen. Intäkter genereras också som provisionsintäkter och från placeringsverksamheten. Kostnader uppkommer främst av personalkostnader och övriga administrationskostnader samt av kostnaderna för kontorsnätet och återföringar till ägarkunder. Det mest betydande riskslaget för affärsområdet är kreditrisken, men till affärsrörelsen ansluter sig också marknadsrisker och operativa risker.

Kapitalförvaltningssegmentet bildas av OP-Livförsäkrings Ab som bedriver gruppens liv- och pensionsförsäkringsrörelse, OP-Fondbolaget Ab som bedriver fondrörelse, Pohjola Kapitalförvaltning Ab och dess dotterbolag samt av Pohjola Bank Abp:s bankirrörelse. De viktigaste intäktsposterna i kapitalförvaltningssegmentet är nettointäkterna från livförsäkringens ränte- och riskrörelse samt provisionsintäkterna i livförsäkrings-, kapitalförvaltnings- och fondrörelsen. Kapitalförvaltningssegmentets provisionsintäkter utgörs av provisioner från kapitalförvaltningen och fondrörelsen samt livförsäkringarna.

I rörelsesegmentet skadeförsäkring ingår affärsrörelsen vid OP Gruppens skadeförsäkringsbolag, dvs. Pohjola Försäkring Ab, Försäkringsaktiebolaget Europeiska, A-Försäkring Ab, Seesam-bolagen i Baltikum samt verksamheten hos de tjänsteföretag som stöder skadeförsäkringen.

Till rörelsesegmentet skadeförsäkrings produkter hör skadeförsäkringar som säljs till företags- och privatkunder. Affärsområdets nettointäkter består till största delen av försäkringspremier och intäkter från placeringsverksamheten. De mest betydande riskerna i skadeförsäkringsrörelsen är försäkringsrisken och placeringsriskerna.

Övrig rörelse består av funktioner som stöder rörelsesegmenten, i synnerhet verksamheten vid OP Andelslag, OP-Tjänster Ab och OP-Processtjänster Ab samt Pohjola-koncernens centralbankfunktioner och koncernadministration. Dessutom rapporteras OVY Försäkring Ab, Pivo Wallet Oy och Checkout Finland Oy i segmentet Övrig rörelse. Kostnaderna för tjänster som stöder rörelsesegmenten allokeras till segmenten som tjänstedebiteringar. Allokeringen av annat eget kapital till rörelsesegmenten görs med hjälp av den interna bank som ingår i övrig rörelse, varvid den positiva resultateffekten av eget kapital som överskrider den målsatta nivån visas i den övriga rörelsens resultat.

Principer för upprättandet av segmentrapporteringen

Segmentrapporteringen följer principerna för upprättandet av OP Gruppens bokslut. Till rörelsesegmenten har allokerats de intäkter, kostnader, tillgångar och skulder som direkt ansetts höra till eller som på goda grunder kan allokeras till respektive rörelsesegment. De intäkter, kostnader, placeringar och kapital som inte har allokerats till rörelsesegmenten och koncernelimineringarna mellan rörelsesegmenten rapporteras i kolumnen "Koncernelimineringar". Rörelsesegmentens resultat och lönsamhet följs upp på planet resultat före skatt.

Kapitaliseringen av segmenten baserar sig på den kapitaltäckningsanalys som OP Gruppen upprättat i enlighet med kreditinstitutslagen. Kapitalkraven enligt kapitaltäckningsanalysen har fördelats på rörelsesegmenten. Kapital har allokerats till bankrörelsen så att kärnprimärkapitalrelationen (CET1) är 18 % (11 %). Till försäkringsrörelsen har allokerats kapital så att solvensprocenten (SII) är 120. Allokeringen av kapital inverkar på den interna ränta som segmentet betalar.

Rörelsesegmentens resultat- och balansräkning 2015

Resultaträkning, milj. €	Bank- rörelse	Skade- försäkring	Kapital- förvaltning	Övrig rörelse	Koncern- elimine- ringar	OP Gruppen
Ränteintäkter	2 678	0	3	340	-535	2 486
Räntekostnader	1 570	22	0	392	-524	1 460
Räntenetto före nedskrivningar	1 108	-22	3	-52	-11	1 026
- varav interna nettoresultat före skatt	-26	-20	3	43	0	0
Nedskrivningar av fordringar	77	0	-	0	1	78
Räntenetto efter nedskrivningar	1 031	-22	3	-52	-12	948
Nettointäkter från skadeförsäkringsrörelse	-	632	-	-3	10	639
Nettointäkter från livförsäkringsrörelse	-	-	-	-	278	278
Nettointäkter från livförsäkringens ränte- och riskrörelse	-	-	119	-	-119	-
Provisionsintäkter och -kostnader, netto	663	-55	-	20	76	704
Provisionsintäkter från fonder och kapitalförvaltning	-	-	166	-	-166	-
Provisionsintäkter från livförsäkring	-	-	171	-	-171	-
Provisionskostnader	-	-	-163	-	163	-
Nettointäkter från handel	115	0	0	0	-8	107
Nettointäkter från placeringsverksamhet	5	-	0	89	-7	87
Övriga rörelseintäkter	29	7	1	484	-475	46
Personalkostnader	472	101	32	176	0	781
Övriga administrationskostnader	370	121	41	276	-388	420
Övriga rörelsekostnader	194	79	35	100	-90	319
Återföringar till ägarkunder och samlad kundbonus	171	-	0	-	24	195
Andel av intresseföretagens resultat	7	0	1	-	0	9
Resultat före skatt	642	259	213	-13	0	1 101
Inkomstskatt						249
Periodens vinst						853

Balansräkning 31.12.2015, milj. €	Bank- rörelse	Skade- försäkring	Kapital- förvaltning	Övrig rörelse	Koncern- elimine- ringar	OP Gruppen
Kontanta medel	130	0	-	8 451	-	8 581
Fordringar på kreditinstitut	4 415	6	39	10 506	-14 540	425
Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen	939	-	-	5	-17	928
Derivatinstrument	5 735	-	-	337	-375	5 696
Fordringar på kunder	75 633	-	-	801	-1 242	75 192
Tillgångar i skadeförsäkringsrörelse	-	4 332	-	0	-265	4 067
Tillgångar i livförsäkringsrörelse	-	-	14 311	-	-453	13 858
Investeringsstillgångar	6 425	16	-2	16 446	-10 463	12 423
Investeringar i intresseföretag	42	2	-1	32	18	93
Immateriella tillgångar	67	695	280	261	92	1 395
Materiella tillgångar	494	47	16	299	-13	843
Övriga tillgångar	1 030	9	41	617	-171	1 526
Skattefordringar	47	4	10	40	16	118
Tillgångar totalt	94 958	5 111	14 694	37 795	-27 412	125 145

Balansräkning 31.12.2015, milj. €	Bank- rörelse	Skade- försäkring	Kapital- förvaltning	Övrig rörelse	Koncern- elimine- ringar	OP Gruppen
Skulder till kreditinstitut	10 712	-	-	4 374	-13 414	1 673
Finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen	0	-	-	-	-	0
Derivatinstrument	5 389	-	-	326	-369	5 345
Skulder till kunder	53 586	-	0	6 106	-1 472	58 220
Skulder för skadeförsäkringsrörelse	-	3 171	-	-	-12	3 159
Skulder för livförsäkringsrörelse	-	-	13 558	-	-26	13 532
Skuldebrev emitterade till allmänheten	10 971	-	-	17 893	-1 158	27 706
Avsättningar och övriga skulder	2 122	83	32	1 704	-316	3 625
Skatteskulder	406	84	69	299	8	866
Andelskapital	255	-	-	5 799	-5 947	106
Efterställda skulder	80	135	281	1 591	-497	1 590
Skulder totalt	83 520	3 473	13 939	38 092	-23 203	115 822
Eget kapital						9 324

I Baltikum var nettointäkterna totalt 7 milj. e och nettotillgångarna 60 milj. e.

Rörelsesegmentens resultat- och balansräkning 2014

Resultaträkning, milj. €	Bank- rörelsen	Skade- försäkring	Kapital- förvaltning	Övrig rörelse	Koncern- elimine- ringar	OP Gruppen
Ränteintäkter	2 863	0	2	578	-758	2 685
Räntekostnader	1 771	26	4	611	-770	1 642
Räntenetto före nedskrivningar	1 092	-26	-2	-33	12	1 043
- varav interna nettoresultat före skatt	-20	-24	2	42	0	0
Nedskrivningar av fordringar	86	-	-	0	2	88
Räntenetto efter nedskrivningar	1 006	-26	-2	-33	9	955
Nettointäkter från skadeförsäkringsrörelse	-	591	-	-4	1	589
Nettointäkter från livförsäkringsrörelse	-	-	0	-	197	197
Nettointäkter från livförsäkringens ränte- och riskrörelse	-	-	70	-	-70	-
Provisionsintäkter och -kostnader, netto	655	-47	-	17	82	707
Provisionsintäkter från fonder och kapitalförvaltning	-	-	152	-	-152	-
Provisionsintäkter från livförsäkring	-	-	166	-	-166	-
Provisionskostnader	-	-	-133	-	133	-
Nettointäkter från handel	94	0	0	-9	3	88
Nettointäkter från placeringsverksamhet	21	-	0	59	-6	74
Övriga rörelseintäkter	33	9	1	460	-451	52
Personalkostnader	446	102	32	160	0	741
Övriga administrationskostnader	345	124	42	257	-355	414
Övriga rörelsekostnader	272	78	38	107	-95	401
Återföringar till ägarkunder och samlad kundbonus	176	-	0	-	19	195
Andel av intresseföretagens resultat	1	0	1	0	0	3
Resultat före skatt	571	223	167	-34	-13	915
Inkomstskatt						308
Periodens vinst						607

Balansräkning 31.12.2014, milj. €	Bank- rörelsen	Skade- försäkring	Kapital- förvaltning	Övrig rörelse	Koncern- elimine- ringar	OP Gruppen
Kontanta medel	157	0	-	3 732	-	3 888
Fordringar på kreditinstitut	4 249	5	35	10 122	-13 726	686
Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen	466	-	0	-11	-28	427
Derivatinstrument	6 085	-30	-	314	-448	5 920
Fordringar på kunder	71 299	-	-	538	-1 154	70 683
Tillgångar i skadeförsäkringsrörelse	-	4 150	-	0	-353	3 797
Tillgångar i livförsäkringsrörelse	-	-	11 978	-	-740	11 238
Investeringsstillgångar	5 037	16	9	12 667	-8 230	9 500
Investeringar i intresseföretag	26	2	27	-	0	56
Immateriella tillgångar	66	704	370	195	-3	1 332
Materiella tillgångar	491	51	9	243	-13	781
Övriga tillgångar	884	7	46	1 418	-404	1 951
Skattefordringar	88	4	8	46	22	168
Tillgångar totalt	88 848	4 909	12 484	29 263	-25 077	110 427

Balansräkning 31.12.2014, milj. €	Bank- rörelsen	Skade- försäkring	Kapital- förvaltning	Övrig rörelse	Koncern- elimine- ringar	OP Gruppen
Skulder till kreditinstitut	10 278	-	-	5 052	-13 553	1 776
Finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen	4	-	-	-	-	4
Derivatinstrument	5 640	-30	-	357	-478	5 489
Skulder till kunder	48 912	-	-	3 284	-1 032	51 163
Skulder för skadeförsäkringsrörelse	-	3 116	-	-	-144	2 972
Skulder för livförsäkringsrörelse	-	-	11 271	-	-41	11 230
Skuldebrev emitterade till allmänheten	9 019	-	-	16 996	-1 060	24 956
Avsättningar och övriga skulder	2 315	109	35	1 255	-268	3 447
Skatteskulder	432	105	78	347	2	964
Andelskapital	335	-	-	4 361	-4 504	192
Efterställda skulder	48	50	91	1 054	-222	1 020
Skulder totalt	76 983	3 349	11 475	32 706	-21 300	103 214
Eget kapital						7 213

I Baltikum var nettointäkterna totalt 6 milj. e och nettotillgångarna 54 milj. e.

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER TILL RESULTATRÄKNINGEN

Not 7. Ränteintäkter och -kostnader

Milj. €	2015	2014
Ränteintäkter		
Fordringar på kreditinstitut	4	4
Fordringar på kunder		
Krediter	1 246	1 305
Finansiella leasingfordringar	16	24
Krediter som minskat i värde och övriga åtaganden	3	0
Skuldebrev		
Som innehas för handel	11	15
Som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen	0	0
Som kan säljas	149	171
Som hålls till förfall	3	5
Lån och fordringar	3	8
Derivatinstrument		
Som innehas för handel	1 136	1 237
Säkring av verkligt värde	-120	-116
Säkring av kassaflöde	34	30
Den ineffektiva andelen av säkring av kassaflödet	-1	2
Övriga	3	4
Totalt	2 487	2 688

Räntekostnader

Skulder till kreditinstitut	12	3
Finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen	0	0
Skulder till kunder	153	210
Skuldebrev emitterade till allmänheten	351	424
Efterställda skulder		
Kapitallån	7	6
Övriga	41	36
Derivatinstrument		
Som innehas för handel	1 039	1 104
Säkring av verkligt värde	-146	-150
Övriga		
Övriga	5	8
Totalt	1 461	1 643
Räntenetto utan värderingsposter i säkringsredovisning	1 026	1 045
Säkringsinstrument	-90	-121
Värdoförändringar i de säkrade posterna	91	119
Räntenetto	1 026	1 043

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER TILL RESULTATRÄKNINGEN

Not 8. Nedskrivningar av fordringar

Milj. €	2015	2014
Fordringar som avskrivits som kredit- och garantiförluster	83	71
Återföringar av fordringar som avskrivits	-15	-13
Ökning av nedskrivningar	107	110
Återföringar av nedskrivningar	-88	-87
Gruppvisa nedskrivningar	-9	7
Nedskrivningar av fordringar totalt	78	88

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER TILL RESULTATRÄKNINGEN

Not 9. Nettointäkter från skadeförsäkringsrörelse

Milj. €	2015	2014
Premieintäkter		
Premieinkomst	1 453	1 393
Förändring i avsättning för ej intjänade premier	-8	-29
Premieintäkter, brutto	1 445	1 364
Återförsäkrares andel	-50	-54
Totalt	1 396	1 310
Nettointäkter från placeringsverksamhet	171	169
Försäkringsersättningar		
Betalda ersättningar (exkl. kostnader för ersättningsfunktionen)	-804	-828
Förändring i avsättning för oreglerade skador*	-114	-61
Försäkringsersättningar totalt, brutto	-919	-889
Återförsäkrares andel	34	44
Totalt	-885	-845
Övriga poster i skadeförsäkringsrörelsen	-43	-46
Nettointäkter från skadeförsäkringsrörelse	639	589

Premieintäkter och återförsäkrares andel

Kortvariga försäkringsavtal

Premieinkomst	1 448	1 390
Förändring i avsättning för ej intjänade premier	-12	-31

Långvariga försäkringsavtal

Premieinkomst	5	3
Förändring i avsättning för ej intjänade premier	4	2

Premieintäkter, brutto
1 445 **1 364**

Återförsäkrares andel, vid kortfristiga försäkringsavtal, av

Premieinkomst	-45	-54
Förändring i avsättning för ej intjänade premier	1	1

Återförsäkrares andel, vid långfristiga försäkringsavtal, av

Premieinkomst	-3	-1
Förändring i avsättning för ej intjänade premier	-3	0

Återförsäkrares andel

-50 -54

Premieintäkter, netto
1 396 **1 310**
Nettointäkter från skadeförsäkringens placeringsverksamhet
Lån och övriga fordringar

Ränteintäkter	5	5
Räntekostnader	-1	-1
Realisationsvinster och -förluster	-	0
Värderingsvinster och -förluster	0	1
Lån och övriga fordringar totalt	3	5

Nettointäkter från finansiella tillgångar som redovisats till verkligt värde via resultaträkningen

Ränteintäkter		
Skuldebrev	0	0
Derivatinstrument	0	0
Totalt	0	0
Realisationsvinster och -förluster		
Skuldebrev	-1	-
Derivatinstrument	-1	-22
Totalt	-2	-22
Värderingsvinster och -förluster		
Skuldebrev	0	1
Derivatinstrument	7	-2
Totalt	7	-1
Nettointäkter från finansiella tillgångar som redovisats till verkligt värde via resultaträkningen totalt	6	-24

Nettointäkter från finansiella tillgångar som kan säljas

Skuldebrev		
Ränteintäkter	42	51
Realisationsvinster och -förluster	-5	35
Överförs från fonden för verkligt värde under räkenskapsperioden	21	25
Värderingsvinster och -förluster	1	1
Nedskrivningar	0	0
Totalt	59	112
Aktier och andelar		
Utdelningar	27	18
Övriga intäkter och kostnader	0	1
Realisationsvinster och -förluster	24	13
Överförs från fonden för verkligt värde under räkenskapsperioden	57	41
Värderingsvinster och -förluster	-11	-1
Nedskrivningar	-8	-2
Totalt	98	70
Nettointäkter från finansiella tillgångar som kan säljas totalt	157	181

Nettointäkter från förvaltningsfastigheter

Hysesintäkter	16	16
Realisationsvinster och -förluster	0	0
Vinster från värdering till verkligt värde	0	2
Kostnader för vederlag och skötsel	-9	-10
Övriga	-1	-1
Nettointäkter från förvaltningsfastigheter totalt	5	7

Nettointäkter från skadeförsäkringens placeringsverksamhet totalt

171	169
------------	------------

Upplösning av diskontering, skadeförsäkringar

Ökningen i den diskonterade försäkringsskulden för skadeförsäkring (not 38) som beror på tidens gång (upplösning av diskonteringen) är 38 miljoner euro (41). Upplösningen av diskonteringen beräknas varje månad med användning av diskonteringsräntan vid slutet av föregående månad och försäkringsskulden vid månadens början. Diskonteringsräntan var 2,25 % (2,5) för skador som inträffat före 2015 och 1,5 % för skador som inträffat 2015.

* I posten ingår en ökning på 62 miljoner euro (38) till följd av ändringarna i diskonteringsräntan.

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER TILL RESULTATRÄKNINGEN

Not 10. Nettointäkter från livförsäkringsrörelse

Milj. €	2015	2014
Premieinkomst	1 430	1 230
Återförsäkrares andel	-23	-23
Nettointäkter från placeringsverksamhet	596	1 111
Försäkringsersättningar		
Betalda ersättningar	795	738
Förändring i avsättning för oreglerade skador	10	9
Återförsäkrares andel	-11	-9
Förändring i försäkringsskulden		
Förändring i avsättning för ej intjänade premier	723	168
Återförsäkrares andel	-3	-1
Övriga	211	1 215
Nettointäkter från livförsäkringsrörelse totalt	278	197

Premieinkomst från livförsäkring

Premieinkomst från försäkringsavtal

Premieinkomst från försäkringsavtal som berättigar till en av prövning beroende andel av överskottet

Sparförsäkring	12	16
Individuell pensionsförsäkring	29	32
Gruppensionsförsäkring	53	64
Risikförsäkring		
Individuell försäkring	81	77
Icke formbunden gruppförsäkring	2	2
Grupplivförsäkring för arbetstagare	9	11
Risikförsäkring totalt	92	90
Totalt	187	201
Premieinkomst från fondförsäkring		
Sparförsäkring	1 135	944
Individuell pensionsförsäkring	91	71
Gruppensionsförsäkring	17	13
Totalt	1 243	1 028
Totalt	1 430	1 230

Premieinkomst från placeringsavtal

Premieinkomst från placeringsavtal som berättigar till en av prövning

beroende andel av överskottet	-	0
Premieinkomst från fondanknutna placeringsavtal	126	124
Totalt	126	124
Direktförsäkring totalt	1 556	1 354
Mottagen återförsäkring	0	2
Premieinkomst totalt	1 556	1 355
Fortlöpande premier från försäkringsavtal	1 025	844
Fortlöpande premier från placeringsavtal	35	63
Engångspremier från försäkringsavtal	404	386
Engångspremier från placeringsavtal	93	63
Totalt	1 556	1 355

Nettointäkter från livförsäkringens placeringsverksamhet
Lån och övriga fordringar

Ränteintäkter	3	4
Räntekostnader	0	0
Realisationsvinster och -förluster	1	1
Värderingsvinster och -förluster	0	0
Nedskrivningar	0	0
Lån och övriga fordringar totalt	3	4

Nettointäkter från finansiella tillgångar som redovisats till verkligt värde via resultaträkningen

Ränteintäkter		
Skuldebrev	0	0
Derivatinstrument	11	12
Övriga	-	0
Totalt	11	12
Realisationsvinster och -förluster		
Skuldebrev	0	1
Derivatinstrument	-18	249
Totalt	-19	250
Värderingsvinster och -förluster		
Skuldebrev	-	0
Derivatinstrument	-30	40
Totalt	-30	40
Nettointäkter från finansiella tillgångar som redovisats till verkligt värde via resultaträkningen totalt	-37	302

Nettointäkter från finansiella tillgångar som kan säljas

Skuldebrev		
Ränteintäkter	37	34
Realisationsvinster och -förluster	0	26
Överförs från fonden för verkligt värde under räkenskapsperioden	13	6
Värderingsvinster och -förluster	2	1
Nedskrivningar	-1	-1
Totalt	50	67
Aktier och andelar		
Utdelningar	44	42
Övriga intäkter	0	1
Realisationsvinster och -förluster	28	2
Överförs från fonden för verkligt värde under räkenskapsperioden	57	61
Värderingsvinster och -förluster	-	-1
Nedskrivningar	-14	-12
Totalt	116	93
Nettointäkter från finansiella tillgångar som kan säljas totalt	166	160

Nettointäkter från förvaltningsfastigheter

Hysesintäkter	7	7
Realisationsvinster och -förluster	-	0
Vinster från värdering till verkligt värde	2	1
Kostnader för vederlag och skötsel	-6	-6
Övriga	0	-1
Nettointäkter från förvaltningsfastigheter totalt	3	2

Tillgångar som utgör täckning för fondförsäkringar

Aktier, andelar och andra

Ränteintäkter	0	0
Realisationsvinster och -förluster	211	81
Värderingsvinster och -förluster	187	511
Övriga	64	51
Tillgångar som utgör täckning för fondförsäkringar totalt	461	643

Kursvinster (-förluster)

Nettointäkter från placeringsverksamhet totalt	596	1 110
---	------------	--------------

Livförsäkringsersättningar

Ersättningar från försäkringsavtal

Ersättningar från försäkringsavtal som berättigar till en av prövning beroende andel av överskottet

Sparförsäkring		
Belopp som förfallit till utbetalning	52	75
Dödsfallsersättningar	36	41
Återköp	20	26
Totalt	107	141
Individuell pensionsförsäkring		
Pensioner	71	69
Dödsfallsersättningar	2	2
Återköp	2	3
Totalt	74	73
Gruppensionsförsäkring		
Pensioner	67	67
Utbetalda engångsersättningar	1	1
Återköp	1	3
Totalt	69	71
Riskförsäkringar		
Individuell försäkring	24	23
Icke förbunden grupp-försäkring	0	0
Grupplivförsäkring för arbetstagare	7	7
Totalt	31	30
Ersättningar från fondförsäkringar		
Sparförsäkring		
Belopp som förfallit till utbetalning	121	60
Dödsfallsersättningar	90	74
Återköp	280	271
Totalt	491	405
Individuell pensionsförsäkring		
Pensioner	12	10
Dödsfallsersättningar	5	2
Återköp	6	6
Totalt	22	17
Gruppensionsförsäkring		
Pensioner	0	0

Dödsfallsersättningar	0	0
Återköp	0	0
Totalt	1	0
Ersättningar från försäkringsavtal totalt	796	738
Ersättningar från fondanknutna placeringsavtal		
Belopp som förfallit till utbetalning	4	3
Återköp	33	41
Totalt	37	44
Ersättningar från placeringsavtal totalt	37	44
Direktförsäkring totalt	833	782
Ersättningar totalt	833	782

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER TILL RESULTATRÄKNINGEN

Not 11. Provisionsintäkter och -kostnader, netto

Milj. €	2015	2014
Provisionsintäkter från		
Utlåning	203	207
Inlåning	5	5
Betalningsrörelse	256	238
Värdepappersförmedling	22	23
Värdepappersemissioner	13	11
Fonder	129	109
Kapitalförvaltning och juridiska ärenden	82	82
Försäkringsförmedling	60	67
Garantier	21	22
Bostadsförmedling	61	70
Övriga	26	25
Totalt	878	859
Provisionskostnader		
Betalningsrörelse	65	60
Värdepapper	14	8
Försäkringsrörelse	39	36
Övriga	56	48
Totalt	174	152
Provisionsintäkter och -kostnader, netto	704	707

I posten Övriga provisionskostnader ingår betalda provisioner för kapitalförvaltning och juridiska uppdrag för 20 milj. e (15) och övriga provisioner för 35 milj. e (32).

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER TILL RESULTATRÄKNINGEN

Not 12. Nettointäkter från handel

Milj. €	2015	2014
Finansiella tillgångar och skulder för handel		
Realisationsvinster och -förluster		
Skuldebrev	-7	7
Aktier och andelar	6	4
Derivatinstrument	98	25
Totalt	97	35
Värderingsvinster och -förluster		
Skuldebrev	-5	3
Aktier och andelar	-2	1
Derivatinstrument	-15	21
Totalt	-22	25
Utdelningar från tillgångar för handel	0	1
Finansiella tillgångar och skulder för handel totalt	75	61
Tillgångar och skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen		
Realisationsvinster och -förluster		
Skuldebrev	0	1
Derivatinstrument	1	0
Totalt	1	1
Värderingsvinster och -förluster		
Skuldebrev	0	-1
Totalt	0	-1
Tillgångar och skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen totalt	1	0
Nettointäkter från valutaverksamhet		
Valutaväxling	119	-78
Övriga	-88	105
Nettointäkter från valutaverksamhet totalt	30	28
Nettointäkter från handel totalt	107	88

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER TILL RESULTATRÄKNINGEN

Not 13. Nettointäkter från placeringsverksamhet

Milj. €	2015	2014
Nettointäkter från finansiella tillgångar som kan säljas		
Skuldebrev		
Realisationsvinster och -förluster	31	10
Överförts från fonden för verkligt värde under räkenskapsperioden	0	4
Nedskrivningar och återförda nedskrivningar	0	0
Totalt	30	15
Aktier och andelar		
Realisationsvinster och -förluster	5	8
Överförts från fonden för verkligt värde under räkenskapsperioden	35	15
Nedskrivningar	-2	-3
Totalt	38	19
Finansiella tillgångar som redovisats till det upplupna anskaffningsvärdet		
Realisationsvinster och -förluster**	-1	0
Totalt	-1	0
Utdelningar	20	39
Nettointäkter från finansiella tillgångar som kan säljas totalt	87	73
Nettointäkter från förvaltningsfastigheter		
Hysesintäkter	42	43
Realisationsvinster och -förluster	-4	-5
Vinster från värdering till verkligt värde	-7	-1
Kostnader för vederlag och skötsel	-32	-36
Övriga	0	1
Nettointäkter från förvaltningsfastigheter totalt	-1	1
Övriga	0	0
Nettointäkter från placeringsverksamhet totalt	87	74

** Realisationsförluster som bokförts för finansiella tillgångar som redovisats till det upplupna anskaffningsvärdet anges i not 28.

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER TILL RESULTATRÄKNINGEN

Not 14. Övriga rörelseintäkter

Milj. €	2015	2014
Hysesintäkter från rörelsefastigheter	11	14
Realisationsvinster på rörelsefastigheter	2	1
Intäkter från företagsarrangemang	0	0
Försäkringsersättningar	0	0
Leasingavtal	4	5
ICT-intäkter	2	3
Intäkter från indrivningsverksamheten	1	2
Övriga	24	27
Övriga rörelseintäkter totalt	46	52

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER TILL RESULTATRÄKNINGEN

Not 15. Personalkostnader

Milj. €	2015	2014
Löner och arvoden	531	544
Rörliga ersättningar	66	53
Pensionskostnader		
Avgiftsbestämda pensionsplaner	79	75
Förmånsbestämda pensionsplaner	68	31
Övriga lönebikostnader	37	37
Personalkostnader totalt	781	741

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER TILL RESULTATRÄKNINGEN

Not 16. Övriga administrationskostnader

Milj. €	2015	2014
Kontorskostnader	79	74
ICT-kostnader	204	193
Kontaktkostnader	37	35
Marknadsföringskostnader	32	35
Samhällsansvarskostnader	8	7
Övriga administrationskostnader	60	71
Övriga administrationskostnader totalt	420	414

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER TILL RESULTATRÄKNINGEN

Not 17. Övriga rörelsekostnader

Milj. €	2015	2014
Hyreskostnader	6	5
Rörelsefastigheter	83	86
Realisationsförluster på rörelsefastigheter	0	1
Avskrivningar		
Byggnader	39	23
Maskiner och inventarier	13	14
Immateriella tillgångar	57	50
Immateriella tillgångar som uppkommit i samband med företagsköp	39	41
Övriga	9	12
Totalt	157	140
Nedskrivningar		
Rörelsefastigheter	4	10
Goodwill	-	0
Totalt	4	10
Myndighetsavgifter		
Bankskatt	-	43
Garantiavgift till insättningsgarantifonden	0	29
Övriga förvaltnings- och tillsynsavgifter	16	14
Övriga	52	73
Övriga rörelsekostnader totalt	319	401

Stabilitetsavgiften för 2015 uppgår för OP Gruppen till 11,8 milj. €, och den har täckts helt med den bankskatt som betalades tidigare.

Insättningsgarantiavgiften för 2015 uppgår för OP Gruppen till 24,1 milj. €, och den har täckts helt med den garantiavgift till insättningsgarantifonden som betalades tidigare.

I posten Övriga bland Övriga rörelsekostnader ingår försäkrings- och säkerhetskostnader för 11 miljoner euro (11), övriga kostnader för skadeförsäkringsrörelsen för 3 miljoner euro (3) och övriga rörelsekostnader för 39 miljoner euro (59).

Till revisorerna betalda arvoden för revisionen var 2,2 milj. e (2,2), för uppdrag som avses 1 § 1 mom. 2 punkt i revisionslagen 0,3 milj. e (0,2), för skatterådgivning 0,0 milj. e (0,1) och för andra tjänster 0,7 milj. e (1,1).

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER TILL RESULTATRÄKNINGEN

Not 18. Återföringar till ägarkunder och samlad kundbonus

Milj. €	2015	2014
Kundbonus	193	189
Räntor på andelskapital	1	6
Återföringar till ägarkunder totalt	195	195

I återföringar till ägarkunder ingår räkenskapsperiodens räntor på andels- och tilläggsandelskapital som betalas till andelsbankernas medlemmar samt bonus som ägarkunderna samlat under räkenskapsperioden för koncentrationen av användningen av banktjänster.

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER TILL RESULTATRÄKNINGEN

Not 19. Inkomstskatt

Milj. €	2015	2014
På räkenskapsperiodens beskattningsbara inkomst	251	337
Skatt från tidigare räkenskapsperioder	-5	25
Uppskjuten skatt	3	-54
Resultaträkningens skatt	249	308
Samfundets inkomstskattesats	20	20

Avstämning av skatt uträknad på basis av den gällande skattesatsen med resultaträkningens skatt

Resultat före skatt	1 101	915
Andelen av resultatet enligt skattesatsen	220	183
Skatt från föregående räkenskapsperioder	-5	25
Inverkan av skattefria intäkter	-16	-33
Inverkan av icke-avdragsgilla kostnader	14	28
Omvärdering av oanvända förluster	-1	4
Skatterättelser	1	-10
Effekt av realisationsvinsten från koncerninternt förvärv	37	109
Övriga poster	-2	3
Resultaträkningens skatt	249	308

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE TILLGÅNGAR

Not 20. Kontanta medel

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Kassa	118	116
På anfordran betalbara insättningar i centralbanker		
Pohjola Bank Abp:s kassakravsmedel	590	537
Checkkonton	7 873	3 236
Kontanta medel totalt	8 581	3 888

I enlighet med eurosystemets kassakravssystem ska kreditinstituten ha minimireserver (kassakrav) i de nationella centralbankerna. Kassakravet är en andel av kassakravsbasen som motsvarar den kassakravsprocent som Europeiska centralbanken har meddelat. Till kassakravsbasen räknas insättningarna (vidsträckt bemärkelse) och skuldebrev med en löptid på högst två år. Insättningar från andra kassakravsskyldiga räknas inte till kassakravsbasen. Kassakravet är för närvarande 1 % av kassakravsbasen. Kreditinstituten i OP Gruppen sköter sitt kassakrav genom Pohjola Bank Abp. Kreditinstituten i gruppen har bemyndigat Pohjola Bank Abp att sköta hela gruppens kassakrav i Europeiska centralbank.

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE TILLGÅNGAR

Not 21. Fordringar på kreditinstitut

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Fordringar på kreditinstitut		
Insättningar		
Betaldbara på anfordran	89	234
Övriga	90	3
Totalt	178	237
Krediter och övriga fordringar		
Betaldbara på anfordran	1	-
Övriga	216	261
Skuldebrev	30	188
Totalt	247	449
Totalt	425	686
Fordringar på kreditinstitut totalt	425	686

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE TILLGÅNGAR

Not 22. Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Finansiella tillgångar för handel		
Statens skuldebrev	560	4
Bank- och företagscertifikat	82	29
Debenturer	19	20
Perpetualer (eviga lån)	6	1
Obligationslån	185	295
Övriga skuldebrev	6	4
Aktier och andelar	70	73
Totalt	928	426
Finansiella tillgångar som vid första redovisningstillfället kategoriserats som poster värderade till verkligt värde via resultaträkningen		
Obligationslån	0	1
Totalt	0	1
Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen totalt	928	427

Specifikation av skuldebrev som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen samt aktier och andelar enligt notering och emittent

Finansiella tillgångar för handel	31.12.2015		31.12.2014	
	Skuldebrev	Aktier och andelar	Skuldebrev	Aktier och andelar
Noterade				
Offentlig sektor	562	-	4	-
Övriga	210	70	316	72
Övriga				
Offentlig sektor	82	-	29	-
Övriga	4	0	4	0
Totalt	858	70	353	73

Finansiella tillgångar som vid första redovisningstillfället kategoriserats som poster värderade till verkligt värde via resultaträkningen	31.12.2015		31.12.2014	
	Skuldebrev	Aktier och andelar	Skuldebrev	Aktier och andelar
Noterade				
Övriga	0	-	0	-
Övriga				
Övriga	0	-	0	-
Totalt	0	-	1	-
Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen totalt	858	70	354	73

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE TILLGÅNGAR

Not 23. Derivatinstrument

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Som innehas för handel		
Räntederivat	3 775	4 533
Valutaderivat	1 256	647
Aktie- och indexderivat	29	62
Kreditderivat	2	2
Råvaruderivat	61	54
Totalt	5 123	5 299
Säkringsinstrument		
Säkring av verkligt värde		
Räntederivat	365	479
Valutaderivat	166	83
Säkring av kassaflödet		
Räntederivat	5	10
Totalt	536	572
Övriga säkringsinstrument		
Räntederivat	37	49
Övriga	0	0
Totalt	37	49
Derivatinstrument totalt	5 696	5 920

Balansposten innehåller derivatinstrumentens positiva värdeförändringar och betalda premier.

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE TILLGÅNGAR

Not 24. Fordringar på kunder

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Krediter till allmänheten och offentlig sektor	69 620	65 441
Skuldebrev	10	20
Finansiella leasingfordringar	1 166	1 162
Garantifordringar	23	23
Övriga fordringar	4 867	4 519
Totalt	75 686	71 166
Nedskrivningar	-494	-483
Fordringar på kunder totalt	75 192	70 683

Förändringar i nedskrivningar av krediter och garantifordringar bland fordringarna på kunder och kreditinstitut

Milj. €	Krediter	Skulde- brev	Bank- garanti- fordringar	Ränte- fordringar	Totalt
Nedskrivningar 1.1.2015	465	0	20	-2	483
Ökning av individuella nedskrivningar	113	-3	0	-20	89
Förändring av gruppvisa nedskrivningar	-10	-	0	-	-10
Återförda individuella nedskrivningar	-28	-	-2	20	-10
Från balansräkningen bortskrivna krediter och garantifordringar, för vilka gjorts individuella nedskrivningar	-58	-	-	-	-58
Nedskrivningar 31.12.2015	482	-3	17	-3	494

Milj. €

Nedskrivningar 1.1.2014	446	0	9	-6	448
Ökning av individuella nedskrivningar	101	-	11	-15	97
Förändring av gruppvisa nedskrivningar	7	-	1	-	7
Återförda individuella nedskrivningar	-46	-	-1	19	-27
Från balansräkningen bortskrivna krediter och garantifordringar, för vilka gjorts individuella nedskrivningar	-43	-	-	-	-43
Nedskrivningar 31.12.2014	465	0	20	-2	483

Finansiella leasingfordringar

I OP Gruppen bjuder Pohjola Bank Abp ut finansiella leasingavtal för transportutrustning samt maskiner och inventarier till industrin.

Milj. €

	31.12.2015	31.12.2014
Förfallotiden för finansiella leasingavtal		
Under ett år	303	307
Över ett år och under fem år	586	550
Över fem år	352	393
Bruttoinvesteringar i finansiella leasingavtal	1 242	1 250
Icke ackumulerad finansieringsintäkt (-)	-76	-88
Minimileasingavgifternas nuvärde	1 166	1 162
Minimileasingfordringarnas nuvärde		
Under ett år	285	288
Över ett år och under fem år	552	509
Över fem år	328	365
Totalt	1 166	1 162
Bruttotillväxten under räkenskapsperioden	411	359

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE TILLGÅNGAR

Not 25. Tillgångar i skadeförsäkringsrörelse

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Placeringar		
Lån och övriga fordringar	23	14
Aktier och andelar	480	463
Fastigheter	170	161
Skuldebrev	2 548	2 297
Derivatinstrument	9	12
Övriga	185	207
Totalt	3 414	3 154
Övriga tillgångar		
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	33	33
Övriga		
Direktförsäkringsverksamhet	436	404
Återförsäkringsverksamhet	106	100
Kassa och banktillgodohavanden	5	41
Övriga fordringar	73	66
Totalt	653	643
Tillgångar i skadeförsäkringsrörelse totalt	4 067	3 797

Skadeförsäkringens placeringar	31.12.2015	31.12.2014
Lån och övriga fordringar		
Lån	23	14
Depåfordringar inom återförsäkringar	1	1
Totalt	23	14
Finansiella tillgångar som redovisats till verkligt värde via resultaträkningen		
Skuldebrev	-	7
Derivatinstrument	9	12
Totalt	9	19
Finansiella tillgångar som kan säljas		
Skuldebrev	2 548	2 290
Aktier och andelar	480	463
Övriga andelar	185	207
Totalt	3 212	2 960
Förvaltningsfastigheter		
Mark- och vattenområden	24	23
Byggnader	146	138
Totalt	170	161
Placeringar totalt	3 414	3 154

Specifikation av skuldebrev, aktier och andelar samt derivat som redovisats till verkligt värde via resultaträkningen inom skadeförsäkringen enligt notering och emittent

Milj. €	31.12.2015			31.12.2014		
	Skuldebrev	Aktier och andelar	Derivatinstrument	Skuldebrev	Aktier och andelar	Derivatinstrument
Noterade						
Övriga	-	-	-	7	-	-
Övriga						
Övriga	-	-	9	-	-	12
Totalt	0	-	9	7	-	12

Finansiella tillgångar som kan säljas inom skadeförsäkring 31.12.2015

Milj. €	Skuldebrev som kan säljas			Aktier och andelar som kan säljas		
	Till verkligt värde	Till upplupet anskaff- ningsvärde	Totalt	Till verkligt värde	Till anskaff- ningsvärde	Totalt*
Noterade						
Offentlig sektor	551	-	551	-	-	-
Övriga	1 997	-	1 997	419	-	419
Övriga						
Övriga	-	-	0	246	-	246
Totalt	2 548	-	2 548	665	-	665
Räkenskapsperiodens nedskrivningar	0	-	0	-8	-	-8

* I aktier och andelar som kan säljas ingår aktier och fonder med aktierisk för 466 milj. euro (463) samt övriga andelar för 222 milj. euro (231). I övriga andelar ingår främst ränte-, penningmarknads-, konvertibel-, råvaru-, hedge fund- och fastighetsfonder.

I de finansiella tillgångarna som kan säljas inom skadeförsäkring ingår pantsatta poster för 2 milj. euro (2). Posterna består främst av säkerheter för derivathandeln.

Finansiella tillgångar som kan säljas inom skadeförsäkring 31.12.2014

Milj. €	Skuldebrev som kan säljas			Aktier och andelar som kan säljas		
	Till verkligt värde	Till upplupet anskaffningsvärde	Totalt	Till verkligt värde	Till upplupet anskaffningsvärde	Totalt
Noterade						
Offentlig sektor	503	-	503	-	-	-
Övriga	1 787	-	1 787	412	-	412
Övriga						
Övriga	-	-	0	258	-	258
Totalt	2 290	-	2 290	670	-	670
Räkenskapsperiodens nedskrivningar	0	-	0	-2	-	-2

Förändringar i skadeförsäkringens förvaltningsfastigheter	2015	2014
Anskaffningsvärde 1.1	138	133
Ökning	11	11
Minskning	-3	-5
Överföringar mellan posterna	0	0
Anskaffningsvärde 31.12	146	138
Akkumulerade förändringar i verkligt värde 1.1	22	19
Förändringar i verkligt värde under räkenskapsperioden	0	2
Minskning	1	1
Akkumulerade förändringar i verkligt värde 31.12	23	22
Bokfört värde 31.12	170	161

Bygg- och reparationsförpliktelser som gäller förvaltningsfastigheter uppgick under räkenskapsperioden till 0 miljoner euro (0). Förvaltningsfastigheternas verkliga värde innehåller en skuldandel endast för de samägda företag som konsolideras i koncernbokslutet.

Av skadeförsäkringens förvaltningsfastigheter har 72 %, dvs. 121 miljoner euro värderats av en utomstående fastighetsvärderare. Alla fastighetsvärderare är auktoriserade (AFV).

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE TILLGÅNGAR

Not 26. Tillgångar i livförsäkringsrörelse

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Placeringar		
Lån och övriga fordringar	78	59
Aktier och andelar	1 222	1 160
Fastigheter	146	101
Skuldebrev	3 529	2 209
Derivatinstrument	58	66
Totalt	5 033	3 594
Placeringar som utgör täckning för fondförsäkringar		
Aktier, andelar och övriga placeringar	8 640	7 492
Övriga tillgångar		
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	66	49
Övriga		
Direktförsäkringsverksamhet	5	11
Återförsäkringsverksamhet	81	79
Kassa och banktillgodohavanden	33	13
Totalt	185	153
Tillgångar i livförsäkringsrörelse totalt	13 858	11 238

Livförsäkringens placeringar	31.12.2015	31.12.2014
Lån och övriga fordringar		
Lån	58	42
Övriga fordringar	20	17
Totalt	78	59
Finansiella tillgångar som redovisats till verkligt värde via resultaträkningen		
Skuldebrev	-	7
Aktier och andelar		
Derivatinstrument	58	66
Totalt	58	73

Finansiella tillgångar som kan säljas		
Skuldebrev	3 529	2 202
Aktier och andelar	1 222	1 160
Totalt	4 751	3 362
Förvaltningsfastigheter		
Mark- och vattenområden	17	16
Byggnader	129	85
Totalt	146	101
Placeringar totalt	5 033	3 594

Specifikation av skuldebrev, aktier och andelar samt derivat som redovisats till verkligt värde via resultaträkningen inom livförsäkringen enligt notering och emittent.

Milj. €	31.12.2015			31.12.2014		
	Skuldebrev	Aktier och andelar	Derivat-instrument	Skuldebrev	Aktier och andelar	Derivat-instrument
Noterade						
Övriga	-	-	58	7	-	66
Totalt	-	-	58	7	-	66

Finansiella tillgångar som kan säljas inom livförsäkring 31.12.2015

Milj. €	Skuldebrev som kan säljas			Aktier och andelar som kan säljas		
	Till verkligt värde	Till upplupet anskaffningsvärde	Totalt	Till verkligt värde	Till anskaffningsvärde	Totalt
Noterade						
Offentlig sektor	1 024	-	1 024	-	-	-
Övriga	2 415	-	2 415	1 222	-	1 222
Övriga						
Offentlig sektor	7	-	7	-	-	-
Övriga	83	-	83	-	-	-
Totalt	3 529	-	3 529	1 222	-	1 222
Räkenskapsperiodens nedskrivningar	-1	-	-1	-14	-	-14

Finansiella tillgångar som kan säljas inom livförsäkring 31.12.2014

Milj. €	Skuldebrev som kan säljas			Aktier och andelar som kan säljas		
	Till verkligt värde	Till upplupet anskaff- ningsvärde	Totalt	Till verkligt värde	Till anskaff- ningsvärde	Totalt
Noterade						
Offentlig sektor	605	-	605	-	-	-
Övriga	1 597	-	1 597	1 160	-	1 160
Totalt	2 202	-	2 202	1 160	-	1 160
Räkenskapsperiodens nedskrivningar	1	-	1	-12	-	-12

Förändringar i livförsäkringens förvaltningsfastigheter

	2015	2014
Anskaffningsvärde 1.1	82	90
Förvärvade affärsrörelser	43	-
Ökning	3	4
Minskning	-3	-12
Överföringar mellan posterna	0	0
Anskaffningsvärde 31.12	125	82
Akkumulerade förändringar i verkligt värde 1.1	19	18
Förändringar i räkenskapsperiodens verkliga värde	2	1
Akkumulerade förändringar i verkligt värde 31.12	21	19
Bokfört värde 31.12	146	101

Förvaltningsfastigheternas verkliga värde innehåller ingen skuldandel. Bygg- och reparationsförpliktelser som gäller förvaltningsfastigheter uppgick till 0 milj. e (0).

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE TILLGÅNGAR

Not 27. Investeringsstillgångar

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Finansiella tillgångar som kan säljas		
Skuldebrev	11 295	8 282
Aktier och andelar	501	525
Totalt	11 796	8 807
Placeringar som hålls till förfall	108	191
Förvaltningsfastigheter		
Mark- och vattenområden	76	66
Byggnader	443	435
Totalt	519	502
Investeringsstillgångar totalt	12 423	9 500

I placeringar som hålls till förfall ingår obligationer för 80 milj. e (113) och övriga skuldebrev för 28 milj. e (78). Bland förvaltningsfastigheterna fanns fastigheter som utgjort säkerhet för 6 milj. e (6).

Finansiella tillgångar som kan säljas och placeringar som hålls till förfall 31.12.2015

Milj. €	Skuldebrev som kan säljas			Aktier och andelar som kan säljas			Placeringar som hålls till förfall
	Till verkligt värde	Till upplupet anskaffningsvärde	Totalt	Till verkligt värde	Till anskaffningsvärde	Totalt	
Noterade							
Säkerhetsdugliga	10 537	-	10 537	-	-	-	-
Icke säkerhetsdugliga	586	-	586	453	-	453	49
Övriga							
Övriga	172	-	172	24	23	47	59
Totalt	11 295	-	11 295	477	23	500	108
Räkenskapsperiodens nedskrivningar	0	-	0	-2	-	-2	-

I finansiella tillgångar som kan säljas ingår efterställda noterade skuldebrev från övriga för 17 milj. e (15 milj. e).

Finansiella tillgångar som kan säljas och placeringar som hålls till förfall 31.12.2014

Milj. €	Skuldebrev som kan säljas			Aktier och andelar som kan säljas			Placeringar som hålls till förfall
	Till verkligt värde	Till upplupet anskaffningsvärde	Totalt	Till verkligt värde	Till anskaffningsvärde	Totalt	
Noterade							
Säkerhetsdugliga	7 317	-	7 317	-	-	-	-
Icke säkerhetsdugliga	928	-	928	398	-	398	51
Övriga							
Övriga	37	-	37	44	83	127	140
Totalt	8 282	-	8 282	442	83	525	191
Räkenskapsperiodens nedskrivningar	0	-	0	-3	-	-3	-

Förändringar i förvaltningsfastigheter

	2015	2014
Anskaffningsvärde 1.1	491	502
Förvärvade affärsrörelser	11	-
Ökning	41	17
Minskning	-27	-31
Överföringar mellan posterna	3	4
Anskaffningsvärde 31.12	520	491
Akkumulerade förändringar i verkligt värde 1.1	11	19
Förändringar i räkenskapsperiodens verkliga värde	-7	-1
Minskning	-3	-5
Övriga förändringar	-1	-3
Akkumulerade förändringar i verkligt värde 31.12	-1	11
Bokfört värde 31.12.	519	502

I ökningen av förvaltningsfastigheter ingår aktiverade utgifter efter förvärvet för 7 milj. e (9). Avskrivningarna, nedskrivningarna och de återförda nedskrivningarna av materiella tillgångar har bokförts på övriga rörelsekostnader. Förändringarna i verkligt värde på förvaltningsfastigheter har bokförts på nettointäkter från placeringsverksamheten. Förvaltningsfastigheternas verkliga värde innehåller ingen skuldandel.

OP Gruppens företag innehar förvaltningsfastigheter som omfattas av begränsningar för överlåtelse- och försäljningspris i enlighet med aravalagstiftningen. Det verkliga värdet av de här objekten var 2 milj. e (2). OP Gruppens företag hade på basis av föravtal bygg- och reparationsförpliktelser som gällde förvaltningsfastigheter för 0 milj. e (16).

I OP Gruppen bjuder Pohjola Bank Abp främst ut operationella leasingavtal för leasing av personbilar. En specifikation av materiella tillgångar och förvaltningsfastigheter som hyrts ut med operationella leasingavtal finns i not 52.

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE TILLGÅNGAR

Not 28. Omklassificerade skuldebrev

I följande tabell presenteras de omklassificerade skuldebreven enligt bokfört värde och verkligt värde.

31.12.2015, milj. €	Bokfört värde	Verkligt värde	Effektiv ränta	Nedskrivningar på grund av kreditrisken
Lån och fordringar	74	80	6,0	-
Investeringar som hålls till förfall	39	35	4,4	-
Totalt	113	115		-

31.12.2014, milj. €	Bokfört värde	Verkligt värde	Effektiv ränta	Nedskrivningar på grund av kreditrisken
Lån och fordringar	270	291	5,6	-
Investeringar som hålls till förfall	59	56	4,3	-
Finansiella tillgångar som kan säljas*	45	45	4,2	-
Totalt	375	393		-

Om ingen omklassificering skett och skuldebreven hade värderats med verkliga värden på en marknad:

Milj. €	31.12.2015		31.12.2014	
	Resultat-räkning	Fonden för verkligt värde	Resultat-räkning	Fonden för verkligt värde
Bankrörelsen	-1	0	2	0
Skadeförsäkringsrörelsen	0	-1	0	0
Livförsäkringsrörelsen	3	-3	3	-1
Koncernfunktionerna	-2	-1	12	-1
Totalt	0	-5	16	-1

Lån och fordringar samt investeringar som hålls till förfall har omklassificerats 2008. Finansiella tillgångar som kan säljas har omklassificerats 2012.

* Under det tredje kvartalet 2012 såldes ur investeringar som hålls till förfall irländska rmbs-lån till ett bokfört värde på 36 miljoner euro med anledning av en ändring som sannolikt sker i den lokala lagstiftningen. Då omklassificerades irländska rmbs-lån för 38 miljoner euro från investeringar som hålls till förfall till finansiella tillgångar som kan säljas. De här rmbs-lånen såldes under det första kvartalet 2015.

Räntorna som erhållits för omklassificerade skuldebrev uppgick under januari–december till totalt 5 miljoner euro (10). Den periodiserade prisdifferensen mellan det nominella värdet och anskaffningsvärdet för skuldebreven uppgick till totalt 2 miljoner euro (2). För skuldebreven bokfördes 5 miljon euro (1) i realisationsförlust. Ränterisken var skyddad med derivat som omfattades av säkringsredovisning från 1.10.2008. För säkrande derivat bokfördes 1 miljoner euro i positiv förändring i marknadsvärde (3).

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE TILLGÅNGAR

Not 29. Investeringar som behandlas enligt kapitalandelsmetoden

Belopp som tagits upp i balansräkningen:

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Intresseföretag	92	56
Samföretag	0	0
Totalt	93	56

Belopp som tagits upp i balansräkningen:

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Intresseföretag	9	3
Totalt	9	3

Investeringar i intresseföretag och samföretag

OP gruppen hade 5 (4) betydande intresseföretag 31.12.2015. Automatia Pankkiautomaatit Oy upprätthåller och utvecklar Otto.-kontantautomatnäten och handhar bankernas kontanthantering. Bolagets övriga ägare är Nordea och Danske Bank. Access Capital Partners är ett av de ledande förvaltningsbolagen inom fonder för riskkapitalfonder i Europa. De förvaltade tillgångarna uppgår till cirka 5,9 miljarder euro. Access har koncentrerat sig främst på buyout-fonder som placerar i små och medelstora europeiska företag. Access har kontor i Paris, Bryssel, Helsingfors, München och London. Aino Holdingyhtiö Ky:s bransch och enda syfte är att förvärva och inneha aktier i Fingrid Oyj. Åbo Teknologifastigheter Ab är ett fastighetsbolag som är beläget i Turku Science Park. Bolaget utvecklar fastigheter och tjänster på området samt hyr ut lokaliteter för företag. Bolagets mål är att vara ett lönsamt företag som har ett ansikte och som erbjuder sina kunder den bästa miljön i Finland för verksamhet och utveckling. Ytan av de fastigheter som Åbo Teknologifastigheter äger är cirka 132 000 m². Uudenmaan Pääomarahasto Oy bedriver kapitalplacering i Nyland och Östra Nyland. Fondens syfte är att placera i eget kapital och räntebärande kapital i sme-företags företagsarrangemang. Fonden har som mål för sin placeringsverksamhet att få god avkastning. För fondens verksamhet och placeringar ansvarar Canelco Capital Oy som är ett förvaltningsbolag för riskkapitalfonder. OP Gruppen har inga betydande placeringar i samföretag.

Namn	Hemort	Innehav, % 2015	Innehav, % 2014	Konsolideringsmetod
Intresseföretag				
Aino Holdingyhtiö Ky	Helsingfors	21,5	-	Kapitalandelsmetoden
Automatia Pankkiautomaatit Oy*	Helsingfors	33,3	33,3	Kapitalandelsmetoden
Access Capital Partners Group S.A.*	Belgien	45,0	45,0	Kapitalandelsmetoden
Åbo Teknologifastigheter Ab*	Åbo	28,2	28,2	Kapitalandelsmetoden
Uudenmaan Pääomarahasto Oy*	Helsingfors	31,9	31,9	Verkligt värde

* Bolaget hör till den finansiella företagsgruppen för kapitaltäckningen

OP Gruppens placeringar i intresseföretag och samföretag har inget noterat marknadspris.

Det finns inga eventalförpliktelser i anslutning till intresseföretag eller samföretag. Till samföretag hör inte heller sådana i bokslutet oupptagna förbindelser som gäller arrangemang av finansiering eller resurser eller förpliktelser att förvärva en annan placerares innehav om vissa händelser inträffar i framtiden.

Sammanfattning av finansiell information om intresseföretag

I tabellen nedan finns finansiell information om OP Gruppens väsentliga intresseföretag. Informationen har också avstämts mot det bokförda värdet för andelarna i intresseföretagen och samföretagen. Den finansiella informationen motsvarar de siffror som redovisas i intresseföretagens och samföretagens bokslut (dvs. inte OP Gruppens andel), i vilka gjorts justeringar av bl.a. verkligt värde för att siffrorna ska motsvara OP Gruppens redovisningsprinciper.

Sammanfattning av balansräkningen

Milj. €	Aino Holdingyhtiö Ky		Automatia Pankkiautomaatit Oy		Access Capital Partners S.A		Åbo Teknologifastigheter Ab		Uudenmaan Pääomarahasto Oy	
	2015	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	
Likvida medel	0	299	293	5	6	4	2	3	2	
Övriga kortfristiga medel	-	5	5	4	2	1	1	0	0	
Kortfristiga tillgångar totalt	0	303	298	10	8	6	3	3	2	
Långfristiga tillgångar	223	17	17	11	11	237	220	9	10	
Tillgångar totalt	223	321	315	21	19	243	224	13	13	
Finansiella skulder (med undantag av leverantörsskulder)	-	169	151	2	2	21	3	-	-	

Övriga kortfristiga skulder (inkl. Leverantörsskulder)	0	3	4	11	11	3	3	0	-
Kortfristiga skulder totalt	0	172	155	14	13	25	6	0	-
Långfristiga finansiella skulder	110	120	135			138	141	-	-
Övriga långfristiga skulder						61	60	-	-
Skulder totalt	110	292	290	14	13	223	208	0	-
Nettotillgångar (100%)	113	29	26	7	6	19	17	13	13
Andel av intresseföretagens nettotillgångar	24	10	9	3	3	5	5	4	4
Goodwill	-	-	-	24	24	-	-	-	-
Bokfört värde	21	9	9	27	27	16	3	4	5
Sammanfattning av rapport över totalresultat									
Omsättning	-	55	53	28	29	22	17	-	-
Vinst eller förlust från kvarvarande verksamheter efter skatt	-1	6	3	3	3	2	5	0	-2
Övrigt totalresultat									
Totalresultat (100%)	-1	6	3	3	3	2	5	0	-2
Erhållna utdelningar	-	1	1	1	1	-	-	-	-
Koncernens andel av intresseföretags totalresultat	0	2	1	1	1	1	1	0	-1

Milj. €	Aino	Automatia	Access Capital		Teknologifastigheter		Åbo	Uudenmaan	
	Holdingsyhtiö	Pankkiautomaatit	Partners S.A	Partners S.A	Ab	Pääomarahasto	Oy	Oy	
	Ky	Oy							
	2015	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Investeringar									
1.1	-	8	8	27	27	3	0	5	5
Förvärvade affärsrörelser	21	-	-	-	-	8	2	-1	-
Andel av periodens resultat	0	2	1	1	1	4	1	-	-
Utdelningar	-	-1	-1	-1	-1	-	-	-	-
Värdeförändring	-	-	-	-	-	-	-	0	-1
Investeringar 31.12	21	9	8	27	27	16	3	4	5

Sammanfattning av finansiell information om icke väsentliga intresseföretag och samföretag som konsoliderats i koncernbokslutet

OP Gruppen har 5 (4) intresseföretag och 3 (3) samföretag som granskade enskilt inte är väsentliga. I tabellen nedan finns OP Gruppens andel av de här intresseföretagens och samföretagens resultat. De 3 (3) riskkapitalfonder som behandlats som intresseföretag har värderats till verkligt värde i enlighet med IAS 28.

Milj. €	Intresseföretag konsoliderade med kapitalandelsmetoden		Intresseföretag värderade till verkligt värde		Samföretag	
	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2014
Vinster från kvarvarande verksamheter						
Övrigt totalresultat	-	-	1	0	-	-
Totalresultat	-	-	1	0	-	-

Sammanfattningen ovan av intresseföretag som värderats till verkligt värde baserar sig på företagens bokslut.

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE TILLGÅNGAR

Not 30. Immateriella tillgångar

Förändringar i immateriella tillgångar	Goodwill	Varu- märken	2015		Totalt
			Kundrelationer i anslutning till försäkringsavtal och försäkringarnas anskaffningsvärde	Övriga immateriella tillgångar	
Anskaffningsvärde 1.1	635	179	493	644	1 950
Förvärvade affärsrörelser	-	-	20	2	22
Ökning*	-	-	-	132	132
Minskning	-	-	-	-3	-3
Övriga förändringar	0	-	-	7	7
Anskaffningsvärde 31.12	634	179	513	782	2 108
Akkumulerade avskrivningar och nedskrivningar 1.1		-7	-299	-312	-618
Förvärvade affärsrörelser	-	-	-	-2	-2
Räkenskapsperiodens avskrivningar	-	-	-39	-56	-95
Minskning	-	-	-	2	2
Akkumulerade avskrivningar och nedskrivningar 31.12	0	-7	-338	-368	-713
Bokfört värde 31.12	634	172	174	414	1 395

* Det interna utvecklingsarbetets andel 6 milj. e (5 milj. e). I övriga immateriella tillgångar ingår ADB-program till ett bokfört värde av 190 milj. e (186 milj. e) och ADB-program under utveckling för 209 milj. e (134 milj. e). Avskrivningar, nedskrivningar och återförda nedskrivningar har bokförts på resultatposten Övriga rörelsekostnader.

Förändringar i immateriella tillgångar	Goodwill	Varu- märken	2014		Totalt
			Kundrelationer i anslutning till försäkringsavtal och försäkringarnas anskaffningsvärde	Övriga immateriella tillgångar	
Anskaffningsvärde 1.1	633	179	493	565	1 869
Förvärvade affärsrörelser	2	-	-	0	2
Ökning*	-	-	-	87	87
Minskning	-	-	-	-1	-9
Överföringar mellan posterna	-	-	-	-7	0
Anskaffningsvärde 31.12	635	179	493	644	1 950
Akkumulerade avskrivningar och nedskrivningar 1.1	-	-7	-258	-265	-530
Räkenskapsperiodens avskrivningar	-	-	-41	-48	-88
Minskning	-	-	-	1	1
Övriga förändringar	-	-	-	0	0
Akkumulerade avskrivningar och nedskrivningar 31.12	-	-7	-299	-312	-618
Bokfört värde 31.12	635	172	194	332	1 332

Immateriella tillgångar med obegränsad nyttjandetid

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Goodwill	634	635
Varumärken	172	172
Totalt	807	807

Vid rörelseförvärv har nyttjandetiden för förvärvad goodwill och förvärvade varumärken uppskattats till obegränsad, eftersom de påverkar de framtida kassaflödena under en obestämd tid.

De övriga viktigaste immateriella tillgångarna

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
	Bokfört värde	Bokfört värde
Kundrelationer	110	92
Försäkringsavtal	64	101
ADB-program	190	186
ADB-program under utveckling	209	134

Goodwillen förvärvades 2005 som en del av förvärvet av Pohjola-Gruppen Abp:s affärsrörelse samt 2008 som en del av förvärvet av Pohjola-Finance Ab (f.d. K-Rahoitus). Goodwillen har ökat 2011 till följd av förvärvet Excenta Oy, ett tjänstebolag inom välbefinnande i arbetet och 2013 då Helsingin OP-Kiinteistökeskus Oy förvärvade Espoon 1-Housing Oy:s bostadsfastighetsförmedlingsrörelse i Finland. Varumärkena och kundrelationerna förvärvades som en del av förvärvet av Pohjola-Gruppens affärsrörelse.

Nedskrivningsprövning av goodwill

Milj. €	Goodwill	
	2015	2014
Skadeförsäkringsrörelse	390	390
Kapitalförvaltningsrörelse	97	97
Fondrörelse	71	71
Livförsäkringsrörelse	49	49
Systemtjänsterörelse	10	10
Finansbolagstjänsterna	13	13
Tjänster för välbefinnande i arbetet	3	3
Övrig rörelse	2	2
Totalt	635	635

Nedskrivningsprövning av goodwill

OP Gruppens goodwill har i sin helhet uppstått genom förvärven av Pohjola-Gruppen Abp:s, Pohjola Finance Ab:s, Excenta Oy:s och Checkout Finland Oy:s affärsrörelse. Storleken på goodwillen fastställdes i köpesummans fördelningsprocesser, dvs. vid de s.k. PPA (Purchase Price Allocation)-utredningarna. Den goodwill som uppkom fördelades på enheter som genererar kassaflöde (CGU:n), som var antingen rörelsesegment eller företag som räknas till rörelsesegmenten.

Nedskrivningsprövningen av goodwill utfördes i enlighet med IAS 36 för kassaflödesgenererande affärsområden som motsvarar de affärsområden för vilka förvärvs-kalkylerna upprättades vid PPA-utredningen: skadeförsäkrings-, livförsäkrings-, kapitalförvaltnings-, fond- och systemtjänsterörelsen samt finansbolagstjänster. För prövningen av goodwill hos välbefinnandetjänsterna var det inte längre möjligt att definiera en separat enhet som producerade kassaflöde, så välfärdstjänsternas goodwill har prövats som en del av goodwill för skadeförsäkringsrörelsen.

Värdet av OP Gruppens kassaflödesenheter har för prövningen av goodwill fastställts enligt metoden "Excess Returns". I metoden avdras avkastningskravet på eget kapital från den innevarande räkenskapsperiodens och de kommande räkenskapsperiodernas vinst. För att fastställa nuvärdet av kassaflödet diskonteras en eventuell återstående avkastning med en diskonteringsränta som motsvarar avkastningskravet på eget kapital.

Längden på prövningsperioden fastställdes till den femåriga prövningsperioden enligt standarden IAS 36 med restvärden.

De prognoser som använts i kassaflödesanalyserna baserar sig på den affärsrörelsestrategi som uppställer riktlinjerna för den långsiktiga utvecklingen som OP Andelslags förvaltningsråd fastställt för OP Gruppen 2012 och på de förväntningar på affärsrörelsens utveckling under perioden 2016–2018 som härletts ur strategin. Tillväxten i kassaflödena efter 2018 varierar mellan 2 och 8 procent. I livförsäkringsrörelsen förväntas den räntebärande premieinkomsten enligt den gällande strategin ytterligare minska under hela prövningsperioden.

Som diskonteringsränta i analyserna har använts kostnaden för eget kapital till marknadsvillkor, som står i linje med de tillämpade värderingsmetoderna (dvs. via kassaflödet har fastställts endast det värde som tillfaller placerare i eget kapital och som har diskonterats med avkastningskravet på eget kapital). Den diskonteringsränta som använts i kalkylerna före skatt (dvs. IFRS WACC) varierade mellan 7,4 och 10,9 procent. År 2014 varierade diskonteringsräntan mellan 6,7 och 11,3 procent. Med stöd av marknadsinformationen höjdes diskonteringsräntan för skade- och livförsäkringsrörelsen med 0,2 procentenheter och diskonteringsräntan för systemtjänsterörelsen höjdes med 0,6 procentenheter. Diskonteringsräntan för kapitalförvaltnings- och fondrörelsen sänktes med 0,5 procentenheter och diskonteringsräntan för finansbolagstjänsterna sänktes med 0,4 procentenheter till att motsvara diskonteringsräntan enligt marknadsinformationen.

Nedskrivningsprövningen av goodwill har inte lett till nedskrivningar.

En känslighetsanalys utfördes separat för varje kassaflödesenhet, och den baserade sig på de centrala variablerna för respektive kassaflödesenhet.

För skadeförsäkringsrörelsen användes som centrala variabler i känslighetsanalysen diskonteringsräntan, totalkostnadsprocenten och nettointäkter från placeringsverksamheten i procent. Variablerna var de samma som året innan. Resultaten av känslighetsanalysen har inte förändrats väsentligt jämfört med föregående år. En uppgång på 7,7 procentenheter i diskonteringsräntan och 6,3 procentenheter i totalkostnadsprocenten samt en nedgång på 3,0 procentenheter i nettointäkter från placeringsverksamheten i procent jämfört med prognoserna under hela prövningsperioden, där en variabel förändras och de övriga hålls oförändrade, medför en risk för nedskrivning. För ett år sedan var resultaten: en uppgång på 8,9 procentenheter i diskonteringsräntan och 6,7 procentenheter i totalkostnadsprocenten samt en nedgång på 2,4 procentenheter i nettointäkter från placeringsverksamheten i procent jämfört med prognoserna under hela prövningsperioden medför en risk för nedskrivning.

För livförsäkringsrörelsen användes som centrala variabler i känslighetsanalysen diskonteringsräntan, uppgången i driftskostnaderna i procent och placeringsverksamhetens marginal i procent. Variablerna var de samma som året innan. Resultaten av känslighetsanalysen har inte förändrats väsentligt jämfört med föregående år. En uppgång på 4,9 procentenheter i diskonteringsräntan, en uppgång på 9,4 procentenheter i driftskostnaderna och en nedgång på 0,8 procentenheter i placeringsverksamhetens marginal jämfört med prognoserna under hela prövningsperioden medan de övriga variablerna hålls oförändrade medför en risk för nedskrivning. För ett år sedan var resultaten: en uppgång på 5,3 procentenheter i diskonteringsräntan och 9,1 procentenheter i driftskostnaderna samt en nedgång på 1,0 procentenheter i placeringsverksamhetens marginal jämfört med prognoserna under hela prövningsperioden medför en risk för nedskrivning.

För kapitalförvaltningsrörelsen användes som centrala variabler i känslighetsanalysen diskonteringsräntan, tillväxten i förvaltade medel i procent och kostnadsökningen i procent. Variablerna var de samma som året innan. Resultaten av känslighetsanalysen har förändrats väsentligt jämfört med föregående år. En uppgång på 22 procentenheter i diskonteringsräntan, en nedgång på 11 procentenheter i förvaltade medel och en kostnadsökning på 13 procentenheter jämfört med prognoserna under hela prövningsperioden medan de övriga variablerna hålls oförändrade medför en risk för nedskrivning. För ett år sedan var resultaten: en uppgång på 31 procentenheter i diskonteringsräntan, en nedgång på 16 procentenheter i förvaltade medel samt en kostnadsökning på 17 procentenheter jämfört med prognoserna under hela prövningsperioden medför en risk för nedskrivning.

För fondrörelsen användes som centrala variabler i känslighetsanalysen diskonteringsräntan, ökningen i fondkapitalen i procent och ökningen i kostnaderna av fast natur i procent. Variablerna var de samma som året innan. Resultaten av känslighetsanalysen har förändrats väsentligt jämfört med föregående år. En uppgång på 34 procentenheter i diskonteringsräntan, en nedgång på 30 procentenheter i fondkapitalen och en uppgång på 32 procentenheter i kostnaderna av fast natur jämfört med prognoserna under hela prövningsperioden medan de övriga variablerna hålls oförändrade medför en risk för nedskrivning. För ett år sedan var resultaten: en uppgång på 24 procentenheter i diskonteringsräntan, en nedgång på 19 procentenheter i fondkapitalen samt en uppgång på 21 procentenheter i kostnaderna av fast natur jämfört med prognoserna under hela prövningsperioden medför en risk för nedskrivning.

För systemtjänsterörelsen användes som centrala variabler i känslighetsanalysen diskonteringsräntan, ökningen i intäkterna från tjänsterna i procent och nettot i procent. Variablerna var de samma som året innan. Resultaten av känslighetsanalysen har inte förändrats väsentligt jämfört med föregående år. En uppgång på 40 procentenheter i diskonteringsräntan, en nedgång på 54 procentenheter i intäkterna från tjänsterna och en uppgång på 2,5 procentenheter i nettot jämfört med prognoserna under hela prövningsperioden medan de övriga variablerna hålls oförändrade medför en risk för nedskrivning. För ett år sedan var resultaten: en uppgång på 56 procentenheter i diskonteringsräntan, en nedgång på 71 procentenheter i intäkterna från tjänsterna och en uppgång på 2,7 procentenheter i nettot jämfört med prognoserna under hela prövningsperioden medför en risk för nedskrivning.

För finansbolagstjänsterna användes som centrala variabler i känslighetsanalysen diskonteringsräntan, ökningen i utlåningsstocken i procent och kostnadsökningen i procent. Variablerna var de samma som året innan. Resultaten av känslighetsanalysen har förändrats väsentligt jämfört med föregående år. En uppgång på 18 procentenheter i diskonteringsräntan, en nedgång på 25 procentenheter i utlåningsstocken och en kostnadsökning på 26 procentenheter jämfört med prognoserna under hela prövningsperioden medan de övriga variablerna hålls oförändrade medför en risk för nedskrivning. För ett år sedan var resultaten: en uppgång på 11 procentenheter i diskonteringsräntan, en nedgång på 16 procentenheter i utlåningsstocken samt en kostnadsökning på 23 procentenheter jämfört med prognoserna under hela prövningsperioden medför en risk för nedskrivning.

Nedskrivningsprövning av varumärken

OP Gruppens varumärken har i sin helhet uppstått genom förvärvet av Pohjola-Gruppen Abp:s affärsrörelse. En nedskrivningsprövning har utförts separat i enlighet med IAS 36 för följande varumärken: Pohjola, Europeiska, A-Försäkring och Seesam.

Varumärkena har värderats enligt metoden "relief from royalty", i vilken varumärkenas värde fastställdes till de royaltyinbesparningar diskonterade till nutid som i framtiden uppnås genom innehav av varumärkena. Som diskonteringsränta i kalkylerna har använts den kostnad för eget kapital till marknadsvillkor som fastställts för skadeförsäkringsrörelsen utökad med en tillgångsvis riskpremie. Diskonteringsräntan för skadeförsäkringen höjdes med 0,2 procentenheter till att motsvara diskonteringsräntan enligt marknadsinformationen. Vid prövningen 2015 har dessutom använts samma riskpremie och motsvarande royalty i procent som vid PPA-utredningen och prövningen under tidigare år.

Längden för prövningsperioden för varumärken fastställdes till i regel 5 år i enlighet med standarden IAS 36. För prövningen av varumärket Pohjola fastställdes prövningsperioden exceptionellt till 15 år, eftersom användningen av varumärket utvidgas till en helt ny affärsrörelse som kommer att växa kraftigt under den närmaste åren. De prognoser som använts i kassaflödesanalyserna baserar sig på de strategisiffror som uppdaterats för skadeförsäkringsrörelsen för 2016-2018 och på de förväntningar på affärsrörelsens fortsatta utveckling som härletts ur siffrorna. Som tillväxt i kassaflödena under perioderna efter prognosperioden användes en inflationsförväntning på 3 procent.

OP Andelslags förvaltningsråd beslöt hösten 2014 att koncentrera skadeförsäkringsrörelsen under varumärket OP tillsammans med bank-

och skadeförsäkringsrörelsen. Varumärket Pohjola kommer i fortsättningen att användas främst inom hälsovårds- och välbefinnanderörelsen samt i skadeförsäkringsprodukter som är nära anslutna till dem. I samband med nedskrivningsprövningen av varumärket Pohjola prövades hur ovan nämnda förändring påverkar varumärkets ekonomiska nyttjandetid och prövningsperiodens längd, den diskonteringsränta som användes för prövningen, riskpremien och royaltyprocenten. Varumärket konstaterades fortfarande utgöra en sådan immateriell tillgång med obegränsad ekonomisk nyttjandetid som avses i IAS 36. Eftersom varumärket används i en ny affärsrörelse som förväntas växa kraftigt i början, förlängdes prövningsperioden till 15 år. I övriga parametrar gjordes inga väsentliga ändringar, eftersom den nya hälsovårds-

och välbefinnanderörelsen har ett nära samband till skadeförsäkringsrörelsen. Vid prövningen av varumärket beaktades de kassaflöden som kan likställas med omsättning för de affärsrörelser som i fortsättningen finns under varumärket.

Nedskrivningsprövningen av varumärken har inte lett till nedskrivningar för varumärken i bokslutet 2015. Nedskrivningar på 1 miljon euro har tidigare bokförts för varumärket Seesam i bokslutet för 2011. Nedskrivningar på 3 miljoner euro har tidigare bokförts för varumärket i bokslutet för såväl 2009 som 2008.

Nedskrivningsprövning av andra väsentliga immateriella tillgångar

OP Gruppens kundrelationer och försäkringsavtal har förvärvats som en del av förvärvet av Pohjola-Gruppen Abp:s affärsrörelse. Dessutom allokterades immateriella tillgångar för kundrelationer och försäkringsavtal till OP Gruppens balansräkning som en del av förvärvet av Aurum Placeringsförsäkring Ab 2012.

De immateriella tillgångar som uppstått genom kundrelationerna och försäkringsavtalen kostnadsförs beroende på affärsrörelsen genom antingen degressiva eller linjära avskrivningar inom en uppskattad nyttjandetid, och det har inte förekommit något nedskrivningsbehov beträffande dem. De immateriella tillgångar som uppstått genom ADB-program som allokterats till skadeförsäkringsrörelsen, livförsäkringsrörelsen, kapitalförvaltningsrörelsen och fonddrörelsen har kostnadsförts i sin helhet redan under tidigare räkenskapsperioder.

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE TILLGÅNGAR

Not 31. Materiella tillgångar

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Rörelsefastigheter		
Mark- och vattenområden	90	90
Byggnader	683	614
Maskiner och inventarier	46	43
Övriga materiella tillgångar	17	17
Egendom som hyrts ut	7	17
Materiella tillgångar totalt	843	781
av vilka anskaffningar i arbete	5	139

Förändringar i materiella tillgångar	2015					Materiella tillgångar totalt
	Rörelse- fastigheter	Maskiner och inventarier	Övriga materiella tillgångar	Egendom som hyrts ut		
Anskaffningsvärde 1.1	1 057	211	33	36		1 338
Förvärvade affärsrörelser	8	4	0	-		12
Ökning	128	17	3	0		148
Minskning	-29	-19	-3	-20		-71
Överföringar mellan posterna	-3	0	-	-		-3
Anskaffningsvärde 31.12	1 161	212	33	17		1 424
Accumulerade avskrivningar och nedskrivningar 1.1	-353	-168	-16	-20		-557
Förvärvade affärsrörelser	-3	-3	0	0		-6
Räkenskapsperiodens avskrivningar	-41	-13	-1	-4		-59
Räkenskapsperiodens nedskrivningar	-3	-	-	-		-3
Återföringar av räkenskapsperiodens nedskrivningar	1	0	-	-		1
Minskning	13	18	1	14		45
Övriga förändringar	-2	-	-	-		-2
Accumulerade avskrivningar och nedskrivningar 31.12	-388	-167	-16	-10		-581
Bokfört värde 31.12	773	46	17	7		843

Förändringar i materiella tillgångar	2014				
	Rörelse- fastigheter	Maskiner och inventarier	Övriga materiella tillgångar	Egendom som hyrts ut	Materiella tillgångar totalt
Anskaffningsvärde 1.1	955	238	33	51	1 278
Ökning	115	10	2	2	129
Minskning	-8	-38	-1	-17	-64
Överföringar mellan posterna	-4	0	-1	-	-4
Anskaffningsvärde 31.12	1 057	211	33	36	1 338
Akkumulerade avskrivningar och nedskrivningar 1.1	-322	-190	-16	-24	-552
Räkenskapsperiodens avskrivningar	-22	-14	-1	-8	-45
Räkenskapsperiodens nedskrivningar	-15	-	-	-	-15
Återföringar av räkenskapsperiodens nedskrivningar	0	0	-	-	0
Minskning	9	36	0	12	58
Övriga förändringar	-3	0	-	-	-3
Akkumulerade avskrivningar och nedskrivningar 31.12	-353	-168	-16	-20	-557
Bokfört värde 31.12	705	43	17	17	781

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE TILLGÅNGAR

Not 32. Övriga tillgångar

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Betalningsförmedlingsfordringar	13	10
Pensionstillgångar	61	0
Förutbetalda kostnader		
Räntor	203	215
Räntor på derivatfordringar	442	495
Övriga förutbetalda kostnader	31	33
Derivatfordringar, clearing via centrala motparter	66	104
CSA-fordringar för derivatinstrument	508	862
Värdepappersfordringar	31	29
Övriga	174	203
Totalt	1 526	1 951

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE TILLGÅNGAR

Not 33. Skattefordringar

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Inkomstskattefordringar	25	12
Uppskjuten skattefordran	93	155
Skattefordringar totalt	118	168

Uppskjuten skattefordran	31.12.2015	31.12.2014
Finansiella tillgångar som kan säljas	7	1
Avskrivningar och nedskrivningar	2	2
Avsättningar och nedskrivningar av krediter	16	19
Skattemässiga förluster	4	12
Säkring av ränterisken i försäkringsskulden	1	11
Periodiseringsdifferenser för värdepapper som emitterats till allmänheten	7	13
Periodiseringsdifferenser för derivat	9	6
Förmånsbestämda pensionsplaner	3	79
Koncernkonsolideringar	22	21
Övriga poster	39	36
Kvittad mot uppskjuten skatteskuld	-17	-44
Totalt	93	155

Uppskjuten skatteskuld	31.12.2015	31.12.2014
Skattemässiga avsättningar	536	525
Finansiella tillgångar som kan säljas	74	114
Säkring av kassaflöde	19	23
Eliminering av utjämningsbeloppet	55	53
Värdering av placeringar till verkligt värde	14	13
Fördelning av köpesumman för företagsköp	63	71
Förmånsbestämda pensionsplaner	14	0
Koncernkonsolideringar	1	-1
Övriga poster	26	29
Kvittad mot uppskjuten skattefordran	-17	-44
Totalt	786	783
Uppskjuten skattefordran (+)/-skuld (-), netto	-693	-628

Förändringar i uppskjuten skatt	31.12.2015	31.12.2014
Uppskjuten skattefordran/-skuld 1.1	-628	-710
Bokförts i resultaträkningen		
Inverkan av förluster	-8	-3
Avsättningar och nedskrivningar av fordringar	-3	-13
Skattemässiga avsättningar	-6	-18
Avskrivningar och nedskrivningar	7	8
Elimineringar av utjämningsbelopp	-1	55
Förmånsbestämda pensionsplaner	13	3
Säkring av ränterisken i försäkringskulden	-9	-6
Periodiseringsdifferenser för värdepapper som emitterats till allmänheten	-5	-5
Periodiseringsdifferenser för derivat	9	1
Värdering av placeringar	-2	7
Övriga	2	25

Bokförts i rapporten över totalresultat		
Finansiella tillgångar som kan säljas		
Förändringar i verkligt värde	7	-66
Säkring av kassaflöde	-4	-15
Överföring till resultaträkningen	41	31
Aktuariella vinster/(förluster) från förmånsbestämda pensionsplaner	-104	79
Övriga	-3	-
Uppskjuten skattefordran totalt 31.12, (+)/-skuld (-), netto	-693	-628
Inkomstskattefordringar (+)/-skuld (-), netto	-55	-168
Skattefordringar totalt, (+)/-skuld (-), netto	-748	-796

Skattemässiga förluster för vilka inga uppskjutna skattefordringar har bokförts fanns vid slutet av 2015 för 45 milj. e (54). Förlusterna preskriberas före 2024.

För de balanserade vinstmedlen i dotterföretagen i Baltikum på 41 milj. e (38) har inte bokförts någon uppskjuten skatteskuld, eftersom tillgångarna bestående har investerats i respektive land.

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE SKULDER OCH EGET KAPITAL

Not 34. Skulder till kreditinstitut

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Skulder till centralbanker	13	250
Skulder till kreditinstitut		
Betalbara på anfordran		
Insättningar	167	163
Övriga skulder	0	0
Totalt	168	163
Övriga än betalbara på anfordran		
Insättningar	1 415	1 273
Övriga skulder	77	90
Totalt	1 492	1 363
Skulder till kreditinstitut och centralbanker totalt	1 673	1 776

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE SKULDER OCH EGET KAPITAL

Not 35. Finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Skulder för handel		
Blankning av värdepapper	-	4
Finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen totalt	-	4

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE SKULDER OCH EGET KAPITAL

Not 36. Derivatinstrument

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Som innehas för handel		
Räntederivat	3 781	4 333
Valutaderivat	1 136	686
Aktie- och indexderivat	14	25
Övriga	57	52
Totalt	4 988	5 097
Säkringsinstrument		
Säkring av verkligt värde		
Räntederivat	356	392
Övriga	0	0
Säkring av kassaflödet		
Räntederivat	1	0
Totalt	357	392
Derivatinstrument totalt	5 345	5 489

Balansposten innehåller derivatinstrumentens negativa värdeförändringar och erhållna premier.

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE SKULDER OCH EGET KAPITAL

Not 37. Skulder till kunder

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Insättningar		
Betalbara på anfordran		
Privatkunder	28 314	26 202
Företag och offentlig sektor	20 041	16 011
Totalt	48 355	42 213
Övriga		
Privatkunder	2 925	4 100
Företag och offentlig sektor	660	2 462
Totalt	3 585	6 562
Insättningar totalt	51 941	48 775
Övriga finansiella skulder		
Betalbara på anfordran		
Privatkunder	14	12
Företag och offentlig sektor	21	9
Totalt	34	21
Övriga		
Företag och offentlig sektor	6 245	2 367
Totalt	6 245	2 367
Övriga finansiella skulder totalt	6 279	2 388
Skulder till kunder totalt	58 220	51 163

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE SKULDER OCH EGET KAPITAL

Not 38. Skulder för skadeförsäkringsrörelse

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Försäkringsskuld	2 917	2 737
Skulder avseende direktförsäkringsverksamhet	211	203
Skulder avseende återförsäkringsverksamhet	7	9
Derivatinstrument	4	2
Övriga	20	21
Skulder för skadeförsäkringsrörelse totalt	3 159	2 972

Skulder för skadeförsäkringsavtal och återförsäkrarens andel

Milj. €	31.12.2015			31.12.2014		
	Brutto	Åter-försäkring	Netto	Brutto	Åter-försäkring	Netto
Avsättningar för ersättningar av pensionstyp	1 386	-7	1 379	1 316	-7	1 308
Övriga avsättningar för specifika skadefall	180	-59	121	188	-65	124
Särskild avsättning för yrkessjukdomar	19		19	22	0	22
Kollektiv avsättning för oreglerade skador	707	-21	685	612	-7	605
Avsättning för skaderegleringskostnader	65		65	63	0	63
Avsättning för ej intjänade premier	560	-11	550	523	-13	511
Försäkringsskuldens ränteskydd	0		0	12	0	12
Försäkringsskuld för skadeförsäkring totalt	2 917	-98	2 819	2 737	-92	2 645

Förändringar i försäkringsskulden och fordringar avseende återförsäkringsavtal

Milj. €	2015			2014		
	Brutto	Åter- försäkring	Netto	Brutto	Åter- försäkring	Netto
Avsättning för oreglerade skador						
Avsättning för oreglerade skador 1.1	2 213	-79	2 134	2 100	-65	2 035
Under räkenskapsperioden betalda ersättningar	-891	25	-866	-913	29	-884
Förändring i skuld/fordran	1 005	-34	972	974	-44	930
Under räkenskapsperioden inträffade skador	960	-19	942	931	-34	897
Ökning (minskning) jämfört med tidigare perioder	-17	-15	-32	-16	-10	-27
Förändring i diskonteringsräntan	62		62	60		60
Annan förändring i beräkningsgrunden						
Upplösning av diskontering	38		38	40		40
Värdoförändring i ränteskydd	-12		-12	12		12
Förvärvade affärsrörelser 31.12	3		3			
Kursvinster (förluster)	0		0	0	0	0
Avsättning för oreglerade skador 31.12	2 357	-87	2 269	2 213	-79	2 134
Avsättning för ej intjänade premier						
Avsättning för ej intjänade premier 1.1	523	-13	511	493	-12	481
Ökning	499	-11	488	483	-13	470
Minskning	-491	13	-478	-456	12	-444
Kursvinster (-förluster)						
Förändring i diskonteringsräntan				2		2
Förvärvade affärsrörelser 31.12	28		28			
Upplösning av diskontering	1		1	1		1
Avsättning för ej intjänade premier 31.12	560	-11	550	523	-13	511
Försäkringsskuld för skadeförsäkring totalt	2 917	-99	2 819	2 737	-92	2 645

Avsättningen för ej intjänade premier representerar förpliktelser som hänför sig till det försäkringsskydd som ännu inte upphört vid årets slut.

Värdering av försäkringsskuld för försäkringsavtal

a) Använda metoder och antaganden

Försäkringsskuldens belopp har uppskattats så att det med rimlig sannolikhet är tillräckligt för att täcka de förpliktelser som härrör från försäkringsavtalen. Detta har genomförts så att man först gjort en uppskattning av skuldens förväntade värde och därefter räknat ut ett säkerhetstillägg på grund av den ovisshet som föreligger.

Avsättningen för ej intjänade premier har i huvudsak fastställts avtalsvis enligt pro rata parte temporis-metoden.

Avsättningen för ersättningar av pensionstyp utgörs av det diskonterade nuvärdet av kassaflödet från ersättningar för inkomstbortfall som betalas ut i form av fortlöpande pensioner. Den diskonteringsränta som används bestäms med beaktande av den rådande räntenivån, lagbestämmelserna om att avsättningarna ska vara betryggande, den av myndigheterna fastställda övre gränsen för diskonteringsräntan samt den rimliga förväntade avkastningen på de tillgångar som täcker försäkringsskulden. Den vid slutet av 2015 använda diskonteringsräntan är 2,25 % för skador som inträffat före 2015 och 1,5 % för skador som inträffat 2015 (31.12.2014: 2,5 %). Som dödlighetsmodell har använts en ålderskohortmodell för dödlighetsintensiteten som baserar sig på befolkningsstatistiken i Finland och på antagandet att den nu observerade trenden med en allt högre livslängd kommer att fortsätta.

I avsättningen för oreglerade skador ingår avsättningar för asbestskador som utgörs av yrkessjukdomsfall inom den lagstadgade olycksfallsförsäkringen. Det prognostiserade kassaflödet från dessa ersättningar baserar sig på en utredning, i vilken har beaktats hur mycket asbest som årligen har använts som råmaterial i Finland samt hur latenstiderna för olika asbestsjukdomar är fördelade. Asbestskadornas utveckling följs årligen upp och utfallet har följt prognosen väl.

För värdering av den kollektiva avsättningen för oreglerade skador har flera statistiska metoder använts. Bornhuetter-Ferguson, Cape Cod och Chain Ladder. Vid tillämpningen av dem måste utöver val av metod även andra val göras såsom beslut om på hur många skadeårs statistiska material metoderna ska tillämpas.

Bornhuetter-Ferguson

Bornhuetter-Ferguson-metoden (BF) baserar sig på antagandet att det varje utvecklingsår utbetalas ersättningar som utgör en viss andel av riskmålet för skadeåret. Riskmålet kan t.ex. utgöras av antalet försäkringsår eller de med den antagna skadekvoten justerade premieintäkterna. BF reagerar långsamt på förändringar i utvecklingstriangeln för ersättningar och metoden är dessutom känslig för valet av riskmål.

Cape Cod

Cape Cod-metoden motsvarar BF-metoden i och med att andelen ersättningar som utbetalas ett utvecklingsår i relation till riskmättet utjämnas mellan olika skadeår. I den traditionella Cape Cod-metoden är ersättningarnas andel av riskmättet utjämnad så att den är lika stor för alla skadeår. I den generella Cape Cod-metoden utjämnas ersättningarnas andel av riskmättet för skadeåret på basis av observationer för skadeåret och nära skadeåret.

Chain Ladder

Vid användning av Chain Ladder-metoden (CL) skattas den totala skadekostnaden för varje skadeår med hjälp av årliga utvecklingsfaktorer. En utvecklingsfaktor beskriver förhållandet mellan på varandra följande utvecklingsår i utvecklingstriangeln för de kumulativa ersättningarna. CL är känslig för observationer som görs under de första utvecklingsåren.

De största riskerna vid värderingen av den kollektiva avsättningen för oreglerade skador hänför sig till

- Uppskattningen av framtida inflation (exkl. ersättningar för inkomstbortfall som betalas på basis av lagstadgade försäkringar)
- Justering av förändringar i utvecklingstriangeln för ersättningar till följd av lagändringar och ändringar i ersättningspraxis (dvs. ger historien en korrekt bild av framtiden)
- De historiska datas riktighet under tiotal år.

Av den kollektiva avsättningen för oreglerade skador har endast avsättningen för pensioner diskonterats.

Vid värderingen av den kollektiva avsättningen för oreglerade skador har koncernens skadeförsäkringsbestånd delats upp i flera klasser bland annat utgående från risken och löptiden för kassaflödet från de utbetalda ersättningarna. I varje klass beräknas den kollektiva avsättningen för oreglerade skador först enligt respektive ovan nämnda statistiska metod. Av dem har man valt den som bäst lämpar sig för den klass som är föremål för granskning. Som valkriterier har använts hur väl modellen i fråga skulle ha prognostiserat utvecklingen under tidigare skadeår och den genom modellen erhållna värderingens känslighet för antalet använda statistikår. Till det förväntningsvärde som modellen ger har ett säkerhetstillägg på 2–10 % lagts till. På säkerhetstilläggets belopp inverkar de framtida kassaflödenas osäkerhet och löptid samt historiska datas kvalitet.

Vid värderingen av den kollektiva avsättningen för ersättningarna för sjukvårdskostnader och rehabiliteringskostnader inom den lagstadgade olycksfallsförsäkringen och trafikförsäkringen har beaktats att de ersättningar som betalas för skador som har inträffat för över 10 år sedan kommer att finansieras med hjälp av fördelningssystemet.

b) Förändringar i antaganden och metoder

Till följd av att diskonteringsräntan sjunkit har avsättningarna för ersättningar av pensionstyp ökat med 62 miljoner euro (62).

Inverkan av ändrade metoder och antaganden på avsättningarnas belopp	2015	2014
Ändring av diskonteringsräntan	62	62
Totalt	62	62

c) Ersättningarnas utveckling

I ersättningstrianglarna har de faktiska ersättningskostnaderna jämförts med tidigare värden. Trianglarna som beskriver ersättningsutvecklingen har konstruerats per skadeår.

Ersättningsutvecklingen har presenterats för tio år med undantag av långvariga avsättningar. I ersättningstrianglarna följs inte upp utvecklingen för andelar i pooler eller olycksfallsförsäkringens regresser. Kapitalvärdena för slutligt fastställda pensioner har behandlats såsom om de hade utbetalats till beloppet av deras kapitalvärde i samband med att de slutligt fastställdes. För de långvariga avsättningarna, dvs. de slutligt fastställda pensionerna och asbestskadorna, har uppgifter om försäkringsskuldens tillräcklighet presenterats.

Ersättningstrianglar, bruttorörelse, milj. €

Skadeår	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt
Uppskattning av den totala skadekostnaden											
0*	603	638	707	666	738	784	815	903	931	976	7 761
n+1	611	633	693	633	746	751	802	879	905		
n+2	591	627	691	640	744	752	805	861			
n+3	594	622	689	641	743	757	821				
n+4	594	622	704	651	750	771					
n+5	587	647	726	653	760						
n+6	587	657	734	659							
n+7	591	661	741								
n+8	594	664									
n+9	599										
Nuvarande uppskattning av den totala skadekostnaden											
	599	664	741	659	760	771	821	861	905	976	7 758
Ackumulerade utbetalda ersättningar											
	-576	-638	-698	-606	-707	-694	-735	-755	-726	-494	-6 627
Avsättning för oreglerade skador för åren 2006-2015											
	23	27	43	54	54	78	86	106	179	482	1 130

Avsättning för oreglerade skador för tidigare år

141

* = vid slutet av skadeåret

Utvecklingen av ersättningarna för latenta yrkessjukdomar, milj. €

Räkenskapsår	Kollektiv avsättning för oreglerade skador	Kända avsättningar för pensioner	Utbetalda ersättningar	Ersätt- nings- kostnader	Förändring i beräknings- grunden*	Tillräck- lighet
2006	43	40	-4	-3		-3
2007	41	40	-4	-2	-1	-2
2008	40	41	-4	-4	3	-2
2009	42	43	-4	-8	4	-4
2010	38	44	-3	0		0
2011	35	50	-3	-6	5	-2
2012	32	53	-4	-4	2	-1
2013	28	53	-4	-1	1	0
2014	22	53	-4	-2	2	0
2015	19	54	-4	-2	2	-1

Nuvarande uppskattning av den totala skadekostnaden

572 640 698 635 721 727 804 819 868 957 7 440

Akkumulerade utbetalda ersättningar

-549 -614 -658 -596 -669 -655 -720 -721 -716 -494 -6 392

Avsättning för oreglerade skador för åren 2006–2015

23 26 40 39 52 72 84 98 151 464 1 048

Avsättning för oreglerade skador för tidigare år

141

* = vid slutet av skadeåret

Förändring i försäkringsersättningarna för skador som inträffat under tidigare räkenskapsperioder

Försäkringsersättningarna för skador som inträffat under tidigare räkenskapsperioder ökade med 15 miljoner euro (36). Försäkringsersättningarna ökade till följd av ändringen i beräkningsräntan med 62 miljoner euro (62). Förändringen i försäkringsersättningarna för skador som inträffat under tidigare räkenskapsperioder beskriver tillräckligheten hos försäkringsskulden. På grund av att försäkringsskulden ska vara tryggande är förändringen i snitt positiv.

Skaderegleringsavtal

De till skaderegleringsavtal hänförliga skulderna uppgick 31.12.2015 till 169 miljoner euro (152).

Skaderegleringsavtalen är sådana avtal som inte är försäkringsavtal, men på basis av vilka ersättning betalas för en annan parts räkning. De viktigaste av dessa är sådana captive-arrangemang där den försäkrade risken i sin helhet är återförsäkrad i ett captive-bolag som hör till samma koncern som kunden, samt indexförhöjningar för ersättningar som betalas i pensionsform inom den lagstadgade olycksfalls-, trafik- och patientförsäkringen och vissa andra ersättningshöjningar samt sjukvårdersättningar som betalas ut över tio år efter det att skadorna har inträffat och den offentliga sektorns patientförsäkring.

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE SKULDER OCH EGET KAPITAL

Not 39. Skulder för livförsäkringsrörelse

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Skuld för fondanknutna avtal	8 631	7 478
Skuld för fondförsäkringar	7 053	6 047
Skuld för fondanknutna placeringsavtal	1 578	1 432
Skuld för icke-fondanknutna avtal	4 822	3 684
Icke-fondanknuten försäkringsskuld för garantidelar	4 816	3 673
Icke-fondanknuten skuld för placeringsavtals garantidelar	6	10
Derivatinstrument	20	8
Övriga skulder		
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	1	2
Övriga		
Direktförsäkringsverksamhet	2	1
Återförsäkringsverksamhet	2	1
Övriga	53	56
Totalt	59	61
Skulder för livförsäkringsrörelse totalt	13 532	11 230

Förändringar i försäkringsskulden 2015

Avsättningar, milj. €	1.1.2015	Ökning av avsättning- ar förän- ledd av premier	Frigjorda avsätt- ningar	Kreditera- de räntor och värde- föränd- ringar	Övriga debite- ringar och kredite- ringar	Övriga poster	31.12.2015
Skuld för fondanknutna avtal	7 478	1 369	-550	395	-60	-1	8 631
Skuld för fondförsäkringar	6 047	1 222	-461	296	-39	-12	7 053
Skuld för fondanknutna placeringsavtal	1 432	147	-89	99	-21	11	1 578
Skuld för icke-fondanknutna avtal	3 684	186	-269	97	-87	1 211	4 822
Icke-fondanknutna försäkringsskuld diskonterad med den garanterade räntesatsen	3 137	186	-264	96	-87	1 280	4 349
Skuld för icke-fondanknutna placeringsavtal diskonterad med den garanterade räntesatsen	10	0	-5	0	0	0	6
Räntekomplettering	428	-	-	-	-	-27	401
Effekt av diskontering med marknadsränta	47	-	-	-	-	-44	4
Övriga poster	60	-	-	-	-	3	63
Totalt	11 162	1 555	-818	491	-147	1 210	13 453

Den fondanknutna avtalens beroende av tillgångarna följer av försäkringstagarens val. På bolagsplanet kan värdetförändringen inte jämföras med något benchmark-index. Inte heller avkastningen på placeringsavtal med beräkningsränta kan tillförlitligt jämföras med något benchmark-index. Avkastningen baserar sig på avkastningen hos de tillgångar som utgör täckning och ledningens prövning vid utdelning av kundåterbäringar. Bolagets egendom saknar benchmark.

Förändringar i försäkringsskulden 2014

Avsättningar, milj. €	1.1.2014	Ökning av avsättning- ar föran- ledd av premier	Frigjorda avsätt- ningar	Kreditera- de räntor och värde- föränd- ringar	Övriga debite- ringar och kredite- ringar	Övriga poster	31.12.2014
Skuld för fondanknutna avtal	6 288	1 152	-465	590	-59	-29	7 478
Skuld för fondförsäkringar	5 041	1 016	-401	459	-36	-32	6 047
Skuld för fondanknutna placeringsavtal	1 246	136	-64	132	-22	3	1 432
Skuld för icke-fondanknutna avtal	3 400	111	-288	99	-16	378	3 684
Icke-fondanknuten försäkringsskuld diskonterad med den garanterade räntesatsen	3 210	111	-287	98	-16	20	3 137
Skuld för icke-fondanknutna placeringsavtal diskonterad med den garanterade räntesatsen	11	0	-1	0	0	0	10
Räntekomplettering	44	-	-	-	-	384	428
Effekt av diskontering med marknadsränta	84	-	-	-	-	-36	47
Övriga poster	51	-	-	-	-	10	60
Totalt	9 688	1 264	-753	689	-75	349	11 162

Då avsättningarna för försäkrings- och placeringsavtal för annat än den fondanknutna rörelsen samt för fondförsäkringar bildats har iakttagits de nationella redovisningsbestämmelserna med undantag av två omständigheter. Utjämningsbeloppet har inte redovisats som en del av avsättningarna för försäkringsavtal enligt IFRS utan som en del av eget kapital. Dessutom har diskonteringsräntan för försäkringsskulden ändrats 2012 så att den närmast sig de rådande räntorna. I balansräkningen har redovisats livförsäkringsbolagets besparingar i försäkrings- och kapitaliseringsavtal på egen placeringsrisk, där räntegarantin varierar mellan 1,5 och 4,5 procent och som har diskonterats med beloppet av räntegarantin för avsättningarna i det nationella bokslutet. En del av ränterisken mellan marknads- och diskonteringsräntan har skyddats med räntederivat, vilkas värde har redovisats som en del av den skuld som bokförts för försäkrings- och kapitaliseringsavtal.

Fondanknutna placeringsavtal har värderats till verkligt värde

Skulden för fondanknutna avtal värderas till marknadsvärdet för de tillgångar som anslutits till avtalen vid bokslutstidpunkten.

Som skuld för risklivförsäkringar används avsättningarna för ej intjänade premier.

Fordringar och skulder i anslutning till avgiven återförsäkring värderas enligt samma principer som skulder och fordringar som härrör från återförsäkrade avtal och upptas separat i balansräkningen.

Avsättningarna för gruppensionsförsäkringen kompletterades årligen sedan 2011 till följd av den ökade förväntade livslängden.

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE SKULDER OCH EGET KAPITAL

Not 40. Skuldebrev emitterade till allmänheten

Milj. €	Medel- ränta, %	31.12.2015	Medel- ränta, %	31.12.2014
Obligationslån	1,45	12 292	1,75	10 165
Obligationslån med bostadssäkerhet (covered bonds)		9 003		7 811
Övriga				
Bankcertifikat	0,30	249	0,49	833
Företagscertifikat	0,50	6 290	0,37	6 198
Övriga	0,00	0	1,71	14
Som i handeln ingår i den egna portföljen (-)*		-128		-66
Skuldebrev emitterade till allmänheten totalt		27 706		24 956

* OP Gruppens egna obligationslån har kvittats mot skulden.

De viktigaste emissionerna 2015	Nominellt belopp, Milj. €	Ränta, %
Pohjola Bank Abp		
Pohjola Bank plc Issue of GBP 300,000,000 Floating Rate Instruments due May 2018 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	408,7	GBL3M + 0,450 %
Pohjola Bank plc Issue of EUR 300,000,000 Floating Rate Instruments due 11 March 2020 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	300,0	Fast 0,303%
Pohjola Bank plc Issue of EUR 150,000,000 Floating Rate Instruments due March 2020 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	150,0	EUB3M + 0,280 %
Pohjola Bank plc Issue of HKD 850,000,000 Floating Rate Note due May 2020 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	100,7	Fast 2,140%
Pohjola Bank Plc Japanese Yen Bonds JPY 28,500,000,000 - Third Series (2015)	217,4	Fast 0,325 %
Pohjola Bank plc. Issue of EUR 1,000,000,000 0.75 per cent. Instruments due March 2022 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	1 000,0	Fast 0,750 %
Pohjola Bank plc Issue of GBP 400,000,000 2.500 per cent. Instruments due 20 May 2022 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	545,0	Fast 2,500 %
Pohjola Bank plc Issue of EUR 57,000,000 1.07 per cent. Notes due 2025 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments.	57,0	Fast 2,500 %
Pohjola Bank plc Issue of HKD 1,270,000,000 Floating Rate Note due September 2025 under the EUR 20,000,000,000 Programme for the Issuance of Debt Instruments	150,5	Fast 3,001 %

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE SKULDER OCH EGET KAPITAL

Not 41. Avsättningar och övriga skulder

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Avsättningar	3	2
Övriga skulder		
Betalningsförmedlingsskulder	1 057	835
Upplupna kostnader		
Ränteskulder	311	331
Ränteskulder för derivat	382	439
Övriga upplupna kostnader	375	374
CSA-skulder för derivat	1 023	728
Pensionsskulder	15	420
Leverantörsskulder för värdepapper	32	30
Leverantörsfakturaskulder	39	30
Övriga	387	257
Totalt	3 621	3 445
Avsättningar och övriga skulder totalt	3 625	3 447

Förändringar i avsättningar

Milj. €	Omstrukturer	Övriga avsättningar	Totalt
1.1.2015	1	1	2
Ökning av avsättningar	0	3	3
Utnyttjade avsättningar	-1	-	-1
31.12.2015	0	4	4

Milj. €	Omstrukturer	Övriga avsättningar	Totalt
1.1.2014	2	0	2
Ökning av avsättningar	-	1	1
Utnyttjade avsättningar	-1	-	-1
31.12.2014	1	1	2

Förmånsbestämda pensionsplaner

OP Gruppens pensionsplaner har skötts via pensionskassan OP-Eläkekassa, pensionsstiftelsen OP-Eläkesäätö och försäkringsbolag. De planer som gäller tilläggspension i pensionsstiftelsen och försäkringsbolag samt pensionskassans fonderade ArPL-ålderspension och invalidpensionsplaner har behandlats som förmånsbestämda planer. Betalningar till ArPL-fördelningssystemet har behandlats som avgiftsbestämda.

OP-Eläkekassa

OP-Eläkekassa är en pensionskassa som sedan 2015 försäkrar det lagstadgade pensionsskyddet för personalen vid de arbetsgivare inom OP Gruppen som är delägare i pensionskassan. Vid slutet av 2015 överfördes de lagstadgade pensionsförsäkringar som före 31.12.2015 ännu fanns utanför gruppen från försäkringsbolaget till OP-Eläkekassa. Efter överföringen sköter OP-Eläkekassa OP Gruppens alla lagstadgade försäkringar. Effekten av överföringen resultatförs. Effekten, 6,7 milj. € har redovisats i resultatet. Den består av en utgift på 98,3 milj. € som ingår i effekterna av eventuella reduceringar och regleringar eller kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder bland pensionsplaner, 117 milj. €, och ökningen i pensionstillgångar på samma rad, 104,9 milj. €.

Det lagstadgade ArPL-pensionssystemet ger ett pensionsskydd som baseras på tjänstgöringstid och arbetsinkomster enligt det som bestämts i lagen. Förmånerna i arbetspensionssystemet är fram till slutet av 2016 ålderspension, deltidspension, arbetslöshetspension, familjepension och rehabiliteringsförmåner. Pensionsåldern för ArPL-ålderspensionen är 63–68 år. Riksdagen antog 2015 en ny ArP-lag som träder i kraft från början av 2017. Lagen ändrar förmånerna, ersätter deltidspensionen med en partiell förtida ålderspension och lanserar en ny arbetslivspension. Lagändringen har beaktats i kalkylerna och effekten av den, -20,6 milj. € har resultatförts.

ArPL-pensionssystemet är partiellt fonderande och partiellt baserat på fördelningssystemet. Fonderingen sker individuellt i den pensionsanstalt som försäkrat respektive anställning. Av de pensioner som pensionskassan årligen betalar utgör den fonderade andelen i snitt en fjärdedel.

Målet för pensionskassans verksamhet är att försäkra det lagstadgade pensionsskyddet så att premien från år till år hålls stabil och underskrider den genomsnittliga premien i arbetspensionssystemet. Den viktigaste risken i verksamheten ansluter sig till att den realiserade avkastningen på investeringstillgångarna blir mindre än den genomsnittliga avkastningen på placeringsverksamheten i pensionssystemet. Om risken realiserats flera år i rad leder det till att premien måste höjas.

OP-Eläkekassas viktigaste aktuariella risker ansluter sig till ränte- och marknadsrisken, framtida pensionshöjningar samt till att livslängden systematiskt förlängs. En förändring i den ränta som tillämpas vid diskontering av pensionsåtagandet har en väsentlig inverkan på pensionsåtagandets belopp.

Pensionskassan ska enligt lagen om försäkringskassor placera sina tillgångar på ett betryggande och inkomstbringande sätt samt med beaktande av kassans likviditet. Pensionskassan ska täcka den försäkringsskuld som pensionsförbindelserna ger upphov till. De tillgångar som täcker försäkringsskulden ska vara uppbyggda med hänsyn till arten av den försäkringsverksamhet som kassan bedriver så att dess placeringar, vilka ska vara diversifierade och ha lämplig spridning, tryggar tillgångarnas säkerhet, avkastning och likviditet. I lagen om försäkringskassor föreskrivs närmare om vilka tillgångar och förbindelser som försäkringsskulden ska täcka. För pensionskassan föreskrivs separat i lagen om den solvensgräns som pensionskassan ska täcka med solvenskapitalet.

För placeringsverksamheten ansvarar pensionskassans styrelse, som godkänner pensionskassans placeringsplan för placeringen av dess tillgångar. Pensionsanstaltens ansvariga aktuarie upprättar årligen en prognos om utvecklingen i försäkringsskulden och pensionsutgifterna. På basis av prognosen beaktas i allokeringen av investeringstillgångarna de krav som försäkringsskuldens art ställer på placeringsverksamheten i fråga om trygghet, avkastning och likviditet samt pensionskassans risktäckningskapacitet.

OP-Eläkesäätö

OP-Eläkesäätö är en pensionsstiftelse som sköter det tilläggspensionsskydd som arbetsgivare inom OP Gruppen ordnat för sin personal. Stiftelsens syfte är att bevilja arbetstagare som hör till pensionsstiftelsens verksamhetskrets ålderspension, invalidpension och sjukbidrag samt familjepension åt deras förmånstagare jämte begravningsbidrag. Dessutom kan pensionsstiftelsen bevilja dem som hör till verksamhetskretsen förmåner som hänför sig till rehabilitering. Tilläggspensionsskyddet är frivilligt, så alla arbetsgivare som hör till pensionskassan hör inte automatiskt till pensionsstiftelsen. Stiftelsens tilläggspensionsskydd är fonderat i dess helhet.

Till pensionsstiftelsens verksamhetskrets hör varje person som fyllt 20 år och som oavbrutet varit anställd i ett sådant anställningsförhållande som avses i ArPL hos en arbetsgivare som hör till pensionsstiftelsen före 1.7.1991. Den tjänstgöringstid som berättigar till pension börjar från den tidpunkt då den anställda fyllt 23 år medan den varit i arbetsgivarens tjänst. Med den pensionsgrundande lönen avses den pensionslön som baseras på ett och samma anställningsförhållande som beräknas enligt APL, som gällde till 31.12.2006. Pensionsåldern för de personer som hör till pensionsstiftelsens verksamhetskrets varierar mellan 60–65 år beroende på till vilken persongrupp arbetstagaren enligt pensionsstiftelsens stadgar hör.

Den viktigaste risken i verksamheten ansluter sig till att den realiserade avkastningen på investeringstillgångarna blir mindre än minimiavkastningsmålet. Om risken realiseras flera år i rad leder det till att garantiavgifter måste debiteras.

OP-Eläkesäätios viktigaste aktuariella risker ansluter sig till ränte- och marknadsrisken, till att livslängden systematiskt förlängs samt till inflationsrisken. En förändring i den ränta som tillämpas vid diskontering av pensionsåtagandet har en väsentlig inverkan på pensionsåtagandets belopp.

För placeringsverksamheten ansvarar pensionsstiftelsens styrelse, som godkänner pensionskassans placeringsplan för placeringen av dess tillgångar. Pensionsanstaltens ansvariga aktuarie upprättar årligen en prognos om utvecklingen i försäkringsskulden och pensionsutgifterna. På basis av prognosen beaktas i allokeringen av investeringstillgångarna de krav som försäkringsskuldens art ställer på placeringsverksamheten i fråga om trygghet, avkastning och likviditet samt pensionsstiftelsens risktäckningskapacitet.

	Förmånsbestämda pensionsplaner		Pensionstillgångarnas verkliga värden		Nettoskulder (- tillgångar)	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Balansvärden för förmånsbestämda pensionsplaner, milj. €						
Ingående balans 1.1	2 051	1 441	-1 631	-1 438	420	4
Resultatförda förmånsbestämda pensionskostnader						
Kostnader avseende tjänstgöring under innevarande period	47	31	-	-	47	31
Räntekostnad (-intäkt)	39	49	-31	-49	8	0
Effekterna av eventuella reduceringar och regleringar	117	-1	-105	-	12	-1
Förvaltningskostnader	-		1	1	1	1
Totalt	204	80	-135	-48	68	31
Förluster (-vinster) av omstrukturering som bokförts i övrigt totalresultat						
Aktuariella förluster (vinster) till följd av ändringar i ekonomiska förväntningar	-465	487	-	-	-465	487
ArPL, avkastning på räntedifferens och ökning i ansvaret för ålderspensioner (netto)	5	4	-5	-4	-	-
Erfarenhetsbaserade justeringar	8	93	-	-	8	93
Avkastning på tillgångar som omfattas av plan med undantag av belopp som ingår i nettoräntan på förmånsbestämda nettoskulder (-tillgångar) (-)	-	-	-62	-180	-62	-180
Totalt	-452	585	-67	-184	-519	401

Övriga						
Arbetsgivaravgifter	0	-	-14	-16	-14	-16
Utbetalda ersättningar	-56	-55	56	55	0	-
Totalt	-56	-55	42	39	-14	-16
Utgående balans 31.12	1 746	2 051	-1 791	-1 631	-45	420

Tillgångar och skulder som redovisats i balansräkningen, milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Nettoskulder / -tillgångar (pensionsstiftelsen)	-61	33
Nettoskulder / -tillgångar (pensionskassan)	0	362
Nettoskulder / -tillgångar (övriga pensionsplaner)	15	25
Nettoskulder / -tillgångar totalt	-45	420

Klassificering av pensionskassans och pensionsstiftelsens tillgångar enligt värderingsmetod 31.12.2015, milj. €

	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Aktier och andelar	42	1	51	94
Obligationslån	108	203	18	329
Fastigheter	0	-	131	131
Placeringsfonder	673	1	375	1 049
Strukturerade placeringar	-	-	7	7
Derivat	0	.	-	0
Övriga tillgångar	140	6	-	146
Totalt	963	212	582	1 756

Klassificering av pensionskassans och pensionsstiftelsens tillgångar enligt värderingsmetod 31.12.2014, milj. €

	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Aktier och andelar	39	20	36	95
Obligationslån	156	257	8	421
Fastigheter	-	-	131	131
Placeringsfonder	542	-	292	833
Strukturerade placeringar	-	-	9	9
Derivat	0	-	-	0
Övriga tillgångar	103	7	-	109
Totalt	838	283	476	1 597

Det verkliga värdet för poster som klassificerats till Nivå 1 bestäms på basis av noteringar från marknaden. Med verkligt värde för poster som klassificerats till Nivå 2 avses det värde som kan härledas ur marknadsvärdet för finansiella instruments delar eller för motsvarande finansiella instrument eller ett värde som kan beräknas med värderingsmodeller och -metoder som allmänt godtas på finansmarknaden, om ett marknadsvärde kan bestämmas tillförlitligt med dem. Poster som klassificerats till Nivå 3 värderas med prissättningsmodeller, vilkas kalkylparametrar innehåller osäkerhet.

De väsentligaste tillgångsposternas andelar av totalt verkligt värde på tillgångar som omfattas av plan, %	31.12.2015	31.12.2014
Aktier och andelar	5	6
Finansbranschen	0	-
Skog	1	3
Fastighet	2	0
Övriga	2	2
Obligationslån	19	26
Statslån	1	1
Övriga	18	25
Fastigheter	7	8
Placeringsfonder	60	52
Aktiefonder	32	33
Räntefonder	14	8
Fastighetsfonder	8	5
Hedgefonder	6	7
Derivat	0	0
Fastighetsfonder	0	-
Strukturerade placeringar	0	1
Övriga	8	7
Totalt	100	100
I tillgångarna för pensionsplaner ingår, milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Värdepapper emitterade av företag som hör till OP Gruppen	26	28
Övriga fordringar på företag som hör till OP Gruppen	157	142
Fastigheter i OP Gruppens bruk	-	5
Totalt	184	175

Beloppet av premierna för förmånsbestämda pensionsplaner 2016 uppskattas till 16 milj. e.
 Durationen för det förmånsbestämda pensionsåtagandet per 31.12.2015 var för pensionskassan 18,5 år, för pensionsstiftelsen 14,3 år och för övriga 19,3 år.

Centrala aktuariella antaganden som tillämpats 31.12.2015	Pensionskassan	Pensionsstiftelsen	Övriga
Diskonteringsränta, %	2,3	2,1	2,4
Presumtiv lönehöjning, %	1,6	1,6	1,6
Framtida pensionsförhöjningar, %	1,0	1,2	1,2
Omsättning, %	3,0	0,5	0,0
Inflation, %	1,1	1,1	1,1
Förväntad livslängd för personer som fyllt 65 år			
Män	19,0	19,0	19,0
Kvinnor	24,7	24,7	24,7
Förväntad livslängd efter 20 år för personer som fyllt 45 år			
Män	20,6	20,6	20,6
Kvinnor	26,4	26,4	26,4

Centrala aktuariella antaganden som tillämpats 31.12.2014	Pensionskassan	Pensionsstiftelsen	Övriga
Diskonteringsränta, %	2,0	1,8	1,9
Presumtiv lönehöjning, %	2,5	2,5	2,5
Framtida pensionsförhöjningar, %	2,1	2,0	2,0-2,1
Omsättning, %	3,0	0,5	0,0
Inflation, %	2,0	2,0	2,0
Förväntad livslängd för personer som fyllt 65 år			
Män	19,0	19,0	19,0
Kvinnor	24,7	24,7	24,7
Förväntad livslängd efter 20 år för personer som fyllt 45 år			
Män	20,6	20,6	20,6
Kvinnor	26,4	26,4	26,4

Förändring i förmånsbestämda pensionsplaner

	Pensionskassan		Pensionsstiftelsen	
	Milj. €	%	Milj. €	%
Känslighetsanalys av centrala aktuariella antaganden				
31.12.2015				
Diskonteringsräntan				
Ökning med 0,5 procentenheter	-102	-8,1	-28	-6,4
Minskning med 0,5 procentenheter	117	9,3	31	7,1
Pensionsförhöjningar				
Ökning med 0,5 procentenheter	110	8,7	27	6,3
Minskning med 0,5 procentenheter	-101	-8,0	-25	-5,9
Dödlighet				
Ökning i förväntad livslängd med 1 år	37	2,9	12	2,8
Minskning i förväntad livslängd med 1 år	-36	-2,8	-12	-2,7

Förändring i förmånsbestämda pensionsplaner

	Pensionskassan		Pensionsstiftelsen	
	Milj. €	%	Milj. €	%
Känslighetsanalys av centrala aktuariella antaganden				
31.12.2014				
Diskonteringsräntan				
Ökning med 0,5 procentenheter	-145	-9,9	-37	-7,1
Minskning med 0,5 procentenheter	170	11,6	42	8,0
Pensionsförhöjningar				
Ökning med 0,5 procentenheter	160	10,9	36	6,9
Minskning med 0,5 procentenheter	-144	-9,8	-34	-6,5
Dödlighet				
Ökning i förväntad livslängd med 1 år	55	3,7	16	3,1
Minskning i förväntad livslängd med 1 år	-53	-3,6	-16	-3,0

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE SKULDER OCH EGET KAPITAL

Not 42. Skatteskulder

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Inkomstskatteskuld	79	180
Uppskjuten skatteskuld	786	783
Skatteskulder totalt	866	964

Den uppskjutna skatteskulden specificeras i not 33.

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE SKULDER OCH EGET KAPITAL

Not 43. Tilläggsandelskapital

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Ingående balans 1.1.2015	192	606
Konverterade till avkastningsandelar	-36	-359
Återbetalningar av tilläggsandelskapital	-51	-55
POP-bankernas andelskapital	2	-
Utgående balans 31.12.2015	106	192

Tilläggsandelskapitalet, som andelsbankerna inte har en ovillkorlig rätt att vägra att återbetala till medlemmarna, räknas i andelsbankernas nationella bokslut räknas till det egna kapitalet och i IFRS-bokslutet som skuld.

Tilläggsandelskapitalet ska återbetalas inom sex månader från utgången av den räkenskapsperiod, enligt vilken en återbetalning kan ske för första gången. Om det inte varit möjligt att återbetala en uppsagd tilläggsinsats i dess helhet, kan återbetalningen ske som efterhandsåterbetalning, om det är möjligt enligt de tre följande boksluten. På en tilläggsandel betalas ränta tills tilläggsandelen enligt lagen om andelslag kan tas ut.

Villkoren för POP Bankernas andelskapital har inte ännu förenhetligats med villkoren för OP Gruppens övriga andelskapital, varför de i IFRS-bokslutet för 2015 har klassificerats som skuld.

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE SKULDER OCH EGET KAPITAL

Not 44. Efterställda skulder

Milj. €	Medel- ränta, %	31.12.2015	Medel- ränta, %	31.12.2014
Kapitallån	2,57	214	2,31	204
Övriga				
Debenturer	3,35	1 376	5,23	816
Efterställda skulder totalt		1 590		1 020

Kapitallånens huvudsakliga lånevillkor är:

Kapitallån som jämföras med primärkapital

1) Ett kapitallån på 10 miljarder japanska yen (euromotvärde 68,9 miljoner euro)

Lånet är ett perpetuallån, dvs. lånet saknar förfalldag. Låneräntan är fast 4,23 % till 18.6.2034 och därefter rörlig 6 månaders Yen LIBOR + 1,58 %. (Step up). Räntan betalas årligen 18.6 och 18.12. Om ränta inte kan betalas för en ränteperiod, förfaller räntebetalningsskyldigheten. Lånet kan förfalla till betalning första gången år 2014. Lånet kan efter år 2014 återbetalas årligen på räntans förfalldagar 18.6 eller 18.12. Hela lånekapitalet skall återbetalas på en gång.

2) Ett kapitallån på 50 miljoner euro

Lånet är ett perpetuallån utan räntedifferentiering, men har ett räntetak på 8 procent. Lånet emitterades 31.3.2005 och låneräntan var 6,5 % det första året. Därefter är räntan CMS 10 år + 0,1 %. Räntan betalas årligen 11.4. Om räntan inte kan betalas för en ränteperiod, förfaller räntebetalningsskyldigheten för ränteperioden. Lånet kan förfalla till betalning med Finansinspektionens tillstånd första gången 11.4.2010. Hela lånekapitalet ska återbetalas på en gång.

3) Ett kapitallån på 60 miljoner euro

Räntan på perpetuallånet är rörlig 3 mån. euribor + 0,65 %. Räntan på lånet betalas kvartalsvis 28.2, 30.5, 30.8. och 30.11. Om ränta inte kan betalas för en ränteperiod, förfaller räntebetalningsskyldigheten. Lånet kan förfalla till betalning med Finansinspektionens tillstånd första gången 30.11.2015 och därefter på räntans förfalldag. Efter 2015 är låneräntan rörlig 3 mån. euribor + 1,65 % (Step up). Hela lånekapitalet ska återbetalas på en gång.

4) Ett kapitallån på 40 miljoner euro

Ett perpetuallån med rörlig 3 mån. euribor + 1,25 %. Röntan på lånet betalas kvartalsvis 28.2, 30.5, 30.8 och 30.11. Om röntan inte kan betalas för en ränteperiod, förfaller räntebetalningsskyldigheten för ränteperioden. Lånet kan förfalla till betalning med Finansinspektionens tillstånd på förfallogdagarna. Hela lånekapitalet ska återbetalas på en gång.

Differensen mellan lånens nominella och bokförda värde beror på ränteriskvärderingen i säkringen av verkligt värde

Debenturer

Ett debenturlån på 100 miljoner CHF (motvärde i euro 83 miljoner) som är ett 10-årigt bullellån, förfaller 14.7.2021.

- 1) På lånet betalas fast ränta 3,375 % p.a.

Ett debenturlån på 100 miljoner euro som är ett 10-årigt bullellån, förfaller 14.9.2021. På lånet betalas fast ränta

- 2) 5,25 % p.a.

Ett debenturlån på 500 miljoner euro som är ett 10-årigt bullellån, förfaller 22.8.2022. Enligt lånevillkoren har emittenten möjlighet till förtida återinlösen av lånet i en situation där lånekapitalet inte längre kan räknas till bankens supplementärkapital. På lånet betalas fast ränta 5,75 % p.a.

- 4) Ett debenturlån på 11 miljoner euro, som är ett 10-årigt bullellån, förfaller 14.5.2024. På lånet betalas fast ränta 3,25 % p.a.

- 5) Ett debenturlån på 11 miljoner euro, som är ett 10-årigt bullellån, förfaller 18.6.2024. På lånet betalas fast ränta 3,25 % p.a. till 18.6.2019, efter det 6 mån. EURIBOR + 2,54 % p.a.

- 6) Ett debenturlån på 6 miljoner euro, som är ett 10-årigt bullellån, förfaller 22.8.2024. På lånet betalas fast ränta 3,25 % p.a. till 22.8.2019, efter det 6 mån. EURIBOR + 2,67 % p.a.

- 7) Ett debenturlån på 11 miljoner euro, som är ett 10-årigt bullellån, förfaller 10.10.2024. På lånet betalas fast ränta 3,25 % p.a. till 10.10.2019, efter det 6 mån. EURIBOR + 2,78 % p.a.

- 8) Ett debenturlån på 11 miljoner euro, som är ett 10-årigt bullellån, förfaller 14.11.2024. På lånet betalas fast ränta 3,25 % p.a. till 14.11.2019, efter det 6 mån. EURIBOR + 2,81 % p.a.

- 9) Ett debenturlån på 8 miljoner euro, som är ett 10-årigt bullellån, förfaller 29.12.2024. På lånet betalas fast ränta 3,25 % p.a. till 29.12.2019, efter det 6 mån. EURIBOR + 2,86 % p.a.

- 10) Ett debenturlån på 10 000 miljoner JPY (motvärde i euro 76 miljoner) som är ett 10-årigt bullellån, förfaller 3.7.2025. Låneräntan är 3 mån. JPY Libor + 0,735% p.a.

- 11) Ett debenturlån på 3 500 miljoner SEK (motvärde i euro 381 miljoner) som är ett 10-årigt non-call 5-lån, förfaller 25.8.2025. Låneräntan är 3 mån. Stibor + 1,6 % p.a.

- 12) Ett debenturlån på 100 miljoner euro, som är ett 10-årigt bullellån, förfaller 25.9.2025. På lånet betalas fast ränta 2,405 % p.a.

Lånen 1–3 har emitterats på den internationella kapitalmarknaden.

Pohjola Bank Abp har inga överträdelser av lånevillkoren varken beträffande kapital, ränta eller övriga villkor. Som prisdifferens för lånen har i bokslutet bokförts 0 miljoner euro (2).

Övriga kapitallån:

OP-Livförsäkrings Ab har 27.10.1999 emitterat ett kapitallån på 25 830 000 e, lånet har fast kupongränta 7,0 % i 70 års tid.

OP-Livförsäkrings Ab har 20.9.2001 emitterat ett kapitallån på 10 000 000 e, lånet har fast kupongränta 6,15 % i 10 års tid.

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE SKULDER OCH EGET KAPITAL

Not 45. Eget kapital

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
OP Gruppens ägares andel		
Andelskapital, medlemsandelar	148	143
uppsagda medlemsandelar	5	5
Andelskapital, avkastningsandelar	2 241	1 424
uppsagda avkastningsandelar	261	136
Fonder		
Bundna fonder		
Reservfonden	735	713
Fonder enligt bolagsordningen/stadgarna		
Fonden för verkligt värde		
Säkring av kassaflöde	69	80
Värdering till verkligt värde		
Skuldebrev	31	139
Aktier och andelar	142	206
Övriga bundna fonder	1	1
Fria fonder		
Övriga fria fonder	1 349	1 282
Akkumulerade vinstmedel		
Balanserad vinst (förlust)	3 426	2 415
Periodens vinst (förlust)	845	599
OP Gruppens ägares innehav	9 254	7 144
Innehav utan bestämmande inflytande	70	69
Eget kapital totalt	9 324	7 213

Andelskapital, medlemsandelar

I OP Gruppens eget kapital ingår andelsbankernas medlemmars medlemsinsatser, för vilka banken har en ovillkorlig rätt att vägra att betala ränta och återbetala kapital. Medlemsinsatsen och ägarkundskapet som det innebär ger en möjlighet att delta i bankens förvaltning och beslutsfattande.

Andelskapital, avkastningsandelar

I OP Gruppens eget kapital ingår också andelsbankernas medlemmars placeringar i avkastningsandelar, för vilka banken har en ovillkorlig rätt att vägra att betala ränta och återbetala kapital. För åren 2015-2016 är målet en ränta på 3,25 % och den ränta som ska betalas fastställs årligen i efterskott. Avkastningsmålet kan ändras årligen. Avkastningsandelarna ger inga sådana rättigheter som ägarkunderna har, och de ger inte heller rösträtt.

Under räkenskapsperioden har tilläggsandelar konverterats till avkastningsandelar för 36 miljoner euro.

Om andelsbanken inte har vägrat att återbetala, kan en medlemsinsats och en avkastningsinsats återbetalas 12 månader efter slutet av den räkenskapsperiod under vilken medlemskapet har upphört eller avkastningsandelsägaren sagt upp andelen. Om full återbetalning inte är möjlig något år, ska den obetalda delen betalas ur det egna kapital som står till förfogande enligt de följande boksluten. Ovan fastställda rätt till efterhandsåterbetalning av obetalda delar upphör dock efter det femte följande bokslutet. På obetalda delar betalas inte ränta.

Antal andelar i gruppens andelskapital

(1 000)	Andelskapital, medlemsandelar	Andelskapital, avkastningsandelar	Andelskapital, andelar totalt
1.1.2014	1 476	14 244	15 720
Tillägg till andelskapital	57	1 364	1 422
Återbetalning av andelskapital	-31	-	-31
31.12.2014	1 503	15 608	17 111
Tillägg till andelskapital	90	9 414	9 504
Återbetalning av andelskapital	-32	-	-32
31.12.2015	1 560	25 021	26 582

Fonder

Reservfonden

Reservfonden har bildats genom vinstmedel som avsatts till den under tidigare perioder och av en andel som överförts från andelsbankernas uppskrivningsfond och avsättningar för kreditförluster. Reservfonden kan användas för att täcka sådana förluster som det fria egna kapitalet inte räcker till för. Reservfonden kan också användas för att öka aktiekapitalet och den kan nedsättas liksom aktiekapitalet. I ett kreditinstitut i andelslagsform kan reservfonden användas endast för att täcka förluster. I aktiebolag har fonden inte längre från och med 1.9.2006 kunnat utökas.

Fonden för verkligt värde

I fonden finns förändringar i verkligt värde för finansiella tillgångar som kan säljas. De poster som bokförts i fonden realiserar i resultaträkningen då värdepapper som kan säljas överläts eller då en nedskrivning görs för värdepappret. I fonden har också bokförts det verifierade värdeförändringsnettot av räntederivat i säkringsredovisning av kassaflöde justerat med uppskjuten skatt. Värdeförändringarna resultatförs den räkenskapsperiod under vilken det kassaflöde som är föremål för säkringen intäktsförs.

Fonden för verkligt värde efter skatt
Finansiella tillgångar som kan säljas

Milj. €	Skuldebrev	Aktier, andelar och fonder	Säkring av kassaflödet	Totalt
Ingående balans 1.1.2014	63	238	27	328
Förändringar i verkligt värde	156	122	105	383
Realisationsvinster överförda till resultaträkningen	-35	-98	-	-133
Nedskrivningar överförda till resultaträkningen	0	1	-	1
Överföringar till räntenetto	-	-	-32	-32
Innehav som förvärvats av innehavare utan bestämmande inflytande i Pohjola Bank Abp	-25	-65	-7	-97
Uppskjuten skatt	-19	8	-13	-24
Utgående balans 31.12.2014	139	206	80	425

Finansiella tillgångar som kan säljas

Milj. €	Skuldebrev	Aktier, andelar och fonder	Säkring av kassaflödet	Totalt
Ingående balans 1.1.2015	139	206	80	425
Förändringar i verkligt värde	-105	59	18	-28
Realisationsvinster överförda till resultaträkningen	-33	-149	-	-183
Nedskrivningar överförda till resultaträkningen	2	10	-	13
Överföringar till räntenetto	-	-	-33	-33
Engångseffekt av POP Bankers övergång till OP Gruppen	0	1	1	2
Uppskjuten skatt	27	16	3	46
Utgående balans 31.12.2015	31	142	69	242

Fonden för verkligt värde före skatt uppgick till 302 miljoner euro (531) och den uppskjutna skatteskuld som ansluter sig till den uppgick till 60 miljoner euro (106). Vid slutet av rapportperioden ingick i fonden för verkligt värde totalt 245 miljoner euro (315) i positiva värdeförändringar och totalt 21 miljoner euro (15) i negativa värdeförändringar i egetkapitalinstrument. Den negativa fonden för verkligt värde upplöses genom värdestegringar på tillgångarna och resultatförda nedskrivningar.

Övriga bundna fonder

Fonderna har bildats av vinstmedlen från tidigare räkenskapsperioder med stöd av bolagsordningen eller stadgarna, där också fondernas syften har fastställts.

Övriga fria fonder

Fonderna har bildats av vinstmedlen från tidigare räkenskapsperioder med stöd av bolagsordningen eller stadgarna eller ett beslut av bolagsstämman, fullmäktige eller andelsstämman.

Balanserad vinst

I den balanserade vinsten ingår också reserverna och avskrivningsdifferensen i koncernföretagens sårbokslut samt försäkringsbolagens utjämningsbelopp, vilka i IFRS-bokslutet har redovisats bland den balanserade vinsten efter avdrag av den uppskjutna skatten.

Noter till OP Gruppens bokslut

ÖVRIGA NOTER TILL BALANSRÄKNINGEN

Not 46. Skuldebrev belåningsbara i centralbanker

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen	646	189
Som kan säljas, av vilka		
värderade till verkligt värde	10 537	7 317
Som hålls till förfall	40	120
Skuldebrev belåningsbara i centralbanker totalt	11 223	7 626

I OP Gruppen har endast Pohjola Bank Abp rätt till centralbanksfinansiering.

Noter till OP Gruppens bokslut

ÖVRIGA NOTER TILL BALANSRÄKNINGEN

Not 47. Efterställda skuldebrev

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Noterade		
Övriga	23	19
Totalt	23	19
Övriga		
Övriga	2	2
Totalt	2	2
Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen totalt	25	21
Investeringsstillgångar		
Noterade		
Övriga	15	17
Totalt	15	17
Övriga		
Övriga	1	1
Totalt	1	1
Investeringsstillgångar totalt	16	17

Noter till OP Gruppens bokslut

ÖVRIGA NOTER TILL BALANSRÄKNINGEN

Not 48. Ställda säkerheter

Milj. €	31.12.2015 Balans- värde	31.12.2014 Balans- värde
Ställda för egna skulder och åtaganden		
Inteckningar	1	1
Panter	5	6
Krediter (säkerhet för covered bonds)	10 053	8 937
Övriga	671	999
Övriga ställda säkerheter		
Panter*	3 969	6 273
Ställda säkerheter totalt	14 699	16 216
Övriga skulder med säkerhet	507	474
Obligationslån med bostadssäkerhet (covered bonds)	9 003	7 811
Skulder med säkerhet totalt	9 510	8 285

* Varav 2 000 miljoner euro utgör säkerhet för den dagsinterna limiten

Noter till OP Gruppens bokslut

ÖVRIGA NOTER TILL BALANSRÄKNINGEN

Not 49. Erhållna finansiella säkerheter

I OP Gruppen har Pohjola Bank Abp tagit emot sådana säkerheter som avses i lagen om finansiella säkerheter och som kan vidare säljas eller pantsättas.

Verkligt värde av erhållna säkerheter	31.12.2015	31.12.2014
Övriga	1 030	722
Totalt	1 030	722

Den kreditrisk som beror på derivat minskas med säkerheter och då används avtalet ISDA Credit Support Annex (CSA) som ansluts till det allmänna ISDA-avtalet. Säkerhetssystemet går ut på att motparten ställer värdepapper eller kontanta medel som säkerhet. De kontanta medel som står som säkerhet i enlighet med CSA-avtal uppgick vid bokslutstidpunkten till 1 030 milj. e (722 milj. e). Vid bokslutstidpunkten fanns inga värdepapper som erhållits som säkerhet.

Noter till OP Gruppens bokslut

ÖVRIGA NOTER TILL BALANSRÄKNINGEN

Not 50. Klassificering av finansiella tillgångar och skulder

Tillgångar, milj. €	Lån och fordringar	Investe- ringar som hålls till förfall	Finansiel- la tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultat- räkningen	Finansiel- la tillgångar som kan säljas	Säkrings- instru- ment	Bokfört värde totalt
Kontanta medel och tillgodohavanden på centralbanker	8 581	-	-	-	-	8 581
Fordringar på kreditinstitut och centralbanker	425	-	-	-	-	425
Derivatinstrument	-	-	5 160	-	536	5 696
Fordringar på kunder	75 192	-	-	-	-	75 192
Tillgångar i skadeförsäkringsrörelse	676	-	178	3 212	-	4 067
Tillgångar i livförsäkringsrörelse	263	-	8 844	4 751	-	13 858
Skuldebrev	-	108	858	11 295	-	12 261
Aktier och andelar	-	-	70	501	-	570
Övriga finansiella tillgångar	1 526	-	-	-	-	1 526
Finansiella tillgångar	-	-	-	-	-	122 178
Andra tillgångar än finansiella instrument	-	-	-	-	-	2 968
Totalt 31.12.2015	86 664	108	15 110	19 760	536	125 145

Tillgångar, milj. €	Lån och fordringar	Investe- ringar som hålls till förfall	Finansiel- la tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultat- räkningen	Finansiel- la tillgångar som kan säljas	Säkrings- instru- ment	Bokfört värde totalt
Kontanta medel och tillgodohavanden på centralbanker	3 888	-	-	-	-	3 888
Fordringar på kreditinstitut och centralbanker	686	-	-	-	-	686
Derivatinstrument	-	-	5 348	-	572	5 920
Fordringar på kunder	70 683	-	-	-	-	70 683
Tillgångar i skadeförsäkringsrörelse	657	-	180	2 960	-	3 797
Tillgångar i livförsäkringsrörelse	212	-	7 665	3 362	-	11 238
Skuldebrev	-	191	354	8 282	-	8 827
Aktier och andelar	-	-	73	525	-	598
Övriga finansiella tillgångar	1 951	-	-	-	-	1 951
Finansiella tillgångar	-	-	-	-	-	107 589
Andra tillgångar än finansiella instrument	-	-	-	-	-	2 838
Totalt 31.12.2014	78 077	191	13 620	15 129	572	110 427

Skulder, milj. €	Finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen			Bokfört värde totalt
	Övriga skulder	Säkringsinstrument		
Skulder till kreditinstitut	-	1 673	-	1 673
Finansiella skulder för handel (exkl. derivat)	0	-	-	0
Derivatinstrument	4 993	-	352	5 345
Skulder till kunder	-	58 220	-	58 220
Skulder för skadeförsäkringsrörelse	4	3 155	-	3 159
Skulder för livförsäkringsrörelse	8 686	4 846	-	13 532
Skuldebrev emitterade till allmänheten	-	27 706	-	27 706
Efterställda skulder	-	1 590	-	1 590
Övriga finansiella tillgångar	-	2 955	-	2 955
Finansiella tillgångar	-	-	-	114 179
Andra tillgångar än finansiella instrument	-	-	-	1 642
Totalt 31.12.2015	13 683	100 144	352	115 822

Skulder, milj. €	Finansiella skulder som redovisas			Bokfört värde totalt
	till verkligt värde via resultaträkningen	Övriga skulder	Säkringsinstrument	
Skulder till kreditinstitut	-	1 776	-	1 776
Finansiella skulder för handel (exkl. derivat)	4	-	-	4
Derivatinstrument	5 103	-	386	5 489
Skulder till kunder	-	51 163	-	51 163
Skulder för skadeförsäkringsrörelse	2	2 970	-	2 972
Skulder för livförsäkringsrörelse	7 520	3 710	-	11 230
Skuldebrev emitterade till allmänheten	-	24 956	-	24 956
Efterställda skulder	-	1 020	-	1 020
Övriga finansiella tillgångar	-	2 587	-	2 587
Finansiella tillgångar	-	-	-	101 199
Andra tillgångar än finansiella instrument	-	-	-	2 015
Totalt 31.12.2014	12 630	88 183	386	103 214

Obligationslånen bland skuldebrev emitterade till allmänheten har behandlats i bokföringen till det upplupna anskaffningsvärdet. Det verkliga värdet på de här skuldebrev som uppskattats med hjälp av den information som fanns att få från marknaden och etablerade värderingsmetoder var vid slutet av december 441 miljoner euro högre än det bokförda värdet. Efterställda skulder har behandlats till det upplupna anskaffningsvärdet. Det verkliga värdet av efterställda skulder är större än det upplupna anskaffningsvärdet, men fastställandet av tillförlitliga verkliga värden är osäkert.

Noter till OP Gruppens bokslut

ÖVRIGA NOTER TILL BALANSRÄKNINGEN

Not 51. Klassificering av poster återkommande värderade till verkligt värde enligt värderingsmetod

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde, milj. €	31.12.2015			Totalt
	Verkligt värde			
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	
Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen				
Bankrörelsen	616	291	21	928
Skadeförsäkringsrörelsen	-	-	-	-
Livförsäkringsrörelsen*	6 425	2 215	-	8 640
Derivatinstrument				
Bankrörelsen	2	5 518	176	5 696
Skadeförsäkringsrörelsen	0	9	-	9
Livförsäkringsrörelsen	0	57	-	58
Finansiella tillgångar som kan säljas				
Bankrörelsen	9 757	1 746	294	11 796
Skadeförsäkringsrörelsen	1 563	1 397	252	3 212
Livförsäkringsrörelsen	2 401	1 891	460	4 751
Finansiella instrument totalt	20 763	13 124	1 203	35 090
Förvaltningsfastigheter				
Bankrörelsen	-	-	519	519
Skadeförsäkringsrörelsen	-	-	170	170
Livförsäkringsrörelsen	-	-	146	146
Förvaltningsfastigheter totalt	-	-	835	835
Totalt	20 763	13 124	2 038	35 925

* Inkluderar 8 640 milj. euro i verkligt värde för placeringar som utgör täckning för fondanknutna försäkringsavtal, fördelat enligt 6 425 miljoner euro på nivå 1 och 2 215 miljoner euro på nivå 2.

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde, milj. €	31.12.2014			Totalt
	Verkligt värde			
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	
Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen				
Bankrörelsen	183	244	0	427
Skadeförsäkringsrörelsen	-	7	-	7
Livförsäkringsrörelsen*	7 202	289	7	7 499
Derivatinstrument				
Bankrörelsen	7	5 711	202	5 920
Skadeförsäkringsrörelsen	1	11	-	12
Livförsäkringsrörelsen	-	66	-	66
Finansiella tillgångar som kan säljas				
Bankrörelsen	6 631	2 150	27	8 807
Skadeförsäkringsrörelsen	1 546	1 156	258	2 960
Livförsäkringsrörelsen	1 944	1 076	341	3 362
Finansiella instrument totalt	17 514	10 710	835	29 060
Förvaltningsfastigheter				
Bankrörelsen	-	-	502	502
Skadeförsäkringsrörelsen	-	-	161	161
Livförsäkringsrörelsen	-	-	101	101
Förvaltningsfastigheter totalt	-	-	763	763
Totalt	17 514	10 710	1 599	29 823

* Inkluderar 7 492 milj. euro i verkligt värde för placeringar som utgör täckning för fondanknutna försäkringsavtal, fördelat enligt 7 202 miljoner euro på nivå 1 och 289 miljoner euro på nivå 2.

Finansiella skulder värderade till verkligt värde, milj. €	31.12.2015			Totalt
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	
Finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen				
Livförsäkringsrörelsen*	6 444	2 222	-	8 666
Derivatinstrument				
Bankrörelsen	35	5 175	135	5 345
Skadeförsäkringsrörelsen	0	4	-	4
Livförsäkringsrörelsen	-	20	-	20
Totalt	6 480	7 421	135	14 035

* Inkluderar verkliga värden för skulder för fondanknutna försäkringar och placeringsavtal.

Finansiella skulder värderade till verkligt värde, milj. €	31.12.2014			Totalt
	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	
Finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen				
Bankrörelsen	-	4	-	4
Livförsäkringsrörelsen*	7 223	290	-	7 513
Derivatinstrument				
Bankrörelsen	57	5 303	130	5 489
Skadeförsäkringsrörelsen	2	0	-	2
Livförsäkringsrörelsen	-	8	-	8
Totalt	7 282	5 604	130	13 016

* Inkluderar verkliga värden för skulder för fondanknutna försäkringar och placeringsavtal.

Värdering till verkligt värde

Derivat i bankrörelsen

Kursen på noterade derivat fås direkt från marknaden. För värderingen av OTC-derivat tillämpas modeller och metoder som används allmänt på marknaden. Metoderna och modellerna behövs bl.a. för att beskriva ränte- och valutakurvor samt volatiliteter samt för att värdera optioner. På det allmänna planet kan indata för de här modellerna härledas från marknaden. För värderingen av vissa avtal måste dock användas modeller med indata som inte kan noteras på marknaden, varvid indata är uppskattningar. De här avtalen har klassificerats till nivå 3.

Pohjola Banks Middle Office ansvarar för värderingen av det verkliga värdet på derivaten i bankrörelsen samt för kvaliteten och tillförlitligheten hos marknadsdata, värderingskurvor och volatilitetsbeskrivningar som en del av den dagliga värderingsprocessen inkl. värderingarna på nivå 3. Middle Office jämför värderingskurserna regelbundet med värderingar från CSA-motparter och centrala motparter samt reder vid behov ut eventuella betydande värderingsdifferenser.

OP Gruppens Styrning av riskhanteringen ansvarar för att de nya värderingsmodellerna och -metoderna godkänns samt för övervakningen av värderingsprocessen. Säkringen av värderingarna baserar sig bl.a. på värderingar som använder alternativa källor samt på marknadskurser och annan indata. I säkringsprocessen kan värderingskurserna jämföras med kurser från CSA-motparter och centrala motparter. Dessutom är det möjligt att anlita värderingstjänster från tredje part.

Vid värderingen av OTC-derivat utan säkerheter beaktas kreditrisken för parterna i transaktionen. Kreditrisken justeras med en motpartsriskjustering (s.k. Credit Valuation Adjustment "CVA") samt med en egen kreditriskjustering (s.k. Debt Valuation Adjustment, "DVA"). CVA- och DVA-värderingsjusteringarna beräknas enligt motpart.

CVA- och DVA-justeringarna beräknas genom att simulera derivatens marknadsvärden och fallissemang i regel med stöd av marknadsinformation. Vid bedömningen av sannolikheten för fallissemang används marknadsdata också för olikvida motparter genom att förena motparterna med likvida marknadsdata.

Placeringar som kan säljas i skadeförsäkringsrörelsen

Värdepapprens kurser hämtas i första hand från marknadsinformationskällor och de värderas dagligen. En del värdepapper prissätts mer sällan än en gång i månaden. I så fall baserar sig prissättningen på officiella värderingar eller estimat av officiella värderingar från förmedlare, emittenter eller andra marknadsparter. De här avtalen har klassificerats till nivå 3.

Nivåerna för verkligt värde

Nivå 1: Noterade marknadspris

De poster som klassificerats till Nivå 1 består av aktier som noterats vid de största börserna, företags, staters och finansiella instituts noterade skuldinstrument och börsderivat. Det verkliga värdet för ifrågavarande instrument bestäms på basis av noteringar från fungerande marknader.

Nivå 2: Värderingsmetoder som baserar sig på indata som kan observeras

Värderingsmetoder som baserar sig på tillförlitliga kalkylparametrar. Med verkligt värde för instrument som klassificerats till Nivå 2 avses det värde som kan härledas ur marknadsvärdet för det finansiella instrumentets delar eller för motsvarande finansiella instrument eller ett värde som kan beräknas med värderingsmodeller och -metoder som allmänt godtas på finansmarknaden, om ett marknadsvärde kan bestämmas tillförlitligt med dem. Till den här nivån har i Pohjola-koncernen klassificerats OTC-derivat, företags, staters och finansiella instituts noterade skuldinstrument som inte klassificerats till Nivå 1, köp- och återköpsavtal (repo) samt värdepapper som lånats ut eller lånats in.

Nivå 3: Värderingsmetoder som baserar sig på indata som kan inte observeras

Värderingsmetoder, vilkas kalkylparametrar innehåller särskild osäkerhet. Instrument som klassificerats till Nivå 3 värderas med prissättningsmodeller, vilkas kalkylparametrar innehåller osäkerhet. Dessutom klassificeras till Nivå 3 skuldinstrument för vilka det på marknaden finns endast några eller inga noteringar. I ifrågavarande balansklass ingår de mest komplicerade OTC-derivaten samt sådana derivat med lång löptid där den marknadsdata som använts för värderingen har extrapolerats, vissa private equity-investeringar, olikvida lån, strukturerade lån inkl. värdepapperiserade lån och strukturerade skuldebrev samt hedge-fonder. Det verkliga värdet i Nivå 3 består ofta av prisuppgifter från utomstående

Överföringar mellan olika nivåer av värderingen till verkligt värde

Överföringen mellan olika nivåer anses ha skett den dag då den transaktion som överföringen medfört skett eller den dag då omständigheterna ändrats.

Förändringar i värderingsfaktorer

Vid slutet av 2015 preciserades klassificeringskriterierna genom att slopa kreditklassificeringen som klassificeringskrav och övergå till en noggrannare analys och klassificering av de marknadspris som kan observeras. Till följd av ändringen överfördes från Nivå 2 till Nivå 1 företags, staters och finansiella instituts noterade obligationslån för 1,4 miljarder euro och från Nivå 2 till Nivå 2 obligationslån för 0,3 miljarder euro

Värderingsmetoder, vilkas kalkylparametrar innehåller osäkerhet (Nivå 3)

Specifikation av finansiella tillgångar och skulder

Finansiella tillgångar milj. €	Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen		Finansiella tillgångar som kan säljas		Derivatinstrument		Tillgångar totalt
	Bank- rörelsen	Försäkrings- rörelsen	Bankrörelsen	Försäkrings- rörelsen	Bank- rörelsen	Försäkrings- rörelsen	
Ingående balans							
1.1.2015	0	7	27	599	202	-	835
Resultaträkningens nettointäkter	21	-	3	-60	-26	-	-62
Nettointäkter i rapporten över totalresultat	-	-	-3	53	-	-	51
Förvärv	-	-	-1	231	-	-	231
Försäljningar	-	-	-13	-112	-	-	-125
Amorteringar	-	-7	-	-	-	-	-7
Överföringar till Nivå 3	-	-	281	-	-	-	281
Utgående balans							
31.12.2015	21	0	294	712	176	-	1 203

Finansiella tillgångar milj. €	Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen		Finansiella tillgångar som kan säljas		Derivatinstrument		Tillgångar totalt
	Bank- rörelsen	Försäkrings- rörelsen	Bankrörelsen	Försäkrings- rörelsen	Bank- rörelsen	Försä-	
						krings- rörelsen	
Ingående balans 1.1.2014	1	16	36	560	212	-	825
Resultaträkningens nettointäkter	0	-	-10	-2	-1	-	-13
Nettointäkter i rapporten över totalresultat	-	-	-	75	-2	-	73
Försäljningar	0	-9	-	-116	-7	-	-133
Utgående balans 31.12.2014	0	7	27	599	202	-	835

Finansiella skulder, milj. €	Finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen		Finansiella tillgångar som kan säljas		Derivatinstrument		Skulder totalt
	Bank- rörelsen	Försäkrings- rörelsen	Bankrörelsen	Försäkrings- rörelsen	Bank- rörelsen	Försä-	
						krings- rörelsen	
Ingående balans 1.1.2015	-	-	-	-	130	-	130
Resultaträkningens nettointäkter	-	-	-	-	5	-	5
Utgående balans 31.12.2015	-	-	-	-	135	-	135

Finansiella skulder, milj. €	Finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen		Finansiella tillgångar som kan säljas		Derivatinstrument		Skulder totalt
	Bank- rörelsen	Försäkrings- rörelsen	Bankrörelsen	Försäkrings- rörelsen	Bank- rörelsen	Försä-	
						krings- rörelsen	
Ingående balans 1.1.2014	-	-	-	-	131	-	131
Resultaträkningens nettointäkter	-	-	-	-	-1	-	-1
Utgående balans 31.12.2014	-	-	-	-	130	-	130

Specifikation av nettointäkter enligt resultatpost 31.12.2015

Milj. €	Ränte- netto eller Netto- intäkter från handel	Netto- intäkter från placerings- verksamhet	Netto- intäkter från skadeförsäk- ringsrörelse	Netto- intäkter från livförsäk- ringsrörelse	Rapport över total- resultat/ Förändring i fonden för verkligt värde	Netto- intäkter från tillgångar och skulder som innehåses vid periodens slut
Realiserade nettointäkter	21	-	-42	-19	-	-39
Orealiserade nettointäkter	-31	3	15	38	51	76
Nettointäkter totalt	-10	3	-27	20	51	37

Specifikation av nettointäkter enligt resultatpost 31.12.2014

Milj. €	Ränte- netto eller Netto- intäkter från handel	Netto- intäkter från placerings- verksamhet	Netto- intäkter från skadeförsäk- ringsrörelse	Netto- intäkter från livförsäk- ringsrörelse	Rapport över total- resultat/ Förändring i fonden för verkligt värde	Netto- intäkter från tillgångar och skulder som innehåses vid periodens slut
Realiserade nettointäkter	0	1	6	-8	-	-1
Orealiserade nettointäkter	-8	-2	37	39	73	138
Nettointäkter totalt	-8	-1	43	30	73	137

Derivaten i Nivå 3 består av derivat som strukturerats för kundernas behov, så marknadsrisken har täckts med ett motsvarande derivatinstrument. Den öppna marknadsrisken har ingen effekt på resultatet. Derivaten i Nivå 3 hänför sig till strukturerade obligationslån som Pohjola emitterat där avkastningen är beroende av värdeutvecklingen i ett inbäddat derivat. Värdeförändringen i de här inbäddade derivaten har inte redovisats i tabellen ovan. Dessutom har till Nivå 3 klassificerats derivat med lång löptid, för vilka den marknadsdata som använts för värderingen har extrapolerats.

Förändringar i värderingsfaktorer

Vid slutet av 2015 preciserades klassificeringskriterierna genom att slopa kreditklassificeringen som klassificeringskrav och övergå till en noggrannare analys och klassificering av de marknadspris som kan observeras. Till följd av ändringen överfördes från Nivå 2 till Nivå 1 företags, staters och finansiella instituts noterade obligationslån för 1,4 miljarder euro och från Nivå 2 till Nivå 2 obligationslån för 0,3 miljarder euro.

Känslighetsanalys med kalkylparametrar som innehåller osäkerhet 31.12.2015

Instrumenttyp, milj. €	Fordringar	Skulder	Nettosaldo	Känslighetsanalys	Skäligen möjlig förändring i verkligt värde
Instrument som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen:					
Strukturerade placeringar	21	0	21	2,1	10 %
Derivat:					
Säkring av indexlån och strukturerade derivat samt derivat med lång löptid*	177	-135	42	5,6	13 %
Som kan säljas:					
Olikvida placeringar	70	-	70	10,5	15 %
Kapitalfonder**	694	-	694	69,4	10 %
Fastighetskapitalfonder***	240	-	240	48	20 %
Förvaltningsfastigheter:					
Förvaltningsfastigheter***	835	-	835	167	20 %

Känslighetsanalys med kalkylparametrar som innehåller osäkerhet 31.12.2014

Instrumenttyp, milj. €	Fordringar	Skulder	Nettosaldo	Känslighetsanalys	Skäligen möjlig förändring i verkligt värde
Instrument som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen:					
Strukturerade placeringar	7	-	7	0,7	10 %
Derivat:					
Säkring av indexlån och strukturerade derivat*	202	-130	72	7,9	11 %
Som kan säljas:					
Olikvida placeringar	119	-	119	17,9	15 %
Kapitalfonder**	354	-	354	35,4	10 %
Fastighetskapitalfonder***	153	-	153	30,6	20 %
Förvaltningsfastigheter:					
Förvaltningsfastigheter***	763	-	763	152,6	20 %

* Följande stressscenarier: aktiernas volatilitet (30 %), aktiernas utdelning (30 %), kreditriskpremierna (30 %) och den sammanlagda värdeförändringen av betydande korrelationsändringar.

** Värdet på riskkapitalfonder beror främst på målgruppernas resultatutveckling och PE-talen för motsvarande noterade bolag. Utvecklingen av det verkliga värdet på kapitalfonder följs upp med koefficienten Total Value per Pid-in (TVPI), vilken har förändrats i snitt 10 %.

*** Vid värderingen av fastighetskapitalfonder och förvaltningsfastigheter tillämpas i regel avkastningsvärdesmetoden, vars huvudkomponenter är avkastningskravet och nettohyresnivån. En förändring i avkastningskravet med +/- 1 procentenhet leder i snitt till en förändring på cirka 20 % i verkligt värde.

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE ANSVARFÖRBINDELSER OCH DERIVAT

Not 52. Åtaganden utanför balansräkningen

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Garantier	764	878
Garantiansvar	1 848	2 007
Panter	1	3
Kreditlöften	10 042	8 839
Utfästelser i anslutning till kortvariga affärstransaktioner	194	319
Övriga	587	522
Åtaganden utanför balansräkningen totalt	13 436	12 567

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE ANSVARSFÖRBINDELSER OCH DERIVAT

Not 53. Eventualförpliktelser och eventualtillgångar

Försäkringsbolag som hör till OP Gruppen tecknar försäkringsavtal via pooler. Medlemmarna i poolerna är i första hand ansvariga för sin relativa andel. Andelarna grundar sig på avtal som fastställs årligen. I vissa pooler svarar medlemmarna i poolen i relation till sina andelar för förpliktelserna hos sådana poolmedlemmar som är betalningsoförmögna. Försäkringsbolagen bokför åtaganden och fordringar som följer av det solidariska ansvaret om realiseringen av det solidariska ansvaret är sannolikt.

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE ANSVARFÖRBINDELSER OCH DERIVAT

Not 54. Operationella leasingavtal

OP Gruppen som leasetagare

Vissa företag i OP Gruppen har hyrt de utrymmen som de verkar i. Hyresavtalens längd varierar från ett år till tio år och normalt ingår möjligheten att förlänga avtalet efter den ursprungliga förfallodagen. OP Gruppens företag har hyrt ut en del av de utrymmen som de hyrt i andra hand. Dessutom har vissa företag leasat motorfordon och kontorsmaskiner. I övriga rörelsekostnader har som leasingkostnader bokförts 25 milj. e (30 milj. e).

Minimiavgifter som betalas på basis av icke uppsägningsbara leasingavtal

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Under ett år	8	11
Över ett år och under fem år	12	12
Över fem år	5	4
Totalt	25	27
Framtida minimiavgifter som är att vänta för icke uppsägningsbara leasingavtal i andra hand	0	1

OP Gruppen som leasegivare

OP Gruppens företag har hyrt ut en del av sina förvaltningsfastigheter och 2015 inbringade de 65 milj. e (65) i hyresintäkter.

Minimiavgifter som erhålls på basis av icke uppsägningsbara operationella leasingavtal

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Under ett år	44	46
Över ett år och under fem år	86	89
Över fem år	109	90
Totalt	238	225

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE ANSVARSFÖRBINDELSER OCH DERIVAT

Not 55. Derivatinstrument

Derivatinstrument som innehas för handel 31.12.2015

Milj. €	Nominellt värde/ återstående löptid			Verkligt värde			Kreditmot- värde
	Under 1 år	1-5 år	Över 5 år	Totalt	Tillgångar	Skulder	
Räntederivat							
Ränteswappar	19 541	44 642	37 475	101 659	3 175	3 184	3 937
Clearas via central motpart	7 047	21 304	18 226	46 577	708	675	1 088
OTC ränteoptioner							
Call och cap							
Köpta	1 535	5 058	3 379	9 973	308	2	391
Utfärdade	1 344	5 332	3 084	9 760	1	257	2
Put och floor							
Köpta	3 739	2 444	1 607	7 791	132	4	189
Utfärdade	4 752	3 569	1 465	9 785	11	97	47
OTC räntederivat totalt	30 911	61 045	47 011	138 968	3 627	3 543	4 566
Räntefutures	4 127	3 224	-	7 351	1	6	-
Börsderivat totalt	4 127	3 224	-	7 351	1	6	-
Räntederivat totalt	35 038	64 270	47 011	146 319	3 628	3 549	4 566

Valutaderivat

Valutaterminer	27 361	358	53	27 772	218	301	514
Ränte- och valutaswappar	1 141	7 415	5 472	14 029	1 178	1 086	1 970
Valutaoptioner							
Call							
Köpta	233	13	-	246	4	-	7
Utfärdade	321	12	-	333	-	4	-
Put							
Köpta	262	20	-	282	4	-	8
Utfärdade	224	22	-	246	-	4	-
OTC valutaderivat totalt	29 542	7 841	5 525	42 908	1 404	1 394	2 499
Valutafutures	-	-	-	-	-	-	-
Valutaderivat totalt	29 542	7 841	5 525	42 908	1 404	1 394	2 499

Aktie- och indexderivat

Aktieoptioner							
Call							
Köpta	243	5	-	248	13	-	28
Aktieindexoptioner							
Call							
Köpta	6	1	-	7	1	-	2
Aktieindexfutures	33	-	-	33	0	-	-
Börsderivat totalt	33	-	-	33	0	-	-
Aktie- och indexderivat totalt	282	6	-	288	15	-	30

Kreditderivat

Kreditswappar	15	126	82	223	10	13	10
Kreditderivat totalt	15	126	82	223	10	13	10

Övriga

Övriga terminer	6	1	-	7	0	0	1
Övriga swappar	88	687	14	788	80	29	155
Övriga optioner							
Call							
Köpta	27	0	-	27	0	-	3
Utfärdade	16	-	-	16	-	0	-
Put							
Köpta	4	-	-	4	1	-	1
Utfärdade	4	-	-	4	-	1	-
Övriga OTC derivat totalt	145	688	14	847	81	31	160
Övriga futurer	40	34	-	74	2	31	-
Övriga derivat totalt	185	722	14	921	83	61	160
Derivatinstrument som innehas för handel totalt	65	062	72 964	52 632	190 659	5 140	5 017
							7 265

Derivatinstrument som innehas för handel 31.12.2014

Milj. €	Nominellt värde/ återstående löptid			Verkligt värde			Kreditmot- värde
	Under 1 år	1-5 år	Över 5 år	Totalt	Tillgångar	Skulder	
Räntederivat							
Ränteswappar	14 009	54 805	30 854	99 668	3 659	3 694	4 374
Clearas via central motpart	4 207	21 163	11 936	37 305	697	665	980
OTC ränteoptioner							
Call och cap							
Köpta	3 730	4 535	2 441	10 707	398	2	464
Utfärdade	2 358	3 505	3 141	9 004	0	341	6
Put och floor							
Köpta	5 337	3 985	1 895	11 218	138	8	205
Utfärdade	5 903	5 767	1 632	13 303	7	92	51
OTC räntederivat totalt	31 337	72 598	39 963	143 899	4 202	4 137	5 100
Räntefuturer	12 461	4 602	-	17 063	3	14	-
Ränteoptioner							

Call							
Utfärdade	500	-	-	500	-	0	-
Put							
Köpta	2 000	-	-	2 000	-	0	-
	14						
Börsderivat totalt	961	4 602	-	19 563	3	15	-
	46						
Räntederivat totalt	298	77 200	39 963	163 462	4 205	4 151	5 100
Valutaderivat							
	13						
Valutaterminer	428	307	65	13 800	274	168	429
Ränte- och valutaswappar	360	7 728	5 164	13 252	669	697	1 447
Valutaoptioner							
Call							
Köpta	188	17	-	205	4	-	7
Utfärdade	226	17	-	243	-	5	-
Put							
Köpta	496	8	-	504	11	-	17
Utfärdade	426	9	-	436	-	8	-
	15						
OTC valutaderivat totalt	125	8 086	5 229	28 440	959	878	1 900
	15						
Valutaderivat totalt	125	8 086	5 229	28 440	959	878	1 900
Aktie- och indexderivat							
Aktieoptioner							
Call							
Köpta	266	271	-	537	35	0	73
Aktieindexoptioner							
Call							
Köpta	0	9	-	9	2	-	3
Utfärdade	-	2	-	2	-	0	-
Put							
Köpta	-	2	-	-	0	-	-
Utfärdade	-	2	-	2	-	0	-
OTC aktie- och indexderivat totalt	266	285	-	549	37	1	75
Aktie- och indexderivat totalt	266	285	-	549	37	1	75

Kreditderivat

Kreditswappar	9	73	102	184	12	5	12
Kreditderivat totalt	9	73	102	184	12	5	12

Övriga

Övriga terminer	1	2	-	3	0	1	0	
Övriga swappar	70	760	56	886	67	29	150	
Övriga optioner								
Call								
Köpta	17	11	-	28	0	-	3	
Utfärdade	17	-	-	17	-	0	-	
Put								
Köpta	10	-	-	10	2	-	3	
Utfärdade	10	-	-	10	-	2	-	
Övriga OTC derivat totalt	124	772	56	953	69	31	157	
Övriga futurer	108	68	0	176	4	35	-	
Övriga derivat totalt	232	840	56	1 129	73	67	157	
Derivatinstrument som innehåses för handel totalt	61	931	86 484	45 350	193 764	5 286	5 101	7 244

Säkringsinstrument – säkring av verkligt värde 31.12.2015

Milj. €	Nominellt värde/återstående löptid			Totalt	Verkligt värde		Kreditmotvärde
	Under 1 år	1-5 år	Över 5 år		Tillgångar	Skulder	
Räntederivat							
Ränteswappar	2 914	17 076	10 661	30 652	666	427	912
Clearas via central motpart	564	5 203	6 438	12 206	170	189	292
OTC räntederivat totalt	2 914	17 076	10 661	30 652	666	427	912
Räntederivat totalt	2 914	17 076	10 661	30 652	666	427	912

Valutaderivat

Ränte- och valutaswappar	1 414	1 926	1 181	4 520	123	85	322
OTC valutaderivat totalt	1 414	1 926	1 181	4 520	123	85	322
Valutaderivat totalt	1 414	1 926	1 181	4 520	123	85	322

Säkringsinstrument – säkring

av verkligt värde totalt	4 328	19 002	11 842	35 172	790	512	1 234
--------------------------	-------	--------	--------	--------	-----	-----	-------

Säkringsinstrument – säkring av kassaflöde 31.12.2015

Milj. €	Nominella värden/ återstående löptid			Totalt	Verkliga värden		Kredit- motvärde
	Under 1 år	1-5 år	Över 5 år		Tillgångar	Skulder	
Räntederivat							
Ränteswappar	546	2 020	583	3 148	113	0	132
Clearas via central motpart	100	300	-	400	11	-	13
OTC räntederivat totalt	546	2 020	583	3 148	113	0	132
Räntederivat totalt	546	2 020	583	3 148	113	0	132
Säkringsinstrument – säkring av kassaflöde totalt							
	546	2 020	583	3 148	113	0	132
Säkringsinstrument totalt	4 874	21 021	12 425	38 320	903	512	1 366

Säkringsinstrument – säkring av verkligt värde 31.12.2014

Milj. €	Nominellt värde/återstående löptid			Totalt	Verkligt värde		Kreditmot- värde
	Under 1 år	1-5 år	Över 5 år		Tillgångar	Skulder	
Räntederivat							
Ränteswappar	5 688	14 951	7 888	28 527	812	568	1 005
Clearas via central motpart	163	2 964	3 072	6 199	165	202	226
OTC räntederivat totalt	5 688	14 951	7 888	28 527	812	568	1 005
Räntederivat totalt	5 688	14 951	7 888	28 527	812	568	1 005

Valutaderivat

Ränte- och valutaswappar	1 044	942	410	2 396	75	97	163
OTC valutaderivat totalt	1 044	942	410	2 396	75	97	163
Valutaderivat totalt	1 044	942	410	2 396	75	97	163

Säkringsinstrument – säkring

av verkligt värde totalt	6 733	15 893	8 298	30 924	888	665	1 168
--------------------------	--------------	---------------	--------------	---------------	------------	------------	--------------

Säkringsinstrument – säkring av kassaflöde 31.12.2014

Milj. €	Nominella värden/ återstående löptid				Verkliga värden		Kredit- motvärde
	Under 1 år	1-5 år	Över 5 år	Totalt	Tillgångar	Skulder	
Räntederivat							
Ränteswappar	331	2 133	748	3 212	127	-	149
Clearas via central motpart	-	400	-	400	14	-	16
OTC räntederivat totalt	331	2 133	748	3 212	127	0	149
Räntederivat totalt	331	2 133	748	3 212	127	0	149
Säkringsinstrument – säkring av kassaflöde totalt							
	331	2 133	748	3 212	127	0	149
Säkringsinstrument totalt	7 064	18 026	9 046	34 135	1 015	665	1 317

Derivat totalt 31.12.2015

Milj. €	Nominellt värde/återstående löptid				Verkligt värde		Kreditmot- värde
	Under 1 år	1-5 år	Över 5 år	Totalt	Tillgångar	Skulder	
Räntederivat	38 498	83 365	58 255	180 119	4 408	3 977	5 610
Clearas via central motpart	7 712	26 807	24 664	59 183	890	863	1 394
Valutaderivat	30 956	9 766	6 706	47 428	1 528	1 479	2 821
Aktie- och indexbundna derivat	282	6	-	288	15	-	30
Kreditderivat	15	126	82	223	10	13	10
Övriga derivat	185	722	14	921	83	61	160
Derivat totalt	69 936	93 985	65 057	228 979	6 043	5 530	8 631

Derivat totalt 31.12.2014

Milj. €	Nominellt värde/återstående löptid				Verkligt värde		Kreditmotvärde
	Under 1 år	1-5 år	Över 5 år	Totalt	Tillgångar	Skulder	
Räntederivat	52 318	94 284	48 599	195 201	5 144	4 719	6 254
Clearas via central motpart	4 370	24 526	15 008	43 904	876	867	1 222
Valutaderivat	16 170	9 028	5 639	30 837	1 034	975	2 063
Aktie- och indexbundna derivat	266	285	-	551	37	1	75
Kreditderivat	9	73	102	184	12	5	12
Övriga derivat	232	840	56	1 129	73	67	157
Derivat totalt	68 995	104 510	54 396	227 901	6 301	5 766	8 561

* I de verkliga värdena ingår upplupna räntor som i balansräkningen redovisas bland övriga tillgångar eller avsättningar och övriga skulder.

Räntederivat i central motpartsclearing kvittas i balansräkningen. Effekterna av kvittningen redovisas i not 56. Övriga derivatinstrument redovisas i balansräkningen i brutto. I Pohjola-koncernens kapitaltäckningsanalys tillämpas också kvittning av derivat. Effekterna av kvittningen på motpartsrisken redovisas i not 107. Kvittningen skulle minska kreditmotvärdet på Pohjola Bank Abp:s derivat med 6 248 miljoner euro (6 233).

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER ANGÅENDE ANSVARFÖRBINDELSER OCH DERIVAT

Not 56. Finansiella tillgångar och skulder som dragits av från varandra eller som omfattas av ett rättsligt bindande ramavtal om netting

Finansiella tillgångar och skulder som kvittats i balansräkningen eller som omfattas av ett rättsligt bindande ramavtal om netting

31.12.2015, milj. €	Finansiella tillgångar, brutto	Finansiella skulder, brutto, som avdras från finansiella tillgångar*	Netto som redovisas i balansräkningen**	Finansiella tillgångar som inte kvittats i balansräkningen		
				Finansiella tillgångar***	Mottagna säkerheter	Netto
Derivat i bankrörelsen	6 567	-870	5 696	-3 389	-1 030	1 277
Derivat i livförsäkringsrörelsen	58	-	58	-20	-	37
Derivat i skadeförsäkringsrörelsen	9	-	9	-3	-	6
Derivat totalt	6 633	-870	5 763	-3 412	-1 030	1 321

31.12.2014, milj. €	Finansiella tillgångar, brutto	Finansiella skulder, brutto, som avdras från finansiella tillgångar*	Netto som redovisas i balansräkningen**	Finansiella tillgångar som inte kvittats i balansräkningen		
				Finansiella tillgångar***	Mottagna säkerheter	Netto
Derivat i bankrörelsen	6 791	-871	5 920	-3 956	-722	1 242
Derivat i livförsäkringsrörelsen	66	-	66	-8	-	58
Derivat i skadeförsäkringsrörelsen	12	-	12	-1	-	11
Derivat totalt	6 869	-871	5 998	-3 965	-722	1 311

Finansiella tillgångar och skulder som kvittats i balansräkningen eller som omfattas av ett rättsligt bindande ramavtal om netting

31.12.2015, milj. €	Finansiella skulder, brutto, som avdras från finansiella tillgångar*			Finansiella skulder som inte kvittats i balansräkningen		
	Finansiella skulder, brutto	Finansiella tillgångar*	Netto som redovisas i balansräkningen**	Finansiella skulder***	Ställda säkerheter	Netto
Derivat i bankrörelsen	6 185	-840	5 345	-3 389	-1 061	895
Derivat i livförsäkringsrörelsen	20	-	20	-20	-	-
Derivat i skadeförsäkringsrörelsen	4	-	4	-3	-	1
Derivat totalt	6 209	-840	5 369	-3 412	-1 061	896

31.12.2014, milj. €	Finansiella skulder, brutto, som avdras från finansiella tillgångar*			Finansiella skulder som inte kvittats i balansräkningen		
	Finansiella skulder, brutto	Finansiella tillgångar*	Netto som redovisas i balansräkningen**	Finansiella skulder***	Ställda säkerheter	Netto
Derivat i bankrörelsen	6 351	-862	5 489	-3 956	-862	671
Derivat i livförsäkringsrörelsen	8	-	8	-8	-	0
Derivat i skadeförsäkringsrörelsen	2	-	2	-1	-	2
Derivat totalt	6 361	-862	5 499	-3 965	-862	672

* Inkl. det netto av derivat som clearats dagligen som ingår i kontanta medel, sammanlagt 40 (9) miljoner euro.

** Verkligt värde utan upplupen ränta

*** OP Gruppen har som praxis att ingå allmänna avtal om derivatkontrakt med alla derivatmotparter

Clearing av OTC-derivat via centrala motparter

OP Gruppen övergick i februari 2013 till clearing via centrala motparter i enlighet med EMIR-förordningen (Förordning (EU) nr 648/2012). Standardiserade OTC-derivattransaktioner med finansiella motparter clearas med London Clearing House. I den här handlingsmodellen ändras den centrala motparten vid slutet av den dagliga clearingprocessen till derivatmotpart och derivatens dagliga betalningar kvittas med derivatmotparten. Dagligen antingen betalas eller mottas en säkerhet som motsvarar förändringen i det verkliga värdet på öppna avtal (variation margin). De räntederivat som clearas via centrala motparter kvittas i balansräkningen.

Övrig bilateral clearing av OTC-derivat

På derivataffärer mellan OP Gruppen och övriga kunder samt sådana derivataffärer som inte clearas via centrala motparter enligt förordningen, tillämpas antingen ISDAs, Finansbranschens Centralförbunds eller OP Gruppens egna allmänna villkor för derivatkontrakt. På basis av de här villkoren kan betalningarna för derivat kvittas transaktionsvis per betalningsdag och då en motpart blivit insolvent eller försatt i konkurs. I avtalsvillkoren kan man dessutom avtala om motpartsspecifika säkerheter. De här derivaten bruttoredovisas i balansräkningen.

Noter till OP Gruppens bokslut

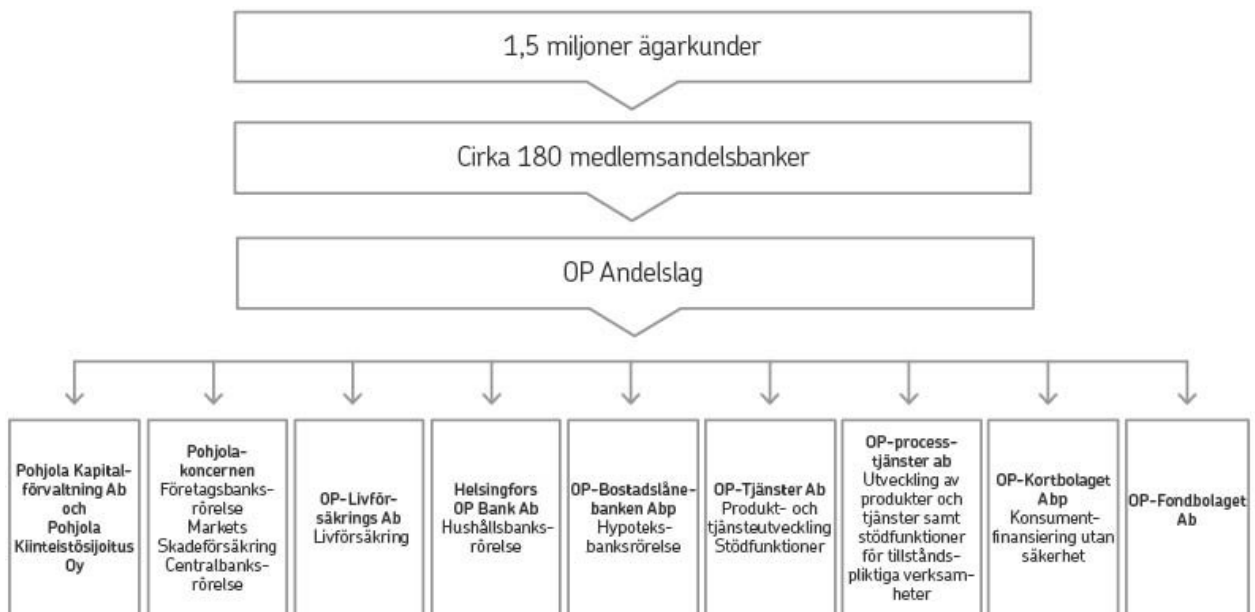
ÖVRIGA NOTER

Not 57. Innehav i dotterföretag, strukturerade företag och gemensamma verksamheter

OP Gruppens struktur

I bilden invid beskrivs OP Gruppens struktur. Medlemsandelsbankerna bildar gruppens redovisningstekniska moderföretag. I OP Gruppen konsolideras utöver medlemsandelsbankerna också medlemsandelsbankernas viktigaste dotterbolag samt centralinstitutet OP Andelslag, dess dotterföretag, intresseföretag och olika samarbetsarrangemang.

OP Gruppens juridiska struktur

OP Gruppens kreditinstitut ansvarar solidariskt för varandras skulder. ECB övervakar OP Gruppen gruppbaserat.

Förändringar i dotterföretag och strukturerade företag under räkenskapsperioden

Aurum Placeringsförsäkring Ab fusionerades med OP-Livförsäkrings Ab 31.12.2015.

Under räkenskapsperioden har inga minskningar skett i innehaven i dotterföretagen.

Betydande dotterföretag som har konsoliderats i OP Gruppens bokslut 2015

OP Gruppens betydande dotterföretag är sådana bolag, vars verksamhet kräver verksamhetstillstånd och andra företag som har central betydelse med hänsyn till affärsrörelsen. Alla betydande dotterföretag som konsolideras i koncernen är helägda, dvs. för deras del finns inga betydande innehav utan bestämmande inflytande.

Företag	Hemort	Innehav, %	Andel av röstetalet, %	*Bolaget hör till den finansiella företagsgruppen för kapitaltäckningen
OP Andelslag	Helsingfors	100,0	100,0	x
Helsingfors OP Bank Ab	Helsingfors	100,0	100,0	x
OP-Bostadslånebanken Abp	Helsingfors	100,0	100,0	x
OP-Livförsäkrings Ab	Helsingfors	100,0	100,0	
OP-Kortbolaget Abp	Helsingfors	100,0	100,0	x
OP-Tjänster Ab	Helsingfors	100,0	100,0	x
OP-Processtjänster Ab	Helsingfors	100,0	100,0	x
OP-Fondbolaget Ab	Helsingfors	100,0	100,0	x
OVY Försäkring Ab	Helsingfors	100,0	100,0	
Pivo Wallet Oy	Helsingfors	100,0	100,0	
Pohjola Bank Abp	Helsingfors	100,0	100,0	x
Checkout Finland Oy	Tammerfors	100,0	100,0	x
Pohjola Kiinteistösjöitös Oy	Helsingfors	100,0	100,0	
Pohjola Kapitalförvaltning Ab	Helsingfors	100,0	100,0	x

Dotterföretag som har konsoliderats i Pohjola-koncernens bokslut

A-Försäkring Ab	Helsingfors	100,0	100,0	
Omasairaala Oy	Helsingfors	100,0	100,0	
Pohjola Finance Estonia AS	Estland	100,0	100,0	x
Pohjola Finance SIA	Lettland	100,0	100,0	x
Pohjola Försäkring Ab	Helsingfors	100,0	100,0	
Seesam Insurance AS	Estland	100,0	100,0	
UAB Pohjola Finance	Litauen	100,0	100,0	x
Försäkringsaktiebolaget Europeiska	Helsingfors	100,0	100,0	

I OP Gruppens bokslut konsolideras som dotterföretag dessutom 53 (60) OP-Fastighetscentraler. Fastighetscentralerna (OPKK) erbjuder förmedling av fastigheter och bostäder samt disponenttjänster och de är dotterbolag som ägs till 100%. Utöver fastighetscentralerna har konsoliderats 22 (16) andra dotterföretag.

Medlemsandelsbankerna i OP Gruppens tekniska moderbolag 2015

Bankens namn	Omslutning 31.12.2015, milj. €	Kapitaltäckning 31.12.2015, %	Verkställande direktör 31.12.2015
Akaan Seudun Op	153	71,1	Tuomo Smått
Alajärven Op	267	56,2	Jari Leivo
Alastaron Op	58	46,9	Sanna Metsänranta
Alavieskan Op	65	53,7	Antero Alahautala
Alavuden seudun Op	200	49,2	Jussi Ruuhela
Andelsbanken för Åland	365	26,1	Johnny Nordqvist
Andelsbanken Raseborg	393	27,4	Lars Björklöf
Artjärven Op	47	65,9	Reijo Hurskainen
Askolan Op	124	54,2	Tuulikki Kyyhkynen
Auran Op	92	43,7	Sauli Nuolemo
Enon Op	119	53,2	Raili Hyvönen
Etelä-Hämeen Op	1 206	54,5	Seppo Runsamo
Etelä-Karjalan Op	1 271	49,5	Petri Krohns
Etelä-Pohjanmaan Op	1 039	28,0	Olli Tarkkanen
Euran Op	173	66,8	Timo Viitanen
Haapamäen Seudun Op	59	46,5	Hannu Petjoi
Hailuodon Op	37	72,5	Eija Sipilä
Halsuan Op	36	64,1	Heidi Pöyhönen
Haukivuoren Op	65	57,2	Seppo Laurila
Heinäveden Op	77	66,2	Jukka Tuomisto
Himangan Op	81	35,5	Kalevi Humalajoki
Hirvensalmen Op	44	68,7	Kirsi Hännikäinen
Honkilahden Op	33	84,0	Jukka-Pekka Koivisto
Humppilan Op	60	58,8	Jari Salokangas
Ilomantsin Op	136	43,2	Raija Tahvanainen
Östnylands Andelsbank	1 058	30,2	Mauri Molander
Janakkalan Op	345	71,9	Vesa Lehikoinen
Jokioisten Op	107	61,0	Vesa Rantanen

Jämsän Seudun Op	264	66,8	Kyösti Myller
Järvi-Hämeen Op	336	59,5	Jari Laaksonen
Kainuun Op	628	50,2	Seppo Rytivaara
Kalajoen Op	219	35,4	Leena Kälviä
Kalkkisten Op	20	75,7	Heikki Leppähaara
Kangasalan Seudun Op	422	37,0	Mika Kivimäki
Kangasniemen Op	182	70,0	Leo Pakkanen
Kannuksen Op	99	37,6	Juha Lundström
Karjalan Op	30	54,6	Mari Karsio
Kaustisen Op	98	37,4	Asko Ahonen
Keiteleen Op	70	19,3	Aarno Konttinen
Kemin Seudun Op	300	50,0	Jari Anttila
Kerimäen Op	73	62,9	Jarmo Kaivonurmi
Mellersta Österbottens Andelsbank	749	31,1	Kimmo Peuranto
Keski-Suomen Op	1 936	35,6	Pasi Sorri
Keski-Uudenmaan Op	1 488	54,5	Juhani Rinta-Kartano
Kesälahden Op	83	64,9	Toni Ruokanen
Kihniön Op	37	57,3	Pirjo Haapa-aho Vehniä
Kiihtelysvaaran Op	96	46,7	Pasi Leppänen
Kiikoisten Op	29	65,5	Pirjo Koponen
Kiteen Seudun Op	269	55,5	Olli Koivula
Koitin-Pertunmaan Op	71	70,9	Jouko Iso-Kuortti
Korpilahden Op	84	65,1	Tuomas Kupsala
Korsnäs Andelsbank	141	43,0	Jan-Erik Westerdahl
Kronoby Andelsbank	125	54,6	Katja Koskinen
Kuhmoisten Op	57	55,5	Teemu Sarhema
Kuhmon Op	169	38,5	Hannu Kurkinen
Kuortaneen Op	70	52,5	Markku Jaatinen
Kurun Op	50	53,0	Marja-Leena Siuro
Kuusamon Op	194	40,4	Kari Kivelä
Kymenlaakson Op	1 597	49,1	Marjo Partio
Kärkölan Op	87	51,6	Arto Haavikko
Käylän Op	27	60,8	Piia Mourujärvi
Köyliön Op	65	46,3	Jari Valonen
Laihian Op	103	23,6	Seppo Hautala
Lapin Op	93	60,6	Juha Teerialho
Lehtimäen Op	60	39,4	Veli-Jussi Haapala

Lemin Op	80	46,9	Eero Innanen
Leppävirran Op	149	52,0	Jukka Kilpeläinen
Limingan Op	92	44,0	Petteri Juusola
Liperin Op	186	51,3	Jalo Lehtovaara
Loimaan Seudun Op	240	59,1	Juha Pullinen
Lokalahden Op	37	64,0	Ville Aarnio
Lounaismaan OP	1 382	43,0	Jukka Hulkkonen
Lounaisrannikon Op	494	34,7	Juha-Pekka Nieminen
Lounais-Suomen Op	280	63,3	Vesa Viitaniemi
Luhangan Op	53	48,6	Tuomas Puttonen
Luopioisten Op	38	59,6	Sirpa Leppäkoski
Luumäen Op	93	61,2	Mikko Antikainen
Västra Kymmene Andelsbank	279	40,9	Pertti Olander
Länsi-Suomen Op	2 428	47,3	Simo Kauppi
Västra Nylands Andelsbank	850	32,8	Jarmo Viitanen
Maaningan Op	96	55,4	Ari Väänänen
Marttilan Op	81	61,4	Matti Vahalahti
Mellilän Seudun Op	37	65,7	Aarre Anttila
Merimaskun Op	34	73,6	Sauli Jalonen
Metsämaan Op	30	93,5	Jussi Nieminen
Miehikkälän Op	68	53,2	Kalevi Salonen
Mouhijärven Op	74	41,4	Rainer Sillanpää
Multian Op	76	28,3	Arto Laitinen
Mynämäen-Nousiaisten Op	340	57,7	Kimmo Ranta
Mäntsälän Op	196	52,9	Heikki Kananen
Mäntän Seudun Op	216	42,4	Markku Martikainen
Nagu Andelsbank	49	45,5	Johan Broos
Nakkila-Luvian Op	208	67,0	Jussi Kuvaja
Niinijoen Op	36	90,1	Jouni Tammelin
Nivalan Op	196	42,1	Markku Niskala
Op Kantrisola	93	61,2	Bo Hellen
Orimattilan Op	220	74,0	Jukka Sipilä
Oripään Op	64	28,5	Jouko Rekolainen
Oriveden seudun Op	187	48,7	Pertti Pyykkö
Osuuspankki Poppia	462	19,6	Timo Niskanen
Oulaisten Op	227	46,3	Mika Korkia-aho
Oulun Op	2 729	32,3	Timo Levo

Outokummun Op	124	43,9	Ari Karhapää
Paattisten Op	88	64,9	Soile Noren
Paltamon Op	60	60,3	Jorma Niemi
Parikkalan Op	120	61,8	Tuomo Liukka
Pedersörenejdens Andelsbank	442	31,5	Thomas Hulten
Perhon Op	81	52,8	Pekka Pajula
Peräseinäjoen Op	114	59,9	Juha Mäki
Petäjaveden Op	85	33,2	Jaakko Ylitalo
Pielaveden Op	98	56,0	Jouni Karhinen
Pielisen Op	471	33,0	Jaana Reimasto- Heiskanen
Pihtiputaan Op	79	34,7	Vesa Isosalo
Pohjois-Karjalan Op	795	33,2	Esko Mononen
Pohjois-Savon Op	2 134	45,8	Seppo Pääkkö
Pohjolan Op	998	34,0	Keijo Posio
Polvijärven Op	120	52,6	Ari Noponen
Posion Op	103	76,6	Vesa Jurmu
Pudasjärven Op	174	78,9	Teuvo Perätalo
Pukkilan Op	70	66,2	Ari Talkara
Pulkkilan Op	44	84,6	Eero Keskitalo
Punkalaitumen Op	93	40,5	Petri Antila
Puolangan Op	90	52,5	Jouni Ahokumpu
Purmo Andelsbank	39	47,2	Stig-Göran Jansson
Päijät-Hämeen Op	1 311	30,2	Timo Laine
Pöytyän Op	88	45,1	Tuomo Jokinen
Raahen seudun Op	347	51,0	Ari Pohjola
Rantasalmen Op	129	61,4	Martti Pulkkinen
Rautalammin Op	78	43,0	Esko-Pekka Markkanen
Riistaveden Op	116	37,0	Pauli Kröger
Ruoveden Op	138	42,2	Leena Selkee
Ruukin Op	141	47,4	Kalle Arvio
Rymättylän Op	65	50,9	Antero Nikki
Rääkkylän Op	85	44,0	Heli Silvennoinen
Sallan Op	76	42,6	Anne Harju
Sastamalan Op	252	35,8	Jyrki Rantala
Satakunnan Op	446	56,7	Olli Näsi
Satapirkan Op	280	36,4	Antti Suomijärvi
Savitaipaleen Op	108	59,4	Leo-Petteri Nevalainen

Siikajoen Op	40	61,3	Anna Hanhineva
Siikalatvan Op	83	37,7	Ismo Välijärvi
Simpeleen Op	73	71,8	Asko Imppola
Sonkajärven Op	97	64,0	Esko Nissinen
Sulkavan Op	68	45,9	Kari Haverinen
Suomenselän Op	337	36,6	Kari Ahola
Suomussalmen Op	125	51,8	Timo Polo
Suonenjoen Op	121	53,0	Antti Hult
Suur-Savon Op	1 774	39,7	Kari Manninen
Säkylän Op	80	44,1	Jari Katila
Taivalkosken Op	69	62,6	Riitta-Liisa Ahokumpu
Taivassalon Op	60	38,5	Sari Kaivola-Murto
Tampereen Seudun Op	2 986	31,6	Mikko Rosenlund
Tarvasjoen Op	48	65,6	Esa Hentula
Tervolan Op	71	49,1	Hannu Neuvonen
Tervon Op	59	41,1	Jani Kääriäinen
Toholammin Op	113	45,1	Juha Pajumaa
Tornion Op	291	32,5	Pentti Alaperä
Åbonejdens Andelsbank	2 851	18,9	Olli-Pekka Saario
Tuupovaaran Op	58	65,6	Simo Penttinen
Tuusniemen Op	139	25,1	Esa Simanainen
Tyrnävän Op	87	47,6	Antto Joutsiniemi
Ullavan Op	41	36,7	Jorma Somero
Urjalan Op	115	66,0	Sami Pietilä
Utajärven Op	221	33,9	Raimo Tuovinen
Vasa Andelsbank	853	33,0	Ulf Nylund
Valkeakosken Op	205	44,5	Juha Luomala
Vampulan Op	79	50,0	Kari Hänti
Vehmersalmen Op	70	61,6	Petri Tyllinen
Vesannon Op	64	34,6	Markku Niskanen
Vetelin Op	35	46,6	Jarmo Lehojärvi
Vetelin Ylipään Op	32	47,9	Mikael Hanhilahti
Vihannin Op	117	45,5	Jari Kantomaa
Vimpelin Op	69	58,1	Kari Jukantupa
Virtain Op	173	49,0	Ari Kakkori
Ylitornion Op	104	43,6	Terttu Hagelin
Yläneen Op	87	45,4	Heikki Eskola

Ypjän Op	67	64,7	Kirsi-Marja Hiidensalo
Östra Korsholms Andelsbank	8	63,9	Jussi Lahti

Strukturerade företag som har konsoliderats i koncernbokslutet

OP Gruppen fungerar som placerare och förvaltare av placeringsfonder i olika placeringsfonder för att få intäkter från placeringar och olika provisionsintäkter. I OP Gruppens bokslut konsolideras 1 (1) placeringsfond och 2 (2) fastighetsfonder. Fonderna har klassificerats som strukturerade företag, eftersom OP Gruppens bestämmande inflytande inte baserar sig på rösträtt utan på styrning av relevanta verksamheter, exponering mot fonders rörliga avkastningar samt organisering av fondens förvaltning. Till de här fonderna anknyter också de innehav utan bestämmande inflytande som är mest betydelsefulla med hänsyn till gruppen.

I tabellen nedan redovisas de strukturerade företag som har ett betydande innehav utan bestämmande inflytande.

Namn	Hemort	Huvudsaklig bransch	Innehav, % 2015	Innehav, % 2014	Innehav utan bestämmande inflytande, %
Real Estate Funds of Funds II Ky	Helsingfors	Fastighetsfond	28	28	72

Sammanfattning av finansiell information om dotterföretag med väsentliga innehav utan bestämmande inflytande

I tabellen nedan presenteras en sammanfattning med finansiell information om de dotterföretag som med hänsyn till OP Gruppen har ett väsentligt innehav utan bestämmande inflytande. Den finansiella informationen motsvarar de siffror som redovisas i dotterföretagens bokslut, i vilka gjorts justeringar av bl.a. verkligt värde för att siffrorna ska motsvara OP Gruppens redovisningsprinciper. Siffrorna anges före eliminering av interna affärstransaktioner.

Sammanfattning av balansräkningen	Real Estate Fund of Funds II Ky	
	2015	2014
Milj. €		
Likvida medel	2	6
Placeringar	51	65
Tillgångar totalt	53	72
Finansiella skulder		
Skulder totalt		
Nettotillgångar (100%)	53	72
Accumulerade innehav utan bestämmande inflytande	41	55

Sammanfattning av rapport över totalresultat

Omsättning	8	11
Vinst eller förlust från kvarvarande verksamheter efter skatt	8	10
Vinst eller förlust från avvecklade verksamheter efter skatt		
Övrigt totalresultat	-3	1
Totalresultat (100%)	5	11
Totalresultat hänförligt till innehav utan bestämmande inflytande	4	8
Vinstandelar betalda till innehav utan bestämmande inflytande	5	5

Sammanfattning av kassaflöden

Nettokassaflöde från affärsrörelsen	-1	-1
Nettokassaflöde för investeringar	20	27
Nettokassaflöde för finansiering	-24	-20
Nettoförändring i likvida medel	-4	6
Likvida medel vid början av räkenskapsperioden	6	0
Likvida medel vid slutet av räkenskapsperioden	2	6

Gemensamma verksamheter

I OP Gruppens bokslut konsolideras cirka 1225 (1300) fastighetsbolag som gemensam verksamhet genom att konsolidera den andel av fastighetsbolagets tillgångsposter som motsvarar OP Gruppens innehav. Klassificeringen av gemensamma verksamheter har gjorts i enlighet med affärsrörelsens art även om OP Gruppen har bestämmande inflytande i en del av fastighetsbolagen. Aktierna i fastighetsbolagen berättigar till att besitta vissa lägenheter, av vilka en del är i OP Gruppens eget bruk. Varje delägare i ett ömsesidigt fastighetsbolag ansvarar för sin andel av bolagets lån. Av de här gemensamma verksamheterna består en del av OP Gruppens kontorsnät i Finland och de ingår i balansräkningen bland immateriella tillgångar i not 29. De övriga fastighetsbolagen är förvaltningsfastigheter och de ingår i noterana 23, 24 och 25.

Sammanfattning av effekten på balansräkningen av konsolideringen av gemensamma verksamheter

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Markinnehav	142	136
Byggnader	1 196	1 060
Tillgångar totalt	1 338	1 196
Skulder totalt	3	5

De mest betydande gemensamma verksamheter som konsoliderats i OP Gruppens bokslut 2015

Namn	Hemort	Bransch	Innehav	Bolaget hör till den finansiella företagsgruppen för kapitaltäckningen
Asunto Oy Oulun Kalevankulma	Uleåborg	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	x
Kiinteistö Oy Ansatie 5	Helsingfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Kiinteistö Oy Arkadiankatu 23	Helsingfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Kiinteistö Oy Grand Cargo Terminal 1	Helsingfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Kiinteistö Oy Grand Cargo Terminal 2	Vanda	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Kiinteistö Oy Hämeenkivi	Tammerfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	x
Kiinteistö Oy Jyväskylän Kassatalo	Jyväskylä	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	x
Kiinteistö Oy Kaisaniemenkatu 1	Helsingfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	22,4	x
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis II	Tammerfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Kiinteistö Oy Koskikatu 9	Joensuu	Fastighetsinnehav och förvaltning	67,0	x
Kiinteistö Oy OPK-Vallila	Helsingfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	x
Kiinteistö Oy Piispankalliontie 13–15	Esbo	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Kiinteistö Oy Quartetto Intermezzo	Helsingfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Kiinteistö Oy Säästöräha	Uleåborg	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Kiinteistö Oy Tampereen Hämeenkatu 12	Tammerfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	x
Kiinteistö Oy Tampereen Ratinankaari	Tammerfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Kiinteistö Oy Turun Asemanseutu	Åbo	Fastighetsinnehav och förvaltning	49,5	x

Kiinteistö Oy Uusi Paino	Helsingfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Kiinteistö Oy Vammalan Torikeskus	Vammala	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	x
Kiinteistö Oy Vääksyntie 2	Helsingfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	x
Kiinteistö Oy Vääksyntie 4	Helsingfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	x
Mikkelin Forum Oy	St. Michel	Fastighetsinnehav och förvaltning	87,1	x
Kiinteistö Oy Eteläesplanadi	Helsingfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Företag som ägs av Pohjola-koncernen:				
Kiinteistö Oy Helsingin Puutarhurinkuja 2	Helsingfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Kiinteistö Oy STC Viinikkala	Vanda	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Kiinteistö Oy Vantaan Kisällintie 13	Vanda	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Tikkurilan Kauppatalo Oy	Vanda	Fastighetsinnehav och förvaltning	53,7	
Kiinteistö Oy Vuosaaren Pohjoinen Ostoskeskus	Helsingfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100	
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis I	Helsingfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	50	
Kiinteistö Oy Koskitammi	Tammerfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100	

I koncernbokslutet har upptagits andelen av tillgångsposter under gemensamt bestämmande inflytande samt av de skulder som hänför sig till dem.

De mest betydande gemensamma verksamheter som konsoliderats i OP Gruppens bokslut 2014

Namn	Hemort	Bransch	Innehav	Innehav
Asunto Oy Oulun Kalevankulma	Uleåborg	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	x
Kiinteistö Oy Ansatie 5	Helsingfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Kiinteistö Oy Arkadiankatu 23	Helsingfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Kiinteistö Oy Grand Cargo Terminal 1	Helsingfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Kiinteistö Oy Grand Cargo Terminal 2	Vanda	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Kiinteistö Oy Hämeenkivi	Tammerfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	x
Kiinteistö Oy Jyväskylän Kassatalo	Jyväskylä	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	x
Kiinteistö Oy Kaisaniemenkatu 1	Helsingfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	22,4	x
Kiinteistö Oy Kanta-Sarvis II	Tammerfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Kiinteistö Oy Koskikatu 9	Joensuu	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	x
Kiinteistö Oy OPK-Vallila	Helsingfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	x
Kiinteistö Oy Piispankalliontie 13-15	Esbo	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Kiinteistö Oy Quartetto Intermezzo	Helsingfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Kiinteistö Oy Säästöräha	Uleåborg	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Kiinteistö Oy Tampereen Hämeenkatu 12	Tammerfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	x
Kiinteistö Oy Tampereen Ratinankaari	Tammerfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Kiinteistö Oy Turun Asemanseutu	Åbo	Fastighetsinnehav och förvaltning	49,5	x
Kiinteistö Oy Uusi Paino	Helsingfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Kiinteistö Oy Vammalan Torikeskus	Vammala	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	x

Kiinteistö Oy Vääksyntie 2	Helsingfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	x
Kiinteistö Oy Vääksyntie 4	Helsingfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	x
Mikkelin Forum Oy	St. Michel	Fastighetsinnehav och förvaltning	87,1	x

Företag som ägs av Pohjola-koncernen:

Kiinteistö Oy Helsingin Puutarhurinkuja 2	Helsingfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Kiinteistö Oy STC Viinikkala	Vanda	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Kiinteistö Oy Vantaan Kisällintie 13	Vanda	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	
Tikkurilan Kauppatalo Oy	Vanda	Fastighetsinnehav och förvaltning	53,7	
Kiinteistö Oy Vuosaaren Pohjoinen Ostoskeskus	Helsingfors	Fastighetsinnehav och förvaltning	100,0	

I koncernbokslutet har upptagits andelen av tillgångsposter under gemensamt bestämmande inflytande samt av de skulder som hänför sig till dem.

Andelar i icke konsoliderade strukturerade företag

OP-fonderna förvaltas av OP-Fondbolaget Ab som ingår i OP Gruppen. OP-Fondbolaget Ab anlitar Pohjola Kapitalförvaltning Ab som portföljförvaltare för många av de fonder som bolaget förvaltar. Dessutom förvaltar Pohjola Kiinteistösijoitus Oy, som ingår i gruppen, flera fastighetsfonder. I de flesta fonder styr förvaltningsbolaget betydande funktioner genom att fatta placeringsbeslut i enlighet med fondens stadgar. OP Gruppens företag har inte sådana innehav i övriga av ovan nämnda företag förvaltade fonder som exponerar gruppen betydligt för objektets rörliga avkastning och som därmed medför en konsolideringsskyldighet.

OP Gruppen får för icke konsoliderade fonder förvaltningsprovisionsintäkter som ingår bland provisionsintäkterna i resultaträkningen. Dessutom får OP Gruppen i egenskap av placerare intäkter från icke konsoliderade fonder som bokförts bland nettointäkter från skadeförsäkringsrörelse, nettointäkter från livförsäkringsrörelse eller nettointäkter från placeringsverksamhet beroende på den balanspost som placeringarna har bokförts på i balansräkningen.

OP Gruppens placeringar i OP-fonder och i Pohjola Kiinteistösiijointus Oy:s fonder har redovisats i balansräkningen bland tillgångar i skadeförsäkringsrörelse, tillgångar i livförsäkringsrörelse och investeringstillgångar. OP Gruppens förlustrisk avgränsar sig till placeringens balansvärde.

Milj. €	2015	2014
Tillgångar i skadeförsäkringsrörelse	216	294
Tillgångar i livförsäkringsrörelse	475	671
Investeringstillgångar	112	116
Placeringar totalt i fonder som OP Gruppen förvaltar	803	1 081

Noter till OP Gruppens bokslut

ÖVRIGA NOTER

Not 58. Närståendetransaktioner

OP Gruppens närstående:

OP Gruppens närstående består av de företag som konsolideras i OP Gruppens bokslut, intresseföretagen, ledningen och övriga närstående företag. Till OP Gruppens ledning räknas OP Gruppens chefsdirektör (ordförande för OP Andelslags direktion), OP Andelslags verkställande direktör, ledamöterna och ersättarna i direktionen, ledamöterna och ersättarna i förvaltningsrådet samt deras nära familjemedlemmar. Till ledningens närstående räknas också bolag, i vilka den som hör till ledningen eller en nära familjemedlem till en sådan person har ett betydande inflytande. Övriga närstående företag är OP-Eläkekassa och OP-Eläkesäätio.

På lån beviljade till närstående tillämpas bankens normala kreditvillkor. Lånen är bundna till de referensräntor som tillämpas allmänt.

Uppsägningstiden för OP Gruppens chefsdirektör, övriga ledamöter och ersättaren vid OP Andelslags direktion samt för arbetsgivaren är 6 månader. Då anställningen upphör i fall som separat bestäms i direktörsavtalet betalas utöver lön för uppsägningstid till chefsdirektören en summa som motsvarar penninglönen för högst 12 månader samt till övriga ledamöter och ersättaren en summa som motsvarar penninglönen för högst 6 månader

OP Andelslag har i juni 2015 köpt alla aktier i OP-Livförsäkrings Ab och OP-Kortbolaget Abp som tidigare innehafts av andelsbankerna och Helsingfors OP Bank Ab. Det pris som betalas för aktierna baserade sig på utlåtanden från externa värderare.

Närståendetransaktioner 2015

Milj. €	Intresse- företag	Ledning	Övriga
Krediter	83	2	-
Övriga fordringar	0	-	5
Inlåning	2	2	151
Ränteintäkter	-	0	-
Räntekostnader	0	0	0
Premieintäkter	0	0	6
Utdelningar	-	-	-
Provisionsintäkter	0	0	0
Provisionskostnader	0	0	0
Löner och arvoden samt resultatlöner			
Löner och arvoden	-	7	-
Närståendeinnehav			
Antalet andelar	-	67	-

Närståendetransaktioner 2014

Milj. €	Intresse- företag	Ledning	Övriga
Krediter	112	3	-
Övriga fordringar	0	-	0
Inlåning	2	2	135
Ränteintäkter	-	0	-
Räntekostnader	0	0	0
Premieintäkter	0	0	5
Utdelningar	-	-	-
Provisionsintäkter	0	0	0
Provisionskostnader	0	0	0
Löner och arvoden samt resultatlöner			
Löner och arvoden	-	5	-
Närståendeinnehav			
Antalet andelar	-	847	-

Direktionsledamöternas pensionsförbindelser

OP Andelslag har en direktion som utgör dess styrelse. Till direktionen hör verkställande direktören som är direktionens ordförande och som benämns chefdirektör, chefdirektörens ställföreträdare samt minst två och högst fem övriga ledamöter och högst fyra ersättare.

Chefdirektörens pensionsålder är 63 år. Pensionsåldern för de övriga direktionsledamöterna och ersättarna är 63 år. Pensionsförmånerna bestäms i enlighet med pensionslagarna och OP Gruppens egna pensionssystem. OP Gruppens pensionssystem beskrivs närmare i not 41.

Tusen euro	Pensionskostnader enligt ArPL-plan*		IFRS-kostnad för frivillig tilläggspension	
	2015	2014	2015	2014
Reijo Karhinen, chefdirektör, ordförande för direktionen	134	122	163	97
Tony Vepsäläinen, vice ordförande för direktionen	114	154	211	181
Carina Geber-Teir, direktionsledamot	78	56	55	38
Jari Himanen, direktionsledamot	59	54	26	16
Olli Lehtilä, direktionsledamot	93	69	-	-
Harri Luhtala, direktionsledamot	75	55	66	42
Harri Nummela, direktionsledamot	89	68	37	15
Erik Palmén, direktionsledamot	43	61	68	58
Jouko Pölönen, direktionsledamot	86	60	-	-
Markku Koponen, direktör för juridiska ärenden	34	-	60	-
Outi Taivainen, personaldirektör, direktionsledamot från 16.11.2015	4	-	-	-
Karri Alameri, affärsrörelsedirektör, direktionsledamot från 1.10.2015	11	-	-	-
Teija Sarajärvi, tidigare direktionsledamot	-	55	-	38
Tom Dahlström, tidigare direktionsledamot	-	48	-	43

* För ArPL:s förmånsbestämda del har använts IFRS-kostnaden och som avgiftsbestämda del utjämningsdelen för ifrågavarande person med avdrag av arbetstagarens premieandel.

Noter till OP Gruppens bokslut

ÖVRIGA NOTER

Not 59. Rörliga ersättningar

Personalfonden

Till OP Gruppens personalfond hör cirka 86 procent av personalen.

Vinstpremieandelarna som betalas till OP-Personalfonden baserade sig 2015 på följande mål som uppnåddes: OP Gruppens resultat före skatt och OP Gruppens kärnprimärkapitaltäckning (CET 1), båda med vikten 30 % samt förändringen i antalet koncentreringskunder med vikten 40 %. För beloppet av premieöverföringen till personalfonden har för 2014 reserverats ca 5,3 % (4,2 %) av lönesumman för fondens medlemmar. År 2015 bokfördes premier för totalt 23 miljoner e (10).

Långsiktiga ersättningssystem

OP Gruppens ersättningssystem iakttar bestämmelserna i finansbranschen och baserar sig på OP Gruppens strategiska mål.

I OP Gruppens principer som gäller rörliga ersättningar beaktas gruppens riskposition och riskhanteringsmetoder. Intjäningsmätarnas mål har dimensionerats så att de inte uppmuntrar till för stor risktagning. De långsiktiga rörliga ersättningarna baserar sig på hur OP Gruppen når de strategiska målen på grupplanet medan de kortsiktiga rörliga ersättningarna baserar sig på hur ett bolag eller en affärsenhet som ingår gruppen når sina mål. Ersättningarnas högsta belopp är begränsade i alla system.

Det långsiktiga programmet

Ledningens långsiktiga ersättningssystem omfattar cheferna vid OP Andelslagskoncernen och medlemsbankerna samt de chefer och anställda i separat angivna nyckelpositioner som styrelsen för ifrågavarande bolag eller förvaltningsrådet för centralinstitutets förvaltningsråd utsett. Systemet för 2011–2013 omfattar totalt 312 (363) personer och systemet för 2014–2016 omfattar cirka 320 (328) personer.

Ersättningen har differentierats enligt uppgifterna. Om de uppställda målen nås till 100 procent har personer i ledande ställning och nyckelpersoner årligen rätt till en belöning som motsvarar en regelbunden 2–12 månaders förskottsinnehållspliktig lön.

Systemet består av successiva intjäningsperioder på tre år. Den första infaller 1.1.2011–31.12.2013. Ersättningen för intjäningsperioden 2011–2013 betalas ut efter uppskovstiden i tre lika stora poster före slutet av juni under åren 2015–2017. Den andra intjäningsperioden är 1.1.2014–31.12.2016. Ersättningen betalas ut efter uppskovstiden i tre lika stora poster före slutet av juni under åren 2018–2020.

I början av systemet för 2011–2013 har fastställts en målersättning, dvs. ersättningens maximibelopp som antal A-aktier i Pohjola Bank Abp. Målersättningen för intjäningsperioden 2011–2013 var 5,1 milj. aktier (5,1) som betalades dels i pengar (förskottsinnehållningens andel) och dels i aktier. OP Andelslag fullföljde sitt frivilliga offentliga uppköpserbjudande på alla A- och K-aktier i Pohjola Bank Abp som inte innehades av OP Andelslag. På grund av uppköpserbjudandet tillämpas vid betalningen av ersättningarna för intjäningsperioden 2011–2013 ett villkor för systemet, enligt vilket ersättningarna betalas helt och hållet i pengar, om någon aktieägare i Pohjola får en sådan inlösenrätt och inlösen skyldighet som avses i 18 kap. 1 § i aktiebolagslagen till följd av att aktieägaren innehar mer än 90 % av totalantalet aktier och det röstetal som aktierna medför. De ersättningar som skulle betalas som en kombination av aktier i serie A i Pohjola och i pengar, betalas kontant och enligt den ursprungliga betalningstidtabellen år 2015, 2016 och 2017. Ersättningarna omvandlades till pengar genom att multiplicera antalet aktier med lösenbeloppet.

Då maximimålen för systemet för 2014–2016 nås har de som omfattas av systemet möjlighet till en ersättning som årligen motsvarar 2–8 månaders regelbunden förskottsskattepliktig lön. Ersättningens belopp beror på hur målen nås vid slutet av intjäningsperioden, och den betalas i tre lika stora poster 2018–2020. Den ersättning som eventuellt betalas enligt systemet sker i form av debenturer som OP sätter i omlopp. Den intjänade ersättningen i euro omvandlas till antal debenturer då systemets utfall står klart. Från ersättningen avdras den andel som betalas i pengar för att täcka skatter och avgifter av skattenatur som föranleds av ersättningarna.

OP Andelslags förvaltningsråd fattar beslut om intjäningsmätarna och målen för dem separat för varje intjäningsperiod. Målen för systemet för 2011–2013 baserade sig på följande kriterier:

- Ökningen i antalet koncentreringskunder
- Förändringen i företagskundrörelsens marknadsandel
- Avkastningen på ekonomiskt kapital

I målen för systemet för 2014–2016 har beaktats Europaparlamentets och rådets kreditinstitutsdirektiv CRD4 som begränsar de rörliga ersättningarnas maximibelopp till högst personens fasta ersättningar på årsplanet. Målen för systemet för 2014–2016 baserar sig på följande kriterier:

- OP Gruppens resultat före skatt
- OP Gruppens kärnprimärkapitaltäckning (CET 1)
- Ökningen i antalet koncentreringskunder

En förutsättning för att ersättning ska betalas ut är att OP Gruppens kapitaltäckning enligt konglomeratlagen är 1,3 eller mer vid utbetalningstidpunkten. Dessutom förutsätts att personen har varit anställd av OP Gruppen fram till utbetalningstidpunkten.

Systemet för 2011–2013 behandlades tidigare i bokföringen i andra bolag i OP Gruppen än Pohjola-koncernen som ersättningar som reglerats med kontanter. Aktiernas andel behandlades i Pohjola-koncernen som aktierelaterade ersättningar. Till följd av att utbetalningssättet ändrades har behandlingen av systemet i bokföringen ändrats 2014 till att motsvara behandlingen av ersättningar till anställda enligt IAS 19. Kostnaderna för båda systemen periodiseras från början av intjäningsperioden till utbetalningstidpunkten (rättighetens uppkomstperiod) i personalkostnader och en motsvarande skuld bokförs bland upplupna kostnader. Den skuld som bokförts för systemen var totalt 40 miljoner (30) euro 31.12.2015.

OP Andelslags förvaltningsråd administrerar det långsiktiga systemet och övervakar hur det iakttas. Förvaltningsrådet kan på eget initiativ ändra villkoren för systemet och skjuta upp utbetalningen av ersättningen av särskilt vägande skäl.

De kortsiktiga ersättningssystemen

I det kortsiktiga programmet är intjäningsperioden ett kalenderår och ersättningen betalas i regel i pengar. Ersättningssystemen på kort sikt baserar sig på företagsspecifika mål och omfattar hela OP Gruppens personal.

Kostnaderna för systemet periodiseras från början av intjäningsperioden till utbetalningstidpunkten (rättighetens uppkomstperiod) i personalkostnader och en motsvarande skuld bokförs bland upplupna kostnader.

Uppskjutande av betalningen av rörliga ersättningar

Bestämmelser om betalningen av rörliga ersättningar finns i kreditinstitutslagen (610/2014). Om en person på basis av sina arbetsuppgifter är klassificerad i en grupp, vars yrkesmässiga verksamhet kan förorsaka företaget en betydande risk ("person som kan påverka riskprofilen"), ska utbetalningen av den rörliga ersättningen i vissa fall skjutas upp under tre år.

Till de personer som kan påverka riskprofilen hör i OP Gruppen bl.a. verkställande direktörerna och andra personer som deltar i att leda verksamheten, övriga personer vilkas verksamhet har en väsentlig betydelse för företagets riskposition, den interna kontrollen samt övriga särskilt utsedda personer eller särskilda grupper.

På den persongrupp som kan påverka riskprofilen tillämpas uppskjutande av betalningen av rörliga ersättningar, om en persons rörliga ersättning under en intjäningsperiod på ett år överstiger den gräns på 50.000 euro som anges i Finansinspektionens ställningstagande eller den fasta bruttolönen för två månader, om beloppet är större än 50.000 euro. Ersättningarna till en person som kan påverka riskprofilen granskas i förhållande till uppskovsgränsen på 50.000 euro med beaktande av såväl långsiktiga som kortsiktiga ersättningar.

Om gränsen i euro för uppskjutande av ersättning överskrids, betalas en del av ersättningen genast och resten av betalningen skjuts upp. Vid en uppskjutning betalas den ersättning som skjuts upp under de tre följande åren. Vid en sådan uppskjutning betalas i det kortsiktiga programmet alltid hälften av ersättningen i pengar och hälften i ett debenturlån som OP emitterat.

Kostnader som bokförts för rörliga ersättningar*

Milj. €	2015	2014
Personalfonden	23	10
Kortsiktiga program	36	36
Nya långsiktiga program		
programmet 2011-2013	4	3
programmet 2014-2016	3	3
Totalt	66	53

* Utan sociala kostnader

Närmare information om ersättningssystemen finns på www.op.fi > OP Gruppen > OP Gruppen > Bolagsstyrning

Noter till OP Gruppens bokslut

ÖVRIGA NOTER

Not 60. Händelser efter balansdagen

Visa Inc lade i november 2015 ett uppköpserbjudande på Visa Europe Ltd. Köpet som väntas bli genomfört under början av 2016 behöver ännu få samtycken av myndigheterna. OP Andelslags direktion godkände för sin del uppköpserbjudandet i januari. Om köpet genomförs kommer OP Gruppen enligt preliminära och obekräftade beräkningar att få en realisationsvinst på cirka 70 miljoner euro 2016.

OP Gruppen och Suomi-bolaget inledde i januari 2016 förhandlingar om överlåtelsen av Suomi-bolagets individuella pensionsförsäkringsbestånd på cirka 3,2 miljarder euro till OP-Livförsäkrings Ab. Målet är att under mars göra upp en plan för överlåtelsen av försäkringsbeståndet och föra ärendet för beslut till bolagsstämmorna under våren 2016.

Noter till OP Gruppens bokslut

NOTER TILL RISKHANTERINGEN

Not 61. OP Gruppens risklimit

Limitsystemet säkerställer att gruppen eller ett företag inom gruppen i sin verksamhet inte tar så stora risker att gruppens eller företagets kapitaltäckning, lönsamhet, likviditet eller verksamhet äventyras. Limiterna bestämmer också gränserna för hur riskviljan i strategin ska fastställas. OP Andelslags förvaltningsråd fastställer årligen risklimiterna för OP Gruppens kapitaltäckning samt kredit-, likviditets-, marknads- och försäkringsrisker som begränsar OP Gruppens risktagning. Gruppens risker har hållits inom de fastställda limiterna.

Mätare	Risklimit	31.12.2015	31.12.2014
Kapitaltäckning			
Kapitalrelation, % (konglomeratlagen Solvens II utan övergångsbestämmelser)*	120	183	149
Kärnprimärkapitaltäckning (CET1), %	10,0	19,5	15,1
Kapitalbas/ekonomiskt kapitalkrav, %	120	180	126
Kreditrisk			
Största enskilda exponering/kapitalbasen, %	10,0	5,7	6,6
Betydande exponeringar totalt / kapitalbas enligt konglomeratlagen, %	75,0	5,7	23,8
Branschrisk/företagssektorns fordringar och förbindelser, %	15,0	12,7	11,8
Över 90 dagar förfallna fordringar och nollräntefordringar / kredit- och garantistocken, %	1,00	0,42	0,38
Förväntade förluster / exponeringens belopp vid fallissemang, %	0,6	0,19	0,22
Likviditetsrisk			
Kortfristig likviditetsrisk			
Likviditetskrav (LCR-kravet), %	70,0	116	91
Bankrörelsens strukturella finansieringsrisk, milj. €			
≤ 12 mån. nettofinansieringsposition	-1 500	10 329	2 197
1–2 år nettofinansieringsposition	0	3 181	6 256
2–3 år nettofinansieringsposition	0	3 145	2 411
3–5 år nettofinansieringsposition	-1 000	3 076	2 657
Marknadsrisk			
Finansieringsverksamhetens ränteintäktsrisk, milj. €	-125	-9,0	-54
Nuvärdesrisken i den finansiella balansräkningen vid ränteändring på 2 %-enh., %	-20	-10	-9,2

Tradingrörelsens VaR, 99 %, 1 d, milj. €	5	2,2	2,3
Försäkringsrörelsens marknadsrisk / kapitalbas, %	30	15,1	20,9
Försäkringsrisker			
Skadeförsäkringens försäkringsrisk / kapitalbas, %	8	4,6	5,5
Livförsäkringens försäkringsrisk / kapitalbas, %	5	2,3	2,9

* Kapitaltäckningslimiten enligt konglomeratlagen föregriper ändringarna i regelverket enligt Solvens II (talet är oreviderat). Den officiella kapitaltäckningen enligt konglomeratlagen redovisas i not 62.

Kreditrisker

Med OP Gruppens kreditrisklimiten sprids risken enligt bransch och motpart samt begränsas uppkomsten av problemfordringar. Gruppens branschrisker och exponeringar mot kunder är diversifierade. Vid slutet av året låg såväl exponeringen mot en enskild motpart som det totala beloppet av betydande exponeringar mot kunder klart innanför limiterna. Vid beräkningen av betydande exponeringar mot kunder beaktas alla exponeringar, vilkas belopp är minst fem procent av den kapitalbas enligt konglomeratlagen som täcker gruppens exponeringar mot kunder. Vid beräkningen av branschrisker används gruppens interna branschindelning och utöver fordringar och förbindelser i bankrörelsen beaktas direkta placeringar i försäkringsföretag, halvfärdiga bostadssammanlutningar och garantier för offentliga samfund. Vid slutet av året utgjordes den största branschrisker av förvaltning av fastigheter.

Förhållandet mellan förväntade förluster och exponeringsbeloppet vid fallissemang (EAD) låg också klart innanför risklimiten. De förväntade förlusterna är en uppskattning av de genomsnittliga årliga förluster som beror på kreditrisken som beräknats med gruppens egna kreditriskmodeller. För krediter och övriga fordringar bokfördes 2015 nedskrivningar för ett nettovärde av 78 miljoner euro (88), vilket var 0,10 procent av kredit- och garantistocken (0,12).

Över 90 dagar förfallna fordringar och nedskrivningar i kredit- och garantistocken	31.12.2015		31.12.2014	
	Milj. €	%	Milj. €	%
Över 90 dagar förfallna fordringar, netto	326	0,42	279	0,38
Nedskrivningar av fordringar från årets början, netto	78	0,10	88	0,12

Likviditetsrisken

OP Gruppens risklimit för likviditetsrisken har fastställts för förhållandet mellan det nettokassaflöde enligt tidsklass som styr den strukturella finansieringsrisken och mätarna för den kortfristiga likviditetsrisken.

Den strukturella finansieringsriskens mätare utvisar hur stor del av nettokassaflödet i gruppens balansomslutning som högst får förfalla inom olika tidsklasser. Det nettokassaflöde som förfaller i gruppens balansräkning var vid slutet av året klart inom risklimiterna i begränsande tidsklasser.

På grupplanet rapporteras och limiteras också det likviditetskrav (LCR) som trädde i kraft i oktober 2015 och som kommer att skärpas stegvis. Kravet baseras på det nya kreditinstitutsdirektivet och den nya tillsynsförordningen (CRD IV/CRR). OP Gruppen uppfyllde vid slutet av året den gräns på 60 % som regelverket ställer upp.

Marknadsrisker

Marknadsrisken i tradingverksamheten begränsas i gruppens risklimitsystem med VaR-limiter (konfidensintervall 99 %, tidshorisont 1 dag). Vid slutet av året låg tradingverksamhetens VaR klart innanför den limit som ställts upp för den.

Limiten för marknadsrisken i försäkringsrörelsen har fastställts för förhållandet mellan ifrågavarande risks ekonomiska kapitalkrav och gruppens kapitalbas. Vid slutet av året låg marknadsrisken i försäkringsrörelsen klart innanför den limit som ställts upp för den.

Försäkringsrisker

I risklimitsystemet begränsas försäkringsrisken genom att ställa det ekonomiska kapitalkravet i skadeförsäkringen och livförsäkringen i relation till kapitalbasen. Vid slutet av året var försäkringsriskerna inom de limiter som ställts upp.

Noter till OP Gruppens bokslut

OP GRUPPENS RISKPOSITION

Not 62. OP Gruppens kapitaltäckning

I not 2, OP Gruppens principer för riskhantering och kapitalutvärdering, beskrivs målen, de centrala principerna och processerna i anslutning till kapitalhanteringen och riskhanteringen. OP Gruppen samt alla företag med bank- och placeringsrörelse uppfyller de kapitalkrav som ställts av myndigheterna.

Kapitalbas och kapitaltäckning i enlighet med lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
OP Gruppens egna kapital	9 324	7 213
Andelskapital, kapitallån, eviga lån och debenturlån	1 547	1 072
Övriga branschvisa poster som inte ingår i kapitalbasen	-76	-72
Goodwill och immateriella tillgångar	-1 356	-1 286
Utvärderingsbelopp	-220	-179
Planerad utdelning	-66	-22
Poster som enligt IFRS dras av från kapitalbasen*	-57	-79
Nedskrivningar - förväntade förluster underskott	-280	-313
Konglomeratets kapitalbas totalt	8 815	6 334
Kapitalkravet i kreditinstitutsverksamheten**	3 707	2 865
Kapitalkravet i försäkringsrörelsen***	557	485
Minimibeloppet av konglomeratets kapitalbas	4 265	3 350
Konglomeratets kapitaltäckning	4 550	2 984
Konglomeratets kapitaltäckningsgrad (kapitalbasen/minimibeloppet av kapitalbasen)	207	189

* Överskott i pensionsåtaganden, Förvaltningsfastigheternas värdeförändring, Värdering av säkringen av kassaflöde från fonden för verkligt värde

** Riskvägda poster x 10,5 %

*** Verksamhetskapiatlets minimibelopp

Kapitaltäckning

För OP Gruppens kapitaltäckning har uppställts två risklimitmätare. Den första mätaren är kapitaltäckningen enligt lagen om tillsyn över finans- och försäkringskonglomerat. Gruppens risklimit för den här kapitaltäckningen är 130 %. Minimikravet enligt lagen är 100 %. Vid slutet av året var förhållandet mellan kapitalbasen och minimibeloppet 207 % (189). Vid slutet av året var gruppens kapitalbas 3 270 miljoner euro (1 979) större än gruppens interna riskgräns hade förutsatt och 4 550 miljoner euro (2 984) större än den lagstadgade gränsen.

Den andra risklimitmätaren för kapitaltäckningen är förhållandet mellan kapitalbasen och det ekonomiska kapitalkravet. Den här risklimiten är 1,2. Vid slutet av året var förhållandet mellan kapitalbasen och det ekonomiska kapitalkravet 1,80 (1,42). Den kapitalbasbuffert som översteg den gruppinterna risklimiten var 2 652 miljoner euro (1 058). Den starka kapitaltäckningen fungerar som en buffert mot oförutsedda förluster och skapar förutsättningar för tillväxt i affärsrörelsen.

Noter till OP Gruppens bokslut

OP GRUPPENS RISKPOSITION

Not 63. Länderfördelning för OP Gruppens exponeringar

Merparten av OP Gruppens exponeringar mot länder gäller EU-länder. Exponeringarna omfattar alla balansposter och poster utanför balansräkningen, och de baserar sig på värden som använts i kapitaltäckningen.

Länderfördelning för OP Gruppens exponeringar 31.12.2015

Milj. €	Exponeringar mot stater och centralbanker		Före-tags-exponeringar	Hushålls-exponeringar	Aktie-exponeringar*	Skuldebrev med säkerhet**	Övriga	Totala exponeringar
	Instituts-exponeringar	centralbanker						
Finland	12 764	360	38 645	52 565	793	449	1 041	106 615
Baltikum	71	0	1 294	19	0	-	-	1 385
Övriga nordiska länder	86	774	699	136	21	1 517	14	3 246
Tyskland	2 502	275	49	250	20	861	6	3 964
Frankrike	375	499	124	234	47	926	25	2 229
GIIPS-länderna***	82	21	75	24	29	39	60	332
Övriga EU-länder	2 642	1 393	521	586	917****	1 068	16	7 144
Övriga Europa	2	225	87	80	24	82	1	501
USA	19	314	118	416	191	-	12	1 070
Ryssland	-	26	16	14	4	-	-	59
Asien	-	200	80	52	42	-	2	376
Övriga länder	39	52	58	46	478****	1 031	6	1 709
Totalt	18 582	4 139	41 767	54 421	2 566	5 973	1 183	128 631

* Innehåller också räntefonder 286 miljoner euro.

** Består av RMBS-, ABS- och Covered Bond-placeringar.

*** Spaniens exponeringar var totalt 97 miljoner euro och Italiens 99 miljoner euro.

**** Innehåller främst placeringar i Europa-fonder i Övriga EU-länder och Emerging Markets- och Global-fonder i Övriga länder.

Länderfördelning för OP Gruppens exponeringar 31.12.2014

Milj. €	Expo- neringar mot stater	Instituts- expo- neringar	Företags- expo- neringar	Hushålls- expo- neringar	Aktie- expo- neringar*	Skuldebrev med säkerhet**	Övriga	Totala exponer- ingar
	och central banker							
Finland	6 531	202	36 621	50 241	627	400	989	95 612
Baltikum	189	2	791	15	0	-	0	997
Övriga nordiska länder	117	659	593	115	13	1 191	10	2 698
Tyskland	1 633	214	33	275	4	424	-	2 583
Frankrike	313	583	129	184	32	910	-	2 151
GIIPS-länderna***	16	23	126	17	17	362	0	561
Övriga EU-länder	1 351	1 410	303	539	957****	668	2	5 231
Övriga Europa	-	165	95	42	7	87	-	395
USA	-	295	107	178	107	-	-	686
Ryssland	-	79	37	17	2	-	-	134
Asien	-	381	74	38	55	-	-	549
Övriga länder	9	64	12	62	556****	515	-	1 218
Totalt	10 159	4 077	38 922	51 723	2 376	4 557	1 002	112 816

* Innehåller också räntefonder 694 miljoner euro.

** Består av RMBS-, ABS- och Covered Bond-placeringar.

*** Spaniens exponeringar var totalt 161 miljoner euro och Italiens 143 miljoner euro.

**** Innehåller främst placeringar i Europa-fonder i Övriga EU-länder och Emerging Markets- och Global-fonder i Övriga länder.

Noter till OP Gruppens bokslut

OP GRUPPENS RISKPOSITION

Not 64. Nedskrivningar av finansiella tillgångar

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Derivatinstrument		
Som innehas för handel	0	0
Lån och andra fordringar		
Beviljade lån	60	67
Garantifordringar	18	21
Finansiella tillgångar som kan säljas		
Aktier och andelar	2	4
Finansiella tillgångar totalt	79	92

Noter till OP Gruppens bokslut

BANKRÖRELESENS RISKPOSITION

Not 65. Fordringar på kreditinstitut och kunder samt problemfordringar

31.12.2015	Fordringsstock			Ned- skrivningar	Balans- värde
	Inte ned- skrivna (brutto)	Ned- skrivna (brutto)	Totalt		
Fordringar					
Fordringar på kreditinstitut	426	-	426	1	425
Fordringar på kunder	73 903	620	74 523	497	74 026
varav bankgarantifordringar	6	17	23	18	5
Finansiell leasing	1 166	-	1 166	0	1 166
Totalt	75 495	620	76 115	498	75 617
Fordringar sektorvis					
Företag	25 491	471	25 961	391	25 571
Finansiella företag (inkl. försäkringsföretag)	1 124	0	1 124	2	1 122
Hushåll	47 528	143	47 671	101	47 570
Icke-vinstsyftande samfund	665	6	671	4	667
Offentlig sektor	688	-	688	0	688
Totalt	75 495	620	76 115	498	75 617

31.12.2014	Fordringsstock				
	Inte ned- skrivna (brutto)	Ned- skrivna (brutto)	Totalt	Ned- skrivningar	Balans- värde
Fordringar					
Fordringar på kreditinstitut	686	-	686	-	686
Fordringar på kunder	69 445	558	70 003	483	69 521
varav bankgarantifordringar	3	20	23	21	3
Finansiell leasing	1 162	-	1 162	-	1 162
Totalt	71 293	558	71 851	483	71 369
Fordringar sektorvis					
Företag	23 199	450	23 649	385	23 264
Finansiella företag (inkl. försäkringsföretag)	1 420	-	1 420	-	1 420
Hushåll	45 381	103	45 483	98	45 385
Icke-vinstsyftande samfund	617	5	622	0	622
Offentlig sektor	677	-	677	-	677
Totalt	71 293	558	71 851	483	71 369

31.12.2015	Nedskrivningar					
	Inte nedskrivna (brutto)	Nedskrivna (brutto)	Totalt	Förfallna, obetalda	Individuella	Gruppvisa
Problemfordringar						
Fordringar på kreditinstitut	-	-	-	-	-	1
Fordringar på kunder	1 920	620	2 540	386	441	56
varav bankgarantifordringar	6	17	23	12	18	0
Finansiell leasing	3	-	3	0	-	-
Totalt	1 923	620	2 543	386	441	57
Problemfordringar sektorvis						
Företag	476	471	947	255	358	32
Finansiella företag (inkl. försäkringsföretag)	0	0	0	0	0	2
Hushåll	1 440	143	1 583	128	79	22
Icke-vinstsyftande samfund	7	6	13	3	4	1
Offentlig sektor	-	-	-	0	-	0
Totalt	1 923	620	2 543	386	441	57

31.12.2014	Nedskrivningar					
	Inte nedskrivna (brutto)	Nedskrivna (brutto)	Totalt	Förfallna, obetalda	Individuella	Gruppvisa
Problemfordringar						
Fordringar på kunder	1 501	558	2 059	371	417	65
varav bankgarantifordringar	3	20	23	11	20	1
Finansiell leasing	0	-	0	0	-	-
Övertrasseringar av konton och limiter	0	-	0	0	-	-
Totalt	1 501	558	2 059	371	417	65
Problemfordringar sektorvis						
Företag	480	450	930	239	354	31
Finansiella företag (inkl. försäkringsföretag)	0	-	0	0	-	-
Hushåll	1 015	103	1 118	130	63	35
Icke-vinstsyftande samfund	6	6	11	3	0	0
Offentlig sektor	0	-	0	0	-	-
Totalt	1 501	558	2 059	371	417	65

Problemfordringar

31.12.2015	Icke nödlidande ("performing") fordringar på kreditinstitut och kunder (brutto)	Nödlidande ("non- performing") fordringar på kreditinstitut och kunder (brutto)	Fordringar på kreditinstitut och kunder (brutto)	Individuella nedskrivningar	Fordringar på kreditinstitut och kunder (netto)
Över 90 dagar förfallna fordringar		543	543	223	319
Fallissemang		499	499	175	325
Lånefordringar som beviljats en eftergift					
Omförhandlade	1 310	191	1 501	43	1 458
Totalt	1 310	1 233	2 543	441	2 102

Problemfordringar

31.12.2014	Icke nödlidande ("performing") fordringar på kreditinstitut och kunder (brutto)	Nödlidande ("non- performing") fordringar på kreditinstitut och kunder (brutto)	Fordringar på kreditinstitut och kunder (brutto)	Individuella nedskrivningar	Fordringar på kreditinstitut och kunder (netto)
Över 90 dagar förfallna fordringar		511	511	241	270
Fallissemang		507	507	149	358
Lånefordringar som beviljats en eftergift					
Omförhandlade	836	205	1 041	27	1 014
Totalt	836	1 223	2 059	417	1 642

Som över 90 dagar förfallna fordringar rapporteras det återstående kapitalet på en fordran där räntan eller kapital förfallit till betalning men inte betalats på över tre månader. Som fallissemang rapporteras avtal i de två svagaste kreditklasserna (11–12). Som lånefordringar som beviljats en eftergift rapporteras fordringar där villkoren omförhandlats på grund av att kundens betalningsförmåga försämrats. Lånevillkoren för omförhandlade fordringar har mildrats till följd av kundens ekonomiska svårigheter till exempel genom att bevilja kunden amorteringsfrihet för 6–12 mån. De s.k. fordringarna till underpris och nollräntefordringarna som tidigare rapporterades bland problemfordringarna har tagits bort från definitionen av lånefordringar som beviljats en eftergift.

Nyckeltal, %	2015	2014
Individuella nedskrivningar, % av problemfordringar	17,3 %	20,3 %

Löptidsfördelningen för förfallna finansiella tillgångar

31.12.2015	under 30 d.	30-90 d.	90-180 d.	över 180 d.	Totalt
Förfallna fordringar, inte nedskrivna	561	276	104	191	1 132
31.12.2014	under 30 d.	30-90 d.	90-180 d.	över 180 d.	Totalt
Förfallna fordringar, inte nedskrivna	590	300	99	117	1 106

Noter till OP Gruppens bokslut

BANKRÖRELSENS RISKPOSITION

Not 66. Utvecklingen hos kreditförluster och nedskrivningar

Milj. €	2011	2012	2013	2014	2015
Nedskrivningar av fordringar	200	175	171	181	190
Återföringar av nedskrivningar av fordringar	-97	-60	-72	-87	-88
Betalningar av avskrivna fordringar	-11	-14	-15	-13	-15
Nettoförändring i gruppvisa nedskrivningar	10	-2	-1	7	-9
Totalt	101	99	84	88	78

År 2015 var kredit- och garantiförlusternas samt nedskrivningarnas andel av kredit- och garantistocken 0,10 % (0,12).

Noter till OP Gruppens bokslut

BANKRÖRELESENS RISKPOSITION

Not 67. Strukturen för upplåningen i OP Gruppen

Milj. €	31.12.2015	Andel, %	31.12.2014	Andel, %
Skulder till kreditinstitut	1 673	1,8	1 776	2,1
Finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen	-	0,0	4	0,0
Skulder till kunder				
Inlåning	51 941	54,3	48 775	57,9
Övriga	6 279	6,6	2 388	2,8
Skuldebrev emitterade till allmänheten				
Bankcertifikat, företagscertifikat och ECP	6 411	6,7	6 980	8,3
Obligationer	21 294	22,3	17 976	21,3
Övriga skulder	3 625	3,8	3 447	4,1
Efterställda skulder	1 590	1,7	1 020	1,2
Tilläggsandelskapital	106	0,1	192	0,2
Medlemsandelar	154	0,2	148	0,2
Avkastningsandelar	2 502	2,6	1 561	1,9
Totalt	95 575	100,0	84 267	100,0

Noter till OP Gruppens bokslut

BANKRÖRELESENS RISKPOSITION

Not 68. Löptidsinformation om finansiella tillgångar och skulder enligt återstående löptid

31.12.2015	3 mån. eller under	>3-12 mån.	>1-5 år	>5-10 år	>10 år	Totalt
Finansiella tillgångar						
Kontanta medel	8 581	-	-	-	-	8 581
Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen						
Skuldebrev	115	20	691	28	4	858
Fordringar på kreditinstitut	181	163	79	0	1	425
Fordringar på kunder	5 444	7 245	28 328	16 891	17 285	75 192
Investeringsstillgångar						
Skuldebrev som kan säljas	149	221	6 510	4 414	1	11 295
Skuldebrev som hålls till förfall	0	11	71	26	0	108
Finansiella tillgångar totalt	14 471	7 661	35 678	21 357	17 292	96 459
Överföring av tillgångar för handel till kategorin under 3 mån.	-115	-20	-691	-28	-4	-858
	858	-	-	-	-	858
Finansiella tillgångar totalt i den interna rapporteringen	15 213	7 641	34 988	21 330	17 288	96 459

Finansiella skulder	3 mån. eller under	>3-12 mån.	>1-5 år	>5-10 år	>10 år	Totalt
Skulder till kreditinstitut	1 523	93	28	30	-	1 673
Skulder till kunder	53 938	3 094	653	217	318	58 220
Skuldebrev emitterade till allmänheten	6 477	3 142	11 709	6 023	355	27 706
Efterställda skulder	70	167	505	847	0	1 590
Finansiella skulder totalt	62 007	6 496	12 895	7 118	673	89 188
Överföring av privatkunders på anfordran betalbara insättningar från kategorin 3 mån. till kategorin 3-12 mån.	-28 328	28 328	-	-	-	-
Finansiella skulder totalt i den interna rapporteringen	33 680	34 824	12 895	7 118	673	89 188
Garantier	19	245	382	16	101	764
Garantiansvar	212	442	503	51	640	1 848
Kreditlöften	10 042	-	-	-	-	10 042
Utfästelser i anslutning till kortvariga affärstransaktioner	89	74	30	0	0	194
Övriga	259	1	5	304	19	588
Åtaganden utanför balansräkningen totalt	10 621	762	921	371	761	13 436

31.12.2014	3 mån. eller under	>3-12 mån.	>1-5 år	>5-10 år	>10 år	Totalt
Finansiella tillgångar						
Kontanta medel	3 888	-	-	-	-	3 888
Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen						
Skuldebrev	30	58	209	54	3	354
Fordringar på kreditinstitut	280	165	228	12	0	686
Fordringar på kunder	4 624	6 788	26 562	16 055	16 653	70 683
Investeringsstillgångar						
Skuldebrev som kan säljas	255	642	3 289	4 068	27	8 282
Skuldebrev som hålls till förfall	50	48	70	22	0	191
Finansiella tillgångar totalt	9 128	7 702	30 359	20 211	16 683	84 084
Överföring av tillgångar för handel	-30	-58	-209	-54	-3	-354
till kategorin under 3 mån.	354	-	-	-	-	354
Finansiella tillgångar totalt i den interna rapporteringen	9 452	7 644	30 150	20 157	16 681	84 084

Finansiella skulder	3 mån. eller under	>3-12 mån.	>1-5 år	>5-10 år	>10 år	Totalt
Skulder till kreditinstitut	1 475	251	50	-	-	1 776
Finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen	4	-	-	-	-	4
Skulder till kunder	46 494	3 288	889	273	218	51 163
Skuldebrev emitterade till allmänheten	5 168	5 362	10 762	3 492	172	24 956
Efterställda skulder	-	129	211	680	1	1 020
Finansiella skulder totalt	53 141	9 030	11 912	4 446	391	78 920
Överföring av privatkunders på anfordran betalbara insättningar från kategorin 3 mån. till kategorin 3-12 mån.	-26 214	26 214	-	-	-	-
Finansiella skulder totalt i den interna rapporteringen	26 927	35 244	11 912	4 446	391	78 920
Garantier	24	226	539	8	81	878
Garantiansvar	282	440	514	70	701	2 007
Kreditlöften	8 839	-	-	-	-	8 839
Utfästelser i anslutning till kortvariga affärstransaktioner	76	183	59	0	1	319
Övriga	259	2	7	244	12	524
Åtaganden utanför balansräkningen totalt	9 480	851	1 120	322	795	12 567

Noter till OP Gruppens bokslut

BANKRÖRELESENS RISKPOSITION

Not 69. Löptider för finansiella tillgångar och skulder enligt förfall eller omprissättning

31.12.2015	1 mån. eller under	>1-3 mån.	>3-12 mån.	>1-2 år	>2-5 år	> 5 år	Totalt
Finansiella tillgångar							
Kontanta medel	8 581	-	-	-	-	-	8 581
Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen							
Skuldebrev	110	58	42	103	520	25	858
Fordringar på kreditinstitut	180	60	130	47	7	1	425
Fordringar på kunder	18 579	20 687	31 879	554	2 186	1 306	75 192
Finansiella tillgångar som kan säljas							
Skuldebrev	424	402	240	440	5 485	4 304	11 295
Finansiella tillgångar som hålls till förfall							
Skuldebrev	45	38	25	-	0	-	108
Finansiella tillgångar totalt	27 919	21 246	32 316	1 144	8 198	5 637	96 459
Finansiella skulder							
Skulder till kreditinstitut	896	685	93	-	-	-	1 673
Skulder till kunder	51 694	2 823	3 078	320	66	238	58 220
Skuldebrev emitterade till allmänheten	2 937	6 367	3 600	3 009	6 180	5 613	27 706
Efterställda skulder	76	459	181	0	80	794	1 590
Finansiella skulder totalt	55 603	10 333	6 951	3 330	6 326	6 645	89 188

31.12.2014	1 mån. eller under	>1-3 mån.	>3-12 mån.	>1-2 år	>2-5 år	> 5 år	Totalt
Finansiella tillgångar							
Kontanta medel	3 888	-	-	-	-	-	3 888
Finansiella tillgångar som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen							
Skuldebrev	7	105	53	17	119	53	354
Fordringar på kreditinstitut	269	105	135	82	95	0	686
Fordringar på kunder	20 553	19 574	27 125	342	1 827	1 262	70 683
Finansiella tillgångar som kan säljas							
Skuldebrev	302	323	475	616	2 515	4 051	8 282
Finansiella tillgångar som hålls till förfall							
Skuldebrev	95	39	13	12	32	0	191
Finansiella tillgångar totalt	25 114	20 145	27 801	1 068	4 588	5 367	84 084
Finansiella skulder							
Skulder till kreditinstitut	863	662	251	-	-	-	1 776
Finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen							
	4	-	-	-	-	-	4
Skulder till kunder	44 445	2 557	3 272	594	69	227	51 163
Skuldebrev emitterade till allmänheten	1 607	5 694	4 778	1 940	7 719	3 217	24 956
Efterställda skulder	-	136	4	65	0	816	1 020
Finansiella skulder totalt	46 920	9 049	8 304	2 599	7 788	4 260	78 920

Noter till OP Gruppens bokslut

BANKRÖRELESENS RISKPOSITION

Not 70. Marknadsriskens känslighetsanalys*

Milj. €	Riskparameter	Förändring	31.12.2015		31.12.2014	
			Inverkan på resultatet	Inverkan på eget kapital	Inverkan på resultatet	Inverkan på eget kapital
Ränterisk	Ränta	1 %-enhet	16	2	51	7
Valutarisk	Marknadsvärde	10 %	7	-	7	-
Volatilitetsrisk						
Räntevolatilitet	Volatilitet	10 räntepoäng	2	-	1	-
Valutavolatilitet	Volatilitet	10 %-enheter	1	-	1	-
Kreditriskpremie	Kreditriskmarginal	0,1 %-enheter	2	51	1	36
Prisrisk						
Aktieportfölj	Marknadsvärde	10 %	-	7	-	8
Kapitalinvesteringsfonder	Marknadsvärde	10 %	0	4	1	5
Fastighetsrisk	Marknadsvärde	10 %	40	-	44	-

* Innehåller inte POP Banker

Ränterisken har räknats ut som känsligheten för förändringar i andelsbankernas räntenetto för 12 mån. och som känsligheten för förändringar i nuvärdet på kassaflödet i gruppens övriga balansräkning.

Noter till OP Gruppens bokslut

SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSENS RISKPOSITION

Not 71. Skadeförsäkringsrörelsens risktäckningskapacitet

Vid slutet av 2015 uppgick skadeförsäkringens solvenskapital till 983 miljoner euro (988). Solvenskapitalet i relation till premieintäkterna var 70 % (75). Standard & Poor's har gett Pohjola Försäkring rating A+. Bolagets styrelse har fastställt som mål en A-rating.

Skadeförsäkringen ska uppfylla de solvenskrav som ställts av myndigheterna. Myndigheterna fastställer vanligtvis sina solvenskrav på företagsplanet. Alla skadeförsäkringsbolag har som minimikrav samma verksamhetskapitalkrav som härleds från EU-direktiv. Dessutom har de finländska försäkringsbolagen ett solvenskrav som fastställts i finsk lag.

Risktäckningskapaciteten beskriver hur mycket solvenskapital bolaget har i relation till olika poster i resultat- och balansräkningen. Solvenskapitalet i relation till försäkringsersättningarna och premieintäkterna beskriver bolagets förmåga att klara av försäkringsrisken. Solvenskapitalet i relation till försäkringsskulden beskriver bolagets förmåga att klara av värderingsrisken i samband med försäkringsskulden, och solvenskapitalet i relation till placeringsbeståndet beskriver på motsvarande sätt bolagets förmåga att klara av den risk som placeringsverksamheten medför.

	31.12.2015		31.12.2014	
	Milj. €	Risktäckningskapacitet, %	Milj. €	Risktäckningskapacitet, %
Solvenskapital	983		988	
Försäkringsersättningar*	972	101	930	106
Premieintäkter*	1 396	70	1 310	75
Försäkringsskuld*	2 819	35	2 645	37
Placeringsbestånd	3 686	27	3 534	28

* Med avdrag för återförsäkrarens andel (nettorörelse)

** Solvensprocent

Noter till OP Gruppens bokslut

SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSENS RISKPOSITION

Not 72. Skadeförsäkringsrörelsens riskkänslighet

I tabellen nedan beskrivs olika riskvariablers inverkan på resultatet och solvenskapitalet:

Riskvariabel	Totalbelopp 2015, milj. €	Förändring i risk- variabel	Inverkan på resultatet/ det egna kapitalet, milj. €	Inverkan på totalkostnads- procenten
Premieintäkter*	1 396	ökar 1 %	14	förbättras 0,9 %- enheter
Försäkringsersättningar*	972	ökar 1 %	-10	försvagas 0,7 %- enheter
Storskada över 5 milj. €		1 stycke	-5	försvagas 0,4 %- enheter
Personalkostnader*	101	ökar 8 %	-8	försvagas 0,6 %- enheter
Funktionsvisa kostnader*/**	323	ökar 4 %	-13	försvagas 1,0 %- enheter
Inflation i kollektiva avsättningar för oreglerade skador	685	ökar 0,25 %-enheter	-5	försvagas 0,3 %- enheter
Livslängd i diskonterad försäkringsskuld	1 768	ökar 1 år	-41	försvagas 2,9 %- enheter
Diskonteringsränta på diskonterad försäkringsskuld	1 768	minskar 0,1 %- enheter	-22	försvagas 1,6 %- enheter

* Glidande 12 månader

** Funktionsvisa kostnader för skadeförsäkringen exkl. skötselkostnader för placeringar och kostnader i anslutning till produktion av övriga tjänster.

Noter till OP Gruppens bokslut

SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSENS RISKPOSITION

Not 73. Premieinkomstens och försäkringsbeloppens klassfördelning

Fördelning av premieinkomsten enligt EML-klass* inom egendomsförsäkringen för företag

Den risk som är förknippad med egendomsförsäkringar kan granskas genom att riskerna indelas i klasser enligt deras EML-belopp*. I tabellen nedan har en beräkning av premieinkomsten i varje klass gjorts på basis av klassificeringen.

Milj. €	5–20	20–50	50–100	100–300
2015	14	14	11	12
2014	14	14	11	11

* EML = Estimated Maximum Loss, den beräknade maximala skadan för varje objekt

Fördelning av premieinkomsten enligt TSI-klass* inom ansvarsförsäkringen för företag

Den risk som är förknippad med ansvarsförsäkringar kan granskas genom att riskerna indelas i klasser enligt deras TSI-belopp*. I tabellen nedan har en beräkning av premieinkomsten i varje klass gjorts på basis av klassificeringen.

Milj. €	2–4	4–10	10–30	30–90
2015	3	4	6	5
2014	3	6	7	3

* TSI = Total Sum Insured, totalt försäkringsbelopp

Försäkringsbeloppen vid byggförsäkring

Försäkringsbeloppen i försäkringsavtalen beskriver byggförsäkringens volym. I tabellen nedan har försäkringsbeloppens brutto- och netttotal specificerats. I byggförsäkringen är försäkringsperioden 10 år.

Milj. €	Brutto		Netto*	
	2015	2014	2015	2014
Byggförsäkring	2 209	2249	2 209	2249

* Netto för egen räkning efter återförsäkrarens andel och före motsäkerheter

Noter till OP Gruppens bokslut

SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSENS RISKPOSITION

Not 74. Storskadeutvecklingen

Antalet konstaterade storskador per år 2011–2015

Inom skadeförsäkringen följs den skadekostnad som förorsakas av storskador noggrant. Den här skadekostnaden förklarar en väsentlig del av de årliga variationerna i försäkringsrörelsens resultat. Genom uppföljningen av skadekostnaden för storskador kan dessutom förändringar i risker eller riskurvalet upptäckas. I den här granskningen har sådana skador klassificerats som storskador vars brutto- eller nettobelopp är över 2 milj. e. Flest storskador inträffar inom egendoms- och avbrottsförsäkringen. Inom de lagstadgade försäkringarna är risken för storskador liten i förhållande till försäkringsgrenens stora volym.

Bruttobelopp

Antalet skador på över 2 milj. €	Lag- stadgade	Övriga olycksfall och sjukdom	Kasko och transport	Egendom och avbrott	Ansvar och rättsskydd	Lång- variga
2011	-	-	-	5	-	1
2012	3	-	-	7	1	-
2013	4	-	-	6	1	-
2014	6	-	-	8	1	-
2015	1	-	-	6	0	-
Ersättningar totalt					211 milj. €	

Ersättningar, brutto, totalt milj. €

2011–2015	31	-	-	140	32	8
-----------	----	---	---	-----	----	---

Nettobelopp

Antal skador på över 2 milj. €	Lag- stadgade	Övriga olycksfall och sjukdom	Kasko och transport	Egendom och avbrott	Ansvar och rättsskydd	Lång- variga
2011	-	-	-	4	-	1
2012	3	-	-	6	1	-
2013	4	-	-	6	1	-
2014	6	-	-	7	-	-
2015	1	-	-	6	0	-
Ersättningar totalt					137 milj. €	

Ersättningar, netto, totalt milj. €

2011-2015	30	-	-	93	11	3
------------------	-----------	----------	----------	-----------	-----------	----------

Noter till OP Gruppens bokslut

SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSENS RISKPOSITION

Not 75. Försäkringsrörelsens lönsamhet

Premieintäkternas (brutto och netto) och totalkostnadsprocentens (netto) utveckling

Med premieintäkterna beskrivs försäkringsklassens volym. Med hjälp av den kan försäkringsklassens betydelse för helheten uppskattas. Med hjälp av totalkostnadsprocenten (CR) kan på motsvarande sätt variationerna i försäkringsklassens resultat och försäkringsklassens lönsamhet uppskattas. Totalkostnadsprocenten har presenterats separat korrigerad med poster av engångsnatur som hänför sig till tidigare försäkringsperioder.

	Brutto	Netto	Netto	Netto**
2015, milj. €	Premieint.	Premieint.	CR*	CR*
Lagstadgade	482	480	100 %	100 %
Övriga olycksfall och sjukdom	199	198	83 %	83 %
Kasko och transport	298	295	80 %	80 %
Egendom och avbrott	374	338	82 %	82 %
Ansvar och rättsskydd	84	77	76 %	76 %
Långvariga	9	8	2 %	2 %
Totalt	1 445	1 396	87 %	87 %
2014, milj. €	Premieint.	Premieint.	CR*	CR*
Lagstadgade	457	455	96 %	82 %
Övriga olycksfall och sjukdom	180	180	86 %	86 %
Kasko och transport	287	285	81 %	81 %
Egendom och avbrott	353	312	89 %	89 %
Ansvar och rättsskydd	83	76	97 %	97 %
Långvariga	5	4	1 %	1 %
Totalt	1 364	1 310	89 %	85 %

* Totalkostnadsprocenten (Combined ratio) räknas ut genom att dividera summan av försäkringsersättningarna (netto) och försäkringsrörelsens driftskostnader med premieintäkterna (netto). Avskrivningar av immateriella rättigheter har inte beaktats.

** Förändringar av engångsnatur som inverkar på den försäkringstekniska kalkylen har eliminerats.

Noter till OP Gruppens bokslut

SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSENS RISKPOSITION

Not 76. Information som beskriver försäkringsskuldens karaktär

Uppgifter som beskriver försäkringsskuldens karaktär	2015	2014
Skulder som härrör från försäkringsavtal (netto, milj. €)		
Latenta yrkessjukdomar	20	22
Övrigt	2 799	2 622
Totalt (före överföringar)	2 819	2 645
Försäkringsskuldens duration (i år)		
Diskonterad försäkringsskuld	13,2	12,7
Odiskonterad försäkringsskuld	2,1	2,1
Totalt	9,1	8,7
Diskonterad avsättning (netto, milj. €)		
Avsättning för kända oreglerade ersättningar i form av pension	1 379	1 308
Kollektiv ersättning för oreglerade skador	328	313
Avsättning för ej intjänade premier	61	38
Totalt	1 768	1 658

Noter till OP Gruppens bokslut

SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSENS RISKPOSITION

Not 77. Uppskattad löptidsfördelning för försäkringsskulden

31.12.2015, milj. €	0-1 år	1-5 år	5-10 år	10-15 år	Över 15 år	Totalt
Avsättning för ej intjänade premier*	400	113	21	6	9	550
Avsättning för oreglerade skador						
Odiskonterad	291	203	54	10	4	562
Diskonterad	97	442	338	259	572	1707
Försäkringsskuld totalt**	788	757	413	275	585	2 819

* Innehåller diskonterade avsättningar för 38 milj. €

** Utan värdet av de derivat som säkrar ränterisken i försäkringsskulden

31.12.2014, milj. €	0-1 år	1-5 år	5-10 år	10-15 år	Över 15 år	Totalt
Avsättning för ej intjänade premier*	371	107	19	5	9	511
Avsättning för oreglerade skador						
Odiskonterad	261	180	48	9	3	501
Diskonterad	95	431	325	246	523	1621
Försäkringsskuld totalt**	727	717	392	261	536	2 633

* Innehåller diskonterade avsättningar för 38 milj. €

** Utan värdet av de derivat som säkrar ränterisken i försäkringsskulden

Noter till OP Gruppens bokslut

SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSENS RISKPOSITION

Not 78. Placeringsverksamhetens riskposition

	31.12.2015		31.12.2014	
	Verkligt värde* Milj. €	%	Verkligt värde* Milj. €	%
Allokering av placeringsbestånd				
Penningmarknaden totalt	91	2	173	5
Penningmarknadsplaceringar och insättningar**	61	2	173	5
Derivatinstrument***	31	1	-1	0
Obligationslån och räntefonder totalt	2 825	77	2 557	73
Stater	580	16	507	14
Inflationslänkade obligationslån	45	1	46	1
Investment Grade	1 931	52	1 779	51
Utvecklingsmarknader och High Yield	206	6	200	6
Strukturerade placeringar****	64	2	24	1
Aktier totalt	374	10	373	11
Finland	67	2	67	2
Utvecklade marknader	171	5	143	4
Utvecklingsmarknader	39	1	43	1
Anläggningstillgångar och onoterade aktier	3	0	3	0
Kapitalplaceringar	127	3	117	3
Aktiederivat***	-33	-1	0	0
Alternativa placeringar totalt	31	1	35	1
Hedge fund -fonder	28	1	23	1
Råvaror	3	0	4	0
Obligationslån		0	7	0
Fastighetsinvesteringar totalt	366	10	386	11
Direkta fastigheter	214	6	230	7
Indirekta fastighetsinvesteringar	151	4	156	4
Totalt	3 687	100	3 522	100

* Inkluderar resultatregleringsräntor

** Inkluderar köpeskillingsfordringar och -skulder samt marknadsvärdet på derivat

*** Derivatens inverkan på allokeringen av tillgångslagen (deltamotvärde)

**** Inkluderar lån med säkerhet i fastighet samt lånefonder och olikvida lån

Noter till OP Gruppens bokslut

SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSENS RISKPOSITION

Not 79. Känslighetsanalys av placeringsriskerna

I tabellen nedan beskrivs placeringsriskernas känslighet enligt placeringsklass. Känslighetsgranskningen av diskonteringsräntan i anslutning till beräkningen av försäkringsskulden tas upp i not 77, som behandlar försäkringsskulden. Förändringarna i placeringarna och försäkringsskulden tar ut varandra.

Skadeförsäkring	Bestånd enligt verkligt värde, milj. € 31.12.2014	Riskparameter	Förändring	Inverkan på eget kapital, milj. €	
				31.12.2015	31.12.2014
Obligationslån och räntefonder*	2 759	Ränta	1 %-enhet	146	101
Aktier**	272	Marknadsvärde	10 %	27	28
Kapitalinvesteringar och onoterade aktier	130	Marknadsvärde	10 %	13	12
Råvaror	3	Marknadsvärde	10 %	0	0
Fastigheter	366	Marknadsvärde	10 %	37	39
Valuta	322	Värdet på valutan	10 %	32	16
Kreditriskpremie***	2 651	Kreditriskmarginal	0,1 %-enheter	14	11
Derivatinstrument****	-	Volatilitet	10 %-enheter	1	0

* Inkluderar penningmarknadsplaceringar, konvertibla skuldebrev och räntederivat.

** Inkluderar hedge fund-fonder och aktiederivat.

*** Inkluderar obligationslån och konvertibla skuldebrev samt penningmarknadsplaceringar inkl. obligationslån och räntederivat emitterade av utvecklade stater.

Noter till OP Gruppens bokslut

SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSENS RISKPOSITION

Not 80. Ränterisk

Marknadsrisken på grund av ränteförändringar följs genom att placeringarna klassificeras instrumentvis enligt duration. Försäkringsskuldens utjämnande inverkan på ränterisken har inte presenterats i tabellen, eftersom bara en del av försäkringsskuden har diskonterats med den administrativa räntan. (not 38).

Verkligt värde enligt löptid eller tidpunkten för räntjustering, milj. €*	31.12.2015	31.12.2014
0–1 år	158	332
>1–3 år	411	618
>3–5 år	948	699
>5–7 år	746	700
>7–10 år	246	281
>10 år	292	70
Totalt	2 800	2 700
Modifierad duration	5,2	4,3
Effektiv ränta, %	1,5	1,1

* Inkluderar penningmarknadsplaceringar och insättningar, obligationslån, konvertibla skuldebrev och räntefonder.

Ränteportföljens löptids- och ratingfördelning 31.12.2015, milj. €

År	0–1	1–3	3–5	5–7	7–10	10–	Totalt	Andel, %
Aaa	13	41	277	140	84	201	756	27,0 %
Aa1–Aa3	52	39	78	118	23	21	331	11,8 %
A1–A3	24	124	265	150	70	39	671	24,0 %
Baa1–Baa3	25	139	282	312	59	19	836	29,9 %
Ba1 eller lägre	43	68	32	26	9	4	181	6,5 %
Intern rating	1	0	15			7	24	0,9 %
Totalt	158	411	948	746	246	292	2 800	100,0 %

* Inkluderar inga kreditderivat.

Löptiden har angetts till löptidens slut. Om instrumentet har en Call-möjlighet, har löptiden angetts till den första möjliga Call-dagen.

Den genomsnittliga ratingen för skadeförsäkringens ränteportfölj är enligt Moody's rating A3.

Den genomsnittliga återstående löptiden för skadeförsäkringens ränteportfölj är 5,7 år (räknad på basis av Call-dagen och förfalldagen).

Noter till OP Gruppens bokslut

SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSENS RISKPOSITION

Not 81. Valutarisk

Valutaposition, milj. €	31.12.2015	31.12.2014
USD	121	40
SEK	55	5
JPY	17	1
GBP	78	21
Övriga	51	89
Totalt*	322	157

* Valutapositionen var 8,7 % (4,4 %) av placeringsbeståndet. Valutapositionen räknas ut som summan av enskilda valutors absolutvärden.

Noter till OP Gruppens bokslut

SKADEFÖRSÄKRINGSRÖRELSENS RISKPOSITION

Not 82. Motpartsrisk

Ratingfördelning, Moody's-motsvarighet, milj. €	31.12.2015		31.12.2014	
	Placering*	Försäkring**	Placering*	Försäkring**
Aaa	756	-	698	-
Aa1-Aa3	331	18	445	14
A1-A3	671	34	786	38
Baa1-Baa3	836	0	600	0
Ba1 eller lägre	181	-	170	-
Intern rating	24	47	1	41
Totalt*	2 800	99	2 700	93

* Inkluderar penningmarknadsplaceringar och insättningar, obligationslån och räntefonder.

** Inkluderar återförsäkrarens andel av försäkringsskulden och fordringar på återförsäkrare.

Noter till OP Gruppens bokslut

KAPITALFÖRVALTNINGENS RISKPOSITION

Kapitalförvaltningens riskposition

Kapitalförvaltningssegmentet omfattar produkter och tjänster för försäkringssparande, försäkring av personrisker, fonder och avtalsbaserad kapitalförvaltning. Verksamheten vid gruppens livförsäkringsrörelse, kapitalförvaltningsrörelse och fondbolag ingår i kapitalförvaltningen.

De centralaste riskerna i kapitalförvaltningen är marknadsriskerna i livförsäkringens placeringstillgångar, räntan som tillämpats vid värderingen av försäkringsskulden samt att de försäkrades förväntade livslängd växer snabbare än beräknat.

Not 83. Förvaltade tillgångar i kapitalförvaltningen

Det totala beloppet av de tillgångar som förvaltades inom Kapitalförvaltningen 31.12.2015 var 60,4 miljarder euro (54,5). Av de förvaltade tillgångarna härstammar 21,7 miljarder (17,5) från placeringsfonder, 8,7 miljarder euro (7,6) från fondanknutna livförsäkringar, 23,5 miljarder euro (23,5) från institutionella kunder och 6,5 miljarder euro (6) från kunder inom private banking.

Noter till OP Gruppens bokslut

KAPITALFÖRVALTNINGENS RISKPOSITION

Not 84. Information som beskriver livförsäkringsrörelsens karaktär samt känslighetsanalys av försäkringsskulden

Livförsäkringsrörelsens risktäckningskapacitet med lagstadgade mätare

Livförsäkringsbolag ska uppfylla de solvenskrav som lagstiftningen ställer. De viktigaste krav som ska följas upp 31.12.2015 hänför sig till att verksamhetskapitalet ska vara större än minimikravet samt till kraven på proaktiv tillsyn. Den s.k. Solvens II-lagstiftningen träder i kraft 1.1.2016, och i den ersätter minimikapitalkrav och solvenskapitalkrav bl.a. kravet på verksamhetskapital.

Livförsäkringsbolagens verksamhetskapital vid slutet av 2015 var 565 milj. e. Året innan uppgick det till 676 miljoner e. Minimibeloppet av verksamhetskapitalet är 284 milj. e (238 milj. e).

Livförsäkringens risktäckningskapacitet mäts med solvensnivån, dvs. summan av verksamhetskapitalet och utjämningsbeloppet i förhållande till summan av posterna med försäkringstekniska avsättningar i det nationella bokslutet. I gruppens strategi har för mätarna uppställts som mål för livförsäkringen en solvens på 14 procent. Dessutom följs upp förhållandet mellan det solvenskapital som överstiger verksamhetskapitalet och risken i placeringsverksamheten.

Livförsäkringsrörelsens försäkrings- och placeringsavtalsbestånd 31.12.2015

	Ansvar 31.12.2015, milj. €	Försäkrade eller avtal, st.	Duration (framtida längd) år i medeltal
Fondanknutna avtal	8 631	366 915	12,0
Fondanknutna försäkringsavtal	7 053	297 956	12,7
Livförsäkring/Sparande	5 765	163 747	12,5
Individuell pensionsförsäkring	1 195	126 584	12,4
Gruppensionsförsäkring	93	7 625	29,0
Fondanknutna placeringsavtal	1 578	68 959	8,8
Pensionsavtal	1 328	67 576	9,0
Kapitaliseringsavtal	251	1 383	8,1
Icke-fondanknutna avtal	4 822	577 556	12,6
Försäkringsavtal diskonterade med beräkningsränta	4 750	577 537	12,6
Livförsäkring/Sparande	2 089	102 744	10,6
Garanterad räntesats 4,5 %	66	1 318	9,0

Garanterad räntesats 3,5 %	539	13 458	11,9
Garanterad räntesats 2,5 %	226	12 343	7,7
Garanterad räntesats 1,5 %	2	167	10,0
Garanterad räntesats 4,5 % (Separat balansräkning)	1 256	75 458	9,5
Individuell pensionsförsäkring	1 084	54 281	10,9
Garanterad räntesats 4,5 %	317	8 774	6,8
Garanterad räntesats 3,5 %	506	21 969	9,6
Garanterad räntesats 2,5 %	259	23 437	18,2
Garanterad räntesats 1,5 %	1	102	7,7
Gruppensionsförsäkring	1 374	34 635	15,9
Förmånsbestämd 3,5 %	1 178	27 523	15,5
Förmånsbestämd 2,5 %	114	2 784	14,0
Förmånsbestämd 1,5 %	33	803	31,1
Avgiftsbestämd 3,5 %	5	74	18,5
Avgiftsbestämd 2,5 %	39	3 172	23,2
Avgiftsbestämd 1,5 %	5	279	26,6
Individuella försäkringar	192	379 717	4,3
Grupplivförsäkringar	11	6 160	0,9
Icke-fondanknutna placeringsavtal diskonterade med beräkningsränta	6	19	1,8
Kapitaliseringsavtal	6	19	1,8
Garanterad räntesats 2,5 %	6	17	1,6
Garanterad räntesats 1,5 %	0	2	9,0
Effekt av diskontering med marknadsränta	4		
Övriga poster i försäkringsskulden	63		0,5
Totalt	13 453	944 471	12,0

Livförsäkringsrörelsens försäkrings- och placeringsavtalsbestånd 31.12.2014

	Ansvar 31.12.2014, milj. €	Försäkrade eller avtal, st.	Duration (framtida längd) år i medeltal
Fondanknutna avtal	7 478	364 530	9,9
Fondanknutna försäkringsavtal	6 047	293 922	9,9
Livförsäkring/Sparande	4 874	159 271	9,6
Individuell pensionsförsäkring	1 099	128 067	10,3
Gruppensionsförsäkring	73	6 584	19,6
Fondanknutna placeringsavtal	1 432	70 608	9,7
Pensionsavtal	1 255	69 635	10,0
Kapitaliseringsavtal	177	973	7,9
Icke-fondanknutna avtal	3 684	468 001	10,7
Försäkringsavtal diskonterade med beräkningsränta	3 566	467 977	10,7
Livförsäkring/Sparande	921	32 994	9,2
Garanterad räntesats 4,5 %	66	1 619	7,3
Garanterad räntesats 3,5 %	580	15 614	11,3
Garanterad räntesats 2,5 %	271	15 564	5,4
Garanterad räntesats 1,5 %	3	197	7,5
Individuell pensionsförsäkring	1 094	56 853	9,6
Garanterad räntesats 4,5 %	303	9 319	6,8
Garanterad räntesats 3,5 %	498	23 063	9,0
Garanterad räntesats 2,5 %	292	24 361	14,2
Garanterad räntesats 1,5 %	1	110	9,0
Gruppensionsförsäkring	1 367	35 832	13,1
Förmånsbestämd 3,5 %	1 229	29 768	12,9
Förmånsbestämd 2,5 %	85	2 364	11,5
Förmånsbestämd 1,5 %	10	268	14,2
Avgiftsbestämd 3,5 %	5	70	14,9
Avgiftsbestämd 2,5 %	34	3 164	18,4
Avgiftsbestämd 1,5 %	5	198	18,2
Individuella försäkringar	171	336 023	4,3
Grupplivförsäkringar	13	6 275	0,9
Icke-fondanknutna placeringsavtal diskonterade med beräkningsränta	10	24	1,9
Kapitaliseringsavtal	10	24	1,9
Garanterad räntesats 2,5 %	10	21	1,8

Garanterad räntesats 1,5 %	0	3	4,1
Effekt av diskontering med marknadsränta	47	-	-
Övriga poster i försäkringsskulden	60	-	0,5
Totalt	11 162	832 531	10,1

I de övriga posterna för försäkringsskulden ingår utöver övriga poster i not 39 den avkastning som resultatförts för sålda räntederivat som säkrat försäkringsskulden med reservering för räntekomplettering för derivats återstående löptid. För räkenskapsårets del har ifrågavarande räntekomplettering fördelats över försäkringsgrenarna och bortskrivits från övriga poster för försäkringsskulden

Livförsäkringsskuldernas känslighet för förändringar i beräkningsantagandena

Eftersom många försäkringar av spar- och placeringstyp har sålts som mycket långvariga avtal, avslutar försäkringstagarna sina avtal på basis av behov genom återköp före slutdagen enligt avtalet. Därför är antalet återköp stort. Bolaget beaktar bortfallet av framtida över- eller underskott på grund av detta vid beräkningen av de krav som den proaktiva tillsynen över livförsäkringsbolag ställer.

Risken för återköp av individuella pensionsförsäkringar är däremot mycket liten, eftersom lagstiftningen begränsar möjligheterna till återköp enbart till de situationer som nämns i lagen, såsom skilsmässa och långvarig arbetslöshet. Vid återköp utbetalas det återköpsvärde som försäkringen samlat.

Pensionens början senareläggs i individuella pensioner. Då försäkringen har tecknats har försäkringstagaren ofta inte haft någon realistisk uppfattning om den faktiska tidpunkten för sin pensionering. Å andra sidan har den skattemässiga behandlingen av individuella pensionsförsäkringar under de gångna decennierna i flera omgångar ändrats så att möjligheten att gå i pension med hjälp av en försäkring har skjutits upp till högre ålder.

lakttagelserna gällande dödlighetsintensiteten utvisar att de förväntade livslängder som beräkningsgrunderna baserar sig på är för korta. I de individuella pensionsförsäkringarna kompenserar riskerna i dödsfalls- och livsfallsskydden varandra i så hög grad att inget behov av en dödlighetskomplettering föreligger trots ökningen i den förväntade livslängden. I gruppensionsförsäkringarna är däremot risken i livsfallsdelen större än i dödsfallsdelen, varför det fanns skäl att komplettera försäkringsskulden. Om dödlighetsantagandet ändras så att de försäkrades förväntade livslängd ökar med i snitt 1 år, ökar försäkringsskulden 24 miljoner euro (24).

I spar- och fondförsäkringarna kompenserar riskerna i dödsfalls- och livsfallsskydden varandra så gott som helt, varför inget skäl att göra en dödlighetskomplettering har förelegat.

Då avsättningarna för försäkringsavtal bildats har bolaget iakttagit de nationella redovisningsbestämmelserna med undantag av att bolaget har fört diskonteringsräntan närmare den aktuella räntan. På bolagets risk finns besparingar i försäkringsavtal där den garanterade räntesatsen är 1,5 %–4,5 %. Försäkringsskulden för avtalen med en beräkningsränta på 4,5 % har bestående kompletterats så att diskonteringsräntan för försäkringsskulden är 3,5 % (exkl. de försäkringsbesparingar som överfördes från Ömsesidiga Livförsäkringsbolaget Suomi 31.12.2015, vilka ingår i den balansräkning som hos OP-Livförsäkrings Ab skiljts åt från resten av balansräkningen). Dessutom har försäkringsskulden för alla avta med garanterad räntesats kompletterats med en kortfristig räntekomplettering till och med 31.12.2016 och intäkterna från försäljningen av räntederivat som skyddat försäkringsskulden har reserverats som räntekomplettering av försäkringsskulden för derivatens återstående löptid. Efter räntekompletteringarna är diskonteringsräntan för bolagets stock med beräkningsränta 0 % till och med 31.12.2016, för därpåföljande 10 år 2,0 % och sedan 3,0 %. En del av ränterisken mellan marknads- och diskonteringsräntan är skyddade med räntederivat. Eftersom förmånen från räntederivat används för de förmåner som garanterats i försäkrings- och kapitaliseringsavtal, läggs avsättningarna för dem till värdet av det nationella bokslutet enligt värdet av derivaten 4 miljoner euro (47).

I det nationella bokslutet ökar en minskning av diskonteringsräntan med 0,1 procentenheter försäkringsskulden med 28 miljoner euro (25).

OP-Livförsäkrings Ab mottog 31.12.2015 genom en beståndsöverlåtelse 1 260 M€ i försäkringsskuld från Ömsesidiga Livförsäkringsbolaget Suomi. Av den försäkringsskuld som överfördes består 4 M€ av individuella risklivförsäkringar och 1 256 M€ av sparlivförsäkringar som bildar en balansräkning som skiljts åt från resten av bolagets balansräkning. Den separata balansräkningen har sin egen vinstutdelningspolicy som har bestämts i planen för beståndsöverlåtelsen. I den separata balansräkningen ingår också avsättningar för framtida tilläggsförmåner som bildar en buffert för marknads- och kundbeteenderisken i den separata balansräkningen.

Skulden för fondanknutna försäkringsavtal värderas till marknadsvärdet för de tillgångar som anslutits till avtalen vid bokslutstidpunkten.

Det finns två typer av placeringsavtal: OP-Livförsäkrings placeringsavtal är kapitaliseringsavtal och Aurum Placeringsförsäkrings placeringsavtal är pensionsavtal. En del kapitaliseringsavtal har rätt till en av prövning beroende tilläggsförmån och de har i enlighet med försäkringsavtalsstandarden värderats på samma sätt som försäkringsavtal. En del placeringsavtal har inte den här rätten och de har därför värderats och klassificerats till verkligt värde via resultaträkningen i enlighet med standarden IAS 39. Alla pensionsavtal som beviljats av Aurum Placeringsförsäkring värderas enligt standarden IAS 39.

Noter till OP Gruppens bokslut

KAPITALFÖRVALTNINGENS RISKPOSITION

Not 85. Förväntade löptider för livförsäkringens försäkrings- och placeringsavtal

31.12.2015, milj. €	Duration						
	2016–2017	2018–2019	2020–2024	2025–2029	2030–2034	2035–2039	2040–
Fondanknutna avtal	-847	-910	-2 172	-1 860	-1 456	-1 014	-1 643
Försäkringsavtal	-631	-666	-1 710	-1 508	-1 178	-897	-1 576
Livförsäkring/Sparande	-562	-502	-1 199	-1 002	-768	-616	-1 222
Individuell pensionsförsäkring	-92	-178	-499	-476	-381	-253	-292
Gruppensförsäkring	23	14	-13	-30	-30	-28	-63
Placeringsavtal	-216	-244	-462	-352	-277	-117	-66
Pensionsavtal	-175	-206	-377	-305	-202	-112	-66
Kapitaliseringsavtal	-41	-37	-85	-47	-75	-6	0
Icke-fondanknutna avtal	-583	-522	-1 423	-986	-742	-478	-957
Försäkringsavtal	-441	-447	-1 293	-941	-726	-475	-956
Livförsäkring/Sparande	-154	-141	-297	-188	-137	-90	-181
Garanterad räntesats 4,5 %	-16	-16	-18	-15	-13	-5	-9
Garanterad räntesats 3,5 %	-80	-80	-194	-124	-102	-72	-152
Garanterad räntesats 2,5 %	-57	-45	-84	-48	-22	-13	-20
Garanterad räntesats 1,5 %	0	0	-1	0	0	0	0
Garanterad räntesats 4,5 % (Separat balansräkning)	-77	-70	-173	-178	-140	-44	-18
Individuell pensionsförsäkring	-67	-120	-484	-231	-146	-86	-182
Garanterad räntesats 4,5 %	-27	-58	-175	-63	-20	-5	-1
Garanterad räntesats 3,5 %	-31	-59	-231	-126	-76	-39	-38
Garanterad räntesats 2,5 %	-9	-4	-77	-41	-50	-42	-142
Garanterad räntesats 1,5 %	0	0	-1	0	0	0	0
Gruppensförsäkring	-93	-92	-309	-334	-298	-255	-575
Förmånsbestämd 3,5 %	-97	-93	-290	-307	-270	-229	-510
Förmånsbestämd 2,5 %	-5	-4	-9	-7	-5	-5	-14
Förmånsbestämd 1,5 %	4	2	-2	-5	-5	-5	-17
Avgiftsbestämd 3,5 %	0	-1	-2	-1	-1	-1	-5

Avgiftsbestämd 2,5 %	5	3	-5	-13	-17	-14	-25
Avgiftsbestämd 1,5 %	1	0	-1	0	-1	-2	-4
Individuella risklivförsäkringar	-38	-23	-30	-11	-4	-1	0
Grupplivförsäkringar	-12	-1	0	-	-	-	-
Placeringsavtal	-8	0	-2	0	0	-	-
Kapitaliseringsavtal	-8	0	-2	0	0	-	-
Garanterad räntesats 2,5 %	-8	0	-2	-	-	-	-
Garanterad räntesats 1,5 %	0	0	0	0	0	-	-
Räntekomplettering	-134	-74	-129	-45	-16	-3	-1
Övriga poster i försäkringskuld	60	-	-	-	-	-	-
Totalt	-1 371	-1 432	-3 595	-2 847	-2 197	-1 492	-2 600

31.12.2014, milj. €	Duration						
	2015–2016	2017–2018	2019–2023	2024–2028	2029–2033	2034–2038	2039–
Fondanknutna avtal	-1 048	-851	-1 596	-1 154	-824	-516	-766
Försäkringsavtal	-891	-709	-1 281	-889	-596	-411	-697
Livförsäkring/Sparande	-816	-621	-1 042	-685	-459	-326	-574
Individuell pensionsförsäkring	-70	-82	-221	-183	-118	-68	-59
Gruppensionsförsäkring	-5	-6	-18	-21	-19	-17	-64
Placeringsavtal	-157	-142	-315	-265	-228	-105	-69
Pensionsavtal	-136	-124	-267	-248	-182	-105	-69
Kapitaliseringsavtal	-21	-18	-48	-17	-46	0	0
Icke-fondanknutna avtal	-740	-606	-1 299	-815	-535	-364	-685
Försäkringsavtal	-594	-525	-1 160	-761	-515	-361	-684
Livförsäkring/Sparande	-258	-182	-304	-185	-123	-81	-161
Garanterad räntesats 4,5 %	-13	-21	-20	-12	-10	-3	-4
Garanterad räntesats 3,5 %	-101	-99	-203	-130	-94	-69	-144
Garanterad räntesats 2,5 %	-143	-61	-80	-42	-19	-9	-13
Garanterad räntesats 1,5 %	-1	-1	-1	-1	0	0	0
Individuell pensionsförsäkring	-126	-161	-447	-238	-133	-81	-125
Garanterad räntesats 4,5 %	-42	-68	-151	-69	-26	-8	-1
Garanterad räntesats 3,5 %	-62	-77	-213	-116	-69	-39	-35
Garanterad räntesats 2,5 %	-22	-16	-82	-53	-38	-34	-89
Garanterad räntesats 1,5 %	0	0	-1	0	0	0	0
Gruppensionsförsäkring	-162	-159	-380	-328	-256	-198	-398
Förmånsbestämd 3,5 %	-150	-147	-356	-304	-233	-180	-345

Förmånsbestämd 2,5 %	-7	-6	-9	-6	-5	-4	-10
Förmånsbestämd 1,5 %	-2	-1	-2	-2	-2	-1	-4
Avgiftsbestämd 3,5 %	-1	-1	-2	-1	-1	-1	-3
Avgiftsbestämd 2,5 %	-2	-3	-9	-14	-14	-11	-31
Avgiftsbestämd 1,5 %	0	-1	-2	-1	-1	-1	-5
Individuella risklivförsäkringar	-36	-22	-29	-10	-3	-1	0
Grupplivförsäkringar	-12	-1	-	-	-	-	-
Placeringsavtal	-11	-4	-1	-	-	-	-
Kapitaliseringsavtal	-11	-4	-1	-	-	-	-
Garanterad räntesats 2,5 %	-11	-4	-1	-	-	-	-
Räntekomplettering	-135	-77	-138	-54	-20	-3	-1
Övriga poster i försäkringsskulden	60	-	-	-	-	-	-
Totalt	-1 728	-1 457	-2 895	-1 969	-1 359	-880	-1 451

Noter till OP Gruppens bokslut

KAPITALFÖRVALTNINGENS RISKPOSITION

Not 86. Livförsäkringens lönsamhet

Milj. €	2015			2014		
	Riskintäkt	Skade- kostnader	Skadekvot	Riskintäkt	Skade- kostnader	Skadekvot
Livförsäkring	360	353	98 %	340	319	94 %
Riskförsäkring	32	14	42 %	33	14	41 %
Försäringssparande	328	339	103 %	307	306	100 %
Pensionsförsäkring	36	37	103 %	34	34	101 %
Förmånsbestämd	21	22	104 %	22	23	101 %
Avgiftsbestämd	15	15	101 %	11	11	101 %
OP-Livförsäkring	396	390	98 %	373	353	95 %

Den förmånsbestämda gruppensionen omfattar dödlighetskompletteringen från 2014 på 4,4 milj. € och från 2015 på 3,1 milj. €.

Noter till OP Gruppens bokslut

KAPITALFÖRVALTNINGENS RISKPOSITION

Not 87. Fördelningen av Livförsäkringens placeringar

Fördelning av placeringstillgångar	31.12.2015		31.12.2014	
	Verkligt värde	Andel (%)	Verkligt värde	Andel (%)
Ränteplaceringar*				
Obligationslån	3 554	67	2 362	58
Övriga penningmarknadsinstrument****	245	5	363	9
Placeringsfonder	498	9	519	13
Aktier och andelar				
Aktier och placeringsfonder****	260	5	296	7
Alternativa placeringar**	363	7	262	6
Fastigheter***	356	7	255	6
Totalt	5 276	100	4 056	100

* Inkl. upplupna räntor samt skuldebrev som omklassificerats i finansiella tillgångar till klassen lån och fordringar. Inkl. inte räntederivat som används för skyddet av ränterisken i försäkringsskulden.

** Inkl. placeringar i hedgefonder och kapitalplaceringar

*** Endast direkta placeringar i fastigheter

**** Inkl. inverkan av aktiefutur

Noter till OP Gruppens bokslut

KAPITALFÖRVALTNINGENS RISKPOSITION

Not 88. Känslighetsanalys av Livförsäkringens placeringar

31.12.2015	Bestånd enl. verkligt värde, milj. €	Riskparameter	Förändring	Inverkan på eget kapital, milj. €	
				31.12.2015	31.12.2014
Obligationslån och räntefonder	4 005	Ränta	1 %-enhet	174	98
Aktier och alternativa placeringar	623	Marknadsvärde	10 procent	62	56
Fastigheter	356	Marknadsvärde	10 procent	36	26

Noter till OP Gruppens bokslut

KAPITALFÖRVALTNINGENS RISKPOSITION

Not 89. Livförsäkringens ränteplaceringars riskposition

Verkligt värde enligt löptid eller tidpunkten för räntejustering, milj. €	31.12.2015	31.12.2014
0-1 år	740	736
>1-5 år	1 935	1 725
>5-10 år	1 208	717
>10-20 år	262	61
>20 år	122	13
Totalt	4 267	3 252
Modifierad duration	4,2	3,1
Medelränta, %	1,2	1,0

Ränteportföljens löptids- och ratingfördelning 31.12.2015, milj. €

År	0-1	1-3	3-5	5-7	7-10	10-	Totalt	Andel, %
Aaa	16	159	430	127	76	206	1 014	23,8 %
Aa1-Aa3	172	61	85	155	26	63	562	13,2 %
A1-A3	192	148	322	250	124	32	1 068	25,0 %
Baa1-Baa3	218	269	328	256	158	70	1 299	30,4 %
Ba1 eller lägre	59	69	55	20	13	3	218	5,1 %
Intern rating	84	5	5	2	0	10	106	2,5 %
Totalt	740	710	1 225	809	399	384	4 267	100,0 %

Löptiden har angetts till löptidens slut. Om instrumentet har en Call-möjlighet, har löptiden angetts till den första möjliga Call-dagen.

Den genomsnittliga ratingen för livförsäkringens ränteportfölj är enligt Moody's rating A2.

Den genomsnittliga återstående löptiden för livförsäkringens ränteportfölj är 5,0 år (räknad på basis av Call-dagen och förfallodagen).

Noter till OP Gruppens bokslut

KAPITALFÖRVALTNINGENS RISKPOSITION

Not 90. Livförsäkringens placeringars valutarisk

Valutaposition, milj. €	31.12.2015	31.12.2014
USD	106	110
SEK	2	2
JPY	0	1
GBP	63	17
Övriga	89	104
Totalt*	260	234

* Total nettovalutaposition

Valutapositionen var 4,9 % av placeringsbeståndet (5,8 %).

Noter till OP Gruppens bokslut

KAPITALFÖRVALTNINGENS RISKPOSITION

Not 91. Livförsäkringens placeringars motpartsrisk

Ratingfördelning, milj. €

Moody's-motsvarighet	31.12.2015	31.12.2014
AAA	1 014	602
AA	562	772
A	1 068	921
BBB	1 299	755
BB+ eller lägre	218	137
Not Rated	106	65
Totalt*	4 267	3 252

* Inkluderar penningmarknadsplaceringar och insättningar, obligationslån och räntefonder.

Noter till OP Gruppens bokslut

INFORMATION OM KAPITALTÄCKNING ENLIGT PELARE III

Information om kapitaltäckning enligt Pelare III

I noterna 92-113 redogörs för information om kapitaltäckningen i sammanslutningen av andelsbankers finansiella företagsgrupp i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 (CRR) (s.k. Pelare III-information). Informationen baserar sig på den konsoliderade kapitaltäckningen för kreditinstitut i sammanslutningen av andelsbanker, så informationen är inte direkt jämförbar med den övriga information om OP Gruppen som offentliggjorts.

Sammanslutningen av andelsbanker består av sammanslutningens centralinstitut (OP Andelslag), centralinstitutets medlemskreditinstitut och de företag som hör till deras finansiella företagsgrupper. Trots att OP Gruppens försäkringsbolag inte hör till sammanslutningen av andelsbanker, påverkar investeringarna i dem väsentligt den kapitaltäckning som räknas ut enligt kapitaltäckningsreglerna för kreditinstitut. Närmare uppgifter om de företag som hör till den finansiella företagsgruppen finns i noterna 29 och 57.

Förfaringssätten och målen för OP Gruppens riskhantering presenteras i not 2 och 61. Uppgifterna om OP Gruppens bolagstyrningssystem finns på OP Gruppens nätsidor om bolagsstyrning ([op.fi > OP Gruppen > OP Gruppen > Bolagsstyrning](#)).

Ersättningssystemen och förfaringssätten har beskrivits i not 59 och på OP Gruppens nätsidor om ersättningar ([op.fi > OP Gruppen > OP Gruppen > Bolagsstyrning > Ersättningar](#)).

På hushållsexponeringar, institutsexponeringar och företagsexponeringar samt på aktieexponeringar har tillämpats internmetoden (IRBA). Schablonmetoden (SA) tillämpas på övriga exponeringsklasser. På OP-Kortbolagets åtaganden tillämpas schablonmetoden. För kortbolagets exponeringar är målet är att under 2017 övergå till IRBA.

Not 92. Kapitalbas

Kapitalbasen och kapitaltäckningen har redovisats i enlighet med EU:s tillsynsförordning (EU 575/2013) (CRR).

Milj. €	31.12.2015	31.12.2014
OP Gruppens kapitalbas	9 324	7 213
Försäkringsbolagens inverkan på koncernens eget kapital avdras	-200	-40
Fonden för verkligt värde, säkring av kassaflöde	-69	-80
Tilläggsandelskapital på vilka tillämpas övergångsbestämmelse och andelskapital som inte hör till egna kapital	143	192
Kärnprimärkapital (CET1) före avdrag	9 197	7 285
Immateriella tillgångar	-518	-450
Överskott i pensionsansvar, värdejusteringar, indirekta innehav och uppskjutna skattefordringar för förluster	-131	-1
Förutsebar utdelning	-66	-22
Övergångsbestämmelse för orealiserade vinster	-	-90
Nedskrivningar - förväntade förluster underskott	-306	-339
Kärnprimärkapital (CET1)*	8 176	6 384
Kapitallån på vilka tillämpas övergångsbestämmelse	141	161
Primärkapitaltillskott (AT1)	141	161
Primärkapital (T1)	8 316	6 544
Debenturlån	1 253	708
OVV:s utjämningsbelopp	-	35
Övergångsbestämmelse för orealiserade vinster	-	29
Supplementärkapital (T2)	1 253	772
Kapitalbas totalt	9 569	7 316

Kärnprimärkapitalet i gruppens kreditinstitutsverksamhet var vid slutet av rapportperioden 8,2 miljarder euro (6,4). Kärnprimärkapitalet ökade till följd av emissionen av Avkastningsandelar, bankrörelsens resultat, IAS 19-poster och utdelningen från gruppens försäkringsföretag. Avkastningsandelarna utgjorde 2,5 miljarder euro av kärnprimärkapitalet vid utgången av rapportperioden.

På tilläggsandelskapital och kapitallån har tillämpats övergångsbestämmelser för gamla kapitalinstrument. Av dem har högst 70 procent av det belopp som var i omlopp 31.12.2012 räknats till kapitalbasen.

Orealiserade värderingar har räknats till kärnprimärkapitalet. Under jämförelseåret har negativa orealiserade värderingar räknats till kärnprimärkapitalet och positiva till supplementärkapitalet i enlighet med Finansinspektionens ställningstagande.

Från kärnprimärkapitalet (CET1) har dragits av en försiktig värderingsjustering på 69 miljoner euro.

Noter till OP Gruppens bokslut

INFORMATION OM KAPITALTÄCKNING ENLIGT PELARE III

Not 93. Kapitalbaskravet

Basmetoden (FIRB) har tillämpats för att beräkna kapitalkravet för kreditrisken för företags- och institutsexponeringar. I FIRB-metoden tillämpas interna kreditklasser för att fastställa kunders sannolikhet för fallissemang (PD) medan förlusten vid fallissemang (LGD) och kreditmotvärdeskoefficienten (CF) är standardestimat som fastställs i myndighetsformler. För beräkningen av kapitalkravet för hushållsexponeringar har tillämpats internmetoden (IRBA) där interna kreditklasser används för att fastställa kunders sannolikhet för fallissemang (PD), förlustandelen vid fallissemang (LGD) och kreditmotvärdeskoefficienten (CF) är interna estimat.

Vid beräkningen av kapitalkravet för aktieexponeringar kan man använda olika metoder. Med PD/LGD-metoden räknas placeringarnas riskvägda belopp genom att använda riskparametrar som beskriver sannolikheten för fallissemang (PD) och förlustandelen (LGD). För ifrågavarande riskparametrar har i kapitaltäckningsreglerna uppställts värden som de här parametrarna åtminstone måste ha. Med en förenklad metod kan placeringarnas riskvägda belopp räknas ut genom att multiplicera respektive placering med en riskvikt som bestäms på basis av placeringens typ.

Vid beräkningen av kapitalkravet för operativa risker har tillämpats schablonmetoden.

Milj. €	31.12.2015		31.12.2014	
	Kapital- krav*	Riskvägda fordringar	Kapital- krav*	Riskvägda fordringar
Kredit- och motpartsrisk	2 916	36 445	2 983	37 289
Schablonmetoden	242	3 026	209	2 610
Exponeringar mot nationella regeringar eller centralbanker	0	5	1	15
Exponeringar mot delstatliga eller lokala självstyrelseorgan och myndigheter	0	6	1	15
Exponeringar mot offentliga organ	1	17	-	-
Exponeringar mot institut	2	29	2	27
Exponeringar mot företag	134	1 680	113	1 418
Exponeringar mot hushåll	73	910	66	822
Exponeringar säkrade med panträtt i fastighet	13	158	0	1
Fallerande exponeringar	2	19	1	16
Exponeringar som är förenade med särskilt hög risk	0	1	-	-
Exponeringar i form av säkerställda obligationer	0	0	-	-

Exponeringar mot institut och företag med ett kortfristigt kreditbetyg	0	0	-	-
Exponeringar i form av andelar eller aktier i företag för kollektiva investeringar (fond).	5	60	-	-
Aktieexponeringar	1	11	-	-
Övriga poster	11	132	24	297
Internmetoden (IRB)	2 673	33 418	2 774	34 679
Exponeringar mot institut	92	1 149	100	1 249
Exponeringar mot företag	1 567	19 587	1 580	19 755
Exponeringar mot hushåll	318	3 976	353	4 413
Med panträtt i fastighet	199	2 493	212	2 653
Övriga hushållsexponeringar	119	1 483	141	1 760
Aktieexponeringar	593	7 412	613	7 663
PD/LGD-metod	522	6 525	516	6 455
Förenklad metod	71	887	97	1 208
kapitalplaceringar	6	78	19	231
börsnoterade placeringar	7	89	21	257
övriga	58	720	58	720
Positioner i värdepapperisering	4	46	35	436
Övriga motpartslösa tillgångar	100	1 247	93	1 164
Avvecklings-/leveransrisken	0	0	-	-
Marknadsrisken (schablonmetoden)	117	1 464	110	1 377
Skuldebrev	113	1 412	106	1 327
Aktier	1	10	0	5
Utländsk valuta	1	14	-	-
Råvaror	2	27	4	45
Operativ risk	282	3 521	255	3 182
Kreditvärdighetsjusteringsrisken	32	394	32	405
Totalt riskvägt exponeringsbelopp	3 346	41 824	3 380	42 254

* Kapitalkrav = Riskvägda fordringar * 0,08

De riskvägda posterna uppgick vid slutet av rapportperioden till 41,8 miljarder euro (42,3), dvs. de var 1,0 procent mindre än vid slutet av fjolåret. De uppdaterade PD-nivåerna för företagsexponeringarna sänkte de riskvägda posterna med cirka 4,2 procent. Med beaktande av PD-förändringarna ökade de genomsnittliga riskvikterna för företagsexponeringarna något. För de andra väsentliga exponeringsklasserna sjönk de genomsnittliga riskvikterna en aning.

Riskvikten för aktieexponeringar inkluderar 6,5 mrd. euro för gruppinterna investeringar i försäkringsföretag.

Av riskvikten i posten Övriga består 100 miljoner euro av uppskjutna skattefordringar som behandlas med riskvikten 250 % av kärnprimärkapitalen i stället för att dras av.

Kapitalkravet för motpartsrisken är 53 milj. € (59).

Noter till OP Gruppens bokslut

INFORMATION OM KAPITALTÄCKNING ENLIGT PELARE III

Not 94. Nyckeltal för kapitaltäckningen

Relationstal, %	31.12.2015	31.12.2014
Kärnprimärkapitalrelation (CET1)	19,5	15,1
Tier 1-kapitaltäckning	19,9	15,5
Kapitalrelation	22,9	17,3
Relationstal utan övergångsbestämmelser, %	31.12.2015	31.12.2014
Kärnprimärkapitalrelation (CET1)	19,2	14,9
Tier 1-kapitaltäckning	19,2	14,9
Kapitalrelation	22,2	16,6
Kapitalkrav, milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Kapitalbas	9 569	7 316
Kapitalkrav med buffertar	4 394	3 380
Buffert för kapitalkrav	5 175	3 936

Kapitalkravet består av minimikravet 8 %, kapitalkonserveringsbufferten 2,5 % och ländersvisa kontracykliska buffertkrav för exponeringar i utlandet. Kapitalkonserveringsbufferten trädde i kraft 1.1.2015.

Noter till OP Gruppens bokslut

INFORMATION OM KAPITALTÄCKNING ENLIGT PELARE III

Not 95. Exponeringarnas totala belopp enligt exponeringsklasser

31.12.2015, milj. €	Balans- poster	Poster utanför balans- räkningen	Derivat- instrument	Expo- nerings- belopp totalt	Exponeringar i snitt under perioden
Schablonmetoden	18 208	4 658	703	23 569	18 652
Exponeringar mot nationella regeringar eller centralbanker	10 182	1 122	266	11 570	8 283
Exponeringar mot delstatliga eller lokala självstyrelseorgan och myndigheter	2 413	437	233	3 083	2 780
Exponeringar mot offentliga organ	240	160	-	400	288
Exponeringar mot multilaterala utvecklingsbanker	1 060	-	195	1 256	915
Exponeringar mot internationella organisationer	706	-	-	706	697
Exponeringar mot institut	361	91	5	457	336
Exponeringar mot företag	1 539	410	2	1 952	1 736
Exponeringar mot hushåll	1 073	2 431	0	3 504	3 224
Exponeringar säkrade med panträtt i fastighet	451	7	-	459	230
Fallerande exponeringar	15	0	-	15	13
Exponeringar som är förenade med särskilt hög risk	0	-	-	0	0
Exponeringar i form av säkerställda obligationer	1	-	-	1	0
Exponeringar i form av andelar eller aktier i företag för kollektiva investeringar (fond)	78	-	-	78	39
Aktieexponeringar	11	-	-	11	6
Övriga poster	76	-	-	76	105

Internmetoden	83 309	15 062	1 671	100 042	97 432
Exponeringar mot institut	5 917	415	1 045	7 377	7 027
Exponeringar mot företag	26 085	12 363	625	39 074	37 815
Exponeringar mot hushåll	47 108	2 274	1	49 382	48 458
Med panträtt i fastighet	42 696	974	-	43 670	42 994
Övriga hushållsexponeringar	4 412	1 300	1	5 713	5 465
Aktieexponeringar	2 594	10	-	2 603	2 660
Positioner i värdepapperisering	358	-	-	358	267
Övriga motpartslösa tillgångar	1 247	-	-	1 247	1 205
Totalt	101 517	19 720	2 374	123 611	116 085

	Balans- poster	Poster utanför balans- räkningen	Derivat- instrument	Expo- nerings- belopp totalt	Exponeringar i snitt under perioden
31.12.2014, milj. €					
Schablonmetoden	10 240	2 655	842	13 737	13 157
Exponeringar mot nationella regeringar eller centralbanker	4 516	128	352	4 996	4 996
Exponeringar mot delstatliga eller lokala självstyrelseorgan och myndigheter	1 723	521	232	2 477	2 220
Exponeringar mot offentliga organ	175	-	-	175	171
Exponeringar mot multilaterala utvecklingsbanker	406	-	169	575	413
Exponeringar mot internationella organisationer	687	-	-	687	585
Exponeringar mot institut	126	21	68	215	215
Exponeringar mot företag	1 362	138	20	1 520	1 520
Exponeringar mot hushåll	1 098	1 848	0	2 945	2 944
Exponeringar säkrade med panträtt i fastighet	1	-	-	1	1
Fallerande exponeringar	11	-	-	11	12
Övriga poster	134	-	-	134	81

Internmetoden	78 892	14 285	1 646	94 823	94 823
Exponeringar mot institut	5 108	593	975	6 676	6 676
Exponeringar mot företag	24 227	11 658	671	36 555	36 555
Exponeringar mot hushåll	45 500	2 034	0	47 534	47 534
Med panträtt i fastighet	41 337	981	-	42 317	42 317
Övriga hushållsexponeringar	4 163	1 053	0	5 217	5 217
Aktieexponeringar	2 717	-	-	2 717	2 717
Positioner i värdepapperisering	177	-	-	177	177
Övriga motpartslösa tillgångar	1 164	-	-	1 164	1 164
Totalt	89 133	16 940	2 488	108 560	107 980

Noter till OP Gruppens bokslut

INFORMATION OM KAPITALTÄCKNING ENLIGT PELARE III

Not 96. Exponeringarnas geografiska fördelning enligt exponeringsklasser

31.12.2015, milj. €	Expo- neringar mot stater och central- banker	Instituts- expo- neringar	Företags- expo- neringar	Hushålls- expo- neringar	Aktie- expo- neringar	Positioner i värdepappe- risering	Övriga
	Finland	11 759	822	38 960	52 616	2 677	19
Övriga nordiska länder	71	0	1 292	19	-	-	-
Baltikum	50	1 686	547	74	1	-	0
Övriga EU-länder	5 097	3 782	516	93	12	340	0
Övriga Europa	-	205	11	19	3	-	-
USA	-	50	16	22	-	-	-
Asien	-	180	70	20	-	-	-
Övriga länder	39	1 109	71	24	0	-	0
Totalt	17 016	7 834	41 483	52 886	2 693	358	1 341

Av de exponeringar som beräknats med intermetoden (IRBA) härstammar 91 (96) procent från Finland.

31.12.2014, milj. €	Expo- neringar mot stater och central- banker	Instituts- expo- neringar	Företags- expo- neringar	Hushålls- expo- neringar	Aktie- expo- neringar	Positioner i värdepappe- risering	Övriga
Finland	5 886	551	36 311	50 231	2 694	-	1 310
Övriga nordiska länder	189	2	760	15	-	-	0
Baltikum	0	1 402	445	73	2	-	0
Övriga EU-länder	2 827	3 602	415	81	17	177	0
Övriga Europa	-	221	11	18	4	-	-
USA	-	73	10	20	-	-	-
Asien	-	381	74	16	-	-	-
Övriga länder	9	658	49	25	0	-	-
Totalt	8 911	6 891	38 075	50 480	2 717	177	1 310

Noter till OP Gruppens bokslut

INFORMATION OM KAPITALTÄCKNING ENLIGT PELARE III

Not 97. Exponeringarnas återstående löptid enligt exponeringsklasser

31.12.2015, milj. €	3 mån. eller under	>3-12 mån.	>1-5 år	>5-10 år	>10 år	Totalt
Exponeringar mot nationella regeringar eller centralbanker	10 802	146	2 964	2 639	465	17 016
Exponeringar mot institut	246	35	551	6 990	13	7 834
Exponeringar mot företag	8 460	4 090	14 944	5 622	8 367	41 483
Exponeringar mot hushåll	3 791	1 074	6 392	8 484	33 145	52 886
Aktieexponeringar	-	-	-	-	-	2 693
Positioner i värdepapperisering	-	-	266	93	-	358
Övriga	1 298	4	2	36	1	1 341
Totalt	24 596	5 348	25 118	23 863	41 992	123 611

31.12.2014, milj. €	3 mån. eller under	>3-12 mån.	>1-5 år	>5-10 år	>10 år	Totalt
Exponeringar mot nationella regeringar eller centralbanker	4 630	169	1 052	2 530	530	8 911
Exponeringar mot institut	1 978	2 080	1 991	788	53	6 891
Exponeringar mot företag	8 523	3 773	13 253	4 981	7 546	38 075
Exponeringar mot hushåll	3 509	1 060	6 196	8 026	31 688	50 480
Aktieexponeringar	-	-	-	-	-	2 717
Positioner i värdepapperisering	-	67	21	88	1	177
Övriga	693	3	31	583	1	1 310
Totalt	19 669	7 152	22 562	19 356	39 820	108 560

Noter till OP Gruppens bokslut

INFORMATION OM KAPITALTÄCKNING ENLIGT PELARE III

Not 98. Oreglerade och nedskrivna exponeringar enligt exponeringsklasser

31.12.2015, milj. €	Oreglerade	Nedskrivna	Nedskrivningar
Exponeringar mot nationella regeringar eller centralbanker	-	0	0
Exponeringar mot institut	0	1	1
Exponeringar mot företag	795	479	408
Exponeringar mot hushåll	392	143	89
Aktieexponeringar	1	7	5
Övriga	7	-	5
Totalt	1 194	630	509

31.12.2014, milj. €	Oreglerade	Nedskrivna	Nedskrivningar
Exponeringar mot institut	0	-	-
Exponeringar mot företag	860	444	412
Exponeringar mot hushåll	366	113	75
Aktieexponeringar	0	51	12
Övriga	11	0	0
Totalt	1 237	608	500

Av oreglerade exponeringar härstammar 95 (95) procent, av nedskrivna 95 (96) procent och av nedskrivningarna 96 (97) procent från Finland.

Noter till OP Gruppens bokslut

INFORMATION OM KAPITALTÄCKNING ENLIGT PELARE III

Not 99. Företagsexponeringar branschvis

31.12.2015, milj. €	Exponerings- belopp	Riskvägda poster	Oreglerade exponeringar	Nedskrivna exponeringar	Nedskrivningar	Exponerings- beloppets fördelning, %
Uthyrning och förvaltning av bostäder	7 478	3 499	5	2	1	17,3
Övrig förvaltning av fastigheter	4 538	2 770	55	34	17	10,5
Handel	4 110	2 438	62	33	20	9,5
Energi	3 657	1 015	1	0	0	8,5
Tjänster	3 282	1 770	81	36	29	7,6
Byggverksamhet	2 831	1 692	59	17	14	6,6
Annan tillverkning	2 330	902	78	40	33	5,4
Finans- och försäkringsverksamhet	2 109	985	9	7	7	4,9
Tillverkning av maskiner och utrustning (inkl. service)	1 869	634	74	31	33	4,3
Transport och magasinering	1 737	1 080	29	12	10	4,0
Jordbruk, skogsbruk och fiske	1 539	979	36	15	10	3,6
Skogsindustri	1 484	982	146	120	118	3,4
Livsmedelsframställning	1 125	508	47	40	39	2,6
Övriga branscher	1 033	663	1	0	0	2,4
Handel med egna fastigheter	1 032	529	3	2	1	2,4
Informations- och kommunikationsverksamhet	987	489	9	6	7	2,3
Metallindustri	986	577	120	71	53	2,3
Vattenförsörjning; avloppsrening, avfallshantering och sanering	432	152	3	2	1	1,0
Kemisk industri	316	108	0	0	0	0,7
Utvinning av mineral	229	114	33	25	25	0,5
Totalt	43 107	21 884	853	492	419	100,0

31.12.2014, milj. €	Exponerings- belopp	Riskvägda poster	Oreglerade exponeringar	Nedskrivna exponeringar	Nedskrivningar	Exponerings- beloppets fördelning, %
Uthyrning och förvaltning av bostäder	6 731	3 277	7	2	1	17,0
Handel	3 859	2 372	66	25	19	9,7
Övrig förvaltning av fastigheter	3 809	2 451	56	30	13	9,6
Tjänster	3 181	1 893	68	28	20	8,0
Energi	2 839	760	4	2	2	7,2
Byggverksamhet	2 750	1 734	52	15	11	6,9
Finans- och försäkringsverksamhet	2 128	987	11	7	7	5,4
Annan tillverkning	1 972	898	81	28	24	5,0
Tillverkning av maskiner och utrustning (inkl. service)	1 878	681	100	59	53	4,7
Transport och magasinering	1 740	1 219	35	13	10	4,4
Jordbruk, skogsbruk och fiske	1 388	967	35	8	6	3,5
Skogsindustri	1 324	880	200	122	107	3,3
Livsmedelsframställning	1 129	485	62	43	34	2,8
Handel med egna fastigheter	1 050	642	3	1	1	2,6
Metallindustri	1 016	761	95	44	31	2,6
Informations- och kommunikationsverksamhet	1 004	524	13	5	5	2,5
Övriga branscher	957	793	1	0	62	2,4
Vattenförsörjning; avloppsrening, avfallshantering och sanering	389	128	4	1	1	1,0
Kemisk industri	271	109	2	0	0	0,7
Utvinning av mineral	224	133	35	24	16	0,6
Totalt	39 639	21 691	929	457	423	100,0

I branschindelningen räknas till företagsexponeringarna också de företagskunder som ingår i hushållsexponeringarna. Branschindelningen motsvarar Statistikcentralens nyaste näringsgrensindelning (TOL 2008).

Oreglerade exponeringar är i schablonmetoden exponeringar, vars räntor eller kapital har varit obetalda över 90 dagar. I FIRB-metoden är oreglerade exponeringar insolventa kunders exponeringar. Betalningsoförmögna kunder hör till ratingklasserna 11–12 eller F.

Noter till OP Gruppens bokslut

INFORMATION OM KAPITALTÄCKNING ENLIGT PELARE III

Not 100. Exponeringar enligt riskvikt enligt schablonmetoden för kreditrisken före och efter kreditriskreducering

Riskvikt %, milj. €	31.12.2015			31.12.2014		
	Exponeringsbelopp före kreditriskreducering	Exponeringsbelopp efter kreditriskreducering	Riskvägda poster	Exponeringsbelopp före kreditriskreducering	Exponeringsbelopp efter kreditriskreducering	Riskvägda poster
0	19 524	22 065	-	8 797	11 300	-
10	3	3	0	-	-	-
20	302	84	56	322	322	52
35	456	456	157	-	-	-
50	24	25	12	11	11	6
75	1 243	1 215	907	2 945	2 945	822
100	1 934	1 922	1 757	1 542	1 542	1 442
150	11	11	16	11	11	16
250	40	40	100	109	109	273
Övriga riskvikter	32	32	22	0	0	0
Totalt	23 569	25 852	3 026	13 737	16 241	2 610

I OP Gruppens kapitaltäckningsanalys tillämpas för att bestämma en exponerings riskvikt med schablonmetoden för kreditrisken ratingar på exponeringar mot stater och centralbanker samt företag från ratinginstituten Moody's Investors Service eller Fitch Ratings. Den externa ratingen bestämmer exponeringens kreditklass. Vid beräkningen av kapitalkravet för en exponering bestäms riskvikten enligt rating. Också för exponeringar mot stater har använts riskvikter enligt rating.

Riskvikten för internationella utvecklingsbanker kan också bestämmas på ett annat sätt än med extern rating. Om en extern rating inverkar på riskvikten, används vid kapitaltäckningsanalysen rating från de ratinginstitut som nämns ovan, också för att riskvikta internationella utvecklingsbankers exponeringar.

För exponeringar används vid kapitaltäckningsanalysen ratingen för det emissionsprogram eller emissionsarrangemang som ifrågavarande exponering hör till. Om ingen sådan rating finns att få, används emittentens generella rating, om en sådan finns.

Noter till OP Gruppens bokslut

INFORMATION OM KAPITALTÄCKNING ENLIGT PELARE III

Not 101. Hushållsexponeringar enligt ratingklass (AIRB)

Alla hushållsexponeringar

31.12.2015

Ratingklass	Expo- nerings- belopp (EAD), milj. €	CF, genom- snitt, %	PD, genom- snitt*, %	LGD i snitt, %	Löptid i snitt, år	Riskvägda poster, milj. €	Riskvikt, genom- snitt, %	Förväntad förlust, milj. €
Privatkunder totalt	47 420	85,6	0,8	14,7	13,7	3 519	7,4	136
A	30 327	85,2	0,0	13,2	14,4	446	1,5	1
B	9 697	86,7	0,1	15,6	13,1	449	4,6	2
C	3 685	89,4	0,5	18,9	11,6	540	14,7	3
D	2 033	84,0	2,3	19,9	11,5	697	34,3	9
E	1 346	78,1	21,1	19,9	11,0	1 053	78,3	55
F	333	-	100,0	25,0	20,5	334	100,5	65
Företagskunder totalt	1 543	70,8	3,9	23,0	5,4	457	29,6	26
2,5-5,5	507	71,1	0,3	14,6	5,9	35	6,9	0
6,0-7,0	603	69,5	1,2	25,9	4,6	141	23,3	2
7,5-8,5	249	72,7	4,9	28,7	4,2	102	41,0	4
9,0-10,0	130	72,8	28,2	27,4	4,1	87	66,8	10
11,0-12,0	54	-	100,0	32,9	18,9	92	172,2	11
Totalt	48 963	84,4	0,9	14,9	13,5	3 976	8,1	162

Alla hushållsexponeringar

31.12.2014

Ratingklass	Exponerings- belopp (EAD), milj. €	CF, genom- snitt, %	PD, genom- snitt*, %	LGD i snitt, %	Löptid i snitt, år	Riskvägda poster, milj. €	Riskvikt, genom- snitt, %	Förväntad förlust, milj. €
Privatkunder totalt	45 654	84,8	0,9	14,9	13,7	3 898	8,5	146
A	27 075	84,6	0,0	12,8	14,3	390	1,4	1
B	10 492	84,8	0,1	15,4	13,3	488	4,6	2
C	3 922	88,1	0,5	18,5	12,5	567	14,4	4
D	2 352	82,6	2,2	23,9	10,8	909	38,6	12
E	1 514	83,7	21,4	21,6	11,5	1 249	82,5	69
F	298	-	100,0	24,9	25,4	296	99,3	58
Företagskunder totalt	1 486	71,6	5,2	24,1	5,6	515	34,7	32
1,0-2,0	0	76,7	0,0	12,6	2,2	0	1,0	0
2,5-5,5	458	72,6	0,4	15,0	6,0	40	8,7	0
6,0-7,0	576	70,0	1,5	27,1	4,6	159	27,6	2
7,5-8,5	252	72,9	5,4	29,0	4,2	108	42,8	4
9,0-10,0	137	74,1	36,0	28,4	4,6	93	68,1	14
11,0-12,0	64	-	100,0	32,9	20,0	115	180,8	12
Totalt	47 140	83,6	1,1	15,1	13,5	4 413	9,4	179

Med panträtt i fastighet

31.12.2015

Ratingklass	Expo- nerings- belopp (EAD), milj. €	CF, genom- snitt, %	PD, genom- snitt*, %	LGD i snitt, %	Löptid i snitt, år	Riskvägda poster, milj. €	Riskvikt, genom- snitt, %	Förväntad förlust, milj. €
Privatkunder totalt	42 617	79,9	0,7	11,7	14,1	2 363	5,6	65
A	28 817	80,1	0,0	11,2	14,3	355	1,2	1
B	8 326	79,5	0,1	12,3	13,5	300	3,6	1
C	2 669	80,9	0,5	12,8	13,6	270	10,1	2
D	1 523	77,4	2,3	13,2	12,8	430	28,2	5
E	1 018	72,4	21,8	13,2	13,0	758	74,4	30
F	262	-	100,0	17,3	18,5	251	95,8	27
Företagskunder totalt	840	69,9	3,7	7,9	6,3	130	15,5	5
2,5–5,5	290	71,0	0,3	4,5	7,1	6	2,1	0
6,0–7,0	347	68,6	1,0	8,6	5,7	33	9,4	0
7,5–8,5	107	70,7	5,0	11,1	4,9	31	29,2	1
9,0–10,0	70	73,0	29,1	11,3	4,7	35	49,8	2
11,0–12,0	26	-	100,0	13,7	15,1	25	94,7	2
Totalt	43 457	78,7	0,7	11,6	13,9	2 493	5,7	70

Med panträtt i fastighet

31.12.2014

Ratingklass	Expo- nerings- belopp (EAD), milj. €	CF, genom- snitt, %	PD, genom- snitt*, %	LGD i snitt, %	Löptid i snitt, år	Riskvägda poster, milj. €	Riskvikt, genom- snitt, %	Förväntad förlust, milj. €
Privatkunder totalt	41 285	80,3	0,8	11,7	14,1	2 508	6,1	66
A	25 865	80,5	0,0	11,1	14,3	317	1,2	1
B	9 274	79,5	0,1	12,3	13,7	341	3,7	1
C	3 125	80,9	0,5	12,8	13,9	314	10,1	2
D	1 662	77,5	2,3	13,4	13,0	471	28,4	5
E	1 127	77,6	21,8	13,3	13,7	846	75,0	33
F	232	-	100,0	16,8	22,3	219	94,4	23
Företagskunder totalt	821	70,8	4,9	8,1	6,4	145	17,7	6
1,0-2,0	0	60,0	0,0	3,2	7,4	0	0,2	0
2,5-5,5	262	72,5	0,3	4,6	7,1	7	2,6	0
6,0-7,0	341	69,5	1,4	8,5	5,6	38	11,2	0
7,5-8,5	116	70,2	5,6	11,3	4,9	35	30,6	1
9,0-10,0	72	73,9	36,8	11,7	5,4	35	49,0	3
11,0-12,0	30	-	100,0	13,3	15,5	30	97,6	2
Totalt	42 107	79,1	0,9	11,6	14,0	2 653	6,3	71

* I PD-genomsnittet och riskvikten har inte beaktats fallissemang, dvs. ratingklasserna F, 11,0 och 12,0.

PD-värdena för de klassificeringsmodeller som bedömer privatkunders betalningsförmåga i fråga om hushållsexponeringar har fastställts utifrån egen information om fallissemang hos privatkunder och extern information. Som externt material har använts arbetslöshetsgraden sedan 1989. Den osäkerhet som ansluter sig till materialet har beaktats med ett statistiskt försiktighetstillägg.

PD-värdena för de klassificeringsmodeller som bedömer företagskunders betalningsförmåga i fråga om hushållsexponeringar har fastställts utifrån egen information om fallissemang hos företagskunder och extern information. Som externt material har använts konkursandelarna sedan 1987. Den osäkerhet som ansluter sig till materialet har beaktats med ett statistiskt försiktighetstillägg. De sannolikheter för fallissemang (PD) för företagskunder som tillämpas för närvarande togs i bruk under det första kvartalet 2015.

Noter till OP Gruppens bokslut

INFORMATION OM KAPITALTÄCKNING ENLIGT PELARE III

Not 102. Företagsexponeringar enligt ratingklass (FIRB)

31.12.2015

Ratingklass	Expo- nerings- belopp (EAD), milj. €	CF, genom- snitt, %	PD, genom- snitt*, %	LGD i snitt, %	Löptid i snitt, år	Riskvägda poster, milj. €	Riskvikt, genom- snitt, %	Förväntad förlust, milj. €
1,0–2,0	1 042	91,6	0,0	44,7	11,2	152	14,6	0
2,5–5,5	16 922	70,8	0,2	44,5	6,1	7 035	41,6	17
6,0–7,0	6 269	71,3	1,3	44,3	7,5	5 491	87,6	35
7,5–8,5	4 299	70,3	4,5	44,4	7,0	5 369	124,9	86
9,0–10,0	819	58,9	22,8	44,0	13,7	1 541	188,0	82
11,0–12,0	745	58,5	100,0	45,2	16,3	0	0,0	337
Totalt	30 096	71,1	1,7	44,5	7,2	19 587	65,1	557

31.12.2014

Ratingklass	Expo- nerings- belopp (EAD), milj. €	CF, genom- snitt, %	PD, genom- snitt*, %	LGD i snitt, %	Löptid i snitt, år	Riskvägda poster, milj. €	Riskvikt, genom- snitt, %	Förväntad förlust, milj. €
1,0–2,0	955	79,9	0,0	44,7	12,0	140	14,7	0
2,5–5,5	15 389	71,1	0,3	44,5	6,0	7 316	47,5	20
6,0–7,0	6 222	69,8	1,7	44,2	12,2	6 157	98,9	48
7,5–8,5	3 834	71,0	4,7	44,3	7,3	4 774	124,5	80
9,0–10,0	771	56,7	28,8	43,8	6,4	1 369	177,6	97
11,0–12,0	778	58,8	100,0	45,0	12,6	0	0,0	350
Totalt	27 949	70,9	2,0	44,4	8,0	19 755	70,7	595

* I PD-genomsnittet och riskvikten har inte beaktats fallissemang, dvs. ratingklasserna 11,0 och 12,0.

PD-värdena för de klassificeringsmodeller som bedömer företagskunders betalningsförmåga i fråga om företagsexponeringar har fastställts utifrån egen information om fallissemang hos företagskunder och extern information. Som externt material har använts konkursandelarna sedan 1987. Den osäkerhet som ansluter sig till materialet har beaktats med ett statistiskt försiktighetstillägg. De sannolikheter för fallissemang (PD) för företagskunder som tillämpas för närvarande togs i bruk under det första kvartalet 2015.

Noter till OP Gruppens bokslut

INFORMATION OM KAPITALTÄCKNING ENLIGT PELARE III

Not 103. Institutsexponeringar enligt ratingklass (FIRB)

31.12.2015

Ratingklass	Expo- nerings- belopp (EAD), milj. €	CF, genom- snitt, %	PD, genom- snitt*, %	LGD i snitt, %	Löptid i snitt, år	Riskvägda poster, milj. €	Riskvikt, genom- snitt, %	Förväntad förlust, milj. €
1,0-2,0	2 407	76,3	0,0	14,1	4,1	119	4,9	0
2,5-5,5	4 678	58,8	0,1	22,3	4,8	857	18,3	2
6,0-7,0	103	86,8	1,8	45,0	1,0	142	138,9	1
7,5-8,5	17	22,0	5,5	45,0	0,4	29	165,2	0
9,0-10,0	1	65,9	27,8	45,0	0,0	2	288,8	0
11,0-12,0	0	75,0	100,0	45,0	0,0	0	0,0	0
Totalt	7 206	62,0	0,1	19,9	4,5	1 149	16,0	3

31.12.2014

Ratingklass	Expo- nerings- belopp (EAD), milj. €	CF, genom- snitt, %	PD, genom- snitt*, %	LGD i snitt, %	Löptid i snitt, år	Riskvägda poster, milj. €	Riskvikt, genom- snitt, %	Förväntad förlust, milj. €
1,0-2,0	2 210	75,1	0,0	14,5	4,1	112	5,1	0
2,5-5,5	3 969	51,0	0,1	28,3	4,4	1 005	25,3	2
6,0-7,0	101	62,4	2,4	20,2	1,8	61	61,1	0
7,5-8,5	110	22,8	6,3	16,2	1,5	67	60,9	1
9,0-10,0	1	58,2	20,4	45,0	0,1	3	262,6	0
11,0-12,0	0	-	100,0	45,0	1,4	0	0,0	0
Totalt	6 390	51,5	0,2	23,2	4,2	1 249	19,5	4

* I PD-genomsnittet och riskvikten har inte beaktats fallissemang, dvs. ratingklasserna 11,0 och 12,0.

PD-värdena för klassificeringsmodellen för institutsexponeringar har fastställts utifrån poängsättningen för institutsexponeringar samt externa ratingar och information om fallissemang som motsvarar dem. Osäkerheten i materialet har beaktats genom att korrigera PD-värdena med en försiktighetsmarginal.

Noter till OP Gruppens bokslut

INFORMATION OM KAPITALTÄCKNING ENLIGT PELARE III

Not 104. Aktieexponeringar

PD/LGD-metod

Ratingklass	31.12.2015			31.12.2014		
	Exponeringsbelopp (EAD), milj. €	PD, genomsnitt, %	Riskvikt, genomsnitt, %	Exponeringsbelopp (EAD), milj. €	PD, genomsnitt, %	Riskvikt, genomsnitt, %
2,5–5,5	2 334	1,3	279,2	2 309	1,3	279,2
6,0–7,0	3	1,3	279,2	3	1,3	279,7
Totalt	2 337	1,3	279,2	2 312	1,3	279,2

I aktieexponeringarna ingår 2,3 miljarder euro i exponeringar och 6,5 miljarder euro i riskvägda poster för gruppens interna innehav i försäkringsföretag. PD/LGD-metoden för aktieexponeringar tillämpas på OP Gruppens strategiska placeringar. Gruppens investeringar i försäkringsföretag behandlas i enlighet med tillsynsmyndigheternas tillstånd bland aktieexponeringarna. Minimi-PD för de här investeringarna är enligt PD/LGD-metoden 1.25. OP Gruppen har i oktober 2015 beviljats tillstånd av ECB att behandla finans- och försäkringskonglomeratets interna investeringar i försäkringsföretag som riskvägda poster i enlighet med tidigare praxis. ECB har dock reserverat sig möjligheten att återkalla tillståndet som en del av harmoniseringen av tillsynsmyndighetens optioner. Om tillståndet inte beviljas, skulle en övergång till avdragsförfarandet för investeringar i försäkringsföretag försvaga OP Gruppens kärnprimärkapitaltäckning med cirka 0,6 procentenheter. Ändringen i behandlingen skulle dock inte påverka OP Gruppens faktiska risktäckningskapacitet.

Förenklad metod

Milj. €	31.12.2015			31.12.2014		
	Exponeringsbelopp	Riskvägda poster	Kapitalkrav	Exponeringsbelopp	Riskvägda poster	Kapitalkrav
Private equity-investeringar, riskvikt 190 %	41	78	6	122	231	19
Börsnoterade investeringar, 290 %	31	89	7	89	257	21
Övriga, riskvikt 370 %	195	720	58	195	720	58
Totalt	266	887	71	405	1 208	97

Noter till OP Gruppens bokslut

INFORMATION OM KAPITALTÄCKNING ENLIGT PELARE III

Not 105. Förväntade förluster och realiserade nedskrivningar

Förluster, milj. €	Hushållsexponeringar					Totalt
	Instituts- expo- neringar*	Företags- expo- neringar	Med säkerhet i fastighet	Övriga	Aktie- expo- neringar	
31.12.2015						
Förväntade (EL)	3	273	33	65	32	406
Nedskrivningar	1	408	40	48	5	501
31.12.2014						
Förväntade (EL)	4	282	31	71	32	419
Nedskrivningar	-	411	31	40	12	494
31.12.2013						
Förväntade (EL)	3	303	51	87	8	453
Nedskrivningar	-	396	19	34	11	460
31.12.2012						
Förväntade (EL)	4	307	53	95	8	467
Nedskrivningar	1	348	16	35	12	412
31.12.2011						
Förväntade (EL)	17	293	58	102	6	476
Nedskrivningar	9	284	13	29	3	339

Den förväntade förlusten i tabellen baserar sig på parametrar från OP Gruppens interna kreditriskmodeller. Parametrarna innehåller en betydande mängd olika försiktighetsfaktorer som förhindrar undervärdering av olika risker, men som inte helt motsvarar de parametrar som används i kapitaltäckningsanalysen. För företags- och institutsexponeringars del används endast PD-parametrar i kapitaltäckningsanalysen.

I kapitaltäckningsanalysens parametrar ingår mera försiktighetsfaktorer än i de interna kreditriskmodellerna. På grund av de försiktighetsfaktorer som ansluter sig till parametrarna var den förväntade förlusten i kapitaltäckningsanalysen betydlig, 754 miljoner euro (810). Från kapitalbasen har dragits av underskottet av differensen mellan de nedskrivningar som hänför sig till IRBA-exponeringsklasserna och den förväntade förlusten i kapitaltäckningsanalysen. Nedskrivningar av aktieexponeringar beaktas inte då avdragsposten beräknas.

Noter till OP Gruppens bokslut

INFORMATION OM KAPITALTÄCKNING ENLIGT PELARE III

Not 106. Säkerheter som utnyttjats i kapitaltäckningsanalysen

31.12.2015, milj. €	Exponerings- belopp	Garantier	Finansiell säkerhet	Annan säkerhet
Schablonmetoden	23 569	830	3	1
Exponeringar mot nationella regeringar eller centralbanker	11 570	207	-	-
Exponeringar mot delstatliga eller lokala självstyrelseorgan och myndigheter	3 083	96	-	-
Exponeringar mot offentliga organ	400	292	-	-
Exponeringar mot multilaterala utvecklingsbanker	1 256	-	-	-
Exponeringar mot internationella organisationer	706	202	-	-
Exponeringar mot institut	457	-	-	-
Exponeringar mot företag	1 952	8	1	-
Exponeringar mot hushåll	3 504	26	2	0
Exponeringar säkrade med panträtt i fastighet	459	-	-	1
Fallerande exponeringar	15	0	0	-
Exponeringar som är förenade med särskilt hög risk	0	-	-	-
Exponeringar i form av säkerställda obligationer	1	-	-	-
Exponeringar i form av andelar eller aktier i företag för kollektiva investeringar (fond)	78	-	-	-
Aktieexponeringar	11	-	-	-
Övriga poster	76	-	-	-
Internmetoden	100 042	5 821	401	61 938
Exponeringar mot institut	7 377	65	-	-
Exponeringar mot företag	39 074	2 524	189	1 179
Exponeringar mot hushåll	49 382	3 232	212	60 759
Med panträtt i fastighet	43 670	1 390	97	59 839
Övriga hushållsexponeringar	5 713	1 842	116	920

Aktieexponeringar	2 603	-	-	-
PD/LGD-metod	2 337	-	-	-
Förenklad metod	266	-	-	-
Positioner i värdepapperisering	358	-	-	-
Övriga motpartslösa tillgångar	1 247	-	-	-
Totalt	123 611	6 651	401	61 938

31.12.2014, milj. €	Exponerings- belopp	Garantier	Finansiell säkerhet	Annan säkerhet
Schablonmetoden	13 737	581	0	1
Exponeringar mot nationella regeringar eller centralbanker	4 996	52	-	-
Exponeringar mot delstatliga eller lokala självstyrelseorgan och myndigheter	2 477	92	-	-
Exponeringar mot offentliga organ	175	175	-	-
Exponeringar mot multilaterala utvecklingsbanker	575	-	-	-
Exponeringar mot internationella organisationer	687	261	-	-
Exponeringar mot institut	215	0	-	-
Exponeringar mot företag	1 520	-	0	-
Exponeringar mot hushåll	2 945	-	-	-
Exponeringar säkrade med panträtt i fastighet	1	-	-	1
Fallerande exponeringar	11	-	-	-
Övriga poster	134	-	-	-
Internmetoden	94 823	5 772	395	59 827
Exponeringar mot institut	6 676	36	-	-
Exponeringar mot företag	36 555	2 508	190	1 282
Exponeringar mot hushåll	47 534	3 228	206	58 546
Med panträtt i fastighet	42 317	1 427	94	57 678
Övriga hushållsexponeringar	5 217	1 800	111	868
Aktieexponeringar	2 717	-	-	-
PD/LGD-metod	2 312	-	-	-
Förenklad metod	405	-	-	-
Positioner i värdepapperisering	177	-	-	-
Övriga motpartslösa tillgångar	1 164	-	-	-
Totalt	108 560	6 353	396	59 829

Hushållsexponeringarnas garantier och säkerheter behandlas som en del av LGD.

I schablonmetoden och internmetoden har för instituts- och företagsexponeringar utnyttjats följande realsäkerheter som bestäms av kapitaltäckningsreglerna: bostadsfastigheter och aktier som berättigar till bostadsfastigheter, insättningar och värdepapper (aktier). Insättningar och värdepapper är sådana finansiella säkerheter som avses i reglerna och det finns alternativa metoder för behandlingen av dem i analysen. I OP Gruppen har de finansiella säkerheterna i ovan nämnda metoder behandlats med en s.k. fullständig metod genom att använda de volatilitetskorrigeringar som tillsynsmyndigheten fastställt.

I schablonmetoden och internmetoden kan för instituts- och företagsexponeringar endast anlitas sådana godtagbara garantigivare som anges i kapitaltäckningsreglerna, såsom garantier från finska staten och andra stater samt garantier från kommuner och banker. Borgensförbindelser från företag och kreditderivat har inte använts i analysen. I kapitaltäckningsanalysen har inte tillämpats kvittning av balansposter eller poster utanför balansräkningen.

Med internmetoden kan säkerheter utnyttjas i större utsträckning för hushållsexponeringar än för exponeringar med schablonmetoden samt för instituts- och företagsexponeringar. Vid fastställandet av LGD-estimat för hushållsexponeringar har tillämpats avtals-, kund-, fallissemangs-, säkerhets- och indrivningsinformation för 2003–2011. Definitionen på fallissemang är densamma som i PD-modellerna. Dessutom utnyttjas i modellen produktvisa uppgifter om kassaflöden för återbetalningar utan säkerhet och sannolikheter för återhämtning.

Bostadsfastigheter och aktier som ger rätt att besitta bostadslägenheter och som utgör säkerhet bildar det största säkerhetslaget som utnyttjats i kapitaltäckningen. Andra realsäkerheters inverkan på kapitalkravet för kreditrisker har varit klart mindre. Utnyttjade säkerheter har getts av flera olika garantigivare. Den mest betydande enskilda garantigivaren är finska staten.

Garantibeloppen för jämförelseåret har justerats.

Noter till OP Gruppens bokslut

INFORMATION OM KAPITALTÄCKNING ENLIGT PELARE III

Not 107. Derivatinstrument och motpartsrisken

Kreditrisk till följd av derivatinstrument fastställs som ett kreditmotvärde, som baserar sig på derivatinstrumentens dagliga marknadsvärdering.

Storleken på kundlimiterna fastställs enligt derivatinstrumentens kapital och uppskattade giltighetstider.

Den motpartsrisk som beror på derivatinstrument består av fordringar som OP Gruppen kan ha på sina handelsmotparter vid tidpunkten för motparternas fallissemang. Motpartsrisken mäts i OP Gruppen med en metod för verkligt värde där exponeringsbeloppet består av instrumentets marknadsvärde och den uppskattade potentiella framtida kreditrisken.

OP Gruppen hanterar den motpartsrisk som beror på derivatinstrument med derivatramavtal, säkerheter samt optionella förfallovillkor som möjliggör nettning vid konkurs. För derivatramavtal finns skriftliga utlåtanden från externa juridiska experter om hur nettningen binder motparterna enligt lagstiftningen i respektive derivatmotparts hemstat. OP Gruppen nettar motpartsrisken i derivatinstrument i såväl kapitaltäckningsanalysen som i uppföljningen av kreditrisklimit. För kreditinstitutsmotparter tillämpas likaså alltid en säkerhetsbilaga till derivatramavtalet där de säkerheter som ställts minskar motpartsrisken. Derivatinstrumenten styrs allt mer och mer också till clearing via centrala motparter.

Företagsmotparters riskgränser fastställs en gång om året och då granskas också säkerhetssituationen för derivatlimit.

Den kreditrisk som beror på bankmotpartens derivat minskas med säkerheter och då används avtalet ISDA Credit Support Annex (CSA) som ansluts till det allmänna ISDA Credit Support Annex-avtalet (CSA). Säkerhetssystemet går ut på att motparten ställer värdepapper eller kontanta medel som säkerhet. Avstämningar mellan motparterna görs dagligen.

Om OP Gruppens S&P-rating 31.12.2015 hade sänkts från AA-till A hade det föranlett ett extra säkerhetskrav på 8 miljoner euro. Under jämförelseåret hade en sänkning i ratingen föranlett ett extra säkerhetskrav på 4 miljoner euro

Ett kapitalkrav kan uppkomma på grund av motpartsrisken i poster i såväl finansieringsrörelsen som handelslagret. Det kapitalkrav som beror på motpartsrisken räknas bland annat för OTC-derivat och återköps- och försäljningsavtal.

Motpartsrisakens avtalstyper, 31.12.2015, milj. €	Expo- neringens bruttovärde	Nettnings- vinster	Aktuell kvittad kredit- exponering	Säkerheter som innehåses	Nettokredit- exponering
Derivatinstrument					
Räntederivat	5 602	3 583	2 019	490	1 529
Valutaderivat	2 824	1 601	1 222	504	718
Aktie- och indexderivat	92	38	54	35	19
Övriga	108	-	108	1	107
Totalt	8 625	5 221	3 404	1 030	2 374

Motpartsrisakens avtalstyper, 31.12.2014, milj. €	Expo- neringens bruttovärde	Nettnings- vinster	Aktuell kvittad kredit- exponering	Säkerheter som innehåses	Nettokredit- exponering
Derivatinstrument					
Räntederivat	6 317	4 146	2 171	445	1 726
Valutaderivat	2 064	1 189	874	261	613
Aktie- och indexderivat	144	80	65	16	49
Övriga	100	-	100	-	100
Totalt	8 625	5 415	3 210	722	2 488

Det positiva verkliga bruttovärdet av instrumenten redovisas i not 55.

Noter till OP Gruppens bokslut

INFORMATION OM KAPITALTÄCKNING ENLIGT PELARE III

Not 108. Positioner i värdepapperisering

Positioner i värdepapperisering enligt ratingklass, i relation till Moody's rating, milj. €	2015		2014	
	Exponerings- belopp	Riskvägda poster	Exponerings- belopp	Riskvägda poster
Utanför handelslagret				
Positioner i värdepapperisering	358	46	177	436
Aaa	319	24	10	1
Aa1–Aa3	-	-	42	4
A1–A3	28	5	57	9
Baa1–Baa3	6	2	29	20
Ba1–Ba3	6	16	12	56
B1 eller lägre	-	-	26	347
Totalt	358	46	177	436

Av positioner i värdepapperisering 2014 behandlades 26 miljoner euro med riskvikten 1 250 %. Bland positioner i värdepapperisering fanns inga förfallna eller nedskrivna fordringar.

Positionerna i värdepapperisering har behandlats med internmetoden (IRBA). Vid placeringar i positioner i värdepapperisering fästs särskild uppmärksamhet vid särdrag som är strukturella eller som anknyter till säkerheter.

I OP Gruppen följs förändringarna i kredit- och marknadsriskerna hos värdepapperiserade lån upp regelbundet.

Noter till OP Gruppens bokslut

INFORMATION OM KAPITALTÄCKNING ENLIGT PELARE III

Not 109. Avstämning av koncernbalansräkningen och den finansiella företagsgruppens balansräkning

31.12.2015, milj. €	Koncern- balans- räkning	Finansiella företags- gruppens balans- räkning	Differenser
Kontanta medel	8 581	8 581	-
Fordringar på kreditinstitut	425	511	-86
Finansiella tillgångar som redovisats till verkligt värde via resultaträkningen	928	928	-
Derivatinstrument	5 696	5 724	-28
Fordringar på kunder	75 192	75 409	-216
Tillgångar i skadeförsäkringsrörelse	4 067	-	4 067
Tillgångar i livförsäkringsrörelse	13 858	-	13 858
Investeringsstillgångar	12 423	14 382	-1 958
Investeringar som behandlas enligt kapitalandelsmetoden	93	62	30
Immateriella tillgångar	1 395	493	902
Materiella tillgångar	843	810	33
Övriga tillgångar	1 526	1 568	-41
Skattefordringar	118	63	55
Tillgångar totalt	125 145	108 531	16 615

31.12.2015, milj. €

Skulder till kreditinstitut	1 673	1 755	-82
Finansiella skulder som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen	-	0	-
Derivatinstrument	5 345	5 368	-22
Skulder till kunder	58 220	58 556	-336
Skulder för skadeförsäkringsrörelse	3 159	-	3 159
Skulder för livförsäkringsrörelse	13 532	-	13 532
Skuldebrev emitterade till allmänheten	27 706	27 865	-159
Avsättningar och övriga skulder	3 625	3 498	126
Skatteskulder	866	638	228
Tilläggsandelskapital	106	182	-
Efterställda skulder	1 590	1 579	11
Skulder totalt	115 822	99 440	16 382
Eget kapital			
Hänförligt till OP Gruppens ägare			
Andelskapital, medlemsandelar	154	154	-
Andelskapital, avkastningsandelar	2 502	2 502	-
Omräkningsdifferenser	0	0	0
Fonder	2 327	2 053	343
Akkumulerade vinstmedel	4 271	4 381	-254
Hänförligt till innehav utan bestämmande inflytande	70	-	70
Eget kapital totalt	9 324	9 090	233
Skulder och eget kapital totalt	125 145	108 531	16 615

Differenserna mellan OP Gruppens och den finansiella företagsgruppens balansräkningar beror på skillnader i konsolideringens innehåll och omfattning. Försäkringsföretagen har inte konsoliderats i den finansiella företagsgruppen, utan de syns som den finansiella företagsgruppens investeringar och försäkringsföretagens eget kapital ingår inte i den finansiella företagsgruppens egna kapital. På den finansiella företagsgruppen har tillämpats väsentlighetsgränserna för konsolidering av företag i artikel 19 i CRR. De poster som dragits av från kapitalbasen redovisas i not 92.

Noter till OP Gruppens bokslut

INFORMATION OM KAPITALTÄCKNING ENLIGT PELARE III

Not 110. Kapitalbas under övergångsperioden

Enligt kommissionens genomförandeförordning ska ett kreditinstitut redovisa kapitalbasen med Europeiska bankmyndighetens mall för upplysningar under övergångsperioden.

		(A) Belopp på	(B) Förordning	(C) Belopp
		upplysningsdagen	(EU) nr 575/2013	som omfattas
			artikelhänvisning	av
				bestämmelser
				om
				behandling
				som
				tillämpades
				före
				förordning
				(EU) nr
				575/2013
				eller
				föreskrivet
				restvärde
				enligt
				förordning
				(EU) nr
				575/2013
31.12.2015				
Kärnprimärkapital: Instrument och reserver				
1	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	2 689	26.1, 27, 28, 29, EBA- förteckningen 26.3	-
	varav: medlemsandel	186	EBA- förteckningen 26.3	-
	varav: avkastningsandel	2 502	EBA- förteckningen 26.3	-
2	Ej utdelade vinstmedel	3 839	26.1 3a	-

3	Akkumulerat annat totalresultat (och andra reserver, för att inkludera orealiserade vinster och förluster enligt tillämpliga redovisningsstandarder)	1 796	26.1	-
3a	Reserveringar för allmänna bankrisker	18	26.1 f	
4	Belopp för kvalificerande poster som avses i artikel 484.3 och tillhörande överkursfonder som omfattas av utfasning från kärnprimärkapitalet	143	486.2	143
5a	Delårsresultat netto efter avdrag för förutsebara kostnader och utdelningar som har verifierats av personer som har en oberoende ställning	716	26.2	-
6	Kärnprimärkapital före lagstiftningsjusteringar	9 200		143
Kärnprimärkapital: lagstiftningsjusteringar				
7	Ytterligare värdejusteringar	-69	34, 105	-
8	Immateriella tillgångar	-518	36.1 b, 37, 472.4	-
11	Fonder för verkligt värde relaterade till vinster eller förluster på kassaflödessäkringar	-69	33 a	-
12	Negativa belopp till följd av beräkningen av förväntade förlustbelopp	-306	36.1 d, 40, 159, 472.6	-
14	Vinster eller förluster på skulder som värderas till verkligt värde och som beror på ändringar av institutets egen kreditstatus	-14	33 b	-
15	Förmånsbestämda pensionsplaner	-48	36.1 e, 41, 472.7	-
28	Sammanlagda lagstiftningsjusteringar av kärnprimärkapital	-1 024		-
29	Kärnprimärkapital	8 176		143
Primärkapitaltillskott: instrument				
33	Belopp för kvalificerande poster som avses i artikel 484.4 och tillhörande överkursfonder som omfattas av utfasning från kärnprimärkapitalet.	141	486.3	164
36	Primärkapitaltillskott före lagstiftningsjusteringar	141		164
Primärkapitaltillskott: lagstiftningsjusteringar				
43	Sammanlagda lagstiftningsjusteringar av primärkapitaltillskott	-		-
44	Primärkapitaltillskott	141		164
45	Primärkapital (primärkapital = kärnprimärkapital + primärkapitaltillskott)	8 316		307

Supplementärkapital: Instrument och avsättningar

46	Kapitalinstrument och tillhörande överkursfonder	1 253	62 och 63	-
51	Supplementärkapital före lagstiftningsjusteringar	1 253		-

Supplementärkapital: lagstiftningsjusteringar

57	Summa lagstiftningsjusteringar av supplementärkapital	-		-
58	Supplementärkapital	1 253		-
59	Totalt kapital (totalt kapital = primärkapital + supplementärkapital)	9 569		307
60	Totala riskvägda tillgångar	41 824		-

Kapitalrelationer och buffertar

61	Kärnprimärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	19,5	92.2 a, 465	-
62	Primärkapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	19,9	92.2 b, 465	-
63	Totalt kapital (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	22,9	92.2 c	-
64	Institutsspecifika buffertkrav uttryckt som en procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet	7,0	Kreditinstitutsdirektivet 128, 129, 130	-
65	varav: krav på kapitalkonserveringsbuffert	2,5		-
66	varav: krav på kontracyklisk kapitalbuffert	0,0		-
67a	varav: buffert för globalt systemviktigt institut eller för annat systemviktigt institut	-	Kreditinstitutsdirektivet 131	-
68	Kärnprimärkapital tillgängligt att användas som buffert (som procentandel av det riskvägda exponeringsbeloppet)	19,5	Kreditinstitutsdirektivet 128	-

Tak som ska tillämpas på inkludering av avsättningar i supplementärkapitalet

79	Tak för inkludering av kreditriskjusteringar i supplementärkapitalet enligt internmetoden	33 418	62	-
----	---	--------	----	---

Kapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang (1.1.2013–1.1.2022)

80	Nuvarande tak för kärnprimärkapitalinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	442	484.3, 486.2 och 486.5	-
81	Belopp som utesluts från kärnprimärkapital på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfalldagar)	-	484.4, 486.3 och 486.5	-
82	Nuvarande tak för primärkapitaltillskottsinstrument som omfattas av utfasningsarrangemang	141	484.3, 486.2 och 486.5	-
83	Belopp som utesluts från primärkapitaltillskott på grund av tak (överskjutande belopp över taket efter inlösen och förfalldagar)	23	484.3, 486.2 och 486.5	-

Not 111. De viktigaste delarna i kapitalinstrument

Mall för de viktigaste delarna i kapitalinstrument	Medlemsandel
1 Emittent	Medlemsandelsbankerna
2 Unik identifieringskod (t.ex. identifieringskod från USIP, ISIN eller Bloomberg för privata placeringar)	Ej tillämplig
3 Reglerande lag(ar) för instrumentet	Finsk lag, i synnerhet lagen om andelslag och lagen om en sammanslutning av inlåningsbanker, EU:s tillsynsförordning 575/2013 (CRR)
Rättslig behandling	
4 Övergångsbestämmelser enligt tillsynsförordningen	Kärnprimärkapital (CET1)
5 Bestämmelser enligt tillsynsförordningen efter övergångsperioden	Kärnprimärkapital (CET1)
6 Godtagbara på individuell/grupp (undergruppsnivå)/individuell och grupp (undergruppsnivå)	Individuell och grupp
7 Instrumenttyp (typer ska specificeras av varje jurisdiktion)	Kärnprimärkapitalinstrument enligt vad som anges i EBA-förteckningen
8 Belopp som redovisas i lagstadgat kapital (valutan i miljoner, enligt senaste rapporteringsdatum) Milj. euro	186
9 Instrumentets nominella belopp (valuta i miljoner)	EUR 186
9a Emissionspris	100 %
9b Inlösenpris	100 %
10 Redovisningsklassificering	Andelslagets andel, eget kapital
11 Ursprungligt emissionsdatum	Ej tillämplig
12 Eviga eller tidsbestämda	Evigt
13 Ursprunglig förfallodag	Ingen förfallodag
14 Emittentens inlösenrätt omfattas av krav på förhandstillstånd från tillsynsmyndigheten	Ja
15 Valfritt inlösendatum, villkorade inlösendatum och inlösenbelopp	Andelsbanken ska återbetala teckningspriset för en medlemsandel till andelsägaren då medlemskapet upphör. Andelsbanken har dock rätt att vägra att återbetala medlemsinsatser under den tid som andelsbanken är verksam. Om andelsbanken inte har vägrat att återbetala, kan en medlemsinsats återbetalas 12 månader efter slutet av den räkenskapsperiod under vilken medlemskapet har upphört. Om full återbetalning inte är möjlig något år, ska den obetalda delen betalas ur det egna kapital som står till förfogande enligt de följande boksluten. Övan fastställda rätt till efterhandsåterbetalning av obetalda delar upphör dock efter det femte följande bokslutet.
16 Efterföljande inlösendatum, i förekommande fall	se punkt 15
Kuponger/utdelningar	
17 Fast eller rörlig utdelning/kupong	Rörlig
18 Kupongränta och eventuellt tillhörande index	Ej tillämplig
19 Förekomst av utdelningsstopp	Nej
20a Helt skönsmässigt, delvis skönsmässigt eller obligatoriskt (i fråga om tidpunkt)	Helt skönsmässigt
20b Helt skönsmässigt, delvis skönsmässigt eller obligatoriskt (i fråga om belopp)	Helt skönsmässigt
21 Förekomst av step-up eller annat incitament för återinlösen	Ej tillämplig
22 Icke-kumulativa eller kumulativa	Icke-kumulativa
23 Konvertibla eller icke-konvertibla	Ej konvertibelt
24 Om konvertibla, konverteringstrigger(s)	Ej tillämplig
25 Om konvertibla, helt eller delvis	Ej tillämplig
26 Om konvertibla, omräkningskurs	Ej tillämplig
27 Om konvertibla, obligatorisk eller frivillig konvertering	Ej tillämplig
28 Om konvertibla, ange typ av instrument som konverteringen görs till	Ej tillämplig
29 Om konvertibla, ange emittent för det instrument som konverteringen görs till	Ej tillämplig
30 Nedskrivningsdelar	Ja
31 Om nedskrivning, nedskrivningstrigger(s)	Uppkomna förluster
32 Om nedskrivning, fullständig eller delvis	Helt eller delvis
33 Om nedskrivning, permanent eller tillfällig	Tillfällig
34 Om nedskrivningen är tillfällig, beskriv uppskrivningsmekanismen	Via ökning av andelskapitalet
35 Position i prioriteringshierarkin för likvidation (ange typ av instrument som är direkt högre i rangordningen)	Vid upplösning av andelsbanken genom likvidation eller konkurs återbetalas de erlagda tilläggsinsatserna före de övriga insatserna eller, om tillgångarna inte räcker till detta, den del av tilläggsinsatserna som var och en ska få räknat enligt förhållandet mellan de erlagda tilläggsinsatserna.
36 Delar från övergångsperioden som inte uppfyller kraven	Nej
37 Om ja, ange vilka delar som inte uppfyller kraven	Ej tillämplig

Villkoren för kärnprimärkapitalinstrument (CET1) finns i Andelsbankernas stadgar på bankernas egna sidor: [op.fi](#) > OP Gruppen > Andelsbankerna

Villkoren för instrumenten inom primärkapitaltillskott (AT1) och supplementärkapital (T2) finns på Pohjola Banks sidor: [pohjola.fi](#) > Investerarrelationer > Skuldinvesterare och på Helsingfors OP Banks sidor: [op.fi](#) > OP Gruppen > Andelsbankerna > Helsingfors OP Bank

Avkastningsandel (Andel utan rösträtt)	Insats (andel) (nya medlemsandelsbanker)	Tilläggsandel
Medlemsandelsbankerna	De nya medlemsandelsbankerna	Medlemsandelsbankerna
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Finsk lag, i synnerhet lagen om andelslag och lagen om en sammanslutning av inlåningsbanker, CRR	Finsk lag, i synnerhet lagen om andelslag och lagen om en sammanslutning av inlåningsbanker, CRR	Finsk lag, i synnerhet lagen om andelslag och lagen om en sammanslutning av inlåningsbanker, CRR
Kärnprimärkapital (CET1)	Kärnprimärkapital (CET1)	Kärnprimärkapital (CET1)
Kärnprimärkapital (CET1)	Kärnprimärkapital (CET1)	Ej tillämplig
Individuell och grupp	Individuell och grupp	Individuell och grupp
Kärnprimärkapitalinstrument i enlighet med vad som anges i EBA-förteckningen	Kärnprimärkapitalinstrument i enlighet med vad som anges i EBA-förteckningen	Kärnprimärkapitalinstrument i enlighet med vad som anges i EBA-förteckningen
2 502	2	141
EUR 2 502	EUR 2	EUR 141
100 %	100 %	100 %
100 %	100 %	100 %
Andelslagets andel, eget kapital	Andelslagets andel, främmande kapital	Andelslagets andel, främmande kapital
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Evigt	Evigt	Evigt
Ingen förfallodag	Ingen förfallodag	Ingen förfallodag
Ja	Ja	Ja
Andelsbanken ska återbetala teckningspriset för avkastningsandelen till andelsägaren då medlemskapet upphör. Teckningspriset för en avkastningsandel ska återbetalas till andelsägaren också då andelsägaren har sagt upp andelen. Andelsbanken har dock rätt att vägra att återbetala avkastningsinsatser under den tid som Andelsbanken är verksam. Om andelsbanken inte har vägrat att återbetala, kan en avkastningsinsats återbetalas 12 månader efter slutet av den räkenskapsperiod under vilken medlemskapet har upphört eller avkastningsandelsägaren sagt upp andelen. Om full återbetalning inte är möjlig något år, ska den obetalda delen betalas ur det egna kapital som står till förfogande enligt de följande boksluten. Ovan fastställda rätt till efterhandsåterbetalning av obetalda delar upphör dock efter det femte följande bokslutet.	Insatserna återbetalas då medlemskapet upphört i enlighet med och under de förutsättningar som nämns i 10 kap. 1 § i lagen om andelslag (1488/2001) och 19 § i andelsbankslagen (lagen om andelsbanker och andra kreditinstitut i andelslagsform 1504/2001). Om en insats inte har kunnat återbetalas i sin helhet med stöd av 10 kap. 1 § lagen om andelslag eller 19 § andelsbankslagen, kan återbetalningen äga rum som efterhandsåterbetalning, om detta är möjligt enligt de tre följande boksluten. Insatsen återbetalas inom ett år från utgången av den räkenskapsperiod, enligt vilken en återbetalning för första gången kan erläggas.	Andelsbanken ska återbetala teckningspriset för en tilläggsandel till andelsägaren då medlemskapet upphör eller då andelsägaren sagt upp andelen. Tilläggsinsatsen återbetalas 6 månader efter slutet av den räkenskapsperiod under vilken medlemskapet har upphört eller tilläggsandelsägaren sagt upp andelen. Om det inte varit möjligt att återbetala en uppsagd tilläggsinsats i dess helhet, kan återbetalningen ske som efterhandsåterbetalning, om det är möjligt enligt de tre följande boksluten.
se punkt 15	se punkt 15	se punkt 15
Rörlig	rörlig	Rörlig
Ej tillämplig	ej tillämplig	Ej tillämplig
Nej	nej	Nej
Helt skönmässigt	Helt skönmässigt	Helt skönmässigt
Helt skönmässigt	Helt skönmässigt	Helt skönmässigt
Ej tillämplig	ej tillämplig	Ej tillämplig
Icke-kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa
Ej konvertibelt	ej konvertibelt	Ej konvertibelt
Ej tillämplig	ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	ej tillämplig	Ej tillämplig
Ja	ja	Ja
Uppkomna förluster	uppkomna förluster	Uppkomna förluster
Helt eller delvis	helt eller delvis	Helt eller delvis
Tillfällig	tillfällig	Tillfällig
Via ökning av andelskapitalet	Via ökning av andelskapitalet	Via ökning av andelskapitalet
Vid upplösning av andelsbanken genom likvidation eller konkurs återbetalas de erlagda tilläggsinsatserna före de övriga insatserna eller, om tillgångarna inte räcker till detta, den del av tilläggsinsatserna som var och en ska få räknat enligt förhållandet mellan de erlagda tilläggsinsatserna.	Vid upplösning av andelsbanken genom likvidation eller konkurs återbetalas de erlagda tilläggsinsatserna före de övriga insatserna eller, om tillgångarna inte räcker till detta, den del av tilläggsinsatserna som var och en ska få räknat enligt förhållandet mellan de erlagda tilläggsinsatserna.	Ej tillämplig
Nej	ja	Ja
Ej tillämplig	Kunden har möjlighet att ensidigt lösa in insatsen	Kunden har möjlighet att ensidigt lösa in tilläggsandelen

Villkoren för kärnprimärkapitalinstrument (CET1) finns i Andelsbankernas stadgar på bankernas egna sidor: [op.fi](#) > OP Gruppen > Andelsbankerna

Villkoren för instrumenten inom primärkapitaltillskott (AT1) och supplementärkapital (T2) finns på Pohjola Banks sidor: [pohjola.fi](#) > Investerarrelationer > Skuldinvesteringar och på Helsingfors OP Banks sidor: [op.fi](#) > OP Gruppen > Andelsbankerna > Helsingfors OP Bank

Mall för de viktigaste delarna i kapitalinstrument
EUR 50,000,000 Non-cumulative Perpetual Capital Securities

1	Emittent	Pohjola Bank Abp
2	Unik identifieringskod (t.ex. identifieringskod från USIP, ISIN eller Bloomberg för privata placeringar)	ISIN: XS0213603177
3	Reglerande lag(ar) för instrumentet	Engelsk lag, frånsett villkor som gäller förmånsordning, utdelningsbara medel, utdelningsstopp, tillstånd för inlösen i förtid och kapitalkrav, på vilka tillämpas finsk lag
Rättslig behandling		
4	Övergångsbestämmelser enligt tillsynsförordningen	Primärkapitaltillskott (AT1)
5	Bestämmelser enligt tillsynsförordningen efter övergångsperioden	Ej tillämplig
6	Godtagbara på individuell/grupp (undergruppsnivå)/individuell och grupp (undergruppsnivå)	Individuell och grupp
7	Instrumenttyp (typer ska specificeras av varje jurisdiktion)	Ej tillämplig
8	Belopp som redovisas i lagstadgat kapital (valutan i miljoner, enligt senaste rapporteringsdatum) Milj. euro	43
9	Instrumentets nominella belopp (valuta i miljoner)	EUR 50
9a	Emissionspris	100 %
9b	Inlösenpris	100 %
10	Redovisningsklassificering	Skuld - upplupet anskaffningsvärde
11	Ursprungligt emissionsdatum	31.3.2005
12	Eviga eller tidsbestämda	Evigt
13	Ursprunglig förfallodag	Ingen förfallodag
14	Emittentens inlösenrätt omfattas av krav på förhandstillstånd från tillsynsmyndigheten	Ja
15	Valfritt inlösendatum, villkorade inlösendatum och inlösenbelopp	Emittenten har rätt att betala kapitalet. Rätt till inlösen, om emittenten till följd av (i) en lagändring, (ii) en officiell tolkning eller (iii) ett beslut av Finansinspektionen inte kan räkna instrumentet som Tier 1-kapital. Dessutom har emittenten rätt till inlösen i förtid till följd av ändringar i sådana skattelagar eller skattetolkningar som medför att emittenten skulle bli tvungen att betala extra poster eller inte kunna dra av räntor. Inlösenpris 100 %.
16	Efterföljande inlösendatum, i förekommande fall	se punkt 15
Kuponger/utdelningar		
17	Fast eller rörlig utdelning/kupong	Fast till rörlig
18	Kupongränta och eventuellt tillhörande index	6,5 % per annum till 11.4.2006, efter det 10 års Swap-ränta + 0,1 % per annum, maximal ränta 8 % per annum
19	Förekomst av utdelningsstopp	Ja
20a	Helt skönsmässigt, delvis skönsmässigt eller obligatoriskt (i fråga om tidpunkt)	Delvis skönsmässigt
20b	Helt skönsmässigt, delvis skönsmässigt eller obligatoriskt (i fråga om belopp)	delvis skönsmässigt; [om emittentens utdelningsbara medel inte räcker till för att betala ens räntan på (i) instrumenten (ii) övriga kapitallån eller (iii) dotterbolags kapitallån som emittenten ställt säkerhet för.]
21	Förekomst av step-up eller annat incitament för återinlösen	Nej
22	Icke-kumulativa eller kumulativa	Icke-kumulativa
23	Konvertibla eller icke-konvertibla	Ej konvertibelt
24	Om konvertibla, konverteringstrigger(s)	Ej tillämplig
25	Om konvertibla, helt eller delvis	Ej tillämplig
26	Om konvertibla, omräkningskurs	Ej tillämplig
27	Om konvertibla, obligatorisk eller frivillig konvertering	Ej tillämplig
28	Om konvertibla, ange typ av instrument som konverteringen görs till	Ej tillämplig
29	Om konvertibla, ange emittent för det instrument som konverteringen görs till	Ej tillämplig
30	Nedskrivningsdelar	Ej tillämplig
31	Om nedskrivning, nedskrivningstrigger(s)	Ej tillämplig
32	Om nedskrivning, fullständig eller delvis	Ej tillämplig
33	Om nedskrivning, permanent eller tillfällig	Ej tillämplig
34	Om nedskrivningen är tillfällig, beskriv uppskrivningsmekanismen	Ej tillämplig
35	Position i prioriteringshierarkin för likvidation (ange typ av instrument som är direkt högre i rangordningen)	Emittentens Tier 2-instrument och övriga efterställda skulder som har bättre förmånsrätt än instrumentet
36	Delar från övergångsperioden som inte uppfyller kraven	Ja
37	Om ja, ange vilka delar som inte uppfyller kraven	Ingen mekanism för absorbering av ytterligare förluster

Villkoren för kärnprimärkapitalinstrument (CET1) finns i Andelsbankernas stadgar på bankernas egna sidor: [op.fi](#) > OP Gruppen > Andelsbankerna

Villkoren för instrumenten inom primärkapitaltillskott (AT1) och supplementärkapital (T2) finns på Pohjola Banks sidor: [pohjola.fi](#) > Investerarrelationer > Skuldinvestorare och på Helsingfors OP Banks sidor: [op.fi](#) > OP Gruppen > Andelsbankerna > Helsingfors OP Bank

EUR 40,000,000 Perpetual Non-Step-Up Hybrid Tier 1	YEN 10,000,000,000 Loan Agreement	EUR 500,000,000 Subordinated Instruments due 2022
Pohjola Bank Abp	Pohjola Bank Abp	Pohjola Bank Abp
Ej tillämplig	Ej tillämplig	ISIN: XS0750702507 [(EMTN Series 130)]
Engelsk lag, frånsett villkor som gäller förmånsordning, utdelningsbara medel, utdelningsstopp, tillstånd för inlösen i förtid och kapitalkrav, på vilka tillämpas finsk lag	Engelsk lag, frånsett villkor som gäller förmånsordning, utdelningsbara medel, utdelningsstopp, tillstånd för inlösen i förtid och kapitalkrav, på vilka tillämpas finsk lag	Engelsk lag, frånsett villkor som gäller förmånsordning, på vilka tillämpas finsk lag
Primärkapitaltillskott (AT1)	Primärkapitaltillskott (AT1)	Supplementärkapital (T2)
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Supplementärkapital (T2)
Individuell och grupp	Individuell och grupp	Individuell och grupp
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
34	63	466
EUR 40	YEN 10 000	EUR 500
100 %	100 %	99,98 %
100 %	100 %	100 %
Skuld - upplupet anskaffningsvärde	Skuld - upplupet anskaffningsvärde	Skuld - upplupet anskaffningsvärde
30.11.2005	18.6.2014	28.2.2012
Evigt	Evigt	Tidsbestämt
Ingen förfallodag	Ingen förfallodag	28.2.2022
Ja	Ja	Ja
1) Rätt till inlösen 30.11.2010 eller på räntebetalningsdagar som följer efter det: 28 februari, 30 maj, 30 augusti eller 30 november; 2) Rätt till inlösen, om emittenten till följd av (i) en lagändring, (ii) en officiell tolkning eller (iii) ett beslut av Finansinspektionen inte kan räkna instrumentet som Tier 1-kapital; 3) Rätt till inlösen i förtid till följd av ändringar i skattelagar eller skattetolkningar som medför att emittenten skulle bli tvungen att betala extra poster eller inte kunna dra av räntor. Inlösenpris 100 %.	Emittenten har rätt att återbetala kapitalet första gången på räntebetalningsdagen i juni 2014 och efter det på varje räntebetalningsdag. 2) Före den första återbetalningsdagen har emittenten rätt att återlösa instrumentet, om emittenten till följd av (i) en lagändring, (ii) en officiell tolkning eller (iii) ett beslut av Finansinspektionen inte kan räkna instrumentet som Tier 1-kapital. 3) Dessutom har emittenten rätt till inlösen i förtid till följd av ändringar i skattelagar eller skattetolkningar som medför att emittenten skulle bli tvungen att betala extra poster eller inte kunna dra av räntor. Inlösenpris 100 %.	Emittenten har möjlighet till inlösen som från emissionsdagen till 90 kalenderdagar från det att CRD IV-förordningen trätt i kraft och direktivet implementerats i Finland, om Finansinspektionen meddelar att emittenten inte längre kan räkna tillgångarna till sitt supplementärkapital helt eller delvis. Inlösenpris 101 %. Dessutom rätt till inlösen i förtid till följd av till följd av ändringar i skattelagar eller skattetolkningar som medför att emittenten skulle bli tvungen att betala extra poster. Inlösenpris 100 %.
se punkt 15	se punkt 15	Fast
		5,75 % per annum
Rörlig	Rörlig	Nej
3 mån. EURIBOR + 1,25 % per annum	4,23 % per annum till 18.6.2034, efter det 6 mån. YEN Reuters Screen Libor01 + 1,58 % per annum	Obligatoriskt
Ja	Ja	Obligatoriskt
Delvis skönsmässigt	Delvis skönsmässigt	Nej
delvis skönsmässigt; [om emittentens utdelningsbara medel inte räcker till för att betala ens räntan på (i) instrumenten (ii) övriga kapitallån eller (iii) dotterbolags kapitallån som emittenten ställt säkerhet för.]	delvis skönsmässigt; [om emittentens utdelningsbara medel inte räcker till för att betala ens räntan på (i) instrumenten (ii) övriga kapitallån eller (iii) dotterbolags kapitallån som emittenten ställt säkerhet för.]	Icke-kumulativa
Nej	Nej	Ej konvertibelt
Icke-kumulativa	Icke-kumulativa	Ej tillämplig
Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Emittentens instrument med seniorvillkor
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Nej
Emittentens Tier 2-instrument och övriga efterställda skulder som har bättre förmånsrätt än instrumentet	Emittentens Tier 2-instrument och övriga efterställda skulder som har bättre förmånsrätt än instrumentet	Ej tillämplig
Ja	Ja	nej
Ingen mekanism för absorbering av ytterligare förluster	Ingen mekanism för absorbering av ytterligare förluster	ej tillämplig

Villkoren för kärnprimärkapitalinstrument (CET1) finns i Andelsbankernas stadgar på bankernas egna sidor: [op.fi](#) > OP Gruppen > Andelsbankerna

Villkoren för instrumenten inom primärkapitaltillskott (AT1) och supplementärkapital (T2) finns på Pohjola Banks sidor: [pohjola.fi](#) > Investerarrelationer > Skuldinvesterare och på Helsingfors OP Banks sidor: [op.fi](#) > OP Gruppen > Andelsbankerna > Helsingfors OP Bank

Mall för de viktigaste delarna i kapitalinstrument
EUR 100,000,000 5.25 per cent. Subordinated Instruments due 14 September 2021

1	Emittent	Pohjola Bank Abp
2	Unik identifieringskod (t.ex. identifieringskod från USIP, ISIN eller Bloomberg för privata placeringar)	ISIN: XS0677081993 [(EMTN Series 127)]
3	Reglerande lag(ar) för instrumentet	Engelsk lag, frånsett villkor som gäller förmånsordning, på vilka tillämpas finsk lag
Rättslig behandling		
4	Övergångsbestämmelser enligt tillsynsförordningen	Supplementärkapital (T2)
5	Bestämmelser enligt tillsynsförordningen efter övergångsperioden	Supplementärkapital (T2)
6	Godtagbara på individuell/grupp (undergruppsnivå)/individuell och grupp (undergruppsnivå)	Individuell och grupp
7	Instrumenttyp (typer ska specificeras av varje jurisdiktion)	Ej tillämplig
8	Belopp som redovisas i lagstadgat kapital (valutan i miljoner, enligt senaste rapporteringsdatum) Milj. euro	100
9	Instrumentets nominella belopp (valuta i miljoner)	EUR 100
9a	Emissionspris	99,61 %
9b	Inlösenpris	100 %
10	Redovisningsklassificering	Skuld - upplupet anskaffningsvärde
11	Ursprungligt emissionsdatum	14.9.2011
12	Eviga eller tidsbestämda	Tidsbestämt
13	Ursprunglig förfallodag	14.9.2021
14	Emittentens inlösenrätt omfattas av krav på förhandstillstånd från tillsynsmyndigheten	Ja
15	Valfritt inlösendatum, villkorade inlösendatum och inlösenbelopp	Rätt till inlösen i förtid till följd av till följd av ändringar i skattelagar eller skattetolkningar som medför att emittenten skulle bli tvungen att betala extra poster. Inlösenpris 100 %.
16	Efterföljande inlösendatum, i förekommande fall	se punkt 15
Kuponger/utdelningar		
17	Fast eller rörlig utdelning/kupong	Fast
18	Kupongränta och eventuellt tillhörande index	5,25 % per annum
19	Förekomst av utdelningsstopp	Nej
20a	Helt skönsmässigt, delvis skönsmässigt eller obligatoriskt (i fråga om tidpunkt)	Obligatoriskt
20b	Helt skönsmässigt, delvis skönsmässigt eller obligatoriskt (i fråga om belopp)	Obligatoriskt
21	Förekomst av step-up eller annat incitament för återinlösen	Nej
22	Icke-kumulativa eller kumulativa	Icke-kumulativa
23	Konvertibla eller icke-konvertibla	Ej konvertibelt
24	Om konvertibla, konverteringstrigger(s)	Ej tillämplig
25	Om konvertibla, helt eller delvis	Ej tillämplig
26	Om konvertibla, omräkningskurs	Ej tillämplig
27	Om konvertibla, obligatorisk eller frivillig konvertering	Ej tillämplig
28	Om konvertibla, ange typ av instrument som konverteringen görs till	Ej tillämplig
29	Om konvertibla, ange emittent för det instrument som konverteringen görs till	Ej tillämplig
30	Nedskrivningsdelar	Ej tillämplig
31	Om nedskrivning, nedskrivningstrigger(s)	Ej tillämplig
32	Om nedskrivning, fullständig eller delvis	Ej tillämplig
33	Om nedskrivning, permanent eller tillfällig	Ej tillämplig
34	Om nedskrivningen är tillfällig, beskriv uppskrivningsmekanismen	Ej tillämplig
35	Position i prioriteringshierarkin för likvidation (ange typ av instrument som är direkt högre i rangordningen)	Emittentens instrument med seniorvillkor
36	Delar från övergångsperioden som inte uppfyller kraven	Nej
37	Om ja, ange vilka delar som inte uppfyller kraven	Ej tillämplig

Villkoren för kärnprimärkapitalinstrument (CET1) finns i Andelsbankernas stadgar på bankernas egna sidor: [op.fi](#) > OP Gruppen > Andelsbankerna

Villkoren för instrumenten inom primärkapitaltillskott (AT1) och supplementärkapital (T2) finns på Pohjola Banks sidor: [pohjola.fi](#) > Investerarrelationer > Skuldinvesteringar och på Helsingfors OP Banks sidor: [op.fi](#) > OP Gruppen > Andelsbankerna > Helsingfors OP Bank

CHF 100,000,000 3.375 Subordinated Instruments	JPY 10,000,000,000 Subordinated Floating Rate Instruments due 3 July 2025	SEK 3,500,000,000 Callable Floating Rate Dated Tier 2 Instruments due 2025
Pohjola Bank Abp ISIN: CH0132112993	Pohjola Bank Abp ISIN: XS1255402288	Pohjola Bank Abp ISIN: XS1280147569
Engelsk lag, frånsett villkor som gäller förmånsordning, på vilka tillämpas finsk lag	Engelsk lag, frånsett villkor som gäller förmånsordning, på vilka tillämpas finsk lag	Engelsk lag, frånsett villkor som gäller förmånsordning, på vilka tillämpas finsk lag
Supplementärkapital (T2)	Supplementärkapital (T2)	Supplementärkapital (T2)
Supplementärkapital (T2)	Supplementärkapital (T2)	Supplementärkapital (T2)
Individuell och grupp	Individuell och grupp	Individuell och grupp
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
83	72	371
CHF 100	JPY 10 000	SEK 3 500
100,21 %	100 %	100 %
100 %	100 %	100 %
Skuld - upplupet anskaffningsvärde	Skuld - upplupet anskaffningsvärde	Skuld - upplupet anskaffningsvärde
14.7.2011	3.7.2015	25.8.2015
Tidsbestämt	Tidsbestämt	Tidsbestämt
14.7.2021	3.7.2025	25.8.2025
Ja	Ja	Ja
Rätt till inlösen i förtid till följd av ändringar i skattelagar eller skattetolkningar som medför att emittenten skulle bli tvungen att betala extra poster. Inlösenpris 100 %.	Rätt till inlösen i förtid till följd av ändringar i skattelagar eller skattetolkningar som medför att emittenten skulle bli tvungen att betala extra poster. Inlösenpris 100 %.	Emittenten har möjlighet till inlösen 25.8.2020. Rätt till inlösen till nominellt värde närsomhelst under löptiden på grund av en kapitalhändelse eller skattehändelse. Rätt till inlösen i förtid till följd av ändringar i skattelagar eller skattetolkningar som medför att emittenten skulle bli tvungen att betala extra poster eller inte kunna dra av räntor. Inlösenpris 100 %.
se punkt 15	se punkt 15	se punkt 15
Fast	Fast	Fast
3,375 % per annum	3-mån. JPY Libor + 0,735 % per annum	3 mån. Stibor + 1,6 % per annum. Räntan minst 0 % per annum.
Nej	Nej	Nej
Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt
Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt
Nej	Nej	Nej
Icke-kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa
Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Emittentens instrument med seniorvillkor	Emittentens instrument med seniorvillkor	Emittentens instrument med seniorvillkor
Nej	Nej	Nej
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig

Villkoren för kärnprimärkapitalinstrument (CET1) finns i Andelsbankernas stadgar på bankernas egna sidor: [op.fi](#) > OP Gruppen > Andelsbankerna

Villkoren för instrumenten inom primärkapitaltillskott (AT1) och supplementärkapital (T2) finns på Pohjola Banks sidor: [pohjola.fi](#) > Investerarrelationer > Skuldinvesterare och på Helsingfors OP Banks sidor: [op.fi](#) > OP Gruppen > Andelsbankerna > Helsingfors OP Bank

Mall för de viktigaste delarna i kapitalinstrument
EUR 100,000,000 2.405 per cent Dated Tier 2 Instruments due 2025

1	Emittent	Pohjola Bank Abp
2	Unik identifieringskod (t.ex. identifieringskod från USIP, ISIN eller Bloomberg för privata placeringar)	ISIN: XS1296897579
3	Reglerande lag(ar) för instrumentet	Engelsk lag, frånsett villkor som gäller förmånsordning, på vilka tillämpas finsk lag
Rättslig behandling		
4	Övergångsbestämmelser enligt tillsynsförordningen	Supplementärkapital (T2)
5	Bestämmelser enligt tillsynsförordningen efter övergångsperioden	Supplementärkapital (T2)
6	Godtagbara på individuell/grupp (undergruppsnivå)/individuell och grupp (undergruppsnivå)	Individuell och grupp
7	Instrumenttyp (typer ska specificeras av varje jurisdiktion)	Ej tillämplig
8	Belopp som redovisas i lagstadgat kapital (valutan i miljoner, enligt senaste rapporteringsdatum) Milj. euro	100
9	Instrumentets nominella belopp (valuta i miljoner)	EUR 100
9a	Emissionspris	100 %
9b	Inlösenpris	100 %
10	Redovisningsklassificering	Skuld - upplupet anskaffningsvärde
11	Ursprungligt emissionsdatum	25.9.2015
12	Eviga eller tidsbestämda	Tidsbestämt
13	Ursprunglig förfallodag	25.9.2025
14	Emittentens inlösenrätt omfattas av krav på förhandstillstånd från tillsynsmyndigheten	Ja
15	Valfritt inlösendatum, villkorade inlösendatum och inlösenbelopp	Rätt till inlösen till nominellt värde närsomhelst under löptiden på grund av en kapitalhändelse eller skattehändelse. Rätt till inlösen i förtid till följd av ändringar i skattelagar eller skattetolkningar som medför att emittenten skulle bli tvungen att betala extra poster eller inte kunna dra av räntor. Inlösenpris 100 %.
16	Efterföljande inlösendatum, i förekommande fall	se punkt 15
Kuponger/utdelningar		
17	Fast eller rörlig utdelning/kupong	Rörlig
18	Kupongränta och eventuellt tillhörande index	2,405 % per annum
19	Förekomst av utdelningsstopp	Nej
20a	Helt skönsmässigt, delvis skönsmässigt eller obligatoriskt (i fråga om tidpunkt)	Obligatoriskt
20b	Helt skönsmässigt, delvis skönsmässigt eller obligatoriskt (i fråga om belopp)	Obligatoriskt
21	Förekomst av step-up eller annat incitament för återinlösen	Nej
22	Icke-kumulativa eller kumulativa	Icke-kumulativa
23	Konvertibla eller icke-konvertibla	Ej konvertibelt
24	Om konvertibla, konverteringstrigger(s)	Ej tillämplig
25	Om konvertibla, helt eller delvis	Ej tillämplig
26	Om konvertibla, omräkningskurs	Ej tillämplig
27	Om konvertibla, obligatorisk eller frivillig konvertering	Ej tillämplig
28	Om konvertibla, ange typ av instrument som konverteringen görs till	Ej tillämplig
29	Om konvertibla, ange emittent för det instrument som konverteringen görs till	Ej tillämplig
30	Nedskrivningsdelar	Ej tillämplig
31	Om nedskrivning, nedskrivningstrigger(s)	Ej tillämplig
32	Om nedskrivning, fullständig eller delvis	Ej tillämplig
33	Om nedskrivning, permanent eller tillfällig	Ej tillämplig
34	Om nedskrivningen är tillfällig, beskriv uppskrivningsmekanismen	Ej tillämplig
35	Position i prioriteringshierarkin för likvidation (ange typ av instrument som är direkt högre i rangordningen)	Emittentens instrument med seniorvillkor
36	Delar från övergångsperioden som inte uppfyller kraven	Nej
37	Om ja, ange vilka delar som inte uppfyller kraven	Ej tillämplig

Villkoren för kärnprimärkapitalinstrument (CET1) finns i Andelsbankernas stadgar på bankernas egna sidor: [op.fi](#) > OP Gruppen > Andelsbankerna

Villkoren för instrumenten inom primärkapitaltillskott (AT1) och supplementärkapital (T2) finns på Pohjola Banks sidor: [pohjola.fi](#) > Investerarrelationer > Skuldinvestorare och på Helsingfors OP Banks sidor: [op.fi](#) > OP Gruppen > Andelsbankerna > Helsingfors OP Bank

Helsingfors OP Avkastningsdebentur 1/2014	Helsingfors OP Avkastningsdebentur 2/2014	Helsingfors OP Avkastningsdebentur 3/2014
Helsingfors OP Bank Abp ISIN: FI4000090360 Finsk lag	Helsingfors OP Bank Abp ISIN: FI4000096938 Finsk lag	Helsingfors OP Bank Abp FI4000100409 Finsk lag
Supplementärkapital (T2)	Supplementärkapital (T2)	Supplementärkapital (T2)
Supplementärkapital (T2)	Supplementärkapital (T2)	Supplementärkapital (T2)
Individuell och grupp	Individuell och grupp	Individuell och grupp
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
11	11	6
EUR 11	EUR 11	EUR 6
100 %	100 %	100 %
100 %	100 %	100 %
Skuld - upplupet anskaffningsvärde	Skuld - upplupet anskaffningsvärde	Skuld - upplupet anskaffningsvärde
14.5.2014	18.6.2014	22.8.2014
Tidsbestämt	Tidsbestämt	Tidsbestämt
14.5.2024	18.6.2024	22.8.2024
Ja	Ja	Ja
Debenturen återbetalas i sin helhet allt i ett på återbetalningsdagen 14.5.2024, den förtida återbetalningsdagen 14.5.2019 eller på en dag som emittenten anger i enlighet med de allmänna lånevillkoren. Återbetalningsbelopp: Nominellt värde	Debenturen återbetalas i sin helhet allt i ett på återbetalningsdagen 18.6.2024, den förtida återbetalningsdagen 18.6.2019 eller på en dag som emittenten anger i enlighet med de allmänna lånevillkoren. Återbetalningsbelopp: Nominellt värde	Debenturen återbetalas i sin helhet allt i ett på återbetalningsdagen 22.8.2024, den förtida återbetalningsdagen 22.8.2019 eller på en dag som emittenten anger i enlighet med de allmänna lånevillkoren. Återbetalningsbelopp: Nominellt värde
se punkt 15	se punkt 15	se punkt 15
Fast	Fast till rörlig	Fast till rörlig
3,25 % per annum	3,25 % per annum till 18.6.2019, efter det 6 mån. EURIBOR + 2,54 % per annum	3,25 % per annum till 22.8.2019 efter det 6 mån. EURIBOR + 2,57 % per annum
Nej	Nej	Nej
Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt
Obligatoriskt	Obligatoriskt	Obligatoriskt
Nej	Nej	Nej
Icke-kumulativa	Icke-kumulativa	Icke-kumulativa
Ej konvertibelt	Ej konvertibelt	Ej konvertibelt
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig
Debenturerna är sådana räntebärande exponeringar som medför en efterställd residualfordran, vilka hör till det supplementärkapital (T2) som avses i artikel 63 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013, om villkoren i artikeln och övriga delar av förordningen är uppfyllda. Debenturen har sämre förmånsrätt än emittentens övriga förbindelser. Debenturen kan inte användas för att kvitta motfordringar.	Debenturerna är sådana räntebärande exponeringar som medför en efterställd residualfordran, vilka hör till det supplementärkapital (T2) som avses i artikel 63 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013, om villkoren i artikeln och övriga delar av förordningen är uppfyllda. Debenturen har sämre förmånsrätt än emittentens övriga förbindelser. Debenturen kan inte användas för att kvitta motfordringar.	Debenturerna är sådana räntebärande exponeringar som medför en efterställd residualfordran, vilka hör till det supplementärkapital (T2) som avses i artikel 63 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013, om villkoren i artikeln och övriga delar av förordningen är uppfyllda. Debenturen har sämre förmånsrätt än emittentens övriga förbindelser. Debenturen kan inte användas för att kvitta motfordringar.
Nej	Nej	Nej
Ej tillämplig	Ej tillämplig	Ej tillämplig

Villkoren för kärnprimärkapitalinstrument (CET1) finns i Andelsbankernas stadgar på bankernas egna sidor: op.fi > OP Gruppen > Andelsbankerna

Villkoren för instrumenten inom primärkapitaltillskott (AT1) och supplementärkapital (T2) finns på Pohjola Banks sidor: pohjola.fi > Investerarrelationer > Skuldinvestorare och på Helsingfors OP Banks sidor: op.fi > OP Gruppen > Andelsbankerna > Helsingfors OP Bank

Mall för de viktigaste delarna i kapitalinstrument	Helsingfors OP Avkastningsdebentur 4/2014
1 Emittent	Helsingfors OP Bank Abp
2 Unik identifieringskod (t.ex. identifieringskod från USIP, ISIN eller Bloomberg för privata placeringar)	FI4000106398
3 Reglerande lag(ar) för instrumentet	Finsk lag
Rättslig behandling	
4 Övergångsbestämmelser enligt tillsynsförordningen	Supplementärkapital (T2)
5 Bestämmelser enligt tillsynsförordningen efter övergångsperioden	Supplementärkapital (T2)
6 Godtagbara på individuell/grupp (undergruppsnivå)/individuell och grupp (undergruppsnivå)	Individuell och grupp
7 Instrumenttyp (typer ska specificeras av varje jurisdiktion)	Ej tillämplig
8 Belopp som redovisas i lagstadgat kapital (valutan i miljoner, enligt senaste rapporteringsdatum) Milj. euro	11
9 Instrumentets nominella belopp (valuta i miljoner)	EUR 11
9a Emissionspris	100 %
9b Inlösenpris	100 %
10 Redovisningsklassificering	Skuld - upplupet anskaffningsvärde
11 Ursprungligt emissionsdatum	10.10.2014
12 Eviga eller tidsbestämda	Tidsbestämt
13 Ursprunglig förfallodag	10.10.2024
14 Emittentens inlösenrätt omfattas av krav på förhandstillstånd från tillsynsmyndigheten	Ja
15 Valfritt inlösendatum, villkorade inlösendatum och inlösenbelopp	Debenturen återbetalas i sin helhet allt i ett på återbetalningsdagen 10.10.2024, den förtida återbetalningsdagen 10.10.2019 eller på en dag som emittenten anger i enlighet med de allmänna lånevillkoren. Återbetalningsbelopp: Nominellt värde
16 Efterföljande inlösendatum, i förekommande fall	se punkt 15
Kuponger/utdelningar	
17 Fast eller rörlig utdelning/kupong	Fast till rörlig
18 Kupongränta och eventuellt tillhörande index	3,25 % per annum till 10.10.2019, efter det 6 mån. EURIBOR + 2,78 % per annum
19 Förekomst av utdelningsstopp	Nej
20a Helt skönsmässigt, delvis skönsmässigt eller obligatoriskt (i fråga om tidpunkt)	Obligatoriskt
20b Helt skönsmässigt, delvis skönsmässigt eller obligatoriskt (i fråga om belopp)	Obligatoriskt
21 Förekomst av step-up eller annat incitament för återinlösen	Nej
22 Icke-kumulativa eller kumulativa	Icke-kumulativa
23 Konvertibla eller icke-konvertibla	Ej konvertibelt
24 Om konvertibla, konverteringstrigger(s)	Ej tillämplig
25 Om konvertibla, helt eller delvis	Ej tillämplig
26 Om konvertibla, omräkningskurs	Ej tillämplig
27 Om konvertibla, obligatorisk eller frivillig konvertering	Ej tillämplig
28 Om konvertibla, ange typ av instrument som konverteringen görs till	Ej tillämplig
29 Om konvertibla, ange emittent för det instrument som konverteringen görs till	Ej tillämplig
30 Nedskrivningsdelar	Ej tillämplig
31 Om nedskrivning, nedskrivningstrigger(s)	Ej tillämplig
32 Om nedskrivning, fullständig eller delvis	Ej tillämplig
33 Om nedskrivning, permanent eller tillfällig	Ej tillämplig
34 Om nedskrivningen är tillfällig, beskriv uppskrivningsmekanismen	Ej tillämplig
35 Position i prioriteringshierarkin för likvidation (ange typ av instrument som är direkt högre i rangordningen)	Debenturerna är sådana räntebärande exponeringar som medför en efterställd residualfordran, vilka hör till det supplementärkapital (T2) som avses i artikel 63 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013, om villkoren i artikeln och övriga delar av förordningen är uppfyllda. Debenturen har sämre förmånsrätt än emittentens övriga förbindelser. Debenturen kan inte användas för att kvitta motfordringar.
36 Delar från övergångsperioden som inte uppfyller kraven	Nej
37 Om ja, ange vilka delar som inte uppfyller kraven	Ej tillämplig

Villkoren för kärnprimärkapitalinstrument (CET1) finns i Andelsbankernas stadgar på bankernas egna sidor: [op.fi](#) > OP Gruppen > Andelsbankerna

Villkoren för instrumenten inom primärkapitaltillskott (AT1) och supplementärkapital (T2) finns på Pohjola Banks sidor: [pohjola.fi](#) > Investerarrelationer > Skuldinvesteringar och på Helsingfors OP Banks sidor: [op.fi](#) > OP Gruppen > Andelsbankerna > Helsingfors OP Bank

Helsingfors OP Avkastningsdebentur 5/2014	Helsingfors OP Avkastningsdebentur 6/2014
Helsingfors OP Bank Abp	Helsingfors OP Bank Abp
FI4000113063	FI4000115530
Finsk lag	Finsk lag
Supplementärkapital (T2)	Supplementärkapital (T2)
Supplementärkapital (T2)	Supplementärkapital (T2)
Individuell och grupp	Individuell och grupp
Ej tillämplig	Ej tillämplig
11	8
EUR 12	EUR 8
100 %	100 %
100 %	100 %
Skuld - upplupet anskaffningsvärde	Skuld - upplupet anskaffningsvärde
14.11.2014	29.12.2014
Tidsbestämt	Tidsbestämt
14.11.2024	29.12.2024
Ja	Ja
Debenturen återbetalas i sin helhet allt i ett på återbetalningsdagen 14.11.2024, den förtida återbetalningsdagen 14.11.2019 eller på en dag som emittenten anger i enlighet med de allmänna lånevillkoren. Återbetalningsbelopp: Nominellt värde se punkt 15	Debenturen återbetalas i sin helhet allt i ett på återbetalningsdagen 29.12.2024, den förtida återbetalningsdagen 29.12.2019 eller på en dag som emittenten anger i enlighet med de allmänna lånevillkoren. Återbetalningsbelopp: Nominellt värde se punkt 15
Fast till rörlig	Fast till rörlig
3,25 % per annum till 14.11..2019, efter det 6 mån. EURIBOR + 2,81 % per annum	3,25 % per annum till 29.12.2019, efter det 6 mån. EURIBOR + 2,86 % per annum
Nej	Nej
Obligatoriskt	Obligatoriskt
Obligatoriskt	Obligatoriskt
Nej	Nej
Icke-kumulativa	Icke-kumulativa
Ej konvertibelt	Ej konvertibelt
Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig
Ej tillämplig	Ej tillämplig
Debenturerna är sådana räntebärande exponeringar som medför en efterställd residualfordran, vilka hör till det supplementärkapital (T2) som avses i artikel 63 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013, om villkoren i artikeln och övriga delar av förordningen är uppfyllda. Debenturen har sämre förmånsrätt än emittentens övriga förbindelser. Debenturen kan inte användas för att kvitta motfordringar.	Debenturerna är sådana räntebärande exponeringar som medför en efterställd residualfordran, vilka hör till det supplementärkapital (T2) som avses i artikel 63 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013, om villkoren i artikeln och övriga delar av förordningen är uppfyllda. Debenturen har sämre förmånsrätt än emittentens övriga förbindelser. Debenturen kan inte användas för att kvitta motfordringar
Nej	Nej
Ej tillämplig	Ej tillämplig

Villkoren för kärnprimärkapitalinstrument (CET1) finns i Andelsbankernas stadgar på bankernas egna sidor: op.fi > OP Gruppen > Andelsbankerna

Villkoren för instrumenten inom primärkapitaltillskott (AT1) och supplementärkapital (T2) finns på Pohjola Banks sidor: pohjola.fi > Investerarrelationer > Skuldinvesteringar och på Helsingfors OP Banks sidor: op.fi > OP Gruppen > Andelsbankerna > Helsingfors OP Bank

Noter till OP Gruppens bokslut

INFORMATION OM KAPITALTÄCKNING ENLIGT PELARE III

Not 112. Intecknade tillgångar

I följande tabeller redovisas uppgifter över intecknade tillgångar och skulder i anslutning till intecknade tillgångar. Siffrorna gäller tillgångarna hos sammanslutningen av andelsbanker per 31.12.2015. Tillgångarna betraktas som intecknade, om de har ställts som pant eller säkerhet eller om de utgör säkerhet för en transaktion som bokförts i balansräkningen (till exempel en säkerhet för en skuld). Också övriga tillgångar som inte kan disponeras fritt inom gruppen klassificeras som intecknade. De intecknade tillgångarna ansluter sig främst till säkerheter i anslutning till Pohjola Banks derivat och OP-Bostadslånebankens skulder med säkerhet i fastighet (covered bond). Av säkerheterna för covered bond består 977 milj. euro av översäkerhet. Av övriga icke intecknade tillgångar lämpar sig 57 % inte som säkerhet (t.ex. immateriella och materiella tillgångar, förutbetalda kostnader och skattefordringar). Det finns inga mottagna intecknade säkerheter eller mottagna säkerheter som kan intecknas utanför balansräkningen.

Tillgångar

Milj. €	Intecknade tillgångar, redovisat värde	Intecknade tillgångar, verkligt värde	Icke intecknade tillgångar, redovisat värde	Icke intecknade tillgångar, verkligt värde
Aktieinstrument	-	-	198	194
Räntebärande värdepapper	705	705	11 638	11 646
Krediter	10 090	-	64 990	-
Övriga tillgångar	636	-	19 340	-
Tillgångar totalt	11 431	705	96 165	11 840

I följande tabell redovisas mottagna säkerheter enligt tillgångsklass

Mottagna säkerheter

Milj. €	Mottagna intecknade säkerheter, verkligt värde	Mottagna säkerheter som kan intecknas, verkligt värde
Aktieinstrument	-	-
Räntebärande värdepapper	-	-
Övriga säkerheter som mottagits	-	1030
Mottagna säkerheter totalt	-	1030

Andelen intecknade tillgångar och mottagna säkerheter av tillgångarna hos sammanslutningen av andelsbanker var 10,5 %.

Intecknade tillgångar och skulder till följd av dem

Milj. €	Skulder i anslutning till intecknade tillgångar	Intecknade tillgångar
Obligationslån med säkerhet i fastighet (covered bonds)	9 010	9 987
Övriga skulder med säkerhet	5 629	1 444

Noter till OP Gruppens bokslut

INFORMATION OM KAPITALTÄCKNING ENLIGT PELARE III

Not 113. Skuldsättning

Skuldsättning, milj. €	31.12.2015	31.12.2014
Primärkapital (T1)	8 316	6 544
Exponeringar totalt	114 780	102 050
Icke-riskvägd skuldsättningskvot, %	7,2	6,4

Den mätare som beskriver skuldsättningen, dvs. den icke-riskvägda skuldsättningskvoten (Leverage Ratio), redovisas enligt de nya utkastet till bestämmelser. Enligt utkastet till bestämmelser är miniminivån tre procent. Den icke-riskvägda skuldsättningskvoten har beräknats med siffrorna vid slutet av december.

Bokslutsutlåtande

Vi har godkänt verksamhetsberättelsen och det konsoliderade bokslutet för den ekonomiska helhet som avses i 9 § i lagen om en sammanslutning av inlåningsbanker, OP Gruppen, för räkenskapsperioden 1.1–31.12.2015. Verksamhetsberättelsen och bokslutet föreläggs och delges OP Andelslags ordinarie andelsstämma.

Helsingfors den 9 februari 2016

OP Andelslags direktion

Reijo Karhinen Tony Vepsäläinen
OP Gruppens chefdirektör

Karri Alameri Carina Geber-Teir

Jari Himanen Olli Lehtilä

Harri Luhtala Harri Nummela

Erik Palmén Jouko Pölönen

Detta dokument på svenska är en översättning av den ursprungliga finska revisionsberättelsen. Endast den finska originala revisionsberättelsen är juridiskt bindande.

Revisionsberättelse

Till OP Andelslags medlemmar

Vi har reviderat det konsoliderade bokslutet och verksamhetsberättelsen för den i lagen om en sammanslutning av inlåningsbanker avsedda sammanslutningen av OP Gruppen för räkenskapsperioden 1.1.–31.12.2015. Bokslutet omfattar OP Gruppens konsoliderade balansräkning, resultaträkning, rapport över totalresultat, kalkyl över förändringar i eget kapital, kassaflödesanalys och noter till bokslutet.

Direktionens och verkställande direktörens ansvar

Direktionen och verkställande direktören ansvarar för upprättandet av det konsoliderade bokslutet och verksamhetsberättelsen och för att det konsoliderade bokslutet ger riktiga och tillräckliga uppgifter i enlighet med internationella redovisningsstandarder (IFRS) sådana de antagits av EU på det sätt som närmare beskrivs i noterna till bokslutet och för att verksamhetsberättelsen ger riktiga och tillräckliga uppgifter i enlighet med i Finland ikraftvarande stadganden gällande upprättande av verksamhetsberättelse.

Revisorns skyldigheter

Vår skyldighet är att uttala oss om det konsoliderade bokslutet och verksamhetsberättelsen på grundval av vår revision. Revisionslagen förutsätter att vi iakttar yrkesetiska principer. Vi har utfört revisionen i enlighet med god revisionssed i Finland. God revisionssed förutsätter att vi planerar och genomför revisionen för att få en rimlig säkerhet om huruvida bokslutet eller verksamhetsberättelsen innehåller väsentliga felaktigheter.

En revision innefattar att genom olika åtgärder inhämta revisionsbevis om belopp och annan information som ingår i bokslutet och verksamhetsberättelsen. Valet av granskningsåtgärder baserar sig på revisorns omdöme och innefattar en bedömning av risken för en väsentlig felaktighet på grund av oegentligheter eller fel. Vid denna riskbedömning beaktar revisorn den interna kontrollen som har en betydande inverkan för upprättandet av ett bokslut och verksamhetsberättelse som ger riktiga och tillräckliga uppgifter. Revisorn bedömer den interna kontrollen för att kunna planera relevanta granskningsåtgärder, men inte i syfte att göra ett uttalande om effektiviteten i samfundets interna kontroll. En revision innefattar också en utvärdering av ändamålsenligheten i de redovisningsprinciper som har använts och av rimligheten i företagsledningens

bokföringsmässiga uppskattningar, liksom en bedömning av den övergripande presentationen av det konsoliderade bokslutet och verksamhetsberättelsen. Vid revisionen har vi gjort oss förtrogna med de bokslutsprinciper som OP Gruppens medlemsföretag har tillämpat samt med de revisionsberättelser som har avgetts för revisionen av OP Gruppens konsoliderade bokslut.

Enligt vår mening har vi inhämtat tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis som grund för vårt uttalande.

Uttalande om det konsoliderade bokslutet

Enligt vår mening ger det konsoliderade bokslutet riktiga och tillräckliga uppgifter om OP Gruppens ekonomiska ställning samt om resultatet av dess verksamhet och kassaflöden i enlighet med internationella redovisningsstandarder (IFRS) sådana de antagits av EU.

Uttalande om verksamhetsberättelsen

Enligt vår mening ger verksamhetsberättelsen riktiga och tillräckliga uppgifter om resultatet av OP Gruppens verksamhet samt om dess ekonomiska ställning i enlighet med i Finland gällande bestämmelser om upprättande av verksamhetsberättelse. Uppgifterna i verksamhetsberättelsen och det konsoliderade bokslutet är konfliktfria.

Helsingfors den 11 februari 2016

KPMG OY AB

Raija-Leena Hankonen
CGR